

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΗΣ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
688

ΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1970

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Γραφάριον (Αρχαίο - Α)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ Γ/Γ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΕΤΙΚΗΣ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Γεωργίου Α. Τζατζανού
(ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΤΖΑΝΟΥ)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ

Υπ. Γεν. Δ. Δ. Βιβλίου
αριθ. εισαγ. 327 του έτους 1971

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1970

002
WNE
ET2B
688

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ

Τ. ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ. ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ. ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ. ΜΟΥΣΕΙΟΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ. ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ. ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ. ΜΟΥΣΕΙΟΝ

Χρησιμοποιουμένων μετά τὸ παράδειγμα.

Αἰσχ.	=	Αἰσχύλος	Ἰσοκρ.	=	Ἰσοκράτης
Αἰσχίν.	=	Αἰσχίνης	Λουκ.	=	Λουκιανὸς
Ἀνακρ.	=	Ἀνακρέων	Λυκ.	=	Λυκοῦργος (ὁ ῥήτωρ)
Ἀριστ.	=	Ἀριστοτέλης	Λυσ.	=	Λυσίας
Ἀρφ.	=	Ἀριστοφάνης	Μέν.	=	Μένανδρος
Δημ.	=	Δημοσθένης	Ξ.	=	Ξενοφῶν
Εὐρ.	=	Εὐριπίδης	Ὅμ.	=	Ὅμηρος*
Ἡρόδ.	=	Ἡρόδοτος	Πλ.	=	Πλάτων
Θ.	=	Θουκυδίδης	Σοφ.	=	Σοφοκλῆς
Ἰσαῖ.	=	Ἰσαῖος	Φωκυλ.	=	Φωκυλίδης

Ἄλλαι συντομογραφίαι

βλ.	=	βλέπε
ἐνν.	=	ἐννοεῖται
κ. ἄ. τ.	=	καὶ ἄλλα τοιαῦτα
κ. τ. τ.	=	καὶ τὰ τοιαῦτα
πρβλ.	=	παράβαλε

* Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν Ἰλιάδα μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ εἰς τὴν Ὀδύσειαν μὲ πεζά. Πχ. Ὅμ., Α 35 (=Ἰλ. Α) ἢ Ὅμ., α 73 (=Ὀδυσ. α).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'. Πρότασις καὶ εἶδη αὐτῆς.

§ 1. Ὅπως εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις συντάσσονται ἥτοι τάσσονται ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὀρισμένους κανόνας.

Οἱ συντακτικοὶ κανόνες τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τῆς νέας γλώσσης, εἰς πολλὰ δὲ διάφοροι.

Σημείωσις. Τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξεως, ἢ περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μιᾶς γλώσσης, λέγεται **Συντακτικὸν αὐτῆς.**

§ 2. Λόγος συντομώτατος (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) μὲ ἐντελῶς ἀπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἀπλῇ) **πρότασις.**

§ 3. Κατὰ τὸ ἰδιαιτέρον περιεχόμενόν της μία πρότασις εἶναι :

α) **ἀποφαντική** ἢ **κρίσεως** : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (ἀρχ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

β) **ἐπιθυμίας** : πρόσχε, κλείσε τὸ παράθυρον (ἀρχ. στέργε τὰ παρόντα!).

γ) **ἐρωτηματική** : εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος; (ἀρχ. ἔστι Σωκράτης σοφός;). νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἴπω τι;).

δ) **ἐπιφωνηματική** : τί ὠραῖον ἄνθος! (ἀρχ. ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!).

§ 4. Ὅταν μία πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (δὲν ἢ μὴ ἀρχ. οὐ ἢ μὴ), λέγεται **ἀποφατική** ἢ **ἀρνητική** : ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης οὐκ ἔστι σοφός). **μὴ γράφετε.**

“Άλλως λέγεται **καταφατική** : *ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελής* (Σωκράτης ἐστὶ σοφός)· γράφετε.

§ 5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται μία πρότασις πρὸς ἄλλην ἢ ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α) **κυρία ἢ ἀνεξάρτητος**, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἢ συνδέεται μὲν μὲ ἄλλην ἢ μὲ ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν, (ἤτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ) : ὁ Πέτρος γράφει, ὁ Παῦλος ὑπαγορεύει **καὶ** ὁ Πέτρος γράφει. ἢ ἀνεχώρησεν ὁ Πέτρος ἢ εἶναι ἀσθενής. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, **ἀλλὰ** εὐρίσκεται ἐδῶ. ἦλθε κανεῖς ; νὰ μείνω ἢ νὰ φύγω ; (ἀρχ. ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὡπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. ἢ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχε. οὐκ ἡμφεσβήτει, ἀλλ' ὠμολόγει. εἰπωμεν ἢ σιγῶμεν ;).

β) **δευτερεύουσα ἢ ἐξηρητημένη**, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτὴν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς : ὑπαγόρευε εἰς τὸν Πέτρον, **διὰ** νὰ γράψῃ. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, **διότι** εἶναι ἀσθενής. εἶπέ μου, **ἂν** ἦλθε κανεῖς. μέινε ἐδῶ, **ἕως** δτου ἐπιστρέψω. (ἀρχ. Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῇ. χαίρω **ὅτι** εὐδοκίμεις. σκέψαι εἰ ὁ νόμος καλῶς ἔχει. αὐτοῦ διατρέψωμεν, **ἕως** ἂν φῶς γένηται).

Σημείωσις. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρός, ὅταν εἶναι γραπτός, διαιρεῖται κανονικῶς εἰς περιόδους καὶ κῶλα περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μιᾶς προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτός, εἰς τελείαν στιγμὴν ἢ κατακλειόμενος μεταξύ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περίδου καλεῖται μέρος περιόδου μὲ ὁπωσδήποτε αὐτοτελὲς νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς ἢ πλειόνων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξύ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξύ δύο ἄνω στιγμῶν.

Ὁδῶ π.χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφώντος Κύρου Ἀναβάσεως (1, 5, 5) εἶναι μία περίοδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει μίαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς : Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικούντες δρῶντας ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἤρπον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀγοράζοντες σίτον ἔζων.

Β'. Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως.

α) Ἀπλῇ πρότασις.

§ 6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκειται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἥτοι ἀπὸ ὑποκείμενον καὶ ἀπὸ κατηγορήμα.

1) Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος εἰς αὐτὴν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

2) Κατηγορήμα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὑποκείμενον καὶ κατηγορήμα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως.

§ 7. Τὸ κατηγορήμα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) μονολεκτικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῇται ἀπὸ ἓνα μόνον ῥηματικὸν τύπον : ὁ ἥλιος λάμπει. τὸ παιδίον παίζει.

2) περιφραστικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῇται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ῥήματος εἰμαι (ἀρχ. εἰμι) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). σὺ εἶσαι Ἕλλην. (σὺ Ἕλλην εἶ).

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται κατηγορούμενον (σοφός, Ἕλλην), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος εἰμαι (ἀρχ. εἰμι) λέγεται ῥήμα συνδετικόν, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὑμεῖς ἐστε Ἕλληνες.

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα εἰμι δὲν εἶναι πάντοτε συνδετικόν. Πολλάκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑπάρχειν (ὑπαρκτικὸν εἰμι) π.χ. Ἔστι Θεός (=ὑπάρχει Θεός).

§ 8. Τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δεικτικὴ) : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὁ παῖς γράφει. ἐγὼ εἰμι Ἕλλην. ἐκεῖνος ᾄδει.

Δύναται ὅμως τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος καὶ οἰαδήποτε λέξις ἢ

φράσις με τὸ ἄφρον τὸ πρὸ αὐτῆς, ἔταν ταῦτα λαμβάνονται ὡς οὐσιαστικά: τὸ ἄφρον ἄτιμόν ἐστι Ξ. οἱ φθονοῦντες μισοῦνται. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ. τί ἐστι νόμος; Ξ. σφαλρόν ἐστι τό, ἃ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν Ξ.

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικῆν.

§ 9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν: Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Κύρος ἦν βασιλεύς.

Ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον: ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζώων ἐστίν Πλ. τοῦτό ἐστιν ἡ ῥήτορικὴ Πλ. ταῦτα τί ἐστι; Ξ. τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν Πλ. Φίλιππος ἐστίν ὅ, τι ἂν εἶπη τις Δημ. ἃ διαφερόμεθα ταῦτ' ἐστὶ Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὑποκείμενον, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσόν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατὰ, ὑπὲρ μετὰ αἰτιατικῆς: εἰς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι (= 220 περίπου ἄνδρες) ἐρέμειναν ἐθελοῦται Θ. ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους Ἠρόδ. οἱ ὀπίηται ἦσαν ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους (= περίπου πεντακόσιοι).

§ 10. Τὸ συνδεδεικνόν. Συνδεδεικνόν ῥῆμα κυρίως εἶναι τὸ ῥῆμα εἰμί (§ 7). Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῆ, πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδεδεικνά, ὡς

1) Τὰ ῥήματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διάτελῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρκαείμενος τοῦ ῥ. φύομαι, ἦτοι τὸ) ἔφυν (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως) κ. ἄ.: οἱ πλουσιώτατοι ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν Δημ. ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων διατελεῖς Ξ. ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυν (Πρβλ. Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα).

2) Τὰ ῥήματα γίνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι, ὡς αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), ἀποδεύκνυμαι (= διορίζομαι) κ. ἄ.: ἡ πόλις φροῦριον κατέστη Θ. σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ τὸς ἐκβήσει σοφός (= καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποβῆς) Περι-κλῆς ἡρέθη στρατηγός. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποιῶς Αἰσχίν. (Πρβλ. Βγῆκε κλέφτης στὰ βουνά. Ἐκκληρώθηκε ἐνορκος. Ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος).

3) Τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κ.ἄ. : οὗτοι κόλακες καὶ θεοὶς ἐχθροὶ ἀκούουσιν (= ὀνομάζονται). αὐτοὶ νομοθετοῦν κληθήσονται Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ.

§ 10α. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥήμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημερινά, δύνανται νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαῖνον τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν κ.τ.τ. (ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον) : ἐγὼ σε ἄσμενος ἐώρακα (= μὲ εὐχαρίστησιν) Ξ. ἐθελοντὴς ὑπομένει τοὺς πόρους (= μὲ τὴν θέλησίν του) Ξ. οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι (= εἰς τὸ ὑπαίθριον) Ξ. Ἐπύξα προτέρα Κύρου ἀφίκετο (= πρὸ τοῦ Κύρου) Ξ. (Πρβλ. Ὁ Κωνσταντῆς ἐπρόβαλε στὸν κάμπο καβαλλάρης. Ἐδιόβαινε καμαρωτός. Ὁ Πέτρος ἦλθε πρῶτος κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Μὲ μερικά ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς ἓν ἀποτέλεσμα (ὡς αὐξάνομαι, αἰρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὅποιον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον σημαίνει τὸ ῥήμα. (Προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτέλεσματος) : τὸ Κύρον ὄνομα μέγιστον ἠύξατο (= ἠῤῥήθη καὶ αὐξήθην ἐγεγόνει μέγιστον) Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος ἦρθη μέγας Δημ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος σπουδάζει γιατρός=σπουδάζει, γιὰ νὰ γίνῃ γιατρός).

β) Σύνθετος πρότασις.

§ 11. Μία πρότασις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται σύνθετος : φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ Πλ. ἐγὼ ὑμῖν φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην Ξ. ἐγὼ τε καὶ ὁ σὸς πατήρ ἐταίρω τε καὶ φίλῳ ἤμεν Πλ. (Πρβλ. Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὴν πρώτην μέρα χαιροῦνται. Ἡ μάνα μου ἦταν καλὴ καὶ ἀγαθὴ).

Γ'. Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως.

α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 12. Τὸ ῥήμα μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γενικῶς συμφωνεῖ, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἥτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν : ἐγὼ γράφω. ὑμεῖς παί-

ζετε. Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ἐγενέσθην τῷ ἄνδρι τούτῳ φίσει φιλοτιμοτάτῳ Ξ.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμόν : τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. πάντα τὰ δίκαια καλὰ ἐστὶ Πλ.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἀττική, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἡ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, με περιληπτικὴν σημασίαν, ἦτο ἀρχῆθεν π.χ. φύλλα = φύλλωμα, ξύλα = ξυλεία κλπ.

§ 13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμόν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἑκάτερον ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ὅποτε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς διυκὸν ἀριθμόν : **Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν Θ. ἦρχον τῆς στρατιᾶς Εὐφαιμίδας τε καὶ Τιμόξενος καὶ Εὐμαχος Θ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποίησάντην Ξ.**

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ' : **μαχοῦμεθα κοινῇ ἐγώ τε καὶ σὺ Πλ. οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε Πλ.**

Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμόν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λόγοντα : **ἐστρατῆγει τῶν νεῶν Ἀριστεὺς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάντωρ Θ. βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρρειον στρατόπεδον Ξ. (Πρβλ. Σὲ πατάει ἡ Κονιαριὰ καὶ οἱ Λαρσῖνοι ἀγαδες). οἶδα σαφῶς ἐγώ τε καὶ σὺ Ξ. (Πρβλ. Νὰ βαφτιστῶ στή χάρι σου καὶ ἐγώ καὶ τὸ παιδί μου).**

β) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως, ἐὰν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος,

ἀριθμὸν καὶ πτώσιν· ἐὰν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαίως μόνον κατὰ πτώσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : **ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἀνδρεῖος. οἱ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρεῖοι. αἱ γυναῖκες εἰσι καλάι. τὰ παιδία ἐστὶ καλά. ἡ πόλις φρουρίον κατέστη Θ. οἱ Δελφοὶ εἰσι πόλις. τὰ ἄθλα ἦσαν στελεγγίδες Ξ. ἡ Δῆλός ἐστι νῆσος.** Ἀλλὰ

α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἐν ὀρισμένον ὢν ἢ ὀρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπιθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ : ὡς **χαρίεν ἐστ' ἄνθρωπος**, ὅταν ἄνθρωπος ἦ (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει). **αἱ μεταβολαὶ λυπηρόν** (= αἱ μεταβολαὶ ἐν γένει, πᾶσα μεταβολή).

β) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικήν, ἢ ὁποῖα καλεῖται **γενική κατηγορηματική** καὶ δηλοῖ συνήθως :

1) **κτῆσιν** : τοῦτο τὸ πεδῖον ἦν ποτε **Χορασμίων** Ἡρόδ. (Πρβλ. **Αὐτὸ τὸ βιβλίον εἶναι τοῦ Πέτρου**).

2) ἐν διηρημένον ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον : **Ἰπποκράτης ὁδε ἐστὶ τῶν ἐπιχωρίων** (= ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους) Πλ.

3) ὅλην : **ἡ κορυφὴ ἐστὶ λίθων μεγάλων** (= ἀπὸ λίθους) Ἡρόδ.

4) **ἰδιότης** : **εἰμὶ τριάκοντα ἐτών** (= τριακοντούτης). (Πρβλ. **Ὁ Πέτρος εἶναι δέκα χρόνων**).

5) **ἀξίαν** : **πολλοῦ ἀργυρίου γίγνεται** (= γίνεται πολὺ ἀκριβὸς) Δημ.

§ 15. Μιᾶς συνθέτου προτάσεως, ἢ ὁποῖα ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν, καὶ

1) ἐὰν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἑμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν : **Ἰσαρχος καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν. ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ καλάι εἰσιν.**

2) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἑμψυχα ὄντα διαφόρου γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον

γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου : **συνεληλυθότες** ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά Ε.

3) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν π ἄ ν τ α ἄ ψ υ χ α ὄ ν τ α , τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἰοῦντο γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα : αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα ἀνθρώποις εἰσὶν Ε. λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέρατοι ἀτάκτως ἔρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν Ε.

4) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἄ λ λ α μ ἔ ν ἔ μ ψ υ χ α , ἄ λ λ α δὲ ἄ ψ υ χ α ὄ ν τ α , τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων : αὐτοῖ τε οἱ ἄνθρωποι καὶ καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεφάμενου καλέονται Ἡροδ.

Δ'. Ἑλληνικῆς πρότασις.

§ 16. Εἰς ἡ καὶ πλείότεροι ὅροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν ὡς εὐκόλως ἐννοούμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **Ὁ Πέτρος!** (ἐνν. εἶναι ἐκεῖ ἡ ἔρχεται). **Εἶναι** ἐπιμελής ὁ Πέτρος ; **εἶναι** (ἐνν. ἐπιμελής ὁ Πέτρος)).

§ 17. Ἑλλειψις τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, κανονικῶς δὲν τίθεται· τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή : πολλάκις ἐθαύμασα (ἐνν. ἐγώ) Ε. τί φάτε ; (ἐνν. ὑμεῖς). ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέριστον ἐγὼ οἶδα Ε.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον, ἐπειδὴ οὐδὲν δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον

α) ὅταν ἡ ἐννοια τοῦ ῥήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐν μόνον ὀρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύνανται κανονικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς ἐσήμηνε (τῇ σάλπιγγι) ἢ ἐσάλπιγγε (ἐνν. ὁ σαλπικτής), ἐκήρυξε (ἐνν. ὁ κήρυξ), οἰνοχοεῖτω (ἐνν. ὁ οἰνοχόος), κ.τ.τ. (Πρβλ. τὰ σημερινά : σημαίνει διάλειμμα, σαλπίζει συσσίτιο).

Οὕτως ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὸν φαινόμενον, ὡς βροντᾶ, ἀστράπτει, θει, ἔσεισε κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράξῃ τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ ἢ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τοῦτου αἷτιος. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίοτε, ὅταν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἐπικρατῇ ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψις, τίθεται ὡς ὑποκείμενον, τὸ ὄνομα ὁ θεὸς ἢ Ζεὺς. ἔσεισεν ὁ Θεὸς Ξ. Ζεὺς ἀστράπτει "Ομ. (Πρβλ. τὰ σημερινά : βρέχει, χιονίζει, ξημέρωσε κ.τ.τ. καὶ τὴν παροιμίαν : Τί βοέχει ὁ Θεὸς καὶ δὲν πίνει ἢ γῆς ;).

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκείμενον δύναται νὰ νοῆται ἡ λέξις οἱ ἄνθρωποι : τὰ Ὀμήρου σέ φασιν ἔπη κεκτισθαι (=λέγουσιν ὅτι σύ) Ξ. μηδὲν χρῶ πονηρῶ· ὦν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι) Ἰσοκρ. (Πρβλ. Πῶς σέ λένε ; Στὰ Σάλωνα σφάζουσιν ἀρνιά κ.τ.τ.).

γ) ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων : ὅσον χρόνον προύστη Περικλῆς τῆς πόλεως, ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν καὶ ἐγένετο ἀπ' ἐκείνου μεγίστη (ἐνν. ὁ Περικλῆς — ἡ πόλις) Θ.

§ 18. Ἑλλειψις τοῦ ῥήματος. Οἰονδήποτε ῥῆμα δύναται νὰ ἐλλείπῃ ἐκ μιᾶς προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις : ὁ μὲν Κεράμων δούλους τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους (ἐνν. τρέφω) Ξ. μηδὲν ἄγαν (ἐνν. ποιεῖ). ἔξ ὄνυχος τὸν λέοντα (ἐνν. γινώσκει τις). σοφὸν τὸ σαφές (ἐνν. ἐστί). κοινὴ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον Ἰσοκρ. δεῦρο, ὦ Σώκρατες (ἐνν. ἐλθέ). Πρβλ. στὸ καλὸ (ἐνν. πηγαινέ). χρόνια πολλὰ (ἐνν. νὰ ζήσης). Θέρος, τρύγος, πόλεμος (= ὁ θέρος καὶ ὁ τρύγος εἶναι πόλεμος).

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος εἰμὶ τὸ γ' ἐνικὸν ἐστὶ συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀκμῇ, ἀνάγκῃ, καιρῷ, χρεῶν, ὥρα κλπ., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων δῆλον, φανερόν, δυνατόν, οἶόν τε, ῥᾶδιον, χαλεπὸν-ἀμύχανον ὅσον, θαυμαστὸν ὅσον κλπ., ἐπὶ τῶν εἰς-τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν δέον, εἰκός, πρέπον κλπ. ἀνάγκη φυλάττεσθαι (ἐνν. ἐστί) Δημ. οὐ ῥάδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ

μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι Πλὺτὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον Δημ. βαρ-
βάρων Ἑλλήνας ἄρχειν εἰκὸς Εὐρ.

Γενικῶς ἡ ἀπλὴ παράταξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, χωρὶς κανὲν
συνδετικὸν ῥῆμα ἦτο ἀρχῆθεν κανονικὴ. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἡ
τοιαύτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνωμικά, εἰς ἐπιγραφάς, εἰς τυπικάς φράσεις τῶν
νόμων κ. λ. π. : *χερήματ' ἀνὴρ. χαλεπὰ τὰ καλὰ. ἱερὸς ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος.*
(Πρβλ. τὰ σημερινά : Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκορπίσματα. Ἀσκεπος ὁ νοῦς
διπλὸς ὁ κόπος). Αἱ τοιαῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται ὀνομαστικαὶ
προτάσεις.

§ 19. Ἑλλειψις τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἐνὸς
ὄρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλειότεροι τοῦ ἐνὸς
ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν, μόνον ὅταν εὐκόλως ἐν-
νοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων : *κάτοπτρον εἶδους χαλκὸς ἐστίν,*
οἶνος δὲ νοῦ (ἐνν. κάτοπτρόν ἐστιν).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΕΠΗΥΣΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

§ 20. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§ 6 καὶ § 7) δύνανται νὰ
ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι προσδιορισμούς : *Θου-
κυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον. Κριτίας τῷ Θηραμένει
φίλος ἦν Ξ. Ἀγησίλαος παῖς ἔτι ἦν Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικά ἢ
ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται
ὀνομαστικοί. Οὗτοι

α) ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν,
λέγονται ὁμοιόπτωτοι : *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος. Ἀριστείδης ὁ
δίκαιος. ἐκάλεσε Τολμίδην τὸν κήρυκα.*

β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώ-
σιν, λέγονται ἑτερόπτωτοι : *νῖός Ἀπολλοδώρου. ὁδὸς τριῶν
ἡμερῶν.*

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἐπέχουν
θέσιν ἐπιρρήματος, καλοῦνται ἐπιρρηματικοί : *κατέβην χθὲς εἰς
Πειραιᾶ Πλ. Κόνων παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον ἀπέπλευσε Ξ. οἱ
λαγῶ τῆς νυκτὸς νέμονται Ξ. (πρβλ. νύκτωρ).*

1. Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοιόπρωτοι.

α) Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.

§ 21. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὅποιον τίθεται ὡς ὁμοιόπρωτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται **π α ρ ά θ ε σ ι ς** ἢ **ἐ π ε ξ ή γ η σ ι ς** αὐτοῦ.

1) Ὁ **κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς** προσθέτει ἐν ὁπωσδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν : **Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς** (= ὃς βασιλεὺς ἦν). **Ἀθῆναι πόλις μεγάλη** (= αἱ πόλεις μεγάλη εἰσίν). (Πρβλ. **Καποδίστριας ὁ Κυβερνήτης**. **Ἡ Ἀγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι**. **Φιλῆσιος καὶ Λύκων, οἱ Ἀχαιοὶ** Ξ. **θάρος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβούλω** Πλ. (Πρβλ. **Ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Κίσσαβος τὰ δυὸ βουνά**). (Πρβλ. καὶ § 13,1).

2) Ὁ **κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς** ἐπεξηγεῖ, ἥτοι διασαφεῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποιον συμβαίνει νὰ σημαίνει κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον. Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ ἡ λέξις **δ η λ α δ ή** : **ὁ παῖς με, ὁ Σάτυρος, ἀπέδρα** (= δηλαδὴ ὁ Σάτυρος) Πλ. **τοῦ ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε** (= δηλαδὴ ἐπαίνου) Ξ. (Πρβλ. **Οἱ κλέφτες τ' ἀπαντήσανε, οἱ Κολοκοτρωναῖοι**).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον μὲ τὴν προσθήκην τῆς λέξεως **λέγω** (= θέλω νὰ πῶ, ἐννοῶ) : **Τελαμῶνι δεῖξει μητρὶ τε, Ἐριβοίᾳ λέγω** Σοφ. Τότε ὅμως ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ **λέγω** : **προσέκρουσα ἀνθρώπων πονηρῶ, Ἀνδροτίωνα λέγω** (= τὸν Ἀνδροτίωνα ἐννοῶ) Δημ.

§ 22. Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηθέστατα καὶ ἀντωνυμῖαι, ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ δεικτικαί : **ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ** Ξ. **τούτου τιμῶμαι ἐμαντόν, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως** Πλ. Ὁμοίως : **Θεμιστοκλῆς ἦκω παρὰ σέ** (= ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦκω κλπ.) Θ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας **ἡ μέτερος, ὁ μέτερος, σφέτερος**, λαμβανομένης μετ' ἐμφάσεως, προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας **αὐτός, καθόσον αἱ λέξεις ἡ μέτερος, ὁ μέτερος καὶ σφέτερος** ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, **ἡ μ ὦ ν, ὁ μ ὦ ν, σ φ ὦ ν** : πολὺ ἀπὸ

τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν (= ἀπὸ τῆς χάρας ἡμῶν αὐ-
τῶν) Θ. οἱ Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρα προεξήξαν (= τῷ κέρα
σφῶν αὐτῶν) Θ.

Ὅμοια σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὅποῖαι π.χ. δαῖρη ἐμὸς ἔσκε κυνώπι-
δος (= ἐμοῦ τῆς κυνώπιδος). Γοργεῖη κεφαλῇ, δεινοῖο πελώρου (= τῆς Γορ-
γοῦς, τοῦ δεινοῦ πελώρου) Ὅμ. Ἀθηναῖος εἰ, πόλεως τῆς μεγίστης (= ἐξ
Ἀθηνῶν, πόλεως κλπ.).

§ 23. Ὡς ἐπεξηγήσας ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτι-
κῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατικὴ ἢ ἄλλη πρότασις,
ἰδίᾳ εἰδική: εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης Ὅμ. οὐκ
ἐπὶ τούτῳ κáθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια
Πλ. ταῦτα λέγω, ὥς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς Πλ.

Ἀντιστρόφως δὲ μία παράθεσις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὁλό-
κληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον νὰ χαρακτηρίξη κατὰ
τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ
τοῦτο καλεῖται π ρ ο ε ξ α γ γ ε λ τ ι κ ή: ὁ τάχιστος τῶν λόγων, τέ-
θνηκε θεῖον Ἰουάστης κάρη Σοφ.

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις αἱ
φράσεις: τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὀμήρου, τὸ κεφάλαιον,
τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότερον ἢ τὸ πάν-
των δεινότερον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θάτερον, ἀμφοτέρων, τούναντίον
κ.ἄ.τ. τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν (= ὅπως συνήθως λέ-
γουν) Πλ. καὶ τὸ πάντων δεινότερον, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ πρού-
δοτε, οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδέδωκεν Αἰσχίν.

β) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§ 24. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον
προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν
ἔννοιαν: μεγάλη πόλις (πρβλ. μεγαλόπολις). ὁ σοφὸς ἀνὴρ.

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον
οὐσιαστικὸν ὄχι μόνον κατὰ πτώσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀρι-
θμόν: ἀγαθοὶ στρατιῶται. μεγάλα πράγματα. οὐδὲν διαφέρει ἀνθρω-
πος ἀκρατὴς θηρίου τοῦ ἀμαθεστάτου Ξ.

Σημείωσις. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ
ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα
ἀμφοτέρα δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμὸν: πόλις ἐρήμη μεγάλη

(= ἐρημόπολις μεγάλη). ἐφόρει χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, στολιδωτὸν τὰ κάτω Ξ.

Ὅταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καί: φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός Ξ. Ἀλλὰ τὸ ἐπιθετὸν πολὺς λαμβανόμενον μετ' ἄλλου ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦ τε—καί, δὲν ἐννοεῖται ὅμως κεχωρισμένως διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε (= διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ξ.

§ 25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν, λαμβάνονται πολλάκις

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων ἀνὴρ, γυνή, ἄνθρωπος, ὀνόματα οὐσιαστικὰ προσηγορικά, τὰ ὅποια δηλοῦν ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.τ.: γέρων ἀνὴρ, γραῦς γυνή, ἄνδρες δικασταί, ἀνὴρ τύραννος, ἄνθρωποι ὑπογραμματοεῖς. (Πρβλ. Γέρος ἄνθρωπος, γριὰ γυναῖκα, παπᾶς ἄνθρωπος).

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων, ὄρος, λίμνη, ποταμός κ.τ.τ. τὰ γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου: τὸ Πήλιον ὄρος, ὃ Ἀλφειὸς ποταμός, ἡ Ἀχερουσία λίμνη.

3) μετὰ οἰουδήποτε ὀνόματος γενικῆ πτώσεως οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν: ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος (= ὁ βασιλείου θρόνος), οἱ Ἀθήνησι δικασταί (= οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί), τὰς ἡδονὰς θίρειε τὰς μετὰ δόξης (= τὰς ἐνδόξους) Ἰσάκρ. (Πρβλ. Ὁ κάτω κόσμος. Τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ σίτι).

§ 26. Ὁ σύνκρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλάκις ἐκφέρεται καθ' ἑαυτόν, ὡς οὐσιαστικὸν ἄνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποion παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως: ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρώας οὐσίας ἐστὶ προδότης (ἐνν. ἀνὴρ). οἱ εἰδότες τὰ δέοντα (= οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα) Ξ. (Πρβλ. Ὁ τρελλὸς εἶδε τὸ μεθυσμένο καὶ ἔφυγε).

Οὕτω πολλὰ ἐπιθετὰ ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπιρρήματα ἢ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) οἱ ἄθνατοι (= οἱ θεοί), οἱ θνητοί (= οἱ ἄνθρωποι), οἱ πολλοί

(=ὁ λαὸς ὁ δημοκρατικός), οἱ ὀλίγοι (=οἱ ὀλιγαρχικοί), οἱ λέγοντες (=οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι), ὁ ἄκρατος (=ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), οἱ κάτω (=οἱ θεοὶ τοῦ "Ἄδου ἢ οἱ νεκροὶ) κλπ. (Πρβλ. οἱ πλούσιοι, οἱ φτωχοί—τὸ μαῦρο, τὸ ῥετσινᾶτο, (ένν. κρασί): **Τ' ἀντρειωμένου τ' ἄουατα**).

2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ένν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιούσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία (ένν. ἡμέρα), ἡ δεξιὰ, ἡ ἀριστερά (ένν. χεὶρ), ἡ γραφικὴ, ἡ μουσικὴ, ἡ ῥητορικὴ (ένν. τέχνη), ἡ εὐθεΐα (ένν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεΐα, ἡ ταχίστη (ένν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ένν. ναῦς), ἡ εἰμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ένν. μοῖρα), κλπ. (Πρβλ. τὰ ξένα—τὸ δεξί, τὸ ζερβί—ἡ καλογορευκὴ, κλπ.).

3) τὸ ἱερὸν (=ὁ ναός), τὰ ἱερὰ (=τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οἰκεῖα, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμίων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ένν. πράγματα), τὸ κοινόν (=ἡ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζόν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἱππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικόν (ένν. στρατεύμα), τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (=ὁ παρὼν χρόνος, κλπ.) (Πρβλ. τὸ μωρό, τὸ μικρό, τὰ λεπτά κλπ.).

Οὕτω ἀρκετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἄρθρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφηρημένον οὐσιαστικόν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τὸ κακόν (=ἡ κακία), τὸ δίκαιον (=ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, (=οἱ Ἕλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός), τὸ βαρβαρικόν (=οἱ βάρβαροι), τὸ ὑπήκοον (=οἱ ὑπήκοοι).

γ) Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.

§ 27. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικόν μίαν παροδικὴν ἰδιότητα: **Ἀγησίλαος φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε** (= μὲ πρόσωπον φαιδρὸν) **Ξ. ἠϋλίξεσθε ἔγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις Ξ.** (Πρβλ. *Πεοπατεῖτε μὲ τὸ κεφάλι ὀρθιο. Κάθεται μὲ τὰ χεῖρια σταυρωμένα*).

1. Ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς εὐρίσκεται πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν εἰς ἣν σχέσιν τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (§ 7,2), ἥτοι διὰ τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ νῦν ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικόν μία ἰδιότης, ἡ ὁποία διακρίνεται ἀπὸ ἀντίθετον ἰδιότη-

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν :

1) Τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ : ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἕως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν) "Ομ. ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἡλίου κύκλος (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος) Σοφ. τάξιν ἐσχάτην Αἴας ἔχει (= τὸ ἔσχατον μέρος τῆς παρατάξεως) Σοφ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (= ὁλόκληρος), μόνος καὶ αἱ ἀντωνυμῖαι αὐτὸς (ὡς ὀριστική) καὶ ἑκαστις : πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλγίβειαν ἐρῶ. κατεκείμην τὴν νύκτα ὅλην Πλ. μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν οἷαν ἀρθροῦν τὴν φωνήν Ξ. αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παρακινήσῃ ἄλλος κανεὶς) Ξ. ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὀπλίτην ἑκαστον δύο μυαῖ (-).

Σημείωσις. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν π.χ. ὁ μέσος = ὁ εἰς τὸ μέσον εὐρισκόμενος. ὁ πᾶς ἢ ὁ ὅλος = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ· οὐδ' οἱ πάντες ἀνθρωποι δύναιντ' ἂν διελθεῖν (= τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων) Ξ. ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον (= πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ λαμβανόμενου) Πλ. ὁ μόνος υἱός (= ὁ μονογενὴς υἱός). (Πρβλ. Μὴν εἰδότε το γιοῦνί μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου ;).

2. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐτερόπτωτοι.

α) Εἰσαγωγή. Αἱ πτώσεις.

§ 28. Αἱ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχῆθεν ἦσαν ὀκτώ : ἥτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αἰτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική· ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἐξ αὐτῶν αἱ τρεῖς : ἥτοι ἡ ἀφαιρετική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπική καὶ ἡ ὀργανική, συγχωνευθεῖσαι μετὰ τῆς δοτικῆς.

τῆτα τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ : τέμνει ὀξεῖ τῷ πελέκει (= μετὰ τὸν πέλεκυν ὀξύν, καὶ ὄχι ἀμβλύν). Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ἰδιότητα ἐνὸς οὐσιαστικοῦ γνωστὴν ἤδη καὶ ὑπάρχουσαν εἰς αὐτό, καὶ δι' αὐτοῦ διαστέλλεται τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδές, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην : τέμνει τῷ ὀξεῖ πελέκει (= μετὰ τὸν ὀξύν πέλεκυν, καὶ ὄχι μετὰ τὸν ἀμβλύν).

1) **Ἡ ὀνομαστική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς ; (= ποιός), ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν φορέα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἥτοι ἡ πτώσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτώσις τοῦ κατηγορομένου καὶ τῶν ὁμοιοπτώτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτώσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ. **Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος** φυγὰς ἦν **Ξ.** ἡγήτο **Ἀρχίδαμος** ὁ **Ζευξιδάμου**, **Λακεδαιμονίων βασιλεὺς** **Θ.** (**Ὀμήρου**) **Ἰλιάς**, **Ὀδύσεια**. **ιερός** ὁ **χῶρος** τῆς **Ἀρτέλεως** **Ξ.**

Σημείωσις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιηται εἰς μίαν πρότασιν μίαν ὀνομαστική, ἡ ὁποία συντακτικῶς δὲν εὐρίσκεται εἰς καμμίαν σχέσιν μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως : **οἱ δὲ φίλοι**, ἦν τις ἐπίστανται αὐτοῖς χρῆσθαι, ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι ; **Ξ.** Πρβλ. **Τότε ὁ ποντικός γίνηκεν ἡ καρδιά του.** (Ἀπὸ ἑνα παραμῦθι). Ἡ τοιαύτη ὀνομαστικὴ λέγεται **ψυχολογικὸν ὑποκείμενον** τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἐννοιαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ, ὡς τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνίαν τῶν λέξεων.

2) **Ἡ κλητική** εἶναι ἡ πτώσις, μετὰ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορευόμενον πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα : **δεῦρο, ὦ Σώκρατες, ὦ ἥλιε καὶ γῆ.** (Πρβλ. **Ἐδῶ Πέτρο. Μὴ μὲ μαλώνῃς, Κίσαβε**).

Σημείωσις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς : **ὦ Ἀγασίλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι** **Ξ.** ἡ **Πρόκνη**, ἔκβαινε (= ὦ Πρόκνη). (Πρβλ. **Γεῖά σας, χαρὰ σας, μάστοροι καὶ σεῖς οἱ μαθητᾶδες. Ποῦ εἰστε οἱ Μποτσαράιοι** ;).

3) **Ἡ αἰτιατική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : **τίνα ;** (**ποιόν ;**), **πόσον ;** ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· προσέτι δὲ ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ ἔκτασιν τόπου ἢ χρόνου : **φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα** **Θ.** **ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν** **Ξ.**

4) **Ἡ καθαρά γενική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **τίνας ;** ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν

περιλαμβάνεται κάτι τι, ἤτοι ἡ πτώσις, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσις κτήσεως ἢ ἐξακρήσεως, τὸ ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ ὅλον, εἰς μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια· αἱ **τρίχες τῆς κεφαλῆς**. Συρακούσας Ἀρχίας τῶν Ἑρακλειδῶν ὄκισε (= εἰς ἐκ τῶν Ἑρ.). Θ. σταγόνες ὕδατος. Ἐκτορος Ἀνδρομάχῃ. τῶν **κηρίων** ὅσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο (= ἀπὸ τὰ κηρία) Ξ.

5) Ἡ **ἀφαιρετική γενική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: π ὅ θ ε ν; (ἀπὸ τίνοος; ἐκ τίνοος;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τίς ἡ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως: Θέτις ἀνέδν **πολιτῆς ἀλός** (= ἐκ τῆς θαλάσσης). Ὀμ., Α 359. Ἡρῇ μειδήσασα **παιδὸς** ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον (= παρὰ τοῦ παιδὸς) Ὀμ., Α 596. ἀπέχει Πλάταια **Θηβῶν** σταδίους ἑβδομήκοντα (= ἀπὸ τὰς Θήβας) Θ.

6) Ἡ **καθαρά δοτική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: εἰς τί ν α; διὰ τί ν α; (γὰρ ποιόν;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει μία πράξις ἢ ἐν πρᾶγμα: ἡ **μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά** (= εἰς τοὺς ἀνθρ.). Ἐκαί-στος οὐχὶ **τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ** μόνον γεγνήται, ἀλλὰ καὶ **τῇ πατρίδι** (= ὅχι μόνον γὰρ τὸν πατέρα του κλπ.). ἤλυν **ταῖς θύραις** (= διὰ τὰς θύρας, ἤτοι γὰρ κάρφωμα τῶν θυρῶν).

7) Ἡ **τοπική δοτική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: π ο ὕ; π ὅ τ ε; ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι: Ἀχιλλεὺς εὔδε **μυχῷ κλισίης** (= ἐν τῷ μυχῷ) Ὀμ. πατὴρ σὸς αὐτόθι **μίμνει ἀγρῷ** (= ἐν τῷ ἀγρῷ) Ὀμ. **τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ** ἐδήουν τὴν γῆν, **τῇ δὲ ὑστεραίᾳ** πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον Θ.

8) Ἡ **ὀργανική δοτική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: μὲ τί ν α; μὲ τί; (μὲ ποιόν; πῶς;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συν ο δ ε ὕ εἰ τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινα ἐνέργειάν του (δοτική τῆς συνοδείας) ἢ τὸ ὁποῖον χρ η σι μ ε ὕ εἰ ὡς ὀ ρ γ α ν ο ν αὐτοῦ διὰ ταύτην (κυρίως ὀ ρ γ α ν ι κ ῆ δ ο τ ι κ ῆ): ἐντεῦθεν Κῦρος ἐξελαύνει **συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι** (= μὲ τὸ στράτευμα) Ξ. **Ναυσικᾷ ἱμασεν μᾶστιγι** ἡμιόνους (= μὲ τὴν μᾶστιγα) Ὀμ.

Σ η μ εῖ ω σ ι ς. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἡ ἀπώλεια μερικῶν

ἐξ αὐτῶν προῆλθεν ἀφ' ἐνός μὲν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πρβλ. οἶκω δοτική—οἶκοι τοπική, οἶκω = οἶκον ἀφαιρετική) ἢ τῆς σημασίας αὐτῶν (πρβλ. "Ἡρῆ ἐδέξατο χεῖρὶ κύπελλον, ἔνθα ἡ λέξις χεῖρὶ ἠδύνατο νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς = εἰς τὸ χεῖρ τῆς, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς = μὲ τὸ χεῖρ τῆς), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς χρήσεως ταυτοσήμων ἐμπροθέτων (πρβλ. λέγω τινί τι καὶ λέγω πρὸς τινά τι).

β) Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 29. Ἡ γενικὴ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἐτερόπτωτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) ἐν δ ι η ρ η μ έ ν ο ν ὅ λ ο ν (γενικὴ διαιρετική): ἀνὴρ τοῦ δήμου "Ομ. (πρβλ. ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ). ἀπέθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως (= ἀπὸ τοὺς στρ.). Ἡρόδ. ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν. τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ. μέσον ἡμέρας Ξ.

2) τὴν ὕ λ η ν, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ: κόπη ἐλέφαντος (= λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν) "Ομ. ἄμαξα¹ σίτου (= φορτωμένη σιτάρη). "Ομ. ἀγέλη βοῶν (= κοπάδι ἀπὸ β.) Ξ.

3) τὸν κ τ ή τ ο ρ α (γενικὴ κτητική): Περικλέους οἶκος. Ἀριστομάχῃ Ἀριστοκλέους. ἱερός ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος (= ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἀρτ.). Ξ. οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφεσθηκόντων ἴδιοι Δημ.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήθη εἶναι τὰ: οἰκεῖος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἐταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός).

4) τὸν δ η μ ι ο υ ρ γ ὄ ν τ ι ν ο ς: νόμος Σόλωνος. ἔλκος ὕδρου (= ἀπὸ ὕδρου, ἦτοι ἀπὸ δάγκυμα ὕδρου) "Ομ.

5) ἰ δ ι ὅ τ η τ α, ἐπὶ ὀνομάτων, τὰ ὅποια σημαίνουν μέγεθος τι ἢ ἡλικίαν, συναπτόμενα μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν: δύο ἡμερῶν πλοῦς Δημ. ὀκτὼ σταδίων τεῖχος Θ. παῖς τριῶν ἐτῶν. (πρβλ. δέκα χρονῶν ἀγόρι).

6) τὴν ἀ ξ ί α ν ἢ τὸ τίμημα: δέκα μνῶν χωρίον Ἰσαῖ. ἱερὰ (θυσία) τριῶν ταλάντων. ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινός ἀξία ἐστίν Ξ. δόξα χρημάτων οὐκ ὦνητή Ἰσοκρ.

7) τὴν αἰ τ ί α ν: δίκη κλοπῆς (= διὰ κλοπῆν). ὀργὴ τῶν πρρατομένων Δημ. (πρβλ. Ἡ πίκρα τοῦ χωρισμοῦ). οὐδεὶς ἔνοχος λιποταξίου οὐδὲ δειλίας.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τὰ: αἵτιος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογός (τινος).

1. Παρ' Ὀμήρῳ ἡ λέξις ψιλοῦται.

8) τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ὑποκειμενική): *Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων* Θ. (= οἱ Π. καὶ οἱ Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρβλ. *εἶναι θέλημα Θεοῦ* = θέλει ὁ Θεός).

9) Τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ἀντικειμενική): *νομεὺς ἀγέλης* Ξ. (πρβλ. *νέμει ἀγέλην*). ἡ *τῶν ἐφήβων ἐπιμέλεια* (πρβλ. *ἐπιμελεῖται τῶν ἐφήβων*). *Κρίτων ἦν Σωκράτους ὁμιλητής* Ξ. (πρβλ. *ὠμίλει Σωκράτει*). *Σωκράτης οὐδὲ τούτων ἀνήκοος ἦν* (πρβλ. *ἤκουσε καὶ ταῦτα*).

§ 30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλά, ἰδίᾳ δὲ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

1. συντάσσονται μετὰ καθαράς γενικῆς (§ 28,4) τὰ ἐπίθετα
α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά: *ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλίγωρός τινος*.

β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά: *μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσιμον τινός*.

γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά: *ἐμπειρος, ἀπειρος, τοῖβων, ἀήθης τινός*. Πλ.

δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά: *μέτοχος, κοινωνός, μεστός, πλήρης τινός*.

ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά: *φειδωλός, ἀφειδής τινος*.

στ) τὰ ἀρχικά καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός τινος.

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ἰδίᾳ εἰς τοὺς ποιητάς) καὶ μετοχαὶ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς: *οἰωνῶν σάφα εἰδός*. Ὁμ., α 202. *διδασκόμενος πολέμοιο* Ὁμ. Π, 811 (πρβλ. *ἐμπερός τινος*).

II. Συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§ 28,5) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά: *μόνος* (= ἀποκεχωρισμένος), *ἐρημος, ἐλεύθερος, ἄγνός τινος*.

β) τὰ στερήσεως σημαντικά: *ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὀρφανός τινος*.

γ) τὰ διαφορᾶς σημαντικά: *διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλότριός τινος*: ἄλλα τῶν δικαίων (=διαφορετικά ἀπὸ τὰ δ.). Ξ.

δ) τὰ παραθετικά καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενική συγκριτική)· πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός τινος : **ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου** τὸ ἔργον ἐστὶν (= ἀπὸ τὸν λόγον) **Ξ. ναυμαχία αὕτη μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται Θ. Ἐπύα-
ξα προτέρα Κύρου εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.**

Σημείωσις. "Οτι ἡ γενική, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετική (§ 28,5), ἥτοι πτώσις, ἥτις δηλοῖ τὸ π ὅ θ εν ὁρμᾶ-
ταί τι, δεικνύει σαφῶς ἡ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μετὰ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀ π ὅ καὶ αἰτιατικὴν : Ἐλεύθερος ἀπὸ βάσανα. Ὁρφανὸς ἀπὸ πατέρα. Διαφορετικὸς ἀπὸ σένα. Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦ-
λον.

γ) Ἰδιαιτέραι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§ 31. α) Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρῶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται π ρ ὠ τ ο ς ὅ ρ ο ς τῆς συγκρίσεως· ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ, καλεῖται δ ε ὑ τ ε ρ ο ς ὅ ρ ο ς τῆς συγκρίσεως : **ὁ Ὀλυμπος ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης** ἐστὶν (Ὀλυμπος α' ὅρος τῆς συγκρίσεως — Ὀσσα β' ὅρος τῆς συγκρίσεως).

2) Ὁ α' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὅχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα : **τὴν πόλιν κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων. προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.**

3) Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως

α) ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πρβλ. § 8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου ἦ (= παρὰ) καὶ ὁμοιοπτώτως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως : **σιγὴ ποτ' ἐστὶν αἰρετωτέρα λόγου** (= ἀπὸ τὸν λόγον). **προσῆκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν** (= ἢ ἐτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους) Θ. **τὸ φυλάξασθαι τὰγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι** ἐστὶν Δημ. **Παρούσατις ἐφίλει Κύρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἀρταξέρξην Ξ. οἱ Πέρσαι Κύρῳ μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ Ξ.**

β) ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ ἦ καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς

συγκρίσεως : καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλει. Σωκράτης παίζων οὐδὲν ἦττον ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλει τοῖς συνδριατρίβουσι Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντὶ ἢ πρὸ μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αἰτιατικῆς (ὅπως συν-ηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : μείζονα ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω (= ἀπὸ τὴν πατρίδα του) Σοφ. μηδὲν περὶ πλείονος ποιοῦ πρὸ τοῦ δικαίου (= ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον ἀπὸ τοῦ δίκαιον) Πλ. ἡλίον ἐκλείψεις πικρότεροι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνον μνημονευόμενα ἐνέβησαν Θ.

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξὺ τῶν συγκρινόμενων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κ α τ ᾶ μετὰ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε ἢ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' ἀπαρεμφάτου : Ἄρις ἔτυχε σμερνοτέρας ἢ κατ' ἀνθρώπον ταῖς Ξ. φοβοῦμαι μὴ τι μείζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῇ Ξ.

§ 32. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται, ὥς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς : τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κορέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δὲ (ἐνν. αὐτῶν) Ξ. ἡ τῆς πόλεως δύναμις ἦττον τῶν ἐναντίων ἐστὶν = ἦττων τῆς δυνάμεως τῶν...) Ξ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος ἔχει μεγαλύτερο σπῆτι ἀπὸ τὸν Παῦλο (= ἀπὸ τοῦ σπῆτι τοῦ Παύλου).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Βραχυλογικὴν ἔκφρασιν τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότος κ.τ.τ., αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μετὰ τῇ καὶ ὁλόκληρον πρότασιν : ἡ Κακία ἐφαίμετο λευκοτέρα καὶ ἐρυθροτέρα τοῦ ὄντος (= ἡ ὄντως ἦν, δηλ. ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο) Ξ. ἐρέμετο κρείσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου (= ἡ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγήσασθαι αὐτό) Θ.

§ 33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ιδιότητά των καὶ δηλοῦνται ὅτι τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμόν. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ὑπεροχῆς. (Οὕτως εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινὰ ιδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν ἢ συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦνται ἡ ὑπάρχουσα μεταξὺ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ἀντιθέσεως : Ξενίας καὶ Πασίων κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἡ ἡμεῖς

περὶ ἐκείνους (=ὁ Ξ. καὶ ὁ Π. εἶναι κ α κ οὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄχι ἄ γ α θ οὶ, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ. Ἀν. 1, 4, 8. Ἰθι, γέρον, μὴ μ' ἐρεθίζε, **σαώτερος** ὥς κε νέηαι (=γιά νὰ ἀπέλθης σώως καὶ ὄχι β ε β λ α μ μ έ ν ο ς, ὅπως θὰ συμβῇ, ἐὰν μένης καὶ μ' ἐρεθίζης) Ὁμ., Α 32. φθονέσθαι **κρέσσον** ἐστὶν ἢ οἰκτίρεσθαι (=εἶναι καλύτερον νὰ φθονῇται κανεὶς εὐτυχῶν παρὰ νὰ τυγχάνῃ οἰκτου δυστυχῶν, ἤτοι μεταξὺ τῶν δ ύ ο κ α κ ῶ ν, τοῦ φθονεῖσθαι καὶ τοῦ οἰκτίρεσθαι, ὀλιγώτερον κ α κ ῶ ν καὶ ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι) Ἡρ. 3,52.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς α'. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνονται δύο ἰδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπιθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφοτέρω εἰς συγκριτικὸν βαθμὸν μὲ τὸ μόριον ἢ μεταξὺ αὐτῶν: στρατιῆροὶ **πλείονες** ἢ **βελτίονες** (=μᾶλλον πολλοὶ παρὰ καλοὶ, ἤτοι πολλοί, ὄχι ὅμως καὶ καλοὶ) Ἀρφ. ἐποίησα **ταχύτερα** ἢ **σοφώτερα** (=ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὄχι σοφῶς) Ἡρόδ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλάκις τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου π ῶ ς (=κάπως, ὀλίγον): οἱ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ **νεώτεροι** (=οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι) Ἰσοκρ **μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις;** (=νέον τι) Πλ. **Κῆρος ἦν ἴσως πολυλογώτερος.** (=πολυλόγος πῶς) Ξ. τὸ **στράτευμα ἀτακτότερον** ἐχώρει (=ἀτάκτως πῶς, οὐχὶ ὅλως εὐτάκτως) Θ. (Πρβλ. Τὸ **μεγαλύτερο** τὸ ψάρι τρώει τὸ **μικρότερο** =τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό. Ὁ ἄρρωστος **σήμερα εἶναι καλύτερα** =κάπως καλὰ, ὄχι τόσον ἄσχημα ὅσον χθές).

§ 34. β) Τὸ ὑπερθετικόν. 1) Ἀρχῆθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἀπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἡ δὲ κυρίᾳ διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις π ρ ὅ ς ἐν ἡ π ρ ὅ ς ἄ λ λ α ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὡ ς ἐν τ ι θ ε ω ρ ο ῦ μ ε ν α (Ἀρταξέρξης ἦν πρεσβύτερος **Κύρου**. χρυσὸς δὲ κρείσσων **μυρίων λόγων** βροτοῖς): διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἐν ἑ κ α σ τ ο ν χ ω ρ ι σ τ ᾶ: Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐλπίσας **ἀξιολογώτατον** αὐτὸν ἔσεσθαι **τῶν προγεγενημένων** (=ἀξιολογώτατον καὶ ἀξιολογώτερον ἐν συγκρίσει πρὸς ἕνα ἑ κ α σ τ ο ν τῶν προγενεστέρων) Θ.

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῆθεν (ἀφαιρετικὴ) γενικὴ συγκριτικὴ, ὅπως καὶ ἡ γενικὴ, ἡ ὁποία συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὅμως καταντᾷ αὕτη νὰ εἶναι γενικὴ διααιρετικὴ (§ 29,1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ

συγκρινόμενον εἶναι ἐν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκεῖνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται: **Ἀθηναίων σοφώτατος Σωκράτης ἦν** (= ἐνὸς ἐκάστου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους περιελαμβάνετο καὶ αὐτός). πρβλ. **Κῦρος ἀγαθῶν ἱππέων κράτιστος ἦν ἱππεὺς Ξ**.

Σημείωσις. Οὕτω ἐξηγεῖται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ υπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ μιᾶς ιδιότητος ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικά σημεία: **σοφώτερος ἑμαυτοῦ ἐγενόμην** (= παρ' ὅ,τι ἤμουν πρὶν καθ' ὅλον τὸν βίον μου). **τότε σοφώτατος σαυτοῦ ἦσθα** (= σοφώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλην περίοδον τῆς ζωῆς σου) Ξ.

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς ὅτι μία ιδιότης ὑπάρχει εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμὸν: **φῦναι ὁ Κῦρος λέγεται κάλλιστος**.

Σημείωσις. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλάκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφορῶν λέξεων, ὡς **μάλιστα**, **ὅτι**, **ὡς**, **ἡ**, **οἶος**, **ὡς οἶόν τε**, **ἐν τοῖς ἀνθρώπων**, **δὴ**: **ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο** (= πρῶτοι - πρῶτοι οἱ Ἀθην.) Θ. (πρβλ. **τοῦτο δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι** Πλ.). **σὺ ταύτην κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασαι** Πλ. (πρβλ. **Ὁ προστυχώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου**). **ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι** Ξ. **ἀποκρίνει ὡς οἶόν τε διὰ βραχυτάτων** Πλ.

Ὁμοίως καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου: **κακῶν κάκιστε**.

β) Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 35. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἐτερόπτωτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικά παράγωγα ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: **ἡ τοῦ θεοῦ δόσις ὑμῖν** Πλ. (πρβλ. **ἔδωκεν ὑμῖν ὁ θεός**). **οὐδεμία εὐνοία ἐμοὶ παρ' αὐτῶν** Ξ. (πρβλ. **οὐκ εὖνοι ἐμοὶ εἰσιν**).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλὰ:

α) Μετὰ καθαρᾶς δοτικῆς (§ 28,6) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὠφέλειαν ἢ βλάβην, φιλίαν ἢ ἔχθραν, εὐπειθειαν ἢ ὑποταγήν, τὸ ἀρμόζον ἢ τὸ πρέπον, καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων: **ὠφέλιμος**, **βλαβερός** **τινι**—**φίλος**, **ἐχθρός**, **πολέμιος**, **ἐναντίος** **τινι**—**εὐπειθής**, **ὑπήκοός** **τινι**—**ἀρμόδιος**, **πρεπώδης**,

ἀπρεπής τινι : τύραννος ἅπας ἐχθρός ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίος Δημ.

Σημείωσις : Τὰ ἐπίθετα φίλος, ἐχθρός, πολέμιος κ.τ.τ. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνονται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστικά : οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμιοι τῆς πόλεως (§ 29,3)

β) Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς (§ 28,8) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθείαν ἢ διαδοχήν, προσέγγισιν ἢ μεῖξιν, καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως ἐν ἡ σύν. ὁ αὐτός τινι—ὅμοιος, ἀνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερέας τινι—ἴσος, ἄνισος, ἰσορροπος, σύμφωνος, συνωδός, ὁμόγλωσσός τινι—ἀκόλουθος, διάδοχός τινι—πλησίος, γείτων, ὁμορος, συμμελής, ἄμεικτός τινι—συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἐνοχός τινι : οἱ πονηροὶ ἀλλήλοισι δμοιοι Πλ. αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν.

Σημείωσις 1. Μετὰ τῶν ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, πολλάκις ἡ δοτικὴ λαμβάνεται βραχυλογικῶς : κόμαι Χαρίτεσιν ὁμοῖαι (= κόμαι ὅμοιαι ταῖς κόμαις τῶν Χαρίτων) "Ομ (Πρβλ. § 32).

Σημείωσις 2. Ἡ μετὰ ἐπιθέτων συναπτομένη δοτικὴ σημαίνει ἐνίοτε ἀναφοράν, ἥτοι τὸ κατὰ τι : φιλοπροσήγορος τῷ τρόπῳ. ἐρρωμένεσται ταῖς ψυχαῖς.

γ) Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 36. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἐτερόπτωπος προσδιορισμὸς οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι πολὺ συνήθης, σημαίνει δὲ αὕτη μετὰ τούτων τὸ κατὰ τι ἢ ἀναφοράν : τυφλὸς τὰ τ' ὦτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἰ Σοφ.

Συνήθεις τοιαῦται αἰτιατικαὶ μετ' οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τὸν) ἀριθμόν, (τὸ) πληθος, (τὸ) ὄνομα : ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλῆθρων Ξ. πόλις αὐτοῦ ὠκεῖτο, Θάψακος ὄνομα.

δ) Αἱ πλάγιοι πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§ 37. α') Γενική. 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς.

α) ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά καὶ ποσοτικά : ἐνταῦθα τῆς ἡπείρου Θ. πολλὰ τοῦ τῆς γῆς Πλ. πρὶ τῆς ἡμέρας Ἡρόδ. τηρικαῦτα

τοῦ θέρους Ἄρφ. τρεῖς τῆς ἡμέρας. τῶν τοιούτων ἄδην εἶχομεν (= μέχρι χορτασμοῦ, ἤτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα) Πλ. (Γενικὴ καὶ καθάρα τοῦ ὅλου· πρβλ. § 29, 1).

β) ἐπιρρήματα τροπικά, ὅλον· πῶς, ὅπως, ὡς (μετὰ τοῦ ῥήματος ἔχω) εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀπομάκρυνσιν καὶ χωρισμόν, ὅλον· ἔξω, ἐκτός, πόρρω ἢ πρόσω, κρύφα, λάθρα (τινός) : βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας ; (= ὡς πρὸς τὴν παιδείαν) Πλ. (Πρβλ. Πῶς εἶναι ἀπὸ ὑγείαν ;). Ἡ Κερκυρα καλῶς παράπλου κεῖται (= ὡς πρὸς τὸν παράπλου) Θ. (Γενικὴ ἡ ἀφαιρετικὴ, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς· πρβλ. § 28,5 καὶ § 30, II).

Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικὰ ἐπιρρήματα ἐντός, ἐξω, ἐγγύς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὀπίσθεν, ἐκατέρωθεν, μεταξὺ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ γενικῆς : ἀξίως λόγου (πρβλ. ἄξιος λόγου), οὐκ ἀπείρως αὐτοῦ ἔχω (πρβλ. ἀπειρός τινος).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετικὴ), ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν ἀναφώνησιν : φεῦ τῆς ἀνοίας ! Σοφ. αἰαὶ κακῶν ! οἴμοι τέκνων Εὐρ.

§ 38. β') Δοτικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς ὀργανικῆς, § 28,8) συνήθη εἶναι τὸ ἅμα (= σύν, συγχρόνως μέ), ὁμοῦ (= μαζί μέ), καὶ τινα παράγωγα ἐπιθέτων ἢ ῥημάτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ δοτικῆς : ἅμα τῇ ἡμέρᾳ. ταῦτα ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχροῦ ἐστι (= ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι κακά) Πλ. ὁμοῦ τῷ πηλῷ Ξ. ὁμοίως ἐκείνῳ (πρβλ. ὁμοίός τινι). συμφερόντως τοῖς φίλοις (πρβλ. συμφέρει τοῖς φίλοις Ξ.). ἐπομένως τῷ νόμῳ (πρβλ. ἐπομαί τινι Πλ.)

§ 39. γ' Αἰτιατικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήθη εἶναι τὸ νῆ ἢ ναὶ μὰ (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ μὰ ἢ οὐ μὰ (ἐπὶ ἀρνήσεως) : νῆ Δία ἢ ναὶ μὰ Δία, μὰ Δία ἢ οὐ μὰ Δία· (πρβλ. μὰ τὴν Παναγία).

Σημείωσις. Ἡ παρὰ τὸ νή ἢ μὰ αἰτιατική ἐξηγεῖται ὡς προελθοῦσα ἐκ παραλείψεως τῆς λέξεως ὁμνυμι (ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα: νή Δία (= νή, ὁμνυμι τὸν Δία). Βλ. Ὁμ. Ψ 585. Ξεν. Κύρ. Ἀν. 6, 6, 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 40. Αἱ ἀντωνυμίαι, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, δύνανται νὰ ἀναπληροῦν εἰς μίαν πρότασιν οἰονδήποτε ὅρον αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἐκφέρεται διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§ 8, § 9, § 21 κ.έ., § 29) ἢ ἐπιθέτου (§ 8, § 9, § 24 κ.έ.).

α) Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός.

§ 41. 1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου ἡ μὴ ὑπάρχουσα ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ σπανία πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ αὐτῆς (σφεῖς) ἀναπληροῦται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ἢ ὑπὸ τῆς (ὀριστικῆς ἀντωνυμίας) αὐτὸς ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ ἐκδηλώσεως σεβασμοῦ πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρόσωπον: "Ἐκτορος ἦδε γυνή (ἐστὶ) "Ὁμ. οὔτε ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης Ξ. αὐτὸς ἔφα (=ἐκεῖνος, ὁ Πυθαγόρας δηλαδή, καὶ ὅχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων, ἤτοι τῶν ὀρθοτονουμένων τύπων τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (ἐμοῦ, ἐμοί, σοῦ, σοὶ κλπ.) χρῆσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχῃ ἔμφασις καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή (πρβλ. § 17). Ἄλλως κακονικῶς γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (μοῦ, μοί, κλπ.): ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει Ξ. οὐκ ἐμοί, ἀλλὰ σοὶ ἀρέσκει ταῦτα—ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἔλθειν Ξ. (πρβλ. Ἐμένα φωνάζει, ἐσένα φωνάζει—μὲ φωνάζει, σὲ φωνάζει).

Σημείωσις. Οἱ ὀρθοτονούμενοι τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατόπιν τῶν προθέσεων: παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ, πρὸς σέ, κλπ. (οὐδέποτε παρὰ μου κλπ. Ἀλλὰ: πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς με.).

3) Αἱ εὐχρηστοὶ (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς) πλάγιαι πτώσεις τῆς

προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀντανακλάσεως (βλ. κατωτέρω § 42, 2, β'): ἔλεξαν *οὐτι πέμψει σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς* (=σφᾶς αὐτοὺς—αὐτοὺς) Ξ. Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ πλαγίαι πτώσεις τῆς αὐτοῦ, ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ὅταν ὑπάρχῃ ἔμφασις: *Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος Κύρος ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς* (=τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει) Ξ. *τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον* Ξ.

4) Ἡ ἀντωνυμία αὐτοῦ

α) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτικῇ, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ὡς ὀριστικὴ εἶναι κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ: *αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι παρὰ Ἀριαίων* Ξ. (πρβλ. § 27, 2).

β) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δῆλωσιν ταυτότητος: *τὴν Ἀττικὴν ἄνθρωποι φησὶν οἱ αὐτοὶ αἰεῖ* (=οἱ ἴδιοι, καὶ ὅχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ) ὡς ὀριστικὴ λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὅχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου ἄνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων: καὶ *αὐτὸς πολλῶν πολέμων ἐμπειρὸς εἰμι* (καὶ ἐγὼ αὐτὸς) Θ. *σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ αὐτὸς ἐκβήσει σοφὸς* (=καὶ σὺ αὐτός, καὶ σὺ ὁ ἴδιος) Ἐδοξε δὲ *χρῆναι αὐτοὺς τε ἐλθεῖν ἐπὶ θέαν τάνδρως καὶ ἡμᾶς συμπαραλαβεῖν* (=ἡμεῖς τε αὐτοὺς=καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι) Πλ.

δ) κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς ὀνομάτων, οἷα τὰ ὀνόματα στρατηγός, πρεσβευτής κλπ. χρησιμεύει, ἵνα ἐξαίρῃ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον. *Κορινθίων στρατηγὸς ἦν Ξενοκλείδης πέμπτος αὐτὸς* (=πρῶτος στρατηγὸς μετέσχαρος ἄλλους συστράτηγους) Θ.

β) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 42. 1) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ ἄρθρου πρβλ. *ἐπελαθόμην ἑμαυτοῦ* (=ἐλη-

σμώνησα τὸν ἑαυτὸν μου) Πλ. γνῶθι **σαυτὸν** (= τὸν ἑαυτὸν σου). **ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ** (= γιὰ τὸν ἑαυτὸν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται

α) ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἀντὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας καὶ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό· (ἄ μ ε σ ο ς ἢ εὐ θ ε ῖ α ἀντανάκλασις) : (ἐ γ ῶ) ἐπελαθόμεν **ἑμαυτοῦ** Πλ. (ὑ μ ε ῖ ς) βλάψετε **ὑμᾶς αὐτοὺς** Πλ. ὁ σοφὸς ἐν **ἑαυτῷ** περιφέρει τὴν οὐσίαν.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Συνήθως ὅμως (κατὰ τὸ δοκεῖ μοι ἢ ἐμοὶ δοκεῖ) λέγεται **δοκῶ μοι καὶ ἐμοὶ ἢ ἐμοιγε δοκῶ**, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ **δοκῶ ἐμαυτῷ**.

Ἐνίοτε δὲ ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως : τὸν **κωμάρχην ὅχρετο ἄγων Ξεινοφῶν** πρὸς τοὺς **ἑαυτοῦ οἰκέτας** (= πρὸς τοὺς δούλους τοῦ, δηλ. τοῦ κωμάρχου) Ξ.

β) κατὰ τὸ γ' ἰδίᾳ πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφατικές ἢ μετοχικὰς προτάσεις, ἂν καὶ τὸ σημαίνονμενον δι' αὐτῶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως· (ἔ μ μ ε σ ο ς ἢ π λ α γ ῖ α ἀντανάκλασις) : οἱ **Κλαζομένοι** τὴν **Πολίχραν** **ἐτείχιζον**, **εἴ τι δέοι σφίσι** **αὐτοῖς** **πρὸς ἀναχώρησιν** Θ. ὁ **ἥλιος** οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις **ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὁρᾶν** Ξ. πολλοὶ ἀντέλεγον, ὥς οὐκ ἄξιον εἶη **βασιλεῖ ἀφείναι** τοὺς **ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους** Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐπὶ τῆς ἐμμέσου ἀντανάκλασεως χρησιμοποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου, κατὰ τὰς εὐχρήστους πτώσεις αὐτῆς (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς, § 41,3), συνηθέστερον δὲ αἱ πλάγαι πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας αὐ τ ὅ ς, ὅταν ὁ λόγος νοῆται ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγούμενου προσώπου (ἦτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως : λέγεται **Ἀπόλλων** ἐκδεῖραι **Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά** οἱ **περὶ σοφίας** (= αὐτῷ) Ξ. οἱ **φυγάδες** ἐδέοντο **Κερκυραίων σφᾶς** **κατάγειν** (= αὐτούς) Θ. λέγεται **δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου** **ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα αὐτῇ** Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου λαμβάνεται ἐνίοτε

καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἀντὶ τῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου : δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι **ἐαυτοὺς** (= ἡμᾶς αὐτοὺς) Πλ. (ὕμεῖς) ἀποφαίνετε σκαιοτάτους **ἐαυτοὺς** (= ὑμᾶς αὐτοὺς) Λυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπεκράτησε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω προῆλθον αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι τῆς νέας γλώσσης, τὸν **ἐαυτὸν μου**, τὸν **ἐαυτὸν σου**, τὸν **ἐαυτὸν του** κλπ.

γ) Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 43. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι (ἀλλήλων, ἀλλήλους κλπ.) ἐκφέρονται πάντοτε (ὅπως καὶ αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι) ἄνευ ἄρθρου : ἀγαπᾷτε **ἀλλήλους** (= ὁ ἕνας τὸν ἄλλον). βασιλεία καὶ τυραννίς διαφέρουσιν **ἀλλήλων**.

Σημείωσις. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμίας γίνεται χρῆσις τῆς αὐτοπαθοῦς (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) : διαλύσαθε τὰς πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς **ἐχθρας** (= τὰς πρὸς ἀλλήλους) Ἰσοκρ. ἀπίστως ἔχουσι πρὸς ἐαυτοὺς οἱ Ἕλληνες (= πρὸς ἀλλήλους) Δημ.

δ) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 44. 1) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι

1) λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἄνευ αὐτοῦ : ὁ ἐμὸς φίλος—ἐμὸς φίλος, οἱ ὑμέτεροι στρατιῶται—ὑμέτεροι στρατιῶται κλπ. (πρβλ. ὁ ἰδικὸς μου φίλος—ἰδικὸς μου φίλος κλπ.).

2) Χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῆς γενικῆς (κτητικῆς) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (μ ο ὕ, σ ο ὕ, ἡ μ ὶ ν, κλπ., § 29,3), ὅταν ἡ σχέσις τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως ἢ δὲν ὑπάρχῃ μὲν ἐμφάσις, ὑπάρχῃ ὅμως ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας : ἔρχεται ὁ ἐμὸς φίλος (= ὁ ἰδικός μου φίλος), ὁ σὸς φίλος (= ὁ ἰδικός σου φίλος), ὁ ἡμέτερος πατήρ (= ὁ ἰδικός μας πατήρ) κλπ. — (ἐ γ ὠ) στέργω τὸν ἐμὸν φίλον (= τὸν φίλον μου), (ὕ με ῖς) στέργετε τὸν ὑμέτερον φίλον (= τὸν φίλον σας) κλπ.

Σημείωσις 1. Ἡ ἀρχῇθεν κανονικῶς ἐσχηματισμένη κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου ἐός, -ή, -ὸν (πρβλ. ἐμὸς, -ή, -ὸν κλπ.) εἶναι ὅλως ἄχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτοῦ, αὐτῆς κλπ.), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἢ γενικῆ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (οὗτος ἢ ἐκεῖνος) : ἔρχεται ὁ φίλος αὐτοῦ (= ὁ φίλος του)—ὁ τοῦτου φίλος (= ὁ ἰδικός του φίλος).

Ὁμοίως ἡ ἀντωνυμία σφέτερος εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἀνευ μὲν ἐμφάσεως ἡ γενικὴ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτῶν), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (τοῦτων ἢ ἐκεῖνων) : ἔρχεται ὁ φίλος αὐτῶν (= ὁ φίλος των) — ὁ τοῦτων φίλος (= ὁ ἰδικός των φίλος) κλπ.

Σημείωσις 2. Ὄταν ὑπάρχη ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ μὲν τοῦ ἐμός, σός, ἢ τῆς γενικῆς τοῦτου ἢ ἐκεῖνου, ἡ γενικὴ τῆς ἀντιστοίχου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἐαυτοῦ), ἀντὶ δὲ τῶν ἁπλῶν ἡμέτερος, ὑμέτερος, ἢ τῆς γενικῆς τοῦτων ἢ ἐκεῖνων, χρησιμοποιεῖται τὸ ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν καὶ ἡ γενικὴ ἐαυτῶν (πρβλ. § 22, Σημ.) : (ἐγὼ) στέργω τὸν ἐμαυτοῦ φίλον (= τὸν ἰδικόν μου φίλον). (ὕμεις) στέργετε τὸν ὑμέτερον αὐτῶν φίλον (= τὸν ἰδικόν σας φίλον). (οὔτοι) στέργουσι τοὺς ἐαυτῶν φίλους (= τοὺς ἰδικούς των φίλους), κλπ.

ε) Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 45. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὁδε, οὗτος, ἐκεῖνος,

1) ἐπὶ αἰσθητῆς δείξεως, (ἦτοι ὅταν κανεὶς τὰς χρησιμοποιεῖται δεικνύων συγχρόνως μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ βλέμμα)

α) τῆς ὁδε γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν : Πλάτων ὁδε (= ἐτούτος ἐδῶ ὁ Πλ.). ἡδε ἡ ἡμέρα (= ἐτούτη, ἦτοι ἡ σημερινὴ ἡμέρα) Θ.

Οὕτω πολλάκις ἡ ὁδε λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἐγὼ ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἐμός μετὰ δείξεως : ξὺν τῇδε ἀδελφῇ (= ξὺν ἐμοὶ τῇ σῇ ἀδελφῇ) Σοφ. σκήπτρῳ τυπεὶς ἐκ τῇσδε χειρὸς (ἐκ τῇσδε τῆς ἐμῆς χειρὸς) Σοφ.

β) τῆς οὗτος (= ἐτούτος, αὐτός) γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὅμως ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενοτέραν σχέσιν μὲ τὸν ἀκούοντα : οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει (= αὐτοί, οἱ συστρατιῶταί σου) Ξ.

Οὕτω ἡ οὗτος λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ τῆς τὸ μετὰ δείξεως : οὗτος, τί ποιεῖς; (ἐ! σὺ αὐτοῦ) Ἀρφ.

γ) τῆς ἐκεῖνος χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὐρισκομένων τοπικῶς ἢ

χρονικῶς : νῆες **ἐκεῖναι** (= πλοῖα ἐκεῖ πέρα) **Θ. ἐκείνης τῆς νυκτός**
οὐδείς ἐκοιμήθη **Ξ.**

2) **ἐπὶ νοητῆς δειξέως**, (ἦτοι ὅταν ὁ λέγων νοερῶς δεικνύῃ τι,
τὸ ὅποῖον ἔχει ἥδη λεχθῆ ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ), ἡ μὲν οὗτος συνήθως
ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἡ δὲ ὁδε εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα :
ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε (= αὐτὰ λές
ἐσύ, ἀπὸ ἡμᾶς... τὰ ἐξῆς) **Ξ.**

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δειξέως καὶ ἡ ἐκεῖνος
μετὰ τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς οὗτος ἢ τῆς ὁδε : **Χειρίσοφος μὲν**
ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ (= οἱ σὺν τούτῳ—οἱ σὺν αὐτῷ) **Ξ. ἐκεῖνο**
κερδαίνειν ἡγείται, τὴν ἡδονὴν Πλ. (§ 21, 2).

§ 46. Αἱ ἀντωνυμίαι τοιόσδε, τοσόσδε (καὶ τηλικόσδε
διαφέρουν κατὰ τὴν χρῆσιν ἀπὸ τὰς ταυτοσήμους ἀντωνυμίας τοιοῦ-
τος, τοσοῦτος (καὶ τηλικότος), ὅ,τι διαφέρει ἡ ὁδε ἀπὸ τὴν
οὗτος : ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρόου **τοιαῦτα τοιάδε πρὸς αὐτὸν**
ἔλεξε Ξ. (πρβλ. ἀκούσας **ταῦτα** **τάδε εἶπε**).

§ 47. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας οὗτος (ἢ σπα-
νίως τῆς ἐκεῖνος), ἀπλῶς ἵνα ἐπαναληφθῇ μετ' ἐμφάσεως κάτι τι
προλεχθέν : ὁ **τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος τῶν φόντων κακῶν αἴ-**
τιος Δημ. (πρβλ. **τῆς θάλασσης τὰ κύματα αὐτὰ μόν' τὸν ρωτοῦσαν**).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας οὗτος καὶ ὁ συν-
δεσμος καί, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμός τις τοῦ
προλεχθέντος ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς, ὁ ὁποῖος ἐξαίρεται ὡς δηλῶν
κάτι τι σπουδαῖον : **ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων, καὶ τούτων πονη-**
ρῶν, οὕτω πράττειν (= καὶ μάλιστα πονηρῶν) **Ξ. ξένους προσήκει σοι**
πολλοὺς δέχεσθαι, καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς Ξ. (πρβλ. **λίγοι μου**
ῥογαν κι ἐκεῖνοι λαβωμένοι).

Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἐξαιρομένη μία ῥηματικὴ ἔννοια
διὰ τοῦ καὶ ταῦτα : **Μένωνα δὲ οὐκ ἐξήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀρι-**
αίου ὦν τοῦ Μένωνος ξένου (= καὶ δὲν τὸν ἐξήτει, ἐνῶ μάλιστα...) **Ξ.**
οὐ ταῦτ' ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων
(= καὶ μάλιστα ἐνῶ πρόκειται περὶ κλπ.) **Πλ.**

στ') Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 48. 1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς σημαίνει ὅ,τι ἡ ἀντωνυ-

μία ποιός εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ ποιός)
ἢ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς : τίς ἀγορεύειν βούλεται ; τίνος τέχνης
Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν ; Πλ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία ποῖος σημαίνει ποιῶς λογιῆς ;
τί λογιῆς ; ἤτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις περὶ τοῦ ποιοῦ ἐνὸς προσώ-
που ἢ ἐνὸς πράγματος· ἐπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς
εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν : ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων ; Ὁμ.
(πρβλ. οὐδείς ἠρώτα ποία τις εἶη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ τίς ; Πλ.).

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἡ ποῖος ἀντὶ
τῆς τίς ἐπιθετικῶς : ποίους λόγους οὐκ ἀνηλώσαμεν ; (= τίνας
λόγους) Ἰσοκρ.

Σημείωσις. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποῖος (ποιός ;) ἐπεκράτησε, ἡ δὲ
τίς ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων τίνος καὶ τί· πρβλ. τίνος εἶναι αὐτὸ τὸ σπί-
τι ; τί τρώγει ;)

§ 49. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας τίς
ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα ποτε (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄράγε
ἢ τάχα), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν ποῖος καὶ πόσος ἡ ἀόρι-
στος ἀντωνυμία τίς (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σάν), οὕτω δὲ δηλοῦται με-
γαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτῶμένου ἢ ἐκπλη-
ξις αὐτοῦ περὶ τούτου : τί ποτε σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκῃ οὕτω πολέμεις ;
(= γιὰτί ἄράγε, γιὰτί τάχα ;) Ξ. τίσι ποτε λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους ;
(= μὲ ποίους ἄράγε λόγους ;) Ξ. ποίου τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Μιθρι-
δάτης ; (= σάν ἀπὸ τί λογῆς σὺ ;) Ξ. Πόσαι τινές εἰσιν αἱ πρόσοδοι
τῇ πόλει ; (= σάν πόσες, πόσες περίπου ;) Ξ.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι πολλάκις συνεκφέρονται μετὰ δει-
κτικῶν ἀντωνυμιῶν ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν βραχυ-
λογικῶς : Ἀγγελίαν φέρω χαλεπὴν. Τίνα ταύτην ; (= τίς ἐστὶν ἡ ἀγ-
γελία αὕτη, ἣν φέρεις ;) Πλ.

§ 50. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεκφέρονται δύο
ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ἀσυνδέτως : τίνας οὖν ὑπὸ τίνων εὐροίμεν
ἂν μείζω εὐεργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων ; Ξ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτερεύου-
σαν πρότασιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης ἐρωτηματι-
κῆς προτάσεως ἀνεξαρτήτου : πότε ἂ κορὴ πράξετε ; ἐπειδὴν τί γένη-
ται ; Δημ.

Σημείωσις. Οὕτω παρήχθησαν αἱ ἑλλειπτικαὶ ἐκφράσεις ὅτι, τί; (ἐν. γίνεται) (= γὰρ ποῖον λόγον;) καὶ ἵνα τί; ἢ ὥς τί; (ἐν. γένηται = μὲ ποῖον σκοπό;) ἔτι καὶ τοῦτο αὐτῷ προσθήσετε; ὅτι τί; ἵνα τί ταῦτα λέγεις; Πλ. ὥς τί δὴ φεύγεις; Εὐρ.

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν: τρέφεται δὲ ψυχὴ **τίνι**; Πλ.

ζ) Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμιαί.

§ 51. 1) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **τίς** (= ἕνας, κάποιος, κανεὶς) εἴτε ὥς οὐσιαστικὸν εἴτε ὥς ἐπίθετον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς καταφατικὰς προτάσεις: ἴτω **τις** ἐφ' ὕδωρ (= ἅς πάῃ ἕνας ἢ κάποιος) Ξ. ποῖ **τις** φύγη; (= πῶ νὰ... κανεὶς) Σοφ. καὶ **τις** θεὸς ἡγεμόνεν (= κάποιος θεὸς) "Ομ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἀορίστου **τίς** λαμβάνεται κανονικῶς ἡ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία οὐδὲ **εἰς** (= κανεὶς, κανεὶς δὲν—ἐὰν ἡ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ **μηδεὶς** (= κανεὶς, κανεὶς νὰ μὴ—ἐὰν ἡ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας): οὐδεὶς ἦλθεν Ξ. οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν **οὐδεὶς οὐδὲν** (= κανεὶς τίποτε) Ξ. **μηδεὶς** ἰδέτω (= κανεὶς νὰ μὴ ἰδῇ) Ξ. **μὴ** θῇσθε νόμον **μηδένα**. Δημ.

2) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **τίς**, **τί**

α) λαμβάνεται καὶ ὥς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαίνει **κάποιος ἄξιος λόγου ἢ σπουδαῖος, κάτι, κάτι τι**: **ἡῤῃς τις εἶναι** (πρβλ. θαρρεῖ πὼς **κάτι** εἶναι **κι αὐτός**).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἀόριστον **τί** καὶ εἰς τὰς φράσεις **λέγειν τι, ποιεῖν τι**, κλπ. ἄρ' οἴσθε **τι** **ποιεῖν** οὐδὲν ποιοῦντες; (= κάτι τι ἄξιον λόγου) Πλ.

β) συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάζει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν (= κάποιον ἀρκετὰ, πολὺ, ἐξαιρετικὰ... ἢ = κάπως, κάπου, περίπου, σάν...): **δεινὴ τις δύναμις** (= κάποια πολὺ ἰσχυρά...) Ξ. **ὀλίγοι τινὲς** (= κάποιοι ἀρκετὰ ὀλίγοι) Θ. **ὅσος τις χρυσὸς** (= πόσον πολὺς χρυσὸς) "Ομ. **ἡμέρας ἑβδομήκοντά τινας** (= κάπου 70, καμμιὰ ἑβδομηνταριά) Θ. **διαφερόντως τι ἀδικούμεθα** (= κάπως ὑπερβολικὰ) Θ.

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία **τίς** (ὅπως καὶ ἡ **κανεὶς** εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **ἐκαστος**, **ὁ καθένας**

τοῦτο τις ἴστω (= ἄς ξέρη καθένας) Σοφ. (πρβλ. εὐκολα μπαίνει κανείς στη φυλακή, μὰ δύσκολα βγαίνει). Ἐπ. τῆς τοιαύτης χρήσεως δύναται νὰ συνάπτεται μετὰ τῆς ἀόριστου τῖς καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς ἢ ἡ ἀντωνυμία ἔκαστος : πᾶς τις Ἡρόδ. ἑκαστός τις Ξ.

Ἡ φράσις ἢ τις ἢ οὐδείς = σχεδὸν κανείς· ἡ δὲ φράσις ἢ τι ἢ οὐδὲν = σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἄλλος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολ-
λάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐ-
σιαστικοῦ, τὸ ὅποῖον κυρίως εἶναι ἐπεξηγήσις τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος.
Δύναται δὲ νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τότε τὸ ἄλλος διὰ
τοῦ ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τούτου, προσέτι κ.τ.τ. : αὐτὸς
'Οδυσσεὺς τέρπετο καὶ ἄλλοι Φαίηκες (= καθὼς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τοῦ
ἄλλο μέρος) Ὅμ. ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης
ἀργίας (= καὶ ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμίαι ἕκαστος, ἑκάτερος, ἑτερος, οὐδέτε-
ρος (μηδέτερος), πότερος, οὐδείς (μηδεῖς) λαμβάνονται
καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ὁμάδων τινῶν
(οἶον ἐθνῶν, φυλῶν, φατριῶν, στρατευμάτων κ.τ.τ.) : πόλεις τάσδε
ἐκάτεροι ξυμμάχους εἶχον (δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἐνὸς καὶ οἱ Πελο-
ποννήσιοι ἀφ' ἐτέρου) Θ. ὅστις μηδετέροις ἀρέσκει, τοῦτον τίποτε
καὶ καλέσαι χρή; (δηλ. οὔτε τοῖς δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρ-
χικοῖς) Ξ.

η) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 52. 1) Κανονικῶς ἡ μὲν δς (ἦ, δ) καὶ αἱ ἄλλαι ἀπλᾶν ἀναφο-
ρικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκος, ἀναφέρονται εἰς ἓν ὠρι-
σμένον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἡ δὲ ὅστις καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀνα-
φορικαὶ ἀντωνυμίαι (ὁπότερος, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος,
ὁποδαπὸς) ἀναφέρονται εἰς κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον : Ἔστι Δίκης
ὀφθαλμός, δς τὰ πάνθ' ὄρα—μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει
(= πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις).

Σημείωσις α'. Οὐχ ἦτον λαμβάνεται ἐνίστε ἢ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς :
καὶ Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτον βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστίν, ἰδρυσαν-
το Θ.

Ἡ δὲ χρήσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησεν
ἡ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς.

Σημείωσις β' Ἐνίστε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (ἐνθα,

ἦ, ὅπου, ὅθεν, οἷ) ἀντί τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὅς μετά τινος προθέσεως: ἤλασεν εἰς Ταρσοῦς, **πόλιν** τῆς Κιλικίας, **ἐνθα** ἦν τὰ Σκευεύσιος βασίλεια (= ἐν ἡ) Ξ. **δῶμα** Πελοπιδῶν τόδε, **ὅθεν** σε ἤνεγκα (= ἐξ οὗ) Σοφ. ἐκ Λακεδαιμόνων, **οἵπερ** πλειστάκις ἀφίξαι (= εἰς ἤνεπε) Πλ.

Καί ἡ συντακτικὴ χρῆσις αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρήματος ὅπου καὶ οὕτω κανονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ ὅπου (ὅπου, ποῦ) ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν (ὅς, ὅστις, ὁ ὅποιος): τὸν δρόμον, **ὅπου** πέρασα, δὲν τὸν ξαναδιαβαίνω (= τὸν ὅποιον). νὰ βγοῦν τὰ κλεφτοκάραβα, **ποῦ** ἔχουν τοὺς κλέφτες μέσα (= τὰ ὅποια).

Σημείωσις γ'. Λέγεται πολλάκις ἀναλυτικώτερα καὶ περιγραφικώτερα ἔστιν ὅς ἢ ἔστιν ὅστις (ἔστι τις ὅς ἢ ἔστι τις ὅστις) ἀντί τῆς ἀπλῆς ἀόριστου ἀντωνυμίας τίς: **ἔστι δ' ὅστις** καὶ κατελήφθη (= κάποιος) Ξ. οὐκ **ἔστιν ἡτις** τοῦτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη καὶ κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὡς ἐξῆς: εἰσὶν οἳ ἢ ἔστιν οἱ (= ἐνιοί), ἔστιν ὧν (= ἐνίων), ἔστιν οἷς (= ἐνίοις), ἔστιν οὓς (= ἐνίοις): **ἔστιν δν** καὶ κριτὴν καθήμενον **ἐπαιον** Ξ. **ἔστιν οἷ** καὶ **Ξενοφῶντα** προυβάλλοντο πρεσβευτὴν Ξ. **πλὴν Ἰώνων** καὶ **Ἀχαιῶν** καὶ **ἔστιν ὧν ἄλλων ἐθνῶν** (= καὶ ἄλλων τινῶν) Θ. Ὁμοίως παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἐνιοί, ἐνιαί, ἐνια, ἐκ τοῦ ἐνι (= ἔστι) καὶ τοῦ οἷ, αἷ, ἄ. πρβλ. καὶ τὸ ἐπιρρήμα ἐνίοτε = ἐν ὅτε, ἦτοι ἔστιν ὅτε.

Ὁμοίως δὲ ἀντὶ τοῦ οὐδεὶς οὐ λέγεται πολλάκις μετά μεγαλυτέρας ἐμφάσεως οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς (ἔστιν) ὅστις οὐ (= πᾶς τις): **οὐδενὶ ὄτῳ** οὐκ ἀπεκρίνετο (= παντὶ ἀπ.) Πλ.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία οἷος (= τέτοιος ποῦ) συχνότατα χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις οἷός εἰμι ἢ οἷός τέ εἰμι μετ' ἀπαρεμφάτου. Καὶ ἡ μὲν φράσις οἷός εἰμι σημαίνει εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος ποῦ (νά), εἶμαι πρόθυμος ἢ ἔτοιμος (νά): **Ἀγησίλαος ἥμισυ ἦν οἷος μεγαλῆγορεῖν** Ξ. **Μειδυλίδης ἡγανάκει καὶ οἷος ἦν ἐπεξείναι Λεωκράτει** Δημ.

Ἡ δὲ φράσις οἷός τέ εἰμι (ἢ οἷός τ' εἰμι) σημαίνει εἶμαι εἰς θέσιν, δύνάμαι: **Ἀλκιβιάδης οἷός τε ἦν σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν** Ξ.

Συνηθεσάτῃ εἶναι ἡ φράσις οἷόν τέ ἐστι μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶναι δυνατόν νά).

3) α) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκος, πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφωνήσεις ἐπιφωνηματικῶς: **οἶα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε!** (= τί πράγματα εἶναι αὐτὰ ποῦ) Πλ. **ὅσην ἔχεις τὴν δύναμιν!** (= πόσον μεγάλην) Ἀρφ.

β) Αἱ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁ ποῖος, ὁ πόσος, ὁ πηλίκος, πολλάκις λαμβάνονται ἀντὶ τῶν ἀντιστοίχων ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν (τίς, ποῖος, πόσος, πηλίκος) καὶ δι' αὐτῶν δίδεται ἀπάντησις εἰς γενομένην ἐρώτησιν ἢ εἰσάγεται πλῆγια ἐρώτησις: ἀλλὰ τίς γὰρ εἶ; "Ὅστις; πολίτης χρηστὸς (=Ἐρωτᾶς ὅστις εἰμί; = ποῖος εἰμι;) Ἄρφ. Οὗτος, τί ποιεῖς; "Ὅ, τι ποῶ; (=Ἐρωτᾶς ὅ,τι ποῶ; = τί κάνω;) Ἄρφ.

4) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ἀναφέρονται πολλάκις εἰς τὴν σύστοιχον αὐτῶν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν ὑπάρχουσαν ἢ νοουμένην ἔξωθεν, ἥτοι ἡ ὅς ἀναφέρεται εἰς τὴν οὗτος, ἡ οἷος καὶ ποῖος εἰς τὴν τοιοῦτο καὶ τοιοῦτος, καὶ ἡ ἡλίκος καὶ ὁ πηλίκος εἰς τὴν τηλικότο καὶ τηλικότος: οἱ ἄνθρωποι τοῦτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι Ξ. ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος (οὗτος ὃν). σίτω τοσοῦτω ἐχρήτο Σωκράτης, ὅσον ἡδέως ἤσθιε Ξ. (πρβλ. ὅσους θὰ κόψη τὸ σπαθί, τόσους θεὰ σκοτώσω).

Σημείωσις. Δύναται ὅμως εἰς ὄνομα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους ἢ εἰς ὁλόκληρον πρότασιν νὰ ἀναφέρεται τὸ οὐδέτερον ὃ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μετὰ τὴν γενικὴν σημασίαν χρῆμα ὃ, πρᾶγμα ὃ (=πράγμα πού, κάτι πού): τυρανίδα θηρᾶς, ὃ πλῆθει χρήμασιν ὃ ἁλίσκεται Σοφ. Δερκυλίδας ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὃ δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις (=τὸ σταθῆναι τινα ἔχοντα τὴν ἀσπίδα) Ξ. (πρβλ. § 14, α').)

5) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὄνομα ἢ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, ἡ δὲ πτώσις αὐτῆς κανονίζεται εἰς τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται. (Βλ. τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα).

Ἄλλὰ πολλάκις ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ τεθῇ εἰς πτῶσιν αἰτιατικὴν, τίθεται εἰς πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, διότι ἡ πτώσις τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς ἀντωνυμίας, εἰς τὴν ὁποίαν αὕτη ἀναφέρεται, εἶναι γενικὴ ἢ δοτικὴ. ("Ἐλξίς τοῦ ἀναφορικοῦ).

Τότε δέ, ἐὰν μὲν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς κάποιαν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, ἡ δεικτικὴ αὕτη ἀντωνυμία κανονικῶς παραλείπεται· ἐὰν δὲ ἀναφέρεται εἰς ἓν ὄνομα οὐσιαστικόν, τοῦτο συνήθως λαμβάνει θέσιν μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως, ἄνευ ἄρθρου: οἱ χρησμοῖδοι ἴσασιν οὐδὲν ὧν λέγουσι (=οὐδὲν τοῦτων. α) Πλ. ὅπως ἔσεσθε ἀξιοὶ τῆς ἐλευθε-

ρίας, ἥς κέκτησθε (= τῆς ἐλευθερίας, ἦν) Ξ. σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπε (= σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὓς) Ξ. τούτους ἄρχοντας ἐποίει, ἥς κατεστρέφετο **χώρας** (= τῆς χώρας, ἦν) Ξ. ἐπορεύετο σὺν ἡ εἶχε **δυνάμει** (= σὺν τῇ δυνάμει, ἦν εἶχε) Ξ. Πρβλ. *Πῶς ἀγαπῶ ὁποῖον φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα* = ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος φορεῖ. *Ἀλίμονο σ' ὅποιον βρεθῇ ἐκεῖ* = σ' ἐκεῖνον, ὁποῖος βρεθῇ).

Σημείωσις. Σπανιώτερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἥτοι ἔλκεται τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία καὶ ἐκφέρεται κατὰ τὴν πτῶσιν ἐκείνης : τὴν οὐσίαν, ἣν κατέλιπε τῷ νιεῖ, ἀξία ἐστὶ δέκα ταλάντων (= ἡ οὐσία, ἦν) Λυσ. (πρβλ. *Τὴν πίττα, ποῦ ἔφαγε ὁ σπανός, ἦταν κολοκυθένια* = ἡ πίττα ποῦ — ἡ πίττα, τὴν ὅποιαν ἔφαγε κλπ. Ἀπὸ λαϊκοῦ τραγοῦδι).

Κανονικῶς συμβαίνει τοιαύτη ἑλξις εἰς τὰς φράσεις οὐδεὶς ὅστις οὐ καὶ θαυμαστὸν (ἐστίν) ὅσος ἢ ὅση ἢ ὅσον : οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀποκρίνεται (= οὐδεὶς ἐστίν, ὅτῳ) Πλ. οὐδένα κίνδυνον **δντινα** οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι (= οὐδεὶς κίνδυνός ἐστιν, δντινα οὐχ κλπ.) Δημ. μετὰ ἰδρώτος **θαυμαστοῦ** ὅσου (= μετὰ ἰδρώτος θαυμαστόν ἐστι μεθ' ὅσου) Πλ. ἐκεῖνος **θαυμαστήν** ὡσιν περὶ σέ προθυμίαν ἔχει (= θαυμαστή ἐστίν ἡ προθυμία, ὡσιν κλπ.) Πλ.

δ) Ὅταν δύο ἢ περισσότεραι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσωνται κατὰ σειρὰν ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἡ ὁποία τὰς εἰσάγει, συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἐξῶθεν εἰς τὴν κατάλληλον πτῶσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας : Ἀριαῖος, **δν** ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειράται (= καὶ ᾧ ἐδώκαμεν καὶ παρ' οὗ ἐλάβομεν) Ξ. Ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, **δς** συνεθήρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλα ἐθαύμαζες αὐτόν ; (= καὶ **δν** σὺ μάλα ἐθαύμαζες). καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν, **ὅστις** ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ **με** Ἑλλήνων στρατός ; (= καὶ **δν** μισεῖ) Σοφ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπῆλίκος πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ δὴ ἢ δῆποτε ἢ οὖν κατόπιν αὐτῶν ὡς ἄοριστοι μετ' ἐμφάσεως : ἐγὼ πάσχειν **ὅτι οὖν** ἐτοιμος (= ὅ,τιδῆποτε, ὅποιονδῆποτε πάθημα) Δημ. οὔτε **δι'** ἐχθραν οὔτε **διὰ φιλονικίαν** οὐδ' ἠντινοῦν (= οἰανδῆποτε, καμίαν ἀπολύτως) Λυκ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ

§ 53. Ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας

1) ἀρχῆθεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἄρθρον, ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας ἢ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἐκάστοτε, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τινος ἀορίστου : **"Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα (= τὸν ἄνδρα)** "Ομ., α 1. **νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακὴν** (= νόσον ἀνὰ τὸ στρατόπεδον κακὴν) "Ομ., Α 10 (πρβλ. Λατινικὴν γλῶσσαν).

2) ἀρχῆθεν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ δι' αὐτῶν

α) ὁ λέγων ἐδείκνυεν ἐν πρόσωπον ἢ ἐν πρᾶγμα ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος εὐρισκόμενον : **πῶς γὰρ δὴ τὸν ξεῖνον ἐγὼν ὑποδέξομαι οἴκῳ ;** (τ ο ὕ τ ο ν ἐ δ ὠ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) "Ομ., π. 70.

β) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἐν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα : **Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆι χολωθείς νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακὴν** (= οὗτος γὰρ = διότι οὗτος, ὁ προμνημονευθεὶς υἱὸς τῆς Λ. καὶ τοῦ Δ.) "Ομ., Α 9.

Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** προῆλθε κατόπιν ἡ συνήθης παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῃ χρῆσις αὐτῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων, οἱ ὅποιοι ἀρχίζουσιν ἀπὸ **τμαντοσύνην, τὴν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων** (= τὴν ὁποίαν τοῦ ἐχάρισε) "Ομ., Α 72. **δῶρα, τὰ οἱ ξεῖνος δῶκε** (= τὰ ὁποῖα) "Ομ., φ. 13.

Σημειώσεις. Ἡ χρῆσις αὕτη σφύζεται εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς νεοελληνικὰς διαλέκτους : **βάλετε τὰ παπλώματα τὰ ὕφαναν Ἀνεράδες** (= τὰ ὁποῖα ὕφαναν).

γ) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἐν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ἐμελλε νὰ δηλωθῇ εὐθὺς ἀμέσως, καὶ προεξήγγελλεν αὐτό : **ὁ δ' ἔβραχε, χάλκεος Ἄρης** (= ἐκεῖνος δέ... δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) "Ομ., Ε 857. **ἄνδρα τόν, δς κε θεοῖσιν ἀπέχθεται** "Ομ. κ. 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α' καὶ γ') χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἀρθρικὴ σημασία αὐτῶν, ἡ ὁποία

υπάρχει καὶ παρ' Ὀμήρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας, πολλάκις δὲ καὶ καθαρὰ, ὅπως ὅταν αἱ λέξεις αὗται, **ὁ, ἡ, τὸ** προτάσσωνται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν : αἰεὶ τοι τὰ κακὰ ἐστὶ φίλα μαντεύεσθαι (= αὐτὰ τὰ κακά=τὰ κακὰ) "Ομ., Α 207. ἔδειςεν δ' ὁ γέρων (= ἐκεῖνος, ὁ γνωστὸς ὡς προμνημονευθεὶς γέρων) "Ομ. Α 33 (πρβλ. Ξενίας ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος Ξ.) — αἱ δὲ γυναῖκες ἰστάμεναι θαύμαζον "Ομ., Σ 495. οἱ γὰρ ἄριστοι ἐν νηυσὶν κέαται "Ομ., Α 658. Κάλχας ἤδη τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσόμενα "Ομ., Α 70.

§ 54. Τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀντωνυμικῶν σημασίαν τὴν διετήρησαν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** καὶ ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρθρα, εἰς ὠρισμένας ἐκφράσεις. Τοιαῦται δὲ ἐκφράσεις εἶναι

1) τὸν καὶ τόν, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ (= αὐτὸν καὶ αὐτὸν ἢ τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, αὐτὸ καὶ αὐτό, αὐτὰ καὶ αὐτά). Τούτων χρῆσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ : Ἀφικνουῖμαι ὡς τὸν καὶ τὸν Λυσ. ἔδει τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι Δημ. (Πρβλ. § 53, 2, α'. Αἱ στερεότυποι φράσεις τὸ καὶ τὸ — τὰ καὶ τὰ σφίζονται ἔτι καὶ νῦν εἰς τὴν γλῶσσάν μας).

2) ο) ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ, κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= οὗτος, δὲ ἡ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κλπ.).

β) καὶ τόν, καὶ τήν, καὶ τοὺς, ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν (καὶ οὗτος ἢ καὶ ἐκεῖνος κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα : Ἰνάρως Ἀθηναίους ἐπηγάγετο· οἱ δὲ ἦλθον (= οὗτοι δὲ) Ἡρόδ. ταῦτα ἀγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν Ξ. καὶ τὸν κελεῦσαι λέγεται (= καὶ ἐκεῖνος λ. ὅτι) Ξ. (Πρβλ. § 53, 2, β').

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς τὸν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν καὶ τὸν ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικῆς ὅς (= οὗτος), ὅπως ἀσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς (= ὁ ὅποιος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς (τοῦ ἄρθρου) ὁ διὰ τῆς προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς, ἦτοι τοῦ ς. Ταύτης χρῆσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις καὶ ὅς (= καὶ οὗτος — καὶ ἐκεῖνος), ἡ δ' ὅς (= εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν ἐκεῖνος), αἱ ὅποια ἐκφέρονται καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος, καὶ ἡ (= καὶ αὕτη), ἡ δ' ἡ (= εἶπεν αὕτη) : οὐδεὶς ἀντέλεγε, καὶ ὅς ἡ γείτο Ξ. εἰ γάρ, ἡ δ' ὅς, ὦ Ζεῦ, καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἶη (= εἶπεν ἐκεῖνος) Πλ.

Τὸ οἱ δὲ χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μερικῶν δέ : οἱ αἰχμάλωτοι ὄχοντο εἰς Δεκέλειαν, οἱ δ' εἰς Μέγαρον. Ξ.

3) α) ὁ μὲν — ὁ δέ, κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= ὁ ἓνας — ὁ ἄλλος, ἄλλος — ἄλλος, μερικοὶ — μερικοὶ) : οἱ μὲν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἤρπασον Ξ.

β) τὸ μὲν — τὸ δέ, τὰ μὲν — τὰ δέ, τῇ μὲν — τῇ δέ, ἐπιρρηματικῶς (= ἄφ' ἑνὸς μὲν — ἄφ' ἑτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν — ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν — ἄλλοτε δέ :) ἐπορεύθησαν τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ ἀναπανόμενοι Ξ.

4) τὸ ἐμπρόθετον πρὸ τοῦ (ἢ πρὸ τοῦ = πρὸ τοῦτου τοῦ χρόνου, πρότερον) : Κναξάρης πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους ἰέναι· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῖξ ἦν πάντα Ἡρόδ. (Τὸ πρὸ τοῦ σφύζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος : *Εφυγε προτοῦ ἔρθης ἐσὺ).

§ 55. Ὡς ἄρθρα αἱ λέξεις ὁ, ἡ, τὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν (τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον) γλῶσσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται, ὥπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν

1) ἀτομικῶς, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἑνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅπως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῇ, ἢ μέλλει ἀμέσως νὰ διασαφηθῇ, εἴτε διότι ὁπωςδήποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστόν, πρόσωπον ἢ πρᾶγμα (κυρίως ὀριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον) : ὁ ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει (= ὁ ἀνὴρ οὗτος, δηλ. ὁ παρὼν Ὀρόντας) Ξ. Κ. Ἀν. 1, 6, 6. Ξενίας ὁ Ἀρκὰς ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος (= τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὅποιον ἔθηκεν ὁ Ξενίας) Ξ. ἐγὼ δὲ σκοπῶν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη Ξ. ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος.

2) γενικῶς, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὁμοειδῶν ὄντων καὶ τὸ μετὰ τοῦ ἁρθρου ἐκφερόμενον νοῦται ἐν τῇ γενικότητί του. (Εἰδοποιὸν ἄρθρον) : ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει, πᾶς ἄνθρωπος) Πλ.δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους (= ὁ στρατιώτης ἐν γένει κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν ἀτομικὸν ἄρθρον πολ-
λάκις ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκανονισμένου, τοῦ συνήθους κ.τ.τ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ πᾶς ἢ ἑκάστος, ἰδίᾳ ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν : Κῦρος κατα-
πηδῆσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδν (= ἀπὸ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ, τὸν θώρακα αὐτοῦ) Ξ. Κλέαρχος ἐπεὶ ἐπισορκῶν ἐφάνη, ἔχει τὴν δίκην (= τὴν προσ-

ήκουσαν τιμωρίαν) Ξ. ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρώας οὐσίας ἐστὶ προδότης (= πᾶς δειλὸς ἀνὴρ, κλπ.). ὁ βουλόμενος (= πᾶς ὅστις θέλει) ὁ τυχὼν (= πᾶς ὅστις τύχη).

§ 56. Κανονικῶς εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐν ὄνομα ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ἀορίστως, (ὁπότε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου ἔ ν α ς, μ ῖ α, ἔ ν α) : ποταμὸς ἦν κύκλω (= ἕνας ποταμὸς) Ξ. ἐπορεύοντο πρωαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει διαβῆναι (— μίαν χαράδραν) Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχῆθεν, ἄνευ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου ὀνόματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν πρόσωπα ἢ πράγματα ὠρισμένα : οὐκ ἐδύναντο καθεῦδεν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων. (Πρβλ. Ἡ Δέσπω κάνει πόλεμο μὲ νύφες καὶ μ' ἀγγόνια = μὲ τις νύφες τῆς κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἐκφέρονται ἄνευ ἄρθρου

1) τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων : Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον (= Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος). Δαρείου καὶ Περσάτιδος γίνονται παῖδες δύο (= τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα βασιλεὺς ἢ μέγας βασιλεὺς, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ βασιλείως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα ἄστυ (= πόλις), ὅταν πρόκειται περὶ τῶν Ἀθηνῶν : βασιλεὺς νικᾷν ἡγεῖται (= ὁ βασιλεὺς). ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς ἄστυ (= ἕως εἰς τὴν πόλιν, ἕως εἰς τὰς Ἀθήνας) Ξ.

Σημείωσις 1. Ἄνευ ἄρθρου, ὡς εἶδομεν, ἐκφέρεται καὶ τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιούμενον ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27).

Σημείωσις 2. Ὡς εἶδομεν (§ 8, § 25, 3 καὶ § 26), τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν α) νὰ οὐσιαστικοποιῇ, ἥτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ εἰς ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος καὶ εἰς προτάσεις ὁλοκλήρους, καὶ β) νὰ ἐπιθετοποιῇ, ἥτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα ἐπιθέτου εἰς ἓν ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ εἰς ἓν ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον, προτασσόμενον αὐτῶν.

§ 57. Θέσις τοῦ ἄρθρου. Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει : συνήλθον οἱ στρατηγοί. οἱ τότε ἦσαν ἀνδρεῖοι. τὸ γινῶθι σαντὸν πανταχοῦ ἐστὶ χρήσιμον.

Όταν δὲ τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου, ἔχῃ καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου: ὁ σοφὸς ἀνὴρ. ἢ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐνάρθρως: ὁ ἀνὴρ ὁ σοφός. ἢ ναυμαχία ἢ ἐν Σαλαμῖνι. Οὕτω παρέχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν.

Σημείωσις. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου: ἀνὴρ ὁ σοφός. ἐγὼ σύνειμι ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς Ξ. γέρα τὰ νομιζόμενα Θ. Οὕτως ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα. Πρβλ. Δὲ βλέπω παρὰ σύννεφα τὰ μαῦρα. Ἀπὸ λαϊκοῦ τραγοῦδι.

Ἐκφορὰ δὲ οἷα ἡ τῆς νέας γλώσσης ὁ σοφὸς ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀγαθὸς ὁ ἄνθρωπος κ.τ.τ. δὲν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 58. Ἡ σχέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ ῥηματικὴ ἔννοια μὲ τὸ ὑποκειμένον, λέγεται **διάθεσις** τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες: **ἐνεργητική, μέση, παθητική καὶ οὐδέτερα**, καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα.

α) Τὰ ἐνεργητικά ῥήματα.

Τὸ ἀντικείμενον.

§ 59. Τὰ ἐνεργητικά ῥήματα σημαίνουν ἀπλῶς κάποιαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἕν ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, λέγονται **μεταβατικά**, ὡς τ ὕ π τ ω (τινά), κ ὁ π τ ω (τι) κλπ.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται **ἀμετάβατα**, ὡς β α δ ί ζ ω, τ ρ έ χ ω, π α ί ζ ω, γ ε λ ῶ κλπ.

§ 60. Τὰ μεταβατικά ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς

έννοίας των **τὸ ἀντικείμενον**, ἥτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου: **βλάπτει τὸν ἄνδρα** θυμός. ὁ παῖς **κόπτει τὴν θύραν**.

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὁλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχη χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ (πρβλ. § 8): **μίσει τοὺς κολακεύοντας** Ἰσοκρ. ἐνέβαλε τὸ μὲν Πλ. ποιήσω **ὅ,τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ** Πλ.

§ 61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἓν μόνον ἀντικείμενον, ὡς φιλῶ, ἀσπάζομαι, θεραπεύω, κολακεύω, ἀδικῶ (τιν α).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικά ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς διδάσκω (τιν ἄ τι), πληρῶ (τιν ἄ τινος), δίδωμί (τινί τι).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικά ῥήματα λέγονται **δίπτωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων τὸ μὲν ἓν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δεύτερον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**. διδάσκω (τίνα ;) τὸν παῖδα (τί ;) μου σικκην, πληρῶ (τί ;) τὴν φιάλην (τίνος ;) ὕδατος.

§ 62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἥτοι

1) εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικά ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικὴν: **βλάπτει τὸν ἄνδρα** θυμός—**μέμνησο τῶν φίλων**—**ὀμίλει σοφοῖς ἀνδράσιν**.

§ 63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικά λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἔνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἡδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικόν (πρβλ. ἔσθι ἐκκλητος—ἐκκλητος πῖνε = τρώγε, πῖνε μὲ τὴν ἡσυχίαν σου. Ὅμ. πρβλ. φᾶτε καὶ πιέτε, φίλοι μου), εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὀρισμένον καὶ ἐπομένως αὐτονόητον. Πρβλ. ἄγω (τινά) = ὁδηγῶ—ἄγω (ἐπὶ τοὺς πολεμίους) = βαδίζω ἐναντίον τῶν πολεμίων (ἀρχῆθεν: ἄγω τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους). Ὅμοιως: ἐλαύνω (τι,

π.χ. ποίμνιον, ήμιόνους, ἱππους κλπ.=κάμνω τι νά κινηθῇ πρὸς τὰ ἐμπρός, ὁδηγῶ)—ἐλαύνω (=προχωρῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ, διευθύνομαι. Παρ' Ὀμήρῳ: ἐλαύνω τὸν στρατὸν)· τελευτῶ (τι=τελειώνω)—τελευτῶ (=ἀποθνήσκω· ἀρχῆθεν τελευτῶ τὸν βίον)· ἔχω (=κρατῶ)—οὕτως ἔχω, εἰ ἔχω (=ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι· ἀρχῆθεν, οὕτως ἔχω ἑμαυτὸν) κλπ. (πρβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω τὴν θύραν—ἀνοίγει ἢ κλείνει ἡ θύρα· γυρίζω τὸν τροχὸ—γυρίζει ὁ τροχὸς κλπ.).

Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικά εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βάλλω (τι=ρίπτω τι)—ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς...=εἰσορμῶ εἰς· ἀρχῆθεν, ἐμβάλλω στρατεύματα εἰς...) ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐμβάλλει εἰς... (=χύνεται εἰς... Ἀρχῆθεν, ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς...)· δίδωμι τι—ἐπιδίδωμι εἰς τι (ἀρχῆθεν, ἐπιδίδωμι ἑμαυτὸν εἰς τι).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικά ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων· πρβλ. ἀποδιδράσκω (=δραπετεύω)—ἀποδιδράσκω τινά (κατὰ τὸ ἀποφεύγω τινά)· μένω (που)—μένω τινά (=περιμένω τινά ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ προσδέχομαί τινά)· πλέω (=ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου)—πλέω τὴν θάλασσαν (=διέρχομαι ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν) (πρβλ. περπατῶ, τρέχω—περπατῶ, τρέχω κάμπους, βουνά· ζῶ καλὰ—ζῶ πολλοὺς ἀνθρώπους =συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικά κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βαίνω (=βαδίζω)—διαβαίνω ποταμόν, παραβαίνω νόμον, ὑπερβαίνω τεῖχος· ἵσταμαί (που)—ὑφίσταμαχι κινδύνους, πλέω—παρὰ πλέω νῆσον· (πρβλ. τρέχει—κατατρέχει τοὺς συγγενεῖς του. γελᾷ—μέ περιγελά).

Ἄξια ἰδιαιτέρας σημειώσεως τοιαῦτα ῥήματα εἶναι ῥήματα σύνθετα μετὰ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ὅπως τὸ κατὰκυβέυω, καθηδупαθῶ, καθιπποτροφῶ, κ.τ.τ., τὰ ὅποια σημαίνουν κατὰσπαταλῶ τὰ ὑπάρχοντα κυβεύων, ἡδупαθῶν, ἱπποτροφῶν κ.τ.τ.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικά ῥήματα εἶναι ἀμετάβατα μόνον εἰς ὠριμένους χρόνους αὐτῶν (ἴδια εἰς τὸν ἑνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἑνεργ. ἀόριστον β'): δύω τι (=βυθίζω τι)—δέδυκα (=ἔχω βυθισθῇ), ἔδυν (=ἐβυθίσθην). φύω τι (=κάμνω νά φυτρώσῃ), πέφυκα (=ἔχω γεννηθῇ,

εἶμαι ἐκ φύσεως), ἔφυν (= ἐγεννήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). ἴστημί τι (= στήνω τι) — ἔστηκα (= στέκομαι), ἔστην (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα). ἐγειρω τινά (= σηκώνω ἢ ἐξυπνῶ τινά) — ἐγρήγορα (= εἶμαι ξύπνιος). ὀλλυμί τινά (= καταστρέφω τινά) — ὀλωλα (= ἔχω καταστραφῇ, εἶμαι χαμένος). πεῖθω τινά (= προσπαθῶ νά πείσω τινά) — πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος).

§ 64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§ 17), δύναται νὰ παραλείπεται,

1) ὅταν ἐννοῇται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου: οἴομεθα ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες (ἐνν. αὐτὰ) Ξ.

2) ὅταν νοῇται ὡς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποιον δύναται νὰ ἐξικηῖται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γνωμικὸν χαρακτῆρα: πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθὸν τι οἷονδῆποτε). οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὄπλα παραδιδόναι (= τῶν νικῶντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ξ.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ αἰτιατικὴν.

§ 65. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον φανερώνει πρὸς ὅσον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποιον φθάνει καὶ τὸ ὅποιον εὐρίσκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἐν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα καὶ κάποιαν μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του: ὁ τοξότης τείνει τὸ τόξον. ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν. ὁ βασιλεὺς ἔπεμψε κήρυκα.

2) ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον φανερώνει

α) τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὅποιον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν δημιουργίαν τινός, τὸ ὅποιον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ῥῆμα: οἱ στρα-

τιῶται ὥρουσαν τάφρον. γράφω ἐπιστολήν. (Ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον τοῦ ἀποτελέσματος).

β) αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος : οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν νίκην λαμπράν. (Κυρίως ἐσωτερικὸν ἢ σύστοιχον ἀντικείμενον).

§ 66. α) Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥῆμα οἰκισθῆποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ : Σωκράτης θυσίας ἔθνε μικράς Ξ. τὴν κακίστην δουλείαν οἱ ἀκράτεις δουλεύουσι Ξ. καλὸν ἔπαινον ἐπαινεῖται Σωκράτης Πλ. οὐκ ἂν ἔπεσεν ἡ πόλις τοιοῦτον πτῶμα (= τοιαύτην πτῶσιν) Πλ. ζήσεις βίον κράτιστον. (πρβλ. χορεύει ὠραῖο χορὸ — ζῇ καλὴ ζωὴ — ἀρρώστησε μιὰ μεγάλη ἀρρώστεια — κοιμᾶται ὕπνον βαθύν).

β) Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποιαν ἀναγκαίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ὅτι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥῆμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμένῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς τοῦ προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος δηλοῦ κατὰ τι τὸ οὐσιῶδες : βάδιζε τὴν εὐθείαν (= τὴν εὐθεῖαν ὁ δόξ). παῖσον διπλὴν (= διπλὴν π λ η γ ἡ ν).

Ἀλλὰ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου συστοίχου ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἐνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ : μέγα δύναται (= μεγάλην δύναμιν δύναται). ἡ πόλις βραχεά ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται (= βραχεῖαν ἡδονὴν — μεγάλην ζημίαν) Δημ. πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα (πολλὰς μηχανάς)

Σημείωσις α'. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προῆλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς α : καλὰ, κακά, ὠραῖα, ἄσχημα, χαμηλά, ὑψηλά, κλπ.

Σημείωσις β'. Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικειμένου προῆλθον μερικαὶ ἰδιόρρυθμοι ἐκφράσεις λίαν συνήθεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται :

ἀγωνίζεσθαι στάδιον, δρόμον, πάλην, κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι καλὸν ἀγῶνα.

νικᾶν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ νικᾶν

Ὀλύμπια, Ἰσθμία κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.), κατὰ τὸ νικᾶν νίκην λαμπρὰν ἢ Ὀλυμπιακὴν νίκην κ.τ.τ.

διώκειν δίκην (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ). εἰσιέναι δίκην (= ἔρχεσθαι εἰς δίκην), ἀγωνίζεσθαι δίκην ἢ γραφὴν (= ὑπερασπίζειν ὑπὸ-θεσίν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), φεύγειν δίκην (= δικάζεσθαι ὡς κατηγορούμενος περὶ τίνος), κατὰ τὸ δικάζειν ἢ δικάζεσθαι δίκην τινά.

ὀφλισκάνειν δίκην ἢ δαίταν (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δαίταν), ὀφλισκάνειν αἰσχύνῃν ἢ γέλωτα (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν καταισχύνῃν ἢ γέλωτα, ἥτοι καταισχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), ὀφλισκάνειν μωρίαν (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρόν), κατὰ τὸ ὀφλισκάνειν πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμάς κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε ταλάντων κλπ.).

σπένδεσθαι ἀναιρέσειν τῶν νεκρῶν (= περὶ ἀναιρέσεως τῶν νεκρῶν), κατὰ τὸ σπένδεσθαι σπονδάς.

ἐστιᾶν γάμους (= παραθέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ ἐστιᾶν πολυτελεῖ ἐστίασιν.

ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον (= εἰς τὸ ἐρωτώμενον), κατὰ τὸ ἀποκρίνεσθαι ἀπόκρισιν κλπ. (πρβλ. μυρίζει λιβανιὲς — μυρωδιὰ λιβανίου· γράφω τιμωρία — γράψιμο τιμωρίας κ.τ.τ.).

β) Μὲ γενικήν.

§ 67. Μὲ γενικήν (καθαρὰν ἢ ἀφαιρετικήν, § 28, 4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὡς μεμνηῖσθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι (τινος· καθαρὰ γενική): ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης. ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ Πλ.

2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά, ὡς φροντίζειν, ἐπιμελεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φεῖδεσθαι, ἀφειδεῖν κλπ. (τινος· καθ. γενική): χρόνου φείδου. ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλησμονῆς, στερήσεως σημαντικά, ὡς ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀπολαύειν, ὀνύσασθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βροῖθειν, πίμπλασθαι, εὐπορεῖν κλπ. (τινος· καθ. γεν.). — σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι κλπ. (τινος· ἀφαιρετική). πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι Πλ. ἀνθρώπου ψυχὴ τοῦ θεοῦ μετέχει Πλ. ὄναιο τῶν τέκνων (= νὰ χαρῆς τὰ παιδιὰ σου). δεῖ χρημάτων. αἱ ἄριστα δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται Ξ.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ αἰτιατικήν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ῥῆμα ἀγαπῶ ὅμως, ὅταν λαμβάνεται μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἀρκού-
μααι, συντάσσεται μετὰ δοτικῆν: Φίλιππος οὐκ ἀγαπήσει τοῖς πεπραγμένοις
(= δὲν θὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὰ...) Δημ.

4) τὰ αἰσθήσεως, ἀφῆς, ἀκούης, ὁσφρήσεως καὶ γεύ-
σεως σημαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἀπτεσθαι, δορῖτεσθαι, ἀντιλαμβά-
νεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, ὁσφραίνεσθαι, γεύε-
σθαι (τινος· καθ. γεν.): ἄκουε πάντων, ἐκλέγου δ' ἃ συμφέρει.
τῶν στρατιωτῶν ὀλίγοι σίτου ἐγέυσαντο. κρομμύων ὁσφραίνομαι Ἀρφ.
ἀντείχετο τοῦ δόρατος Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὁρῶ συντάσσεται κανονικῶς μετὰ αἰτιατικῆν. Μετὰ αἰτιατι-
κῆν δὲ συνηθέστερον παρὰ μετὰ γενικῆν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. αἰσθάνομαι
καὶ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ κά-
ποιον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται ὅ,τι αἰσθάνεται
κανεῖς ἢ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται ἢ ἀκούει (ἦτοι λόγος,
βोध, ἡχος κ.τ.τ.). Πρβλ. τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε. ὄνος λύρας ἤκουε καὶ
σάλπιγγος ὤς. Ἀλλά: πάντ' ἀκήκοας λόγον. ἤσθετο βοήν.

5) τὰ ἀποπειρας, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς
πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν κλπ. (τινός· καθ. γεν.)—ἀμαρτάν-
νειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός· ἀφαιρ.): πολλῶν κακῶν
πεπειράμεθα. Ἀδρηστος ἀκοντίζων τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει
δὲ τοῦ Κροίσου παιδὸς Ἡρόδ. ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων.

6) τὰ ὁσμῆς σημαντικά, ὡς ὀζειν, πνεῖν (τινος· καθ. γεν.):
ὀξοῦσι πίττης Ἀρφ. μύρου πνεῖ Ἀνακρ.

7) τὰ ἐνάρξεως ἢ λήξεως σημαντικά, ὡς ἄρχειν, ἄρχεσθαι (τι-
νος· καθ. γεν.)—λήγειν, παύεσθαι (τινος· ἀφαιρ.): οἱ βάρβαροι
ἤρξαν χειρῶν ἀδίκων (=ἐπετέθησαν πρῶτοι ἀδίκως). πειρᾶσθαι σὺν
τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι παντός ἔργου. παύσασθε μάχης Ἀρφ. ἔληξε τῆς
θήρας (=ἐπαυσε ἀπὸ τοῦ κυνήγι) Ξ.

8) τὰ ἀρχῆς, ἡτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἄρχειν, κρατεῖν, δεσ-
πόζειν, ἡγεῖσθαι (τινος· καθ. γενική): ζῆσεις βίον κράτιστον, ἦν
θυμοῦ κρατῆς. ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀξιοῖ Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, καταβάλλω
συντάσσεται συνήθως μετὰ αἰτιατικῆν: Ἀθηναῖοι Σικωνίους ἐκράτησαν.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλά-
γῆς σημαντικά, ὡς χωρίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάτ-

τεσθαί (τινος· ἀφαιρ.) : πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πα-
νουργία φαίνεται Πλ. ἀφίεται τοῦ δόρατος Πλ.

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικά, ὡς γίγνεσθαι, εἶναι, πεφυκέναι,
φῦναι (τινος· ἀφαιρ.) : Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγονται παῖδες
δύο. πατρός, εἰμ' ἀγαθοῖο (= πατρός εἰμι ἀγαθοῦ=ἀπὸ πατέρα)
"Ομ. μιᾶς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φόντες Πλ.

Μὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου
ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἢ ἀπὸ καὶ γενικὴν :
ἐκ θεῶν ἐγγεγόνει. Προκλής γεγονώς ἀπὸ Δημαράτου Ξ.

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς
πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἡττᾶσθαι, διαφέρειν, περι-
γίγνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν, (τινός· ἀφαιρ.) : ἡ-
θελον ἡμῶν πλεονεκτεῖν. ἀγαθὸς ἄρχων οὐδὲν διαφέρει πατρός ἀγα-
θοῦ. Κῦρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευεν. Ξ.

12) ῥήματα, τὰ ὅποια συντάσσονται κανονικῶς μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν
πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος μόνον
τοῦ ἀντικειμένου : Κῦρος λαβὼν τῶν κρεῶν διεδίδου (=ἀφοῦ ἐπῆρε
ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. τῆς γῆς ἔτεμον (=μέρος τῆς χώρας) Θ.

§ 68. Μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ
τινος τῶν προθέσεων ἀπὸ, ἐκ, κατὰ, πρό, ὑπέρ, ὡς ἀποτηδᾶν,
ἐκβαίνειν, καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, προκεισθαι, ὑπερκει-
σθαι, ὑπερέχειν (τινός). οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολλάκις τῶν ὀρθῶς λε-
γόντων καταγελῶσι Ξ. πρόκειται τῆς χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα
Ξ. ἄνθρωπος ξυνέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων Πλ.

γ) Μὲ δοτικὴν.

§ 69. Μὲ δοτικὴν (καθαρὰν ἢ ὀργανικὴν, § 28,6 καὶ 8) συντάσ-
σονται (τὰ ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὅποια προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν ;
σε ποιό ; γιὰ ποιόν ; γιὰ ποιό ; ἢ μὲ ποιόν ; μὲ ποιό ;
ἦτοι)

1) τὰ ῥήματα πρέπειν, ἀρμόζειν, καὶ τὰ συνώνυμα (καθ.
δοτ.) : προσήκει μάλιστα ἐλευθέρῳ ἢ ἱππικῇ Πλ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν προσέγγισιν ἢ συνάντη-
σιν ἀπλῆν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν, ἀκολουθίαν, διαδοχήν, ἐπι-
κοινωνίαν, ἔνωσιν, ὡς πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγ-

χάνειν (τινί· ὀργ. δοτ.): ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεί πελάζει. χρῶ τοῖς βελτίστοις Ἴσοκρ. νόμοις ἐπεσθαι τοῖς ἐπιχωρίοις καλόν. σοφοῖς ὁμῶν καὶ τὸς ἐκβήσει σοφός.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν ἐνέργειαν, ἢ διάθεσιν, ἄμιλλαν, ἔριν ἢ συμφιλίωσιν, ὡς εὖνοειν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὖχεσθαι (τινί· καθ. δοτ.) — ἀμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαι (τινί· ὀργ. δοτ.): ἀμυνῶ τῇ πατρίδι. Δαίδαλος Μίνῳ ἐδούλευε Ξ. θεῷ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχη. ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ ἐχθροὶ ἀλλήλοις Ξ.

Σημεῖωσις. Τὰ ῥήματα ὠφελεῖν, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λυσιτελεῖν (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται μὲ αἰτιατικὴν: Σωκράτης ὠφέλει τοὺς συνόντας — Σωκράτης ἐλυσσιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσιν Ξ. Ὁμοίως τὸ (ἐνεργητικὸν) λοιδορεῖν συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν.

Τὸ πολεμεῖν σὺν τινι ἢ μετὰ τινος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν σημαίνει πολεμεῖν μετὰ τινος ὡς συμμάχου ἐναντίον ἄλλου: Ἀθηναῖοι μετὰ Θηβαίων ἐπολέμησαν Λακεδαιμονίους (= ἐναντίον τῶν Λ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνίαν, ὡς ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, σοικέσθαι, συμφωνεῖν, συναδεῖν (τινί· δοτ. ὀργ.): φιλοσόφῳ ἔοικας Ξ. τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.

§ 70. Μὲ δοτικὴν (ὀργανικὴν ἢ τοπικὴν, § 28,7 καὶ 8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετὰ τινος τῶν προθέσεων σὺν, ἐν, ἐπί, παρά, περί, πρός, ὑπό, ὡς ὁμολογεῖν, ὁμονοεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν (τινί· ὀργανικὴ δοτικὴ)—ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι, παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεισθαι, ὑπόκεισθαι (τινί· τοπικὴ δοτικὴ): ὁμονοεῖτε ἀλλήλοις. οἱ συνόντες Σωκράτει Ξ. ἐμμένω τοῖς ὁμολογημένοις Πλ.

§ 71. Δοτικὴ προσωπικὴ. Δοτικὴ ὀνόματος προσώπου (ἢ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συγχάκεις παρὰ τὸ ῥῆμα εἶναι (καθὼς καὶ παρὰ τὰ ῥήματα γίγνεσθαι καὶ ὑπάρχειν) καὶ δηλοῦν αὕτη τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔχει κάτι τι (δοτικὴ προσωπικὴ κτητικὴ): ἦσαν τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες (= εἶχεν ὁ Κρ. δύο παῖδας) Ἡρόδ. τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων δῶρα γίνεσθαι Πλ. σοῦ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς Ξ.

Ἄλλὰ δοτική ὀνόματος προσώπου, καὶ συνηθέστερον προσωπικῆς ἀντωνυμίας, δύναται νὰ τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτικὴ αὕτη λέγεται

1) δοτικὴ τῆς **συμπαθείας**. Αὕτη δηλοῖ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον **συμμετέχει** εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως: **πολύ μοι καρδιά** πηδᾶ Πλ. (πρβλ. **μ ο ὕ** πονεῖ ἡ καρδιά). **διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς** Ἡρόδ. (πρβλ. **τ ο ὕ** κόπησαν οἱ ἐλπίδες).

2) δοτικὴ **χαριστική** ἢ **ἀντιχαριστική**. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: **στράτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερρονήσῳ** (=γιά τὸν Κ., χάριν τοῦ Κ.). **μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει** (=ἔχουν χαθῇ γιὰ τὴν πόλιν, πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως). (πρβλ. ὁ Πέτρος **μ ο ὕ** φυλάγει τὸ σπίτι. **τ ο ὕ** χάλασαν ἃ σχέδια).

3) δοτικὴ **ἡθικὴ** (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου). Αὕτη δηλοῖ τὸ ἐνδιαφερόμενον πρόσωπον, ἥτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκειαν ἢ δυσαρέσκειαν, πρὸς χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: ὡς **καλὸς μοι ὁ ἀππίος!** (ἐστὶν = τί ὠραῖος ποῦ **μ ο ὕ** εἶναι ὁ π.) Ξ. καὶ **μοι μὴ** θορυβήσητε (=παρκαλῶ μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα ποῦ θὰ μὲ λυπήσῃ) Πλ. ἡ στρατιὰ **σίτον οὐκ εἶχεν αὐτῷ** Θ. (πρβλ. μὴ **μ ο ὕ** κρυώσῃ. νὰ **σ ο ὕ** ζήσῃ τὸ παιδί).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ μὲ τὴν ὁποίαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ ῥήματος βούλομαι (ἢ ἐθέλω) ἢ ἡδομαι ἢ ἄχθομαι ἢ ἡλέξισ ἀσμενος, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παραστατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων: **εἰ σοι βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρῆσομαι** (=ἂν σὺ ἔχῃς τὴν θέλησιν νὰ) Πλ. ὑπ' ἐκείνου ἐκελεύσθητε **ἐξιέναι, ὅτῳ ὅμων μὴ ἀχθομένῳ εἶη** (=ὅποιος ἀπὸ σᾶς δὲν θὰ ἐστενοχωρεῖτο γι' αὐτὸ) Ξ.

Κατὰ τὸ β' πρόσωπον ἡ δοτικὴ αὕτη χρησιμεύει πολλάκις, ἀπλῶς, ἵνα διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς προτάσεως: ταῦτ' ἐστὶν **ὅμῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τάληθῇ** (=αὐτὰ ποῦ λέτε εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. τί **σ ο ὕ** εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάννης! ἔννοια σου, θὰ **σ ο ὕ** τὸν διορθώσω ἐγώ).

4) δοτικὴ τοῦ **κρίνοντος προσώπου** ἢ τῆς **ἀναφορᾶς**. Αὕτη

δηλοῖ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὅποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποίου ἰσχύει κάτι τι : **γέρων γέροντι γλῶτταν ἡδίστην ἔχει, παῖς παιδί** (= ἓνας γέρων σχετικῶς μὲ ἄλλον γέροντα, κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλου γέροντος κλπ.)· (πρβλ. Αὐτὸ τὸ φόρεμα μ ο ὕ εἶναι στενό).

Καὶ μὲ τὴν τοιαύτην δοτικὴν δύναται νὰ συνάπτεται με το χή, ἢ ὁποία δηλοῖ ὑπὸ τίνα περίπτωσιν ἰ σ χ ύ ε ι κ ά τ ι τ ι, το π ι κ ῶ ς ἢ χ ρ ο ν ι κ ῶ ς : **Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον** (= ἐσπλέοντί τινι = γιὰ ἓνα ποῦ εἰσπλέει, ὅταν τις εἰσπλέῃ) Θ. **ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις** (= ἀφ' ὅτου ἤρχισαν νὰ ἐπιπλέουν οἱ Ἀθ.) Ξ.

5) δοτικὴ τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποία κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς - τ έ ο ς ῥηματικῶν ἐπιθέτων, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ π α θ η τ ι κ ῶ ν ῥ η μ ά τ ω ν, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ : **ὁ ποταμός ἐστιν ἡμῖν διαβατέος** (= πρέπει νὰ διαβαθῇ ἀ π ὁ ἡ μ ᾶ ς, πρέπει ἡ μ ε ῖ ς νὰ τὸν διαβῶμεν) Ξ. **συνεκποτέα ἐστὶ σοι καὶ τὴν τρύγα** (= πρέπει σὺ νὰ πῆγς μαζί) Ἀρφ. **ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται** (ὑπὸ τοῦ Θεμιστογένους ἔχουν γραφῇ, τὰ ἔχει γράψει ὁ Θ.) Ξ. **ἀληθές ἀνθρώποις οὐχ εὐρίσκεται** (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων).

Ὅμοια εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποία τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τ ρ ι τ ο - π ρ ὁ σ ω π α ἢ ἀ π ρ ὁ σ ω π α ῥήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκεύασται τ ι ν ι κλπ.: **οὐ μεταμέλει μοι** (= δὲν μετανοῶ ἐγώ) Πλ. **ἐπειδὴ παρεσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο** (= ἀφοῦ πλέον εἶχον ἐτοιμασθῇ οἱ Κορίνθιοι) Θ.

2. Δίπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ δύο αἰτιατικάς.

§ 72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφοτέρω κατ' αἰτιατικὴν πτῶσιν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐ ρ ω τ ᾶ ν, εἰ σ π ρ ά τ τ ε ι ν, ἀ π ο σ τ ε ρ ε ῖ ν, ἀ π ο κ ρ ύ π τ ε ι ν : **σὺ τοῦτο ἐρωτῶ σε** Ἀρφ. (πρβλ. **αὐτὸ σέ ῥώτησα**). **οὐδένα ἐγὼ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἥτησα** (= ἀπὸ κανέναν ἐγὼ δὲν) Πλ. **Διογείτων τὴν θυγατέρα ἐκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός** (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σ η μ εῖ ω σ ι ς. Λέγεται ὁμοῦ καὶ αἰτεῖν ἢ εἰ σ π ρ ά τ τ ε ι ν τ ι

παρά τινος καὶ ἀπεστέρειν τινά τινος: οὗτος ἐμὲ τῶν πα-
τρώων ἀπεστέρηκεν Δημ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν διδάσκειν ἢ ὑπενθυμί-
ζειν: διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν Ξ. (πρβλ. σὲ μαθαίνει γράμματα).
τὴν ξυμμαχίαν ἀνεμίμησκον τοὺς Ἀθηναίους Θ.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐνδύειν: ὁ πάππος τὸν Κῦ-
ρον καλὴν στολὴν ἐνέδυσσε Ξ. (πρβλ. τὴν ἐντυσε μαῦρα ροῦχα).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥῆμα συντασσόμενον μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν ἔχη
ἐκτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ σύστοιχον ἀντικείμενον (§ 65, 2β):
ἕκαστον ὁμῶν εὐηργέτων τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν Πλ. ὁδε κακὰ
πολλὰ ἔοργεν Τρῶας Όμ.

Οὕτω συντάσσονται συνθεστάτα τὰ ῥήματα δρᾶν, ἐργάζεσθαι,
ποιεῖν, ἀγορεύειν, λέγειν (τινά τι ἀγαθὸν ἢ κακόν): οἱ ὑπο-
κρίται ἐν ταῖς τραγωδαῖς τὰ ἔσχατα λέγουσιν ἀλλήλους Ξ.

§ 73. Μὲ δύο αἰτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια
σημαίνουν ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν,
ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἡ μία ἐκ τῶν δύο αἰτιατικῶν περιέχει κατη-
γορούμενον τῆς ἐτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύν-
ταξις μετατραπῇ εἰς παθητικὴν: τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔγωγε
καλῶ Πλ. πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν Ξ. (πρβλ. ἡ τοιαύτη
δύναμις ἀνδρεία καλεῖται—πάντων δεσπότης αὐτὸς γέγονε·
πρβλ. § 10, 2 καὶ 3).

Σημείωσις. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίοτε τὸ δεύτερον ἀντικείμε-
νον, τὸ ὅποιον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ
ἐπὶ τῶν ῥημάτων αὔξειν, αἵρειν, τρέφειν: ἕνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος εἰω-
θεν τρέφει καὶ αἰεὶ μὲγαλ (πρβλ. τὸν Πέτρο τὸν σπουδάζουν γιὰτὸν).
Βλ. καὶ § 10α, Σημ.

β) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν.

§ 74. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ
γενικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα ἐστιᾶν, πληροῦν, κenoῦν κ.τ.τ.: τῶν λόγων
ἡμᾶς Λυσίας εἰστία Πλ. ἀνδρῶν τήνδε πόλιν ἐκένωσε Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀκούειν ἢ πληροφορεῖ-
σθαι: ὁμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν Πλ. μάθε μου καὶ
τάδε.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν **πιάνειν**, ὀδηγεῖν, ἔλκειν κ.τ.τ. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποσπηρεῖν, κ.τ.τ. **ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὅρόνταν** (=ἀπὸ τὴν ζώνη τὸν Ὅ.) **Ξ. ἄγει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον Ξ. Οἱ Ἥλειοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκώλυν τοῦ ἀγῶνος Ξ.** (Βλ. § 72, 1 Σημ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν **ἀνταλλάσσειν**, ἀγοράζειν, πωλεῖν κ.τ.τ.—ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν : **ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν** (=μέ πολλὴν εὐδαιμονίαν) **Ἀντιφ. τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τάγάθ' οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν** Ἰσοκρ.

5) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν **ψυχικὸν πάθημα**, ὡς **θαυμάζειν**, **εὐδαιμονίζειν**, **μακαρίζειν**, **οἰκτίζειν**, **οργίζεσθαι**, κλπ. καὶ τὰ δικαστικὰ καὶ ἀνταποδοτικὰ, ὡς **αἰτιάσθαι**, **διώκειν**, **γράφεσθαι**, **δικάζειν**, **κρίνειν**, **τιμωρεῖσθαι** κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὴν αἰτίαν : **ζηλῶ σε τοῦ πλοῦτου** (=διὰ τὸν πλοῦτον) **Ξ. πολλὰκις σε εὐδαιμόνησα τοῦ τρόπου Πλ. διώξομαί σε δειλίας Ἀρφ. Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράψατο Πλ.**

Σημείωσις. Μὲ γενικὴν τῆς αἰτίας συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα **φεύγω** καὶ **ἀλίσκομαι** ἐπὶ δικαστικῆς ἐννοίας : **ἀσεβείας φεύγω ὑπὸ Μελήτου** (=κατηγοροῦμαι δι' ἀσέβειαν) **Πλ. ἔάλω κλοπῆς** (=κατεδικάσθη διὰ...). **Δημ. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ φεύγω τινός—ἀλίσκομαί τινος** λέγεται καὶ **κρίνομαι θανάτου** (=δικάζομαι δι' ἐγκλημα ἐπαγόμενον ποιήν τὸν θάνατον).

§ 75. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὅποια συντάσσονται μὲ γενικὴν, ὡς **ἀπό**, **ἐκ**, **πρό**, **πρό πάντων** δὲ ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν **πρόθεσιν κατὰ**, ἔχοντα δικαστικὴν ἐννοιαν, ὡς **κατηγορεῖν**, **καταγινώσκειν**, **καταψηφίζεσθαι** κλπ.: **ἀποτρέπει με τούτου Πλ. προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἱππέας Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν Ξ.** (=κατεδίκασαν τὸν Σωκράτην εἰς...) Ξ.

γ) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 76. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα λέγειν, ὑπισχνεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύειν, δίδόναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμόζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : **πάσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ Πλ. ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. τίνα ἀντιτάξεις τῷδε ; Αἰσχ.**

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξίσωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγήν : **ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ Ξ. κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνῳ. οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι Θ.**

§ 77. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ τὰ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ᾗ τῆς σύν : αἱ ἦδοναι οὕτε **εὐεξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὕτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσι Ξ. ξυγκρούειν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἐβούλοντο Θ.**

δ) Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδιδόναι, μεταλαμβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : **μετσχῆκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων Ξ. χρῆ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις Ξ.**

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ παρὰ χωρεῖν καὶ τὸ ῥῆμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαί τι εἰς **τίνα ἐκ φθόνου : τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ Δημ. μὴ μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος Πλ.**

3) τὰ ῥήματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν : **τιμᾶ (ὁ δικαστής) τινί τινος = ὀρίζει εἰς τίνα ὡς ποινὴν κάτι τι τιμᾶται (ὁ κατήγορος) τινί τινος = προτείνει διὰ τίνα ὡς ποινὴν κάτι τι : ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμῆσαιτε Πλ. τιμᾶταί μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου Πλ.**

β) Τὰ μέσα ῥήματα

§ 79. Τὰ μέσα ῥήματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς ἰδιαιτέραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν τῶν σημασίαν τὰ μέσα

ρήματα λέγονται **άντανακλαστικά**, μέσα **άλληλοπαθῆ**, μέσα **δυναμικά**.

§ 80. α) Μέσα άντανακλαστικά λέγονται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαῖνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἡ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀ μέ σ ω ς καὶ κατ' εὐθεῖαν ἢ ἐ μ μέ σ ω ς καὶ π λ α γ ί ω ς. Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ρήματα ὑποδιαίρουνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα** ἢ αὐτοπαθῆ, ὅσα σημαῖνουν ἐνέργειαν, ἡ ὁποῖα ἐπιστρέφει ἀμέσως καὶ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ὡς λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι κ.τ.τ. Οὕτω τῶν ρημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενόν των, καὶ δι' αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικὸν των μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν· γ υ μ ν ᾶ ζ ο μ α ι = γυμνάζω ἐ μ α υ τ ὄ ν, ὁ π λ ῖ ζ ε σ θ ε = ὀπλίζετε ὁ μ ᾶ ς α ὕ τ ο ὕ ς.

Σημείωσις. Ἀντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν, οὐχὶ σπανίως, λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν : ἔρριψαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς φρέατα (= ἐρρίφθησαν εἰς) ☉.

Πολλάκις δὲ καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτοπαθὲς ρῆμα τίθεται ἡ ἀντίστοιχος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρώτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἡ αὐτοπάθεια : ἐαυτὸν ἀποκρύπτεται ὁ ποιητής. (πρβλ. νίβεται — καὶ — νίβεται μ ὄ ν ο ς τ ο υ. Χτενίζεται — καὶ — χτενίζεται μ ὄ ν η τ η ς.).

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται μὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οἰκείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενον τοῦ μέσου ρήματος : ἐνίπατο χεῖρας. (Πρβλ. ἐπλύθη — καὶ — ἐπλυνε τὰ χέ ρ ι α τ ο υ).

2) **μέσα πλάγια**, ὅσα σημαῖνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἡ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἐ μ μέ σ ω ς καὶ π λ α γ ί ω ς. Ταῦτα πάλιν ὑποδιαίρουνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαῖνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κά τι τι εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς κάτι, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, διὰ μέσου ἄλλου· κ ε ῖ ρ ὀ μ α ι (= βάζω τὸν κουρέα καὶ μὲ κουρεύει) : ὁ πατήρ τούς παῖδας παιδεύεται (= ἐκπαιδεύει τοὺς παῖδας διὰ τῶν διδασκάλων).

β) **μέσα περιποιητικά** ἢ **μέσα ὠφελείας**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαῖνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ἡ

προκαλεῖ τὸ ὑποκείμενον χάριν ἑαυτοῦ, δηλαδή πρὸς χρῆσιν του ἢ πρὸς ὠφέλειάν του· **οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν** (=οἰκοδομῶ τὴν οἰκίαν μου διὰ τῶν οἰκοδόμων), **ἄγομαι γυναῖκα** (=ἄγω εἰς τὴν οἰκίαν μου γυναῖκα, παίρνω γυναῖκα ὡς σύζυγόν μου). **Πανσανίας τράπεζαν Περσικὴν παρετίθετο** (=παρετίθει ἑαυτῷ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, διέτασσε καὶ τοῦ παρέθετον οἱ ὑπηρεταί) Θ. (Πρβλ. **συμβούλευομαι τὸν ἱατρόν, δανείζομαι χρήματα, προμηθεύομαι τρόφιμα**).

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἡ τοῦ λαοῦ λέγεται τίθεσθαι ἡ γράφεσθαι νόμους (=τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νομοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται τιθέναι ἡ γράφειν νόμους: **ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔθηκεν ἢ ἔγραψε—οἱ Ἀθηναῖοι νόμους ἔθεντο ἢ ἐγράψαντο**.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως κανονικῶς εἰς τὴν νέαν, λαμβάνεται οὐχὶ σπανίως τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἀντὶ τοῦ μέσου πλαγίου: **Λυσανδρὸς τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζε** (=ἐπεσκευάζετο, ἦτοι διὰ τῶν τεχνικῶν ἐπεσκεύαζε· πρβλ. **κτίζει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του στὸ κουρεῖο, κλπ.**).

§ 81. Μέσα ἀλληλοπαθῇ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν **ἀλληλοπάθειαν**, ἦτοι μίαν κοινὴν ἐνέργειαν δύο ἢ περισσοτέρων ὑποκειμένων, ἡ ὁποία μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν· **φιλοῦνται, μισοῦνται** (=φιλοῦσι, μισοῦσιν, ἀλλήλους): **συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο** (=ἐώθουν ἀλλήλους) Ξ.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνέργεια τῶν ὑποκειμένων δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς κάτι τι ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ των εὐρισκόμενον, τὸ ὅποιον ὅμως τὰ ἐνδιαφέρει ἀπὸ κοινοῦ: **διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων** (=διένειμαν ἀλλήλοις, διεμοίρασαν ἀναμεταξύ των τὴν ἐξουσίαν) Πλ.

Σημείωσις. Ἀπὸ τὸν πληθυντικὸν μετεδόθη ἡ ἔννοια τῆς ἀλληλοπαθείας καὶ εἰς τὸν ἑνικόν· **διαλεγόμεθα περὶ τινος—διαλέγομαί τινα περὶ τινος**.

Ἀντὶ δὲ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῇ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῇ τοῦ γ' προσώπου), ἐνίστε δὲ καὶ ῥῆμα παρασύνθετον μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθῇ ἀντωνυμίαν: **οἱ ὑπηρεταὶ διέφθειρον ἀλλήλους** Θ. φθορῶντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους (=ἐπειδὴ φθορῶν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον...) Ξ. ἀλληλο-

κτονοῦσιν (= κτείνουσιν ἀλλήλους) Ἀριστ. (Πρβλ. Ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον — ὑποστηρίζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον — ἀλληλοὑποστηρίζονται).

§ 82. Μέσα δυναμικὰ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντεῖνον τὰς δυνάμεις του, ἥτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του: **λύομαι αἰχμάλωτον** (= ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμαλωτισάντων καὶ καταβάλλων λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). **παρέχομαι τοῖς συμμάχοις ναῦς** (= παρέχω εἰς τοὺς συμμάχους πλοῖα, διὰ τὴν ναυπήγησιν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἔδαπάνησα).

Οὕτω: **πολιτεύω** (= εἶμαι πολίτης) — **πολιτεύομαι** (= ἐνεργῶ ὡς πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας) · **πρεσβεύω** (= εἶμαι πρεσβευτῆς) — **πρεσβεύομαι** (= διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτῆς) · (πρβλ. αὐτὸς φορτώνετα: ὅλα τὰ βάρη τῆς οἰκογενείας· βάλθηκε νὰ με καταστρέψῃ). Συνηθέστατον δὲ μέσον δυναμικὸν ῥῆμα εἶναι τὸ **ποιοῦμαι** εἰς φράσεις, οἷα: **ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην** κτλ. ἢ **ποιοῦμαί τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμιον** κτλ.

Τὰ μέσα δυναμικὰ ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. **σκοπῶ** καὶ **σκοποῦμαι**, **στρατοπεδεύω** καὶ **στρατοπεδεύομαι**). Ἀλλὰ ἄρχω λόγου = λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος — ἄρχομαι τοῦ λόγου = ἀρχίζω τὸν λόγον μου· (Ἀντίθετον παύομαι τοῦ λόγου). Πρβλ. *ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι τοῦ Κύρου εἰκὸς ἀρχειν με λόγου* (= νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ πρῶτος) — *τοῦ λόγου Κύρος ἤρχετο ὧδε* (= ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὡς ἐξῆς) Ξ.

μισθῶ τι = δίδω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι εἰς ἄλλον — **μισθοῦμαί τι** = λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι ἀπὸ ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν· **ποιοῦ τινα δοῦλον** = καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἵτιος νὰ γίνῃ κάποιος δοῦλος ἄλλου — **ποιοῦμαί τινα δοῦλον** = καθιστῶ κάποιον δοῦλόν μου, ὑποδοιῶνών κάποιον (εἰς τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημείωσις. Τὰ ὅρια τῆς ἰδιαίτερας σημασίας ἐνὸς ἐκάστου μέσου ῥήματος δὲν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφωνται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ μέσον ῥῆμα δύναται ὅχι μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχῃ διάφορον σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φρά-

σιν νὰ συνδυάζῃ τὰς σημασίας δύο τάξεων· πρβλ. παρὰσκευάζομαι εἰς πόλεμον (μέσον αὐτοπαθές = παρασκευάζω ἐμαυτόν, ἐτοιμάζομαι) — παρὰσκευάζομαι ναυτικόν (μέσον δυναμικόν = ἐτοιμάζω ναυτικόν προμηθευόμενος ξυλείαν, εὐρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.)· οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν (μέσον διάμεσον = οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικόν = οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθευόμενος τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν, δαπανῶν, ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἀόριστος δὲ μέσου ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται καὶ ὡς εὐθύ καὶ ὡς πλάγιον, ὅταν μὲν τὸ ῥῆμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος· πρβλ. σφάζομαι ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐσώθη ἡ ἐκ τοῦ κινδύνου (= ἔσωσα τὸν ἑαυτὸν μου) — σφάζομαι τὴν οὐσίαν, ἐσώσαμένη τὴν οὐσίαν (= ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἀλλὰ μερικῶν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικός ἀόριστος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς ἀνηγὰγόμεν ἢ ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος, ὡπλισάμεν ἢ ὡπλίσθη. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικός ἀόριστος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς ἡθροίσθη, ἀπὴλλάγη, ἐπεραιώθη κλπ. (Ἡ τελευταία αὕτη χρῆσις σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικός ἀόριστος εἶναι καὶ μέσος· ἐλούσθη, ἐξυρίσθη, ἐξηπλώθη, ἐδανείσθη κλπ.).

γ) Τὰ παθητικὰ ῥήματα.

§ 83. Τὰ παθητικὰ ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κάτι τι ἀπὸ ἄλλου.

Ὡς πρὸς τὸν τύπον τὰ παθητικὰ ῥήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπίπτουν μὲ τὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα (ιδίως ἀπὸ τὰ μέσα διάμεσα, § 80, 2, α') καὶ προέρχονται (πρβλ. π.χ. τὸ ἀρχαῖον κείρομαι καὶ τὸ σημερινὸν ξυρίζομαι στὸ κουρεῖο = ἀναθέτω εἰς τὸν κουρέα καὶ μὲ ξυρίζει — ἀνέχομαι νὰ μὲ ξυρίξῃ ὁ κουρέας — ξυρίζομαι ἀπὸ τὸν κουρέα).

§ 84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται **ποιητικὸν αἶτιον**. Ἐκφέρεται δὲ καὶ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) μὲ τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικὴν ἢ σπανιώτερον μὲ τὴν ἀπό, ἐκ, παρὰ, πρὸς καὶ γενικὴν: διδάσκεισθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστών μόνον Πλ. ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον Θ. ἐκ Φοίβου δαμείς (= ὑπὸ τοῦ Φ.) Σοφ. τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαινόμενα Ξ. Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε καὶ αἰσθητός Ξ.

2) με δοτικήν προσωπικήν, τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου : ταῦτα **Θεμιστογένει γέγραπται** (= ὑπὸ τοῦ Θ.). Βλ. § 71, 5.

§ 85. Παθητικὰ ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ῥήματα, κυρίως μὲν τὰ συντασσόμενα με αἰτιατικήν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§ 65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ : (οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας) — οἱ Πέρσαι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. (βασιλεῖς ἄρχουσι τῶν Περσῶν) — Πέρσαι ἄρχονται ὑπὸ βασιλέων. (τοῖς παλαιοῖς ἀλλόφυλοι μᾶλλον ἐπεβούλευον) — οἱ παλαιοὶ ὑπ' ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο Θ.

§ 86. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§ 72 κ.έ.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ἐὰν μὲν τὸ δίπτωτον ῥῆμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσόμενων με δύο αἰτιατικὰς καὶ τούτων ἡ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§ 73), τότε ἀμφότεραι αἱ αἰτιατικαὶ αὗται γίνονται ὀνομαστικά, ἡ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἡ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου (Ἰσχύμαχον πάντες καλὸν τε κάγαθόν ἐπωνόμαζον) — Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε κάγαθός ἐπωνομάζετο Ξ.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἡ μία πτώσις, ἡ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς αἰτιατική), τρέπεται εἰς ὀνομαστικήν γινομένη ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἡ δὲ ἄλλη, ἡ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (αἰτιατική ἢ γενική ἢ δοτική), παραμένει : (ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν τὴν στρατηγίαν) — ὁ νεανίας διδάσκεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τὴν στρατηγίαν. (οἱ Ἕλληνες ἐπίμπλασαν τὰς διφθέρας χόρτου κούφου) — αἱ διφθέραι ἐπίμπλαντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χόρτου κούφου. (τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς Παρυσάτιδι ἐδεδώκει) — αἱ πόλεις αὗται ὑπὸ βασιλέως Παρυσάτιδι δεδομένα ἦσαν Ξ.

Σημείωσις. Παθητικὸν ῥῆμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἐνεργητικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει σύστοιχον ἀντικείμενον : (κινδυνεύομεν μέγαν κίνδυνον — οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ἡμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται Πλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκόπτω ἀποτέμνω, ἐκκόπτω

(τινός τι) καὶ ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινί τι), κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχὶ το κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν: (οἱ βάρβαροι ἀπέτεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς) — οἱ στρατηγοὶ ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλὰς Ξ. (ἐπέτρεψαν τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν — οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἐπιτετραμμένοι ἦσαν τὴν φυλακὴν.

§ 87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον.

ἀποκτείνω τινά — ἀποθνήσκω (= φονεύομαι) ὑπὸ τινος.

διώκω τινά — φεύγω (= καταδιώκομαι) ὑπὸ τινος.

ἐκβάλλω (= ἐξορίζω) τινά — ἐκπίπτω (= ἐξορίζομαι) ὑπὸ τινος.

εὖ λέγω (= ἐπαινῶ) τινά — εὖ ἄκούω (= ἐπαινοῦμαι) ὑπὸ τινος.

εὖ ποιῶ (= εὐεργετῶ) τινά — εὖ πάσχω (= εὐεργετοῦμαι)

ὑπὸ τινος.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. αἰρῶ (= συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ ἀλίσκομαι (= συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου αἰροῦμαι (= ἐκλέγω τινά) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ αἰροῦμαι (= ἐκλέγομαι) ὑπὸ τινος: Ἀθηναῖοι αἰροῦνται Μιλτιάδην στρατηγόν — Μιλτιάδης αἰρεῖται ὑπ' Ἀθηναίων στρατηγός.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἢ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπὸ τοῦ ῥήματος γίγνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω, κ.τ.τ. καὶ ἐν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπιθετον ἢ οὐσιαστικόν·

μισῶ τινά — (μισοῦμαι καὶ) μισητὸς γίγνομαι ἢ μῖσος ἔχω πρὸς τινος.

θεραπεύω τινά — (θεραπεύομαι καὶ) θεραπείας τυγχάνω ὑπὸ τινος.

ζημιῶ τινά — (ζημιόυμαι καὶ) ζημίαν λαμβάνω παρά τινος.

Διὰ τοιαύτης δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως·

αἰδοῦμαι (= ἐντρέπομαι) τινά — αἰδοῦς τυγχάνω ὑπὸ τινος.

αἰτιῶμαι (= κατηγορῶ) τινά — αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπὸ τινος.

(Πρβλ. **ἐπιθυμῶ** — γίγνομαι ἐπιθυμητός. **συγχωρῶ** — λαβαίνω

συγχώρεσι. παρηγορῶ — ἔχω παρηγοριά. περιποιοῦμαι — εὐρίσκω περιποίησι).

Σημείωσις. Τοῦ δίκην λαμβάνω παρά τινος (τιμωρῶ τινά) παθητικὸν εἶναι τὸ δίκην δίδωμί τινι (= τιμωροῦμαι ὑπό τινος) : οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες δίκην διδόασιν (= τιμωροῦνται).

δ) Τὰ οὐδέτερα ῥήματα.

§ 88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδέτερον) : ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.

Σημείωσις. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§ 89. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαίτεροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὄρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἥτοι ἡ σχέσις τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὄργάνου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρήματος· ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθές, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

2) διὰ τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός : ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη Ξ. οἱ πολέμιοι ἐροηγόρεσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός· (πρβλ. ἔβρεξε τὰ μεσάνυχτα = ἔβρεξε κατὰ τὰ μεσάνυχτα), (Ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

1) Αἱ πλάγιοι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§ 90. α) Ἡ αἰτιατικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεύθυνσιν ἢ τὸ τέρμα μιᾶς κινήσεως (ποῦ ; ἕως ποῦ ;)

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητικὴ: κρίσις δ' οὐρανὸν ἴκε (= εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν). ἀνέβη μέγαν οὐρανὸν Οὐλυμπόν τε "Ομ. (Πρβλ. πάω σπῖτι, πάω σχολεῖο).

2) ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς (πόσον); ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα Θ. αἱ σπονδαὶ ἑνιαυτὸν ἔσσονται (= ἐπὶ ἓν ἔτος) Θ. (Πρβλ. ἀπέχει δέ κ' αὖτόν τους. Θὰ μείνῃ ἐκεῖ λίγους μῆνας).

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος (οὗτοσί), πρὸς δῆλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος ἔχει παρέλθει, ἀφότου ἔχει γίνεσθαι κάτι τι: Πρωταγόρας ἐπιδεδήμηκε τρίτην ἡδὴ ἡμέραν (= ἐδῶ καὶ τρεῖς ἡμέρας) Πλ. ἀπηγγέλη Φίλιππος τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τοῦτ', Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν (= ἐδῶ καὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη) Δημ.

3) αἰτίαν ἢ σκοπὸν (γιατί; πρὸς τί;). Μετὰ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς: τί τῆνικαδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων; (= γιατί ἔχεις ἔλθῃ; πρβλ. τί γελᾷτε;) Πλ. ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθα τούτους τοὺς νεανίσκους (= διὰ ταῦτα) Πλ. ἠρωτῶντο ὅτι ἤκοιεν (= γιὰ ποῖον σκοπὸν) Ξ.

4) τὸ κατὰ τι, ἥτοι ἀναφορὰν (σὲ τί; ὡς πρὸς τί;): πόδας ὠκύς Ἀχιλλεὺς "Ομ. ὃ ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστι (= ὡς πρὸς τοῦτο) Ξ. (πρβλ. τί φταίω ἐγώ;).

§ 91. β) Ἡ καθαρά γενικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) περιοχὴν τόπου τινός, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἢ διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (ποῦ; ἀπὸ ποῦ;). Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητικὴ: ποῦ Μενέλαος ἔην; ἢ οὐκ Ἀργεὺς ἦεν Ἀχαιοῦ; (= ἐντὸς τοῦ Ἀργεῶν, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος). Ἴππος εἰθὼς λούεσθαι εὐρρεῖος ποταμοῖο (= ἐντὸς καλλιρρόου ποταμοῦ). ἔρχονται πεδίοιο μαχησόμενοι (= διὰ τῆς πεδιάδος) "Ομ. (πρβλ. ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται τοῦ κάμπου καβαλλάρης).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. § 28, 5.

2) διάστημα χρόνου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (πότε; τί καιρό;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν: οὐ τῆς ἐπιούσης ἡμέ-

ρας ἤξει τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας (= ἐντὸς τῆς ἐρχομένης ἡμέρας κλπ.) Πλ. Ἰστρος ἶσος αἰεὶ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος (= καὶ ἐν καιρῷ θέρους,...) Ἡροδ. οὐδεὶς μὲ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν (= ἐντὸς πολλῶν ἐτῶν, πολλὰ χρόνια τώρα) Πλ. (πρβλ. νὰ ζῆσης! καὶ τοῦ χρόνου!).

3) αἰτίαν (γιατί;): τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων ὀργίζεται (= διὰ τὰ ἴδια ἀδικήματα· πρβλ. § 74, 5). (πεθαίνει τῆς πείνας).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 37,1,β'.

4) πόσόν (πόσον;): πόσου διδάσκει Εὐῆρος; πέντε μνῶν (= πόσα παίρνει γιὰ τὴ διδασκαλίαν του;) Πλ. (πρβλ. § 74,4).

§ 92. γ) Ἡ δοτικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

I. ἡ τοπικὴ δοτικὴ (§ 28,7)

1) τὸν τόπον ἐπὶ στάσεως (ποῦ; σὲ ποιοῦ μέρος;).

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητικὴ: Ζεῦ, αἰθέρι ναίων (= ἐν τῷ αἰθέρι). τόξα ὤμοισιν εἶχεν (= ἐπὶ τῶν ὤμων) Ὀμ.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ τῇ δε (= ἐδῶ), ταύτῃ (= αὐτοῦ), ἐκείνῃ (= ἐκεῖ), ἄλλῃ (= ἄλλου), ἧ (= ὅπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἰδίᾳ δὲ ὀνομάτων δῆμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς Πανακτώ, Βραυρωνί, Ἐλευσίνι, Ραμνοῦντι κλπ.: στήλας στήσαι Ὀλυμπίαισι καὶ Πυθοὶ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Ἀθήναις, ἐν πόλει (= καὶ ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ ἀκροπόλει) Θ. τὰ τρόπαια τὰ τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς Πλ. ἐνίκησε Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ (= ἐν Νεμέᾳ) Λυσ.

2) χρόνον ὠρισμένον, κατὰ τὸν ὅποιον συμβαίνει κάτι τι. (ποῖα ἡμέρα: ποῖον μῆνα; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἐορτῶν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, τῇ δε τῇ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνί, τῷ ἐπιόντι ἔτει κλπ. Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἀπατουρίοις, Θεσμοφορίοις κλπ. (= στὴν ἐορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.): ἐγὼ καταστάς χορηγὸς τραγωδοῖς ἀνήλωσα τριάκοντα μνᾶς καὶ τρίτῳ μηνί, Θαρρηλίοις, νικήσας ἀνδρικῶ χορῶ δισχιλίας δραχμὰς (= τὸν τρίτον μῆνα, στὴν ἐορτὴ τῶν Θαρρηλίων) Λυσ. Αἶχας ταῖς γυμνοπαιδίαις τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείκνυε (= στὴν ἐορτὴ τῶν γυμνοπαιδιῶν) Ξ.

II. ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (§ 28,8)

1) τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖται κάτι τι : Ἰπποκράτης τὴν θύραν **τῇ βακτηρίᾳ** ἔκρουε (= μὲ τὴν βακτηρίαν) Πλ. **τοῖς ὀφθαλμοῖς** ὁρῶμεν, οὐδείς ἔπαινον **ἡδοναῖς** ἐκτῆσατο (= μὲ ἡδονάς).

2) **συνοδεῖαν** ἦτοι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πρᾶξιν : Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον **ναυσὶν εἴκοσιν** (= μὲ εἴκοσι πλοῖα) Ξ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, οἷα π.χ. **μίαν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν** (= μαζὶ μὲ τοὺς ἀνδρας, μαζὶ μὲ τὸ πλήρωμά της) Θ.

3) **τρόπον** : **δρόμῳ** ἵεντο εἰς τοὺς βαρβάρους Ἡρόδ. (πρβλ. ἦρθε **τρέχοντα**ς).

Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις τῆς δε, ταύτης (= ἔτσι), τῷ δε ἢ τοῦ τῷ τῷ τρόπῳ, οὐδενὶ τρόπῳ, σιγῇ, σιωπῇ, κραυγῇ, βίᾳ, σπουδῇ, παντί σθένει, πάσῃ τέχνῃ κλπ.

4) **αἰτίαν** : **λιμῷ** ἀπέθανον (= ἔνεκα πείνης, ἀπὸ πείναν) Πλ. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα **τοῖς γεγενημένοις** (= διὰ τὰ γεγεννημένα) Ξ.

5) **ποσόν**, ἦτοι μέτρον ἢ διαφοράν : **πολλῷ** μεῖζόν ἐστιν (= κατὰ πολὺ). Ἐπύξα **προτέρᾳ Κύρου πέντε ἡμέραις** εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 71.

2. Τὰ ἐπιρρήματα.

§ 93. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλεῖστα εἶναι κυρίως πλάγιοι πτώσεις ὀνομάτων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς· πρβλ. **δωρεάν**, **μακράν**, **χάριν**, τὴν **ταχίστην** (= τάχιστα)—**αὐτοῦ**, **οὐδαμοῦ**—**κύκλῳ**, **ταύτῃ**, **ἀλλῇ** (= ἀλλαχοῦ) κλπ. (Βλ. § 90 κ.ε.).

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς· Οὕτω π.χ.

α) τὸ **ἄλλως** (= ἀλλέως) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκτὸς τοῦτου ἢ ἐν γένει ἢ ἀπλῶς : **συγγενεῖς καὶ ἄλλως εὐμενεῖς** Πλ.

Ἡ δὲ φράσις **ἄλλως τε καί**, ἢ σπανιώτερον **ἄλλωστε**, σημαίνει καὶ **μάλιστα** : **πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι, ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῷ τοῦτο συμβαῖη** Δημ.

β) τὸ ἔτι (= ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν με ἀρνητικὰς, σημαίνει πλέον, πιά: τὶς αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; (= τὶς πλέον.... οὐδεὶς πλέον) Ξ.

Σημεῖωσις. Τὸ ὅχι ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται οὕτω: οὕτω καιρὸς (ἔστι= δὲν εἶναι ἀκόμη καιρὸς). οὐκέτι καιρὸς (= δὲν εἶναι πιά καιρὸς).

γ) τὸ μάλιστα (= πάρα πολύ, πρὸ πάντων) με ἀριθμητικὰ σημαίνει περίπου: Ἡράκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίους μάλιστα τεσσαράκοντα. (= πρβλ. ἐξώδευσε τὸ πολὺ - πολὺ ἑκατὸ δραχμῆς).

δ) τὸ πολλάκις (= πολλὰς φορὰς) κατόπιν τοῦ εἰ (ἐάν), ἵνα μή, μή, σημαίνει τυχόν, ἴσως: εἰ ἄρα πολλάκις μὴ προσερχήκατε τῷ τοιούτῳ Πλ.

ε) τὸ ποτέ (= μιὰ φορὰ, κάποτε), ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν ἐρωτηματικῆς λέξεως, σημαίνει ἄραγε, τάχα, σάν: Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτέ λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους (= με ποιοὺς ἄραγε λόγους) Ξ. τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο (= σάν τι) Πλ. Βλ. § 49,1.

στ) τὸ τάχιστα (= πολὺ ταχέως) κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων (ἐπεί, ἐπειδὴ, ὡς κλπ.) σημαίνει ἀμέσως, εὐθύς: οἱ τριάκοντα ἡρέθησαν, ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τεῖχη καθηρέθη (= εὐθύς ὡς) Ξ.

ζ) τὸ ἐπὶ ῥῆμα ὥς, ἀρχῇθεν δεικτικόν (= οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀναφορικόν (= ὅπως), 1) με ὑπερθετικὰ ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα σημαίνει ὅσον τὸ δυνατόν: ὥς πλείστος (= ὅσον τὸ δυνατόν πλείστος), ὥς τάχιστα (= ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα), 2) εἰς ἀναφωνήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸν θαυμασμόν, σημαίνει πόσον, τί: ὥς καλὸς μοι ὁ πάππος! (= πόσον ὠραίος!) Ξ.

Σημεῖωσις α'. Τὴν ἀρχικὴν του δεικτικὴν σημασίαν (με τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ συχνότατα παρ' Ὀμήρῳ) διετήρησε τὸ ὥς (ἢ ὥς ἢ ὧς) εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις καὶ ὥς (= καὶ ἔτσι), οὐδ' ὥς (= οὐδὲ ἔτσι, μ' ὅλον τοῦτο δὲν): οὐδ' ὥς ὠρνίζετο Ξ.

Σημεῖωσις β'. Πολλὰ καὶ ποικίλαι εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ χρήσεις τοῦ μορίου ὥς. Εἶναι δὲ τοῦτο ὅχι μόνον ἐπὶ ῥῆμα, ἀλλὰ καὶ σύνδεσμος εἰδικός (= ὅτι, πῶς), ἢ χρονικός (= ὅτε, ἀφοῦ), ἢ αἰτιολογικός (= διότι), ἢ τελικός (= ἵνα), ἢ συμπερασματικός (= ὥστε), καὶ πρόθεσις (καταχρηστική), ὁπότε συντάσσεται με αἰτιατικὴν προσώπου καὶ σημαίνει πρὸς ἢ με ἀριθμητικόν καὶ σημαίνει περίπου, ἴσαμε: κέλευσον ἐλθεῖν ὥς ἐμὲ τὸν Ἑρμογένη Ξ. ὀπλίτας εἶχεν ὥς πεντακοσίους Ξ.

Σημεῖωσις γ'. Βλ. καὶ § 37, 1, β.

3. Αἱ προθέσεις¹.

§ 94. α') Αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν ἀρχῇθεν ἐπιρρήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοπικά (πρβλ. σύνθετα ῥήματα ἀ ν α τείνω = τείνω ἄνω, κατατίθημι = τίθημι κάτω, περιρρέω = ῥέω περίξ κλπ.). Ὡς ἐπιρρήματα δὲ καθ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου : μέλαρες δ' ἀνὰ βότρυες ἦσαν (= ἐπάνω). ἔκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον (= ἔξω δὲ) Ὀμ.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον διετηρήθη μὲ ἐπιρρηματικὴν σημασίαν μόνον ἡ πρόθεσις π ρ ὀς εἰς τὰς φράσεις πρὸς δέ, καὶ πρὸς, πρὸς δὲ καὶ (= προσέτι δὲ) : ἀσύμφορον, πρὸς δὲ καὶ οὐ δίκαιον Πλ. πρβλ. ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ τὸ μεσημέρι — πῆγαινε κι ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ = κατόπιν.)

Ἐγίνετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρῆσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτῶν καθίσταται σαφεστέρα ἡ ἰδιαιτέρα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως λαμβανομένης ἐπιρρηματικῶς (§ 90 κ.ε.) : πρβλ. νέοι ἔχον πεμπώβολα χερσίν (Ὀμ., Α 463) — στέμματα ἔχον ἐν χερσίν (Α 373). κνίσθη οὐρανὸν Ἰκεν (Α 317) — Ὀδυσσεὺς εἰς Χρύσην Ἰκανε (Α 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται ἀ ν τὶ ῥ ῆ μ α τ ο ς, μὲ τὸν τόνον μάλιστα ἀναβιβασμένον ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ὅταν εἶναι δισύλλαβοι, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικόν των τονισμὸν ὡς ἐπιρρημάτων : πάρα πολλὰ ἐκάστω (= πάρεστι). οὐ γάρ τις μέτα τοῖος ἀνῆρ, οἷος Ὀδυσσεὺς (= μέτεστι, ὑπάρχει μεταξύ). οὐ οἱ ἐνι⁽²⁾ φρένες (= οὐκ αὐτῷ ἔνεισι φρένες) Ὀμ. ἄνα ἐξ ἐδράνων (= ἀνάστηθι) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὀμηρον, τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον παρεμβάλλεται πολλάκις μεταξύ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥή-

1. Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστόν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί.

2. Ἐκ τοῦ ἔνι, ἀρχικοῦ πληρεστέρου τύπου τῆς προθέσεως ἐ ν (= ἐντός), προῆλθε τὸ νεοελληνικὸν (ἔ ν α ι) ε ἵ ν α ι· πρβλ. οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνας κτλ. Βλέπε καὶ § 52, 1 Σημ. γ'.

ματος μία ἢ περισσότεραι λέξεις (*ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον*), ἢ τίθεται ἢ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει: *νύμφη δὲ τίθει πάρα* *πᾶσαν ἐδωδὴν* (= παρετίθει, ἔθετε πλησίον, παρέθετε). *Ἰθάκην κατά* (= κατὰ τὴν Ἰθάκην) "Ομ.

Σημείωσις α'. Ὁ χωρισμός τῆς προθέσεως ἀπὸ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται (*ἐκ δ' ἄγαγε* — ἐξήγαγε δέ. *κατ' ἄρ' ἔξετο* — καθέζετο ἄρα), ὠνομάσθη *τιμήσις*, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίσθη ὅτι κανονικῶς ἀρχῆθεν πρόθεσις καὶ ῥῆμα ἦσαν ἡνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὅμοιως ἡ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀναβιβασμός τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν δισυλλάβων προθέσεων, ὠνομάσθη *ἀναστροφὴ* (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομίσθη ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμός ἦτο ὁ ἀρχῆθεν κανονικός.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφὴν μόνον ἡ πρόθεσις *περί*: *ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας περί* οὐδὲν εἰδῶς (= *περί ἀνδρείας*) Πλ.

Σημείωσις β'. Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίοτε εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις *ἐνεκα* καὶ *ἀνευ*: *τούτου ἔνεκα, ὧν ἀνευ*.

§ 95. Ἡ ἐξασθένεισις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπὴ των ἀπὸ ἐπιρρήματα (ἥτοι ἀπὸ αὐτοτελεῖς λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τοπικῶς τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως) εἰς προθέσεις (ἥτοι εἰς ἀπλᾶ μόρια, τὰ ὁποῖα προτάσσονται πρὸ τῶν πλεγμάτων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦν διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἔνεκα τῆς στενῆς πολλάκις συνδέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων μετὰ ῥημάτων εἰς μίαν ἔννοιαν, ὅποτε ταῦτα ἀπέβαλλον τὸν ἰδιαιτέρον τόνον αὐτῶν: πρβλ. *ἐκ δ' ἄγαγε* (*Πάτροκλος*) *Βρισηίδα—ἐξήγαγεν Ἀργεΐλαος τὸ στράτευμα κατ' ἄρ' ἔξετο*—ταυτ' εἰπὼν *ἐκαθέζετο* (πρβλ. δὲν τὸν εἶδα *ξανα*—δὲν τὸν *ξαναεῖδα*).

2) κυρίως ἔνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν ὄρων τῆς προτάσεως. Οὕτως εἰς τινα πρότασιν, ὡς π.χ. *ἐκ δὲ Χρυσηΐδος νηὸς βῆ* ("Ομ., Α 439), ἦτο εὐκόλον ἢ λέξις *ἐκ* (= *ἐξω*), ἢ ὁποῖα ὡς τοπικὸν ἐπιρρημα προσδιορίζει τὸ ῥῆμα *βῆ* (= *ἔβη*), νὰ νομισθῇ ὡς συνδεομένη συντακτικῶς μετὰ τὴν (*ἀφαιρετικὴν*) γενικὴν *νηὸς* (= ἀπὸ τὴν ναῦν), ἀφοῦ καὶ αὕτη ἐτέθη ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος καὶ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν δηλοῖ καὶ αὕτῃ· ἥτοι ἡ ἀνωτέρω

πρότασις ἡδύνατο νὰ νοηθῇ συντασσομένη ὄχι μόνον οὕτω, Χρυσῆς ἐκ βῆ νηός (= ἡ Χ. ἔξω ἐβάδισε ἀπὸ τὸ πλοῖον), ἀλλὰ καὶ οὕτω : Χρυσῆς ἐκ νηὸς βῆ (= ἡ Χ. ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδισε). Ἀλλ' οὕτως ἡ λέξις ἐκ παύει νὰ εἶναι αὐτοτελής, καὶ τὴν ἐπιρρηματικὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως τὴν ἐκφράζει πλέον αὕτη ὄχι μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) νηός.

§ 96. Ἐκάστη τῶν κυρίων προθέσεων συντάσσεται μὲ μίαν ἢ περισσότεράς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων ἀναλόγως τῆς συντάξεως τῶν ῥημάτων, παρὰ τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐτίθετο ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. Τοῦτο ἐν συνόψει καταφαίνεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Μετά γενικής	Μετά δοτικής	Μετά αιτιατικής
Μονόπτωτοι	ἀντί...	ἀπέναντι· ἀντίς γιά· γιά.		
	ἀπό...	μακράν ἀπό· ἀπό· μέ·		
	ἐξ, ἐκ...	ἀπό μέσα ἀπό· ἀπό·		
	πρό...	εὐθύς μετά· ἔνεκα·		
	ἐν	ἐμπρός· ἀπό· πρὶν ἀπό·	ἐντός, μέσα εἰς· μέ·	
Δίπτωτοι	σύν, ξύν	ὑπέρ, γιά.	μαζί μέ· μέ.	
	εἰς...	· · · · ·		μέσα εἰς· ὡς πρὸς· γιά.
	ἀνά...	· · · · ·	(ἐπάνω εἰς)¹.	ἐπάνω εἰς· πρὸς τὰ ἄνω τοῦ· κατά.
	διὰ...	διὰ μέσου· κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ· ὕστερ·	· · · · ·	(διὰ μέσου)¹· ἔνεκα, γιά.
	κατὰ...	ἀπὸ· μέ.	· · · · ·	καθ' ὅλην τὴν ἔκτα- σιν· καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν· διὰ μέ- σου· σὺμφωνα μέ.
Τρίπτωτοι	ὑπέρ...	κάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς· ἐναντίον· σχε- τικῶς μέ· γιά.	· · · · ·	ἐπάνω ἀπὸ· πέραν ἀπὸ· περισσότερο ἀπὸ.
	ἀμφι...	ἀπὸ πάνω ἀπὸ· χάριν, γιά· σχετικῶς μέ.	· · · · ·	
	ἐπὶ...	σχετικῶς μέ, γιά.	(γύρω ἀπὸ)¹· ἔνεκα, γιά.	γύρω ἀπὸ· περίπου· ἴσασιν.
	μετά...	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στά- σεως)· στὴν ἐποχὴ τοῦ· πλησίον· ἐνώ- πιον· γιά (ἐπὶ σκο- πίμου κατευθύνσεως)	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στά- σεως)· εὐθύς μετά· πλησίον· κατόπιν· ἐκτός ἀπὸ· γιά (ἐπὶ αἰτίας ἢ σκοποῦ).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ κινή- σεως)· διαρκῶς ἐπὶ πρὸς· ἐναντίον· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
	παρά...	(μεταξύ)¹· μαζί μέ, μέ.	(μεταξύ)¹.	(μεταξύ)¹· ὕστερ· ἀπὸ·
Τρίπτωτοι	περί...	(ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ)¹· ἐκ μέρους.	πλησίον, κοντὰ εἰς.	πλησίον καὶ κατὰ μῆ- κος· κοντὰ εἰς· ἐν συγκρίσει πρὸς· ἐν- αντίον, κατὰ παρά- βασιν· πλήν, παρά.
	πρὸς...	(γύρω ἀπὸ)¹· σχετι- κῶς μέ, σέ, γιά.	(γύρω ἀπὸ· σχετικῶς μέ, γιά)¹.	γύρω ἀπὸ· περίπου· κατὰ· περίπου· σχε- τικῶς μέ.
	ὑπὸ...	ἀπέναντι πρὸς· ἐνώ- πιον· ὡς πρὸς· γιά.	κοντὰ εἰς.	πρὸς τὸ μέτρος· πρὸς· ἐναντίον, μέ· σχετι- κῶς μέ, ὡς πρὸς· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
	ὑπὸ...	ὑποκάτω ἀπὸ· ἔνεκα, ἀπὸ· ἐν συνδείχ.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ στάσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπίβλεψιν.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ κινήσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν.

1) Χρῆσις ποιητικῇ ἢ μᾶλλον ποιητικῇ.

§ 97. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαιτέρας σημασίαι ἐκάστης προθέσεως εἶναι αἱ ἐξῆς :

I. Ἄμφι. Ἀρχικὴ σημασία εἰς τὰ δύο ἢ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. πρβλ. ἄμφω. (Εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἢ συνώνυμος περί.).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = περί, γύρω ἀπὸ : ἄμφι πῦρ ἐκάθητο Ξ. οἱ ἄμφι Ἀριαῖον = οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀριαίου ἢ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του· β) χρονικῶς = περίπου, κατὰ : ἄμφι μέσας νύκτας Ξ. γ) μεταφορικῶς = περίπου, ἴσαμε : ἄμφι τὰ πεντήκοντα ἔτη Θ.

2. Μὲ γενικὴν (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς), μεταφορικῶς = σχετικῶς μέ, γιὰ : ἄμφι ὧν εἶχον διεφέροντο (= ἄμφι τούτων ἃ εἶχον = περί τούτων κλπ.) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς καὶ τὸν Ἡρόδοτον· α) τοπικῶς = περί, γύρω ἀπὸ : Ἀχαιοὶ ἔστασαν ἄμφι Μενoitιάδῃ "Ομ. β) μεταφορικῶς = ἕνεκα, γιὰ : ἄμφ' ἐμοὶ στένει (= γιὰ μέ) Σοφ. ἢ = σχετικῶς μέ, γιὰ : ἄμφι τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς λόγος λέγεται Ἡρόδ.

Ἐν συνθέσει = ἐκ ατέρωθεν (ἄμφιθάλασσος) ἢ = περί (ἄμφιέννυμι).

II. Ἀνά (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ ἄν). Ἀρχικὴ σημασία : ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω πρβλ. ἄνω. (Ἀντίθετος κατὰ).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = (καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν) ἐπάνω εἰς : ὄκουν ἀνά τὰ ὄρη Ξ. ἢ = πρὸς τὰ ἄνω· ἀνά τὸν ποταμὸν ἔπλεον (= ἀντιθέτως πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ)· β) χρονικῶς = (καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ), κατὰ : ἀνά τὸν πόλεμον τοῦτον Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς : ἀνά κράτος (= μέ ὅλην τὴν δύναμιν) = ἀνά λόγον (= κατ' ἀναλογίαν), ἀνά πέντε (πέντε - πέντε, ἀπὸ πέντε).

2) Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς, τοπικῶς = ἐπάνω εἰς : χροσέω ἀνά σκήπτρῳ "Ομ. ἤξει ἀνά νηυσὶ Εὐρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ἀναγράφω) σημαίνει ὀπίσω (ἀναχωρῶ), πάλιν (ἀναβιώσκομαι).

III. Ἀντί Ἀρχικὴ σημασία ἀντικρύ, ἀπέναντι πρβλ. Ὅμηρικὸν ἄντα καὶ τὴν λέξιν ἐν-αντί-ος.

Μόνον μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = ἀπέναντι : εἰστήκεσαν ἀντί τῶν πτύων Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀντικαταστάσεως = στὸν τόπον

τοῦ, ἀντὶς γιὰ: ἐβασίλευσεν ἀντ' ἐκείνου Ξ. Σωκράτης οὐδέποτε προη-
ρεῖτο τὸ ἥδιον ἀντὶ τοῦ βελτίστου Ξ. ἡ ὁμοιότητος = σάν: ἀντὶ κυ-
νὸς εἰ φύλαξ Ξ. ἡ αἰτίας = γιὰ: ὠφελῶ αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον
ὑπ' ἐκείνου (= ἀντὶ τούτων ἄ = γιὰ ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἀπέναντι (ἀντιπαράτασσομαι) ση-
μαίνει ἐναντίον (ἀντιλέγω), ἐπίσης, ὁμοίως (ἀντευ-
εργετῶ).

IV. Ἀπό. Ἀρχικὴ σημασία μακρὰν ἀπό, ἀπό· πρβλ. ἄπω.
(Συνώνυμος τῆς ἐκ, ἀλλ' ἡ μὲν ἀπὸ σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ
ἔξω τινός, ἡ δὲ ἐκ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός).

Μόνον μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) α) τοπικῶς (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ
ποιόν;): Κύρος ὤρματο ἀπὸ Σάρδεων. τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ
τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἰργουσιν Ξ. β) χρονικῶς (ἀπὸ πότε;):
ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου Ξ. ἀφ' οὗ (= ἀφ' οὗ) γ) μεταφορικῶς, εἰς
δήλωσιν καταγωγῆς (ἐμμέσου): γεγονὼς ἀπὸ Δημαράτου Ξ. ἡ ὕλης:
εἴματα ἀπὸ ξύλου πεποιημένα (= ἀπὸ ξύλο) Ἡροδ. ἡ αἰτίας = ἀπό,
γιὰ: ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπηνέθη (πρβλ. § 91, 3) ἡ τοῦ
μέσου ἢ τοῦ τρόπου = μὲ: στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρη-
μάτων Ξ. ἀπὸ στόματος λέγει τι Ξ. ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ:
ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ὑπὸ ξυμβάσεως Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ μακρὰν (ὡς ἀπέρχομαι)
καὶ τοῦ ἐπίσω (ὡς ἀπαιτῶ, ἀποδίδωμι) λαμβάνει καὶ διαφόρους
ἄλλας σημασίας, ὡς ἀπομανθάνω (= ξεμαθαίνω, λησιμονῶ), ἀπο-
φοιτῶ (= παύω νὰ φοιτῶ), ἀπαξιῶ (= οὐκ ἀξιῶ), κλπ.

V. Διὰ. Ἀρχικὴ σημασία διὰ μέσου ὡς πέρα ἢ εἰς δύο
χωρίστα: πρβλ. δί-ς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιη-
τάς = διὰ μέσου τοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: βῆ διὰ δώματα. θεῖός
μοι ἦλθεν ὄνειρος ἀμβροσίην διὰ νύκτα. Ὅμ. β) μεταφορικῶς εἰς δή-
λωσιν αἰτίας = ἔνεκα, γιὰ: Δαίδαλος διὰ τὴν σοφίαν ἠναγκάζετο
Μίνω δουλεύειν Ξ. τίνες Ἀθηναίων δι' ἐκείνον ἀγαθοὶ γεγόνασι;
(= ἐξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκείνον) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = διὰ μέσου: ἐξελαύνει διὰ τῆς Συ-
ρίας Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: διὰ νυκτός. Θ. διὰ
παντός τοῦ βίου Ξ, ἢ = μετὰ παρέλευσιν, ὕστερ' ἀπὸ: ἀρχαῖον ἐταῖ-
ρον διὰ χρόνου εἶδεν Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ

ὀργάνου = μέ: δι' ἑρμηνέως διελέγετο Ξ. πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: διὰ τάχους, διὰ βίας.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ διὰ μέσου (ὡς διέρχομαι) σημαίνει μέχρι τέλους (διαμένω), χωριστὰ εἰς δύο (διασχίζω, διαχωρίζω), ἀμοιβαίως (διατοξεύομαι), ἐν τῷ ὧς, πέρα καὶ πέρα (διαφθείρω).

VI. Εἰς ἢ ἐξ. Ἀρχικὴ σημασία μέσα εἰς, ἐπὶ κινήσεως. (Προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνός = ἐν - ς, ἀντιθέτου τῆς ἐξ = ἐκ - ς).

Μὲ ἀίτιατικὴν μόνον τοπικῶς, πρὸς δὴλῳσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινός = εἰς: Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν ἐς Συκελίαν Θ. Οὕτω καί: εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας (= εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων κλπ.) Δημ. ἢ πρὸς δὴλῳσιν ἀπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρματος τῆς κινήσεως = πρὸς, μέχρι, ἕως: ἐντεῦθεν ἐξελαύνει εἰς Πέλτας Ξ. ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν (= ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ξ. β) χρονικῶς=μέχρι: εἰς τὴν ὑστεραίαν (=μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας). εἰς ἐμέ (=μέχρις ἐμοῦ, ἦτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δὴλῳσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς, σέ: εἰς πάντα πρῶτος Πλ. ἢ σκοποῦ = γιὰ, σέ: εἰς συμβουλήν παρεκάλεσα ὑμᾶς Πλ. ἢ ὁρίου ἀριθμητικοῦ = ἐν συνόλῳ, ὅλο-ὅλο: εἶχε τοξότας καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακοσίους Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐντός, μέσα (ὡς εἰσέρχομαι) σημαίνει καλὰ, ἀκριβῶς (εἰσὼρῶ, εἰσ ακούω).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἰδιορρύθμου συντάξεως εἰς Ἄιδου (= στὸν Ἄδη), εἰς διδασκάλου (= στὸ δάσκαλο, στὸ σχολεῖον) κ.τ.τ. βλ. κατωτέρω τὴν πρόβειν ἐν.

VII. Ἐν (ποιητικῶς καὶ ἐνὶ ἢ μετ' ἀναστροφῆς ἐνι. § 94, 1) Ἀρχικὴ σημασία ἐντός, μέσα εἰς (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐπὶ ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντὸς ὠρισμένης περιοχῆς).

Μὲ δοτικὴν μόνον α) τοπικῶς=εἰς, σέ, μεταξὺ: ἐν οἴκοις ἢ ἐν ἀγροῖς Σοφ. ἐν τοῖς δένδροις ἔστασαν (= ἀνάμεσα ἀπὸ) Ξ. β) χρονικῶς = ἐντός, σέ: ἐν τρισὶν ἡμέραις Ξ. ἐν ταῖς σπονδαῖς (= ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀναχωρῆς) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δὴλῳσιν τοῦ ἐνώπιον: οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν Πλ. ἢ τοῦ πλησίον = παρὰ: πόλις οἰκουμένη ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ (= εἰς τὰ παράλια τοῦ) Ξ. ἢ τοῦ ὀργάνου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: οἱ θεοὶ σημαίνουσιν ἐν οὐρανίοις σημεῖοις Ξ. ἐν τάχει (=μέ ταχύτητα, ταχέως) ἢ

συμφωνίας = κατά : **ἐν τοῖς νόμοις δεῖ τὰς κρίσεις ποιῆσθαι** (= σύμφωνα με) Ἰσοκρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ μέσα (ὥς ἐνοικῶ, ἐμβαίνω) σημαίνει με (ἔμψυχος = με ψυχὴν, ἐμμελής = με μέλος) πολὺ, ἐντελὺς (ἔμπελος).

Σημείσεις. Εἰς φράσεις οἶαι ἐν Ἀσκληπιοῦ, ἐν Ἀιδου, ἐν Ἀρίφρονος, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοίχους τούτων εἰς Ἀιδου, εἰς τοῦ Κλεομένου, εἰς διδασκάλου, κατὰ τινος ἢ γενικῇ εἶναι (καθαρὰ γενικῇ) τοῦ ὅλου, ἢ ὁποῖα δηλοῖ περιοχὴν : ἐν Ἀιδου = ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἀδου. Πιθανώτερον ὅμως αἱ φράσεις αὗται εἶναι κατ' ἔλλειψιν αἱ μὲν πρῶται τῆς λέξεως οἴκω, αἱ δὲ δευτέραι τῆς λέξεως οἶκον : ἐν Ἀσκληπιοῦ = ἐν (τῷ) οἴκῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ· ἐς τοῦ Κλεομένου = εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένου· (πρβλ. πέρασε τῇ βραδίᾳ τοῦ στοῦ Πέτρου — πᾶν στοῦ θεοῦ μου = στὸ σπίτι τοῦ...)

VIII. Ἐξ, ἐκ. Ἀρχικὴ σημασία ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μέσα ἀπό. (Ἀντίθ. εἰς· βλ. καὶ ἀπό).

Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἀπὸ (μέσα ἀπό) : τὰ ἐκ γῆς φερόμενα Ξ. β) μεταφορικῶς, συνήθως εἰς δήλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς : οἱ ἐξ Ἡρακλέους (= οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.). ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὄργανου = ἀπό, μέ : ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ : πάτριον ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι (= με τοὺς κόπους) Θ. ἐκ παντὸς τρόπου (= με) Λυσ. ἐκ δόλου (= με δόλο) Σοφ. ἢ αἰτίας = ἀπό, ἔνεκα : ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως πολλὰ ἀπέχθεται μοι γεγονάσι Πλ. (βλ. καὶ § 84, 1) ἢ συμφωνίας = σύμφωνα με, κατά : ἐκ τῶν ἔργων χρὴ μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆφον φέρειν Δημ.

Ἐν συνθέσει σημαίνει ἔξω (ἐκπλέω.), πέρα καὶ πέρα, τελεείως (ἐκ κόπτω, ἐξεργάζομαι).

IX. Ἐπί. Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, ἐπάνω εἰς. (ἀντίθ. ὑπό).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς, ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς : ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον Ξ. Καὶ μετὰ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως : τὸ ὄμμα δύναται ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι (= εἰς ἑκτασιν πολλῶν σταδίων) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν : ἐπὶ δέκα ἔτη. ἐπὶ πολὺν χρόνον Θ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν διευθύνσεως ἀπλῆς ἢ (συνήθως) ἐχθρικῆς = πρὸς, ἐναντίον : ἦλθον ἐπὶ τινὰ τῶν δοκούντων σοφῶν

είναι (= πρὸς τινά) Πλ. ἐστρατεύετο ἐπὶ Λυδούς (= ἐναντίον τῶν Λ.) Ἡρόδ. ἡ σκοποῦ = σέ, γιά : τοὺς στρατηγούς ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσε. φεῖγανα συνέλεγον ἐπὶ πῦρ (= γιά φωτιά) Ξ.

2. Μὲ γ εν ι κ ή ν (καθαράν)· α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : ἤλυνεν ἐφ' ἄρματος Ξ. τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία (= τὰ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Θ., ἤτοι εἰς τὰ παράλια τῆς Θ.). β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν χρονικῆς τινος περιόδου : ἐπὶ τῶν τριάκοντα (κυράνων) Λυσ. ἐφ' ἡμῶν (= στὰ χρόνια μας, στὴν ἐποχὴ μας). οἱ ἐφ' ἡμῶν (= οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πρβλ. ἐ π ἰ Ὀθωνος, ἐ π ἰ Τουρκοκρατίας)· γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἐπιστάσεως : ὁ ἐπὶ τῶν νεῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν, ἡ τοῦ πλησίον : ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ξ. ἡ τοῦ ἐνώπιον : ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων Ξ. ἡ σκοπίμου διευθύνσεως = γιά : ἀπιέναι ἔφη ἐπὶ Ἰωνίας (= γιά τὴν Ἰωνίαν), ἡ διανομῆς = εἰς, ἀπὸ : ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων (= εἰς τέσσαρας γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες - τέσσαρες) Ξ.

3. Μὲ δ ο τ ι κ ή ν (καθαράν ἢ τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν)· α) τοπικῶς ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης Θ. β) χρονικῶς = εὐθὺς μετὰ : ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ Ξ. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν εἶπε Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ (ὅπως) πλησίον : τῷ ἐπὶ Εὐφράτῃ ποταμῷ ἦν Ξ. ἡ ἐπιστάσεως = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς) : ὁ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ὦν Δημ. ἡ τοῦ ἐνώπιον : ταῦτα ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγε Λυσ. ἡ τοῦ κατόπιν ἢ ὀπισθεν : ἐτάχθησαν ἐπὶ τοῖς ὀπλίταις πελοποῦροι Ξ. ἡ προσθήκης = ἐκτὸς ἀπὸ, κοντὰ εἰς : κάρδαμον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ Ξ. ἡ ἐξαρτήσεως = εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ : ἐπὶ τινὶ εἶμι ἢ ἐπὶ τινὶ γίγνομαι (= εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.) ἡ αἰτίας = γιά : μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλούτῳ Ξ. ἡ τοῦ σκοποῦ = γιά : οὐκ ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν Πλ. ἡ τοῦ ὅρου ἢ συμφωνίας : ἀφιμέν σε, ὦ Σώκратες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ὧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐ π ά ν ω (ὡς ἐ π ι τίθημι) σημαίνει π λ η σί ο ν (ἐπιθαλάττιος), κ α τ ό π ι ν (ἐφ' ἐπομαι), ἐ ν α ν τ ί ο ν (ἐ π ι πλέω), π ρ ο σ έ τ ι (ἐ π ι κτῶμαι), λ ί α ν (ἐ π ι ποθῶ), ἀ μ ο ι β α ί ω ς (ἐ π ι μείγνυνται).

X. Κατά. Ἀρχικὴ σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπὸ (ἀντιθ. ἀ ν α).

1. Μὲ α ἰ τ ι α τ ι κ ή ν· α) τοπικῶς = καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ :

κατὰ τὴν Ἀσίαν (= πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) **Ξ. κατ' οἰκίαν τὰ πολλὰ διατρέβομεν** (= στὸ σπίτι). Πλ. Καὶ ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως : **Κῦρος παῖει βασιλέα κατὰ τὸ στέρνον** (= κάπου εἰς τὸ στέρνον) **Ξ. β)** χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ : **κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον** Ἡρόδ. **τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων ἡρίστευσαν** (= τῶν συγχρόνων των) **Ξ. γ)** μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ διὰ μέσου = διὰ : **κατὰ γῆν ἐπορεύοντο** (= διὰ ξηρᾶς) **Ξ. ἡ τοῦ ἀπέναντι : οἱ κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένοι** **Ξ. ἡ τοῦ κατόπιν : ἤεσαν κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας** (= κατόπιν τῶν ἄλλων) **Ξ. ἡ τοῦ τρόπου = μέ : κατὰ τάχος, καθ' ἡσυχίαν, ἡ διανομῆς = ἀπό : ἐγὼ ἐθέλω διαβιβάσαι ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους** **Ξ. ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ : κατὰ τοὺς νόμους, ἡ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ : οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ** (= ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἐμέ) **Ξ. ἡ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπό : κατ' ἔχθος** (= ἀπὸ μῖσος) **Θ.**

2. **Μὲ γ εν ι κ ἡ ν' α)** τοπικῶς = ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἡ κάτω εἰς : **ᾤχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι** (= ἀπὸ τοὺς βράχους κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενικὴ) **Ξ. κατὰ τῆς θαλάττης ἠφανίσθη** (= ὑποκάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ., εἰς τὸ βάθος τῆς θ. Καθαρὰ γενικὴ) Πλ. **β)** μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐναντίον : **τοῦτο κατ' ἐμοῦ εἶπε** **Ξ. ἡ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιὰ : τοῦτο μέγιστόν ἐστι καθ' ἡμῶν ἐγκώμιον** (= γιὰ μᾶς) Δημ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ **κάτω** (**κατατίθηναι**) σημαίνει **ἐν κ ν τίον** (**καταβοῶ** τινος), **ὀπίσω** (**κατάγω** φυγάδα = ἐπαναφέρω ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), **πέρα καὶ πέρα, τελεείως** (**καταναλίσκω, καθορῶ**), **χωριστά**, (**καταγράφω, κατανέμω**).

XI. Μετά. Ἀρχικὴ σημασία **μεταξύ, εν μέσφ.**

1. **Μὲ α ἰ τ ι α τ ι κ ἡ ν' α)** τοπικῶς = μεταξύ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὅμηρον : **αἰσῶν ὥς τ' αἰγυπῖος μετὰ χῆνας.** Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν ἢ πρόθεσιν **μετὰ** μόνον εἰς τὴν φράσιν **ἔχω τι μετὰ χειρας** (ἀνάμεσα στὰ χέρια μου· πρβλ. **μεταχειρίζομαι** τι). **β)** χρονικῶς = ὕστερ' ἀπό, **μετά : μετὰ τὰ Τρωϊκὰ Θ. μεθ' ἡμέραν** (= ἐν καιρῷ ἡμέρας : κυρίως = μετὰ τὰ ξημερώματα). **γ)** μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τάξεως καὶ ἀκολουθίας = ὕστερ' ἀπό : **θεύ-τατον μετὰ θεοὺς ἡ ψυχὴ** Πλ.

2. **Μὲ γ εν ι κ ἡ ν κ α θ α ρ ἄ ν' α)** τοπικῶς (σπανίως) = μεταξύ :

ἕως ἢν μετ' ἀνθρώπων (= μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων = σ' αὐτὸν τὸν κόσμον) Ἰσοκρ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν συνεργείας = μαζί μέ, μέ: ἐπολέμησαν μετὰ ξυμμάχων Θ. (βλ. § 69, 3, σημ.) ἢ τοῦ τρόπου = μέ: ἰκετεύει μετὰ πολλῶν δακρύων.

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς = μεταξὺ: μετὰ τοῖσιν ἀνέστη (= μεταξὺ τούτων) Ὅμ.

Ἐν συνθέσει μὲ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ μεταξὺ μόνον εἰς τοὺς ποιητάς (μέτειμι, μεθ ομιλῶ, μεταίχμιον), συνήθως δὲ σημαίνει μαζὶ (μετέχω, μεταλαμβάνω), κατόπιν (μεθέπομαι, μεταδιδῶ), ἀλλέως, διαφόρως (μεταγινώσκω).

XII. Παρά (εἰς τοὺς ποιητάς καὶ πάρ.). Κυρία σημασία πλησίον, κοντὰ εἰς.

1. Μὲ α ἰ τ ι α τ ι κ ῆ ν α) τοπικῶς = πλησίον καὶ κατὰ μῆκος τινός: παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπορεύετο Ξ. καὶ ἀπλῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς: παρὰ τὴν ὁδὸν ἦν κρίνη Ξ. καὶ ἐπὶ κατευθύνσεως = πρὸς: γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ, κατὰ: δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὅλον τὸν βίον. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς: παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτος ἦν· ἢ διαφορᾶς ἢ ἐναντιότητος = διαφόρως ἀπὸ, ἐναντίον: ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς Πλ. πράττει παρὰ τοὺς νόμους, ἢ ἐξαίρέσεως = παρὰ: παρὰ τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως. (πρβλ. εἴκοσι παρὰ ἓνα, ἑκατὸ παρὰ δύο). Οὕτω καὶ παρὰ μισθόν, παρ' ὀλίγον, (πρβλ. παρὰ τρίχα), παρ' οὐδέν (= διὰ τίποτε), ἢ αἰτίας = ἔνεκα: παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν ἐπηύξηται Φίλιππος Δημ.

2. Μὲ γ ε ν ι κ ῆ ν (ἀφαιρετικὴν) α) τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητάς = ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ: φάσανον ἐρύσσατο παρὰ μηροῦ Ὅμ β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν προελεύσεως = ἐκ μέρους, ἀπὸ (μόνον μετὰ γενικῆς προσώπου): παρ' ἡμῶν ἀπάγγελλε τάδε Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (τοπικὴν), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώπων α) τοπικῶς = πλησίον: Πρωταγόρας καταλύει παρὰ Καλλίᾳ Πλ. παρ' ὄχθῃσιν ποταμοῖο Ὅμ. β) μεταφορικῶς = κατὰ τὴν κρίσιν: δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεύσθαι κακῶς (= κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ πλησίον (ὡς παρίσταται) σημαίνει παρὰ ἄλλήλως (παρὰ πλέω), παρὰ γίως ἢ κρυφίως (παρὰ δόμοι), ἐναντίον (παρὰ νομῶ), οὐχὶ ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως (παρὰ κούω, παρὰ ἐρμηνεύω).

XIII. Περί. Ἀρχική σημασία πέριξ, γύρω - γύρω (βλ. καὶ ἀμφί).

1. Μὲ αἰτιατικήν α) τοπικῶς = γύρω ἀπό : κατεστρατοπεδεύσατο **περὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν** Ξ. οἱ **περὶ τινά** (π.χ. οἱ **περὶ Ξενοφῶντα** βλ. ἀμφί)· β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν χρόνου κατὰ προσέγγισιν = περίπου, κατὰ : **περὶ μέσας νύκτας** (= κατὰ τὰ μεσάνυκτα) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς : οὗτοι **περὶ ἀνθρώπους** ἀδικιώτατοί εἰσιν Ξ. ἡ προσεγγίσεως, ἐπὶ ἀριθμητικοῦ ποσοῦ = περίπου : **περὶ ἑβδομήκοντα** Θ.

2. Μὲ γενικήν α) τοπικῶς (σπανίως καὶ μόνον εἰς τοὺς ποιητάς) = πέριξ, γύρω ἀπό : **τείχη περὶ Δαρδανίας** (= πέριξ τῆς Δ.) Εὐρ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, σέ, γιὰ : **σοφός ἐστιν περὶ τούτων** (= σ' αὐτά) Πλ. **κῆρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν** (= γιὰ ἀναχωχῇ) Ξ.

Συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις περὶ πολλοῦ ἢ περὶ παντός ποιεῖσθαι ἢ ἡγεῖσθαι τι (= θεωρῶ τι πολὺ σπουδαῖον, θεωρῶ τι ἀνώτερον παντός ἄλλου) : ἀλήθειαν **περὶ πολλοῦ ποιητέον ἐστὶν** Πλ. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φράσεις ἐσχηματίσθησαν καὶ αἱ φράσεις περὶ πλείονος, περὶ πλείστου ποιεῖσθαι τι, περὶ ὀλίγου, περὶ ἐλάττονος, περὶ ἐλαχίστου ἢ περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαι τι (= θεωρῶ κάτι σπουδαιότερον προτιμῶ κλπ.). τὰ πλείστου ἄξια **περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται** (= θεωρεῖ ὅπως ἀσήμαντα, περιφρονεῖ) Πλ.

Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις ἡ **περὶ** ἔχει ἐτέραν ἀρχικὴν σημασίαν, τὴν τοῦ ἐπέκεινα, πέρα, περισσότερον, καὶ ἡ μετ' αὐτῆς συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀφαιρετική· πρβλ. **χαλεπὸς περὶ πάντων εἰς μνηστήρων** (= περισσότερον ἀπὸ ὅλους κλπ.) Ὁμ. ρ 388.

3. Μὲ δοτικήν (τοπικὴν) σπανίως· α) τοπικῶς = πέριξ, γύρω ἀπό : **περὶ τῇ χειρὶ** χρυσοῦν δακτύλιον φέρει Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιὰ : **Ζεὺς ἔδεισε περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο** Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ πέριξ (ὡς περιέρχομαι) καὶ τοῦ περισσότερον, εἰς ἀνώτερον βαθμὸν (ὡς περιγίγνομαι = ὑπερτερῶ, νικῶ) σημαίνει πολὺ ἢ ἐντελῶς (περιδεῖς, περιπίμπλημι), ὑπὲρ τὸ δέον (περιεργάζομαι).

XIV. Πρό. Κυρία σημασία ἔμπροσθεν, ἔμπρὸς ἀπὸ. Μὲ γενι-

κὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἐμπρὸς ἀπὸ : **πρὸ τῶν πυλῶν** Ξ. β) χρονικῶς = πρὶν ἀπὸ : **πρὸ τῆς μάχης** Ξ. οἱ **πρὸ ἡμῶν γεγονότες** (= οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἰσοκρ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ὑπερασπίσεως = ὑπέρ, χάριν, γιὰ : **πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκουσιν** Ἡρόδ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπανίως) = ἐξ ὀνόματος, γιὰ : **πρὸ τῶνδε φωνεῖν** Σοφ. ἢ συγκρίσεως = ἐμπρὸς εἰς, ἀντί : **τότε ἡροῦ πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον** Πλ. (πρβλ. **ἐμπρὸς στήν ὕγεια** τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουν τίποτε).

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐμπρὸς καὶ τοῦ πρότερον (προπορεύομαι, πρὸ λέγω) σημαίνει φανερά, δημοσίᾳ (προαγορεύω, προεῖπον, προκηρύττω), περισσότερον (προτιμῶ).

XV. **Πρὸς** (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ **πρὸς** ἢ **ποτί**). Ἀρχικὴ σημασία ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος.

1. **Μὲ αἰτιατικὴν**· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, πρὸς : **ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον** Θ. **πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβρίαν**. ἄξιμεν ὑμᾶς **πρὸς αὐτοὺς** Ξ. β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ περίπου : **πρὸς ἐσπέραν ἦν** (= πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς ἐνεργείας ἢ διαθέσεως = μὲ ἢ ἐναντίον : **συνηλλάγη πρὸς τοὺς οἴκοι** (= μὲ τοὺς) Ξ. **πρὸς τοὺς Θρᾶκας ἐπολέμησα** (= ἐναντίον τῶν Θ.) Ξ. ἡ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς : **ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον** Ξ. ἡ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς, ἐμπρὸς εἰς : **οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν**, ἡ σκοποῦ = γιὰ : **πρὸς τί με ταῦτ' ἐρωτᾷς**; (= γιὰ ποῖον σκοπὸν) Ξ. **πρὸς χάριν** λέγουσι (= γιὰ εὐχαρίστησι, γιὰ νὰ εὐχαριστοῦν) Δημ.

2. **Μὲ γενικὴν** (καθαρὰν)· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, ἀπέναντι πρὸς : **Χαλκίς πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται** Δημ. **πρὸς τῶν θεῶν** (κυρίως = ἐνώπιον τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν). β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς : **ἐλεύθερος καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός**, ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ : **ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ** Ξ. ἡ ὠφελείας, συμφέροντος = πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον : **σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς τῶν Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν** Ξ. (Βλ. καὶ § 84, 1).

3. **Μὲ δοτικὴν** (τοπικὴν)· α) τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς : **πρὸς Βαβυλῶνι ἦν Κῦρος** Ξ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀσχολίας = μέ : **πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν** (= εἶχε νὰ κάμῃ μέ) Πλ. ἢ προσθή-

κης = κοντά εις, ἐκτός : πρὸς τούτοις, πρὸς τοῖς ἄλλοις (= κοντά στ' ἄλλα) Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ πρὸς τὸ μέρος τινὸς (ὡς προσέρχουμι πρὸς τινα) σημαίνει πλησίον (προσοικῶ), προσέτι (προσαιτῶ, πρόσεστι).

XVI. Σὺν ἢ ξύν. (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ξενοφώντος πεζοῦς συγγραφεῖς συνθησετέρα ἀντ' αὐτῆς ἢ μετὰ με γενικὴν). Ἀρχικὴ σημασία μαζὶ, μαζὶ μέ.

Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν ὀργανικὴν μόνον, εἰς δήλωσιν συνοδείας = μαζὶ μέ, μέ : βασιλεὺς σὺν πολλῷ στρατεύματι προσέρχεται Ξ. ἢ συνδρομῆς = μετὴν βοήθειαν : σὺν τοῖς θεοῖς ἀμννούμεθα τοὺς πολεμίους Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ : σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθε Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ μαζὶ (ὡς συνοικῶ) σημαίνει ἐντελῶς, καλὰ (συγκαλύπτω, συνορῶ).

XVII. Ὑπέρ. Κυρία σημασία ὑπεράνω, ἀπὸ πάντων ἀπὸ.

1. Μὲ αἰ τ ι α τ ι κ ῆ ν α) τοπικῶς = ἐπάνω ἀπὸ, πέραν : ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ περισσότερον ἢ υπερβάσεως ὀρίου τινὸς ἢ μέτρου : οἱ ὑπὲρ τὰ τετταράκοντα ἔτη γεγονότες Ξ. ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἡμᾶς (= ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας, τὰς σωματικὰς ἢ πνευματικὰς) Πλ.

2. Μὲ γ ε ν ι κ ῆ ν (καθαράν) α) τοπικῶς = ὑπεράνω ἀπὸ, ἐπάνω ἀπὸ : πόλις ὑπὲρ τοῦ λιμένος κεῖται Θ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑπερασπίσεως = χάριν, γιὰ : νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν Αἰσχ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως = ἀντί, γιὰ : ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρinoῦμαι (= ἀντί γιὰ σένα) Πλ. ἢ σκοποῦ = γιὰ : ἡ τελευταῖα τοῦ πολέμου ἤδη ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς (= γιὰ νὰ μὴ) Δημ. ἢ αἰτίας = ἐνεκα, γιὰ : ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὠργίζετο Ἰσοκρ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, περί : ἡ ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμη. (Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ὑπὲρ ἀντὶ τῆς περί εἶναι συνήθης ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐντεῦθεν).

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ ὑπεράνω (ὡς ὑπερκαθεῖμαι) σημαίνει πέραν, πῶς πέρα (ὑπερβάλλω, ὑπερπόντιος — ὑπερ-ορῶ = περιφρονῶ), ὑπερβολικὰ (ὑπερπονῶ), πρὸς χάριν (ὑπεραπολογοῦμαι τινος).

XVIII. Ὑπό. Ἀρχικὴ σημασία ὑποκάτω, ὑποκάτω ἀπὸ, (ἀντίθ. ἐπί).

1. Μὲ αἰτῖα τικὴ ν· α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ ἢ εἰς τὸ κάτω μέρος, πλησίον (τῆς βάσεώς τινος) : **ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπῆλθον** Ξ. **ὑπὸ τὸν λόφον** ἔστησε τὸ στράτευμα (= εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, πλησίον τοῦ λόφου) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ : **ὑπὸ νύκτα** (= διαρκούσης τῆς νυκτός) Θ. **ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους** Δημ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑποταγῆς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : **Αἴγυπτος ὑπὸ βασιλέα** ἐγένετο Θ.

2. Μὲ γενικὴ ν (καθαράν) ἢ ἀφαιρετικὴν· α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ : **ξυφίδια ὑπὸ μάλης εἶχον** Ξ. τὰ **ὑπὸ γῆς** Πλ. ἔλαβε βοῦν **ὑπὸ ἀμάξης** (= ὑποκάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης)· β) μεταφορικῶς, ἐπὶ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπὸ : **ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ** (= ἀπὸ πείνας) Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1), ἢ ἐπὶ συνοδείας = ἐν συνοδείᾳ μέ : τὰ **μακρὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων** (= ἐνῶ συγχρόνως αὐλητρίδες ἡῶλουν) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴ ν (τοπικὴν)· α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ὑποκάτω ἀπὸ, κάτω ἀπὸ : **ἔστι δὲ καὶ βασιλεία ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει** Ξ. β) μεταφορικῶς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : οἱ **ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες** (= οἱ ὑπῆκοοι τοῦ β.) Ξ. ἢ = ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν : **ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῷ πεπαιδευμένος** Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ὑποκάτω (ὡς ὑπόκειμαι, ὑπόγειος) σημαίνει κρυφίως (ὑποπέμπω), ὀλίγον, λίγο-λίγο (ὑπόπικρος, ὑποπίνω = κουτσοπίνω), ἐμπρός, πρότερον (ὑφηγούμαι = προηγούμαι, ὑπάγω, ὑπάρχω = πρῶτος ἀρχίζω), συγχρόνως (ὑπαυλῶ).

§ 98. β') Αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς κυρίας προθέσεις κατὰ τοῦτο, ὅτι αὐταὶ λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει. (Ἡ καταχρηστικὴ πρόθεσις πλὴν λαμβάνεται καὶ ἐν συνθέσει, ὡς πρῶτον συνθετικὸν μετὰ τὴν λέξιν μέλος — πλὴν μελῆς, καὶ ὡς δεύτερον συνθετικὸν εἰς τὴν ἐπιρρηματικὴν λέξιν ἔμπλην = ἐντελῶς πλησίον, κολλητὰ).

Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων

1) ἡ **ἄνευ, ἄχρι, μέχρι, ἔνεκα** ἢ **ἐνεκεν** (καὶ Ἰωνικῶς **εἴνεκα** ἢ **εἴνεκεν**) καὶ **χωρὶς** συντάσσονται μετὰ γενικὴν.

2) ἡ ὡς συντάσσεται μετὰ αἰτῖα τικὴ ν. (Βλ. § 93, 2, ζ' σημ. β').

3) ἡ **πλὴν** κανονικῶς μὲν συντάσσεται μετὰ γενικὴν : **πλὴν ἐμοῦ** (= ἐκτὸς ἢ ἐξαιρέσει ἐμοῦ) Σοφ. Συντάσσεται ὅμως καὶ μετὰ οἰανδήποτε ἄλλην πτώσιν ὁμοιοπτῶτως πρὸς τινὰ προηγούμενον ὅρον τῆς προτάσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ σύγκρισις : **συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος** (= ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ Ν.) Ξ. **παντὶ δῆλον**

πλὴν ἐμοί (= ἐκτός ἀπὸ ἐμέ) Πλ. οὐκ οἶδα **πλὴν ἓν** (= οὐκ οἶδα οὐδ' ἓν ἄλλο πλὴν ἓν = παρὰ μόνον ἓνα πρᾶγμα) Σοφ.

Σημείωσις. Ἡ λέξις **πλὴν** λαμβάνεται καὶ ὡς σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος συνδέει μίαν πρότασιν πρὸς τὰ προηγούμενα παρατακτικῶς (= καὶ μόνον, παρὰ μόνον) : νῦν δ' οὐδεμία πάρεστιν, **πλὴν ἢ γ'** ἐμὴ καμῆτις, ἡδ' ἐξέρχεται Ἀρφ.

§ 99. 1) Ἡ πρόθεσις **ἐνεκα** δηλοῖ α) αἰτίαν = ἐξ αἰτίας, γιά : οὐ τῶν ἀδικημάτων **ἐνεκα** αὐτοὺς ἀπέκτειναν Λυσ. β) σκοπὸν = χάριν, γιά : τῶν παιδῶν **ἐνεκα** βούλει ζῆν, (ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς), Πλ. γ) ἀναφορὰν = ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ : φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν **ἐνεκά γε τῶν** ἡμετέρων ὀφθαλμῶν Ξ.

2) Αἱ συνώνυμοι προθέσεις **ἄνευ** (= χωρὶς, δίχως) καὶ **χωρίς** (= χωριστὰ ἀπὸ, δίχως) λαμβάνονται ὅχι μόνον εἰς δήλωσιν ἐξαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (= ἐκτός τοῦ, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ κανεῖς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς) : ὁ τότε ἐνστάς πόλεμος **ἄνευ τοῦ** καλὴν δόξαν **ἐνεγκεῖν** ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνότεροις διήγειν ἡμᾶς (= ἐκτός τοῦ ὅτι ἔφερε καλὴν δόξαν) Δημ. **χωρὶς δὲ τῆς δόξης** οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ (= ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 100. Τὰ ἐπιφωνήματα, ἥτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ἰσχυρόν τι ψυχικὸν πάθημα (οἷον ἐκπληξιν, θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως καθ' ἑαυτὰ ἢ μὲ κάποιαν γενικὴν, ἢ ὁποία δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικά) προτάσεις· οἷμοι! φεῦ! πα πάϊ! ἰώ! — φεῦ **τῆς ἀνοίας** (= ἀλλοίμονο τί ἄνοια!) Σοφ. Βλ. § 37, 2.

Τὸ ψυχικῶς πάσχον πρόσωπον δηλοῦται μὲ ὀνομαστικὴν ἢ δοτικὴν (προσωπικὴν), ἢ ὁποία συνάπτεται μὲ τὸ ἐπιφώνημα : οἷμοι ἐγὼ **τλήμων!** (ἀλλοίμονο σ' ἐμένα τὸν δυστυχῆ!) ὦμοι **μοι!** Σοφ.

§ 101. Ἐπιφωνηματικῶς λαμβάνεται προσέτι

1) κλητικὴ πτώσις τοῦ ὀνόματος κάποιου θεοῦ ἢ ἥρωος, καθ' ἑαυτὴν ἢ συνημμένη μὲ γενικὴν : **Ἡράκλεις! ὦ Ζεῦ βασιλεῦ,** **τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν!** (= Θεέ μου! τί λεπτότης φρενῶν!) Ἀφρ. (Πρβλ. Χριστέ μου! Παναγία μου! Ἀγίε Γεράσιμε!)

2) πρότασις ἀπαρεμφατική ἢ (συνηθέστατα) ἀναφορική : ἐμὲ πα-
θεῖν τάδε ! (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά !). οἶα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε ; (= τί
εἶναι αὐτά, ποὺ κάνεις, φίλε !) Πλ. ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος (= τί
ώρατος !....) Ξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΣΕΙΣ

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν.

§ 102. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων
δηλοῦται ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ **χρονικὴ βαθμὶς**, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαί-
νει τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἢτοι τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν
ἢ τὸ μέλλον), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ **τρόπος τῆς ἐμφανίσεως** τοῦ σημαι-
νομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἢτοι ἐξέλιξις ἢ διάρκεια, σύμπτωξις ἢ σύνο-
ψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§ 103. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγ-
κλίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὀριστικὴν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλί-
σεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν **τὸ παρελθὸν** ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος,
ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ παρὸν** ὁ
ἐνεστώς καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ μέλλον** οἱ δύο μέλ-
λοντες (¹).

2) ἐμφανίζουν τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος **ἐξελισσόμενον**
μὲν ἢ **διαρκοῦν** ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν
μέρει, **συνεπτυγμένον** δὲ ἢ **ἐν συνόψει** ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἀπλοῦς
μέλλων ἐν μέρει, **τετελεσμένον** δὲ ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερ-
συντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

1. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται **ἀρκτικοὶ χρόνοι**, ὁ δὲ
παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται **παραγόμενοι ἢ ἱστορικοὶ**.

Συνοπτικῶς ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν δηλοῦται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα		
	Χρόνοι	τοῦ παρελθόντος	τοῦ παρόντος	τοῦ μέλλοντος
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σηματομενομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος	τοῦ ἐξελισσομένου ἢ τοῦ διαρκοῦς	ὁ παρατατικός· <i>ἔγραφον</i>	1) ὁ ἐνεστώς· <i>γράφω</i> 2) ὁ παρακείμενος, ἐν μέρει· <i>ἔστηκα</i> = <i>στέκομαι</i>	ὁ ἀπλοῦς μέλλων, ἐν μέρει· <i>γράψω</i> = <i>θα γράφω</i> . <i>ἔξω</i> = <i>θα ἔχω</i>
	τοῦ συνεπυγμένου ἢ συνοπτικοῦ	ὁ ἀόριστος· <i>ἔγραψα</i>		ὁ ἀπλοῦς μέλλων, ἐν μέρει· <i>γράψω</i> = <i>θα γράψω</i> . <i>σχίσω</i> = <i>θα λάβω</i>
	τοῦ τετελεσμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος· <i>ἔγεγράφειν</i>	ὁ παρακείμενος· <i>γέγραφα</i>	ὁ τετελεσμένος μέλλων· <i>γεγραφὼς ἔσομαι</i>

Αἱ εἰδικώτεραι σημασίαι ἐκάστου χρόνου εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀναπτύσσονται ἐν τοῖς ἐξῆς.

§ 104. α') 'Ο ἐνεστώς εἰς τὴν ὀριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ σηματομενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος γίνεται τώρα, ἤτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὅποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: *γράφω*. *ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ* (= τώρα σᾶς ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστώς σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ σηματομενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος

1) συμβαίνει πάντοτε ἢ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τι ἔθος ἢ ἀορίστως. Μετὰ τιαυτήν δὲ σημασίαν λαμβάνεται συνηθέστατα

ὁ ἐνεστὼς εἰς ἀποφθέγματα, γνωμικά καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται γνωμικὸς ἐνεστὼς) : πάντων οἱ θεοὶ κρατοῦσιν Ξ. ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω Ξ. χεὶρ χεῖρα νίξει. (πρβλ. στάλα τῇ στάλα τὸ νερὸ τρυπάει τὸ λιθάρι).

2) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον θέλει ἢ προσπαθεῖ νὰ πράξῃ τὸ ὑποκείμενον (βουλευτικὸς ἢ ἀποπειρατικὸς ἐνεστὼς) : ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας (= θέλετε ἢ ζητεῖτε νὰ μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. πείθω τινὰ (= προσπαθῶ νὰ πείσω) (πρβλ. ποῖος παίρνει κόρην ἔμορphen, ποῖος παίρνει μαυρομάτα ; = θέλει νὰ πάρῃ).

3) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον προσέρχεται ἐκ τοῦ παρελθόντος (ἀποτελεσματικὸς ἐνεστὼς, συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακείμενον) : ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι (= ὅπως πληροφοροῦμαι, ἦτοι ἔχω πληροφορηθῇ ἢ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὕτω λαμβάνεται μὲ σημασίαν καὶ παρακειμένου ὁ ἐνεστὼς τῶν ῥημάτων : ἀκούω (αἶω εἰς τὸν "Ομηρον, κλύω εἰς τοὺς τραγικοὺς), αἰσθάνομαι, γινώσκω κτλ., νικῶ (= εἶμαι νικητῆς), κρατῶ, φεύγω (= εἶμαι φυγὰς), ἀδικῶ κτλ. (Πρβλ. τί νέα μαθαίνεις ; = ἔμαθες καὶ γνωρίζεις. ἀκούω πὺς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν παρακειμένου ὁ ἐνεστὼς τῶν ῥημάτων ἦκω (= ἔχω ἔλθει), οἶχομαι (= ἔχω ἀπέλθει), κάθημαι καὶ κεῖμαι.

4) εἶναι κάτι βεβαίον καὶ τρόπον τινὰ γίνεται τώρα, ἐνῶ κυρίως πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῇ κάποια ἄλλη μέλλουσα πρᾶξις (ἐνεστὼς ἀντὶ μέλλοντος) : εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία (= ἐξάπαντος θὰ καταληφθῇ) Θ. (Πρβλ. Τήρα καλὰ, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσῃς σοῦ κόβει ὁ Γιάννης τὰ μαλλιά κι ὁ Γιῶργος τὸ κεφάλι = τότε χωρὶς ἄλλο θὰ σοῦ κόψῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν ὁ ἐνεστὼς εἶμι (= θὰ πάω), ὁ ὁποῖος ἀναπληροῦται ὡς ἐνεστὼς ὑπὸ τοῦ ἔρχομαι (= πηγαίνω) : νῦν δ' εἶμι Φθίηνδε (= θὰ πάω στὴ Φθία) "Ομ. (Πρβλ. μεῖνε ἐσὺ ἐδῶ, ἐγὼ πάω σπῖτι).

§ 105. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστὼς λαμβάνεται ἀντὶ ὁρίστου εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται ἱστορικὸς ἐνεστὼς. Τούτου διακρίνονται δύο εἶδη, ἦτοι

1) ὁ δραματικός ἐνεστῶς. Ὁ διηγούμενος δηλαδή διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαιναν ἡ ἱστορουμένη πρᾶξις, καὶ τρόπον τινὰ θεᾶται αὐτὴν ἐκτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὡς εἰς ἓν δράμα καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής : ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησί τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει εἰς Πύδραν Θ. (Πρβλ. σ η κ ὡ ν ο μ α ι μιὰ χαραυγὴ μαῦρος ἀπὸ τὸν ὕπνο, π α ί ρ ν ω νερὸ καὶ ν ί β ο μ α ι κτλ. = σ η κ ὡ θ η κ α μιὰ χαραυγὴ κτλ.) .

2) ὁ ἐνεστῶς τῶν ἀπλῶν ἱστορικῶν ἀναγραφῶν, (ὅστις κυρίως εἶναι ἄ χ ρ ο ν ο ς ἐνεστῶς, περὶ τοῦ ὁποίου ἰδὲ κατωτέρω) : Δαρεῖον καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστῶτος ἦσαν ἄχρονοι ῥηματικοὶ τύποι, ἥτοι ῥηματικοὶ τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, δυνάμενοι δὲ ὡς ἐκ τοῦτου νὰ χρησιμοποιῶνται περὶ πρᾶξεως ἔχει μόνον νῦν γινομένης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσης. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὁ μ η ρ ο ν καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς συνδέεται ὁ ἐνεστῶς μὲ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ π ρ ό τ ε ρ ο ν ἢ τὸ κ α τ ό π ι ν (π ά ρ ο ς = πρότερον, π ά λ α ι = πρὸ πολλοῦ, π ρ ό σ θ ε ν = πρότερον, ἄ ρ τ ι = πρὸ ὀλίγου) : π ά ρ ο ς γ ε μ έ ν ο ὗ τ ι θ α μ ί ζ ε ι ς (= ἐθάμιζες) ἀλλὰ τε καὶ μετόπισθεν ἔχει (= ἔξει) κόνον Ὁ μ . (π ρ β λ . δ ο υ λ ε ύ ε ι ε ἵ κ ο σ ι χ ρ ό ν ι α τ ώ ρ α καὶ τίποτε δὲν ἔκαμε—α ὕ ρ ι ο ἀ ν α χ ω ρ ῶ γιὰ τὴν πατρίδα) .

§ 106 β') Ὁ παρατατικός εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐ γ ί ν ε τ ο εἰς τὸ παρελθὸν κατὰ ἓν χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὁποῖον ἢ δηλοῦται ῥητῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων : μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρην οἱ Ἕλληνες ἡμέρας εἴκοσιν Ξ. πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολλὸν χρόνον ἐστῶς Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικός, ὅπως ὁ ἐνεστῶς, δύναται νὰ εἶναι

1) ἐπαναληπτικός (π ρ β λ . § 104, 1) : ἐργαζόμεναι μὲν ἡρίστων, ἐργασάμεναι δὲ ἐδειπνουν Ξ. (Πρβλ. Ὅταν ἤμουν παιδί, ἔ λ ε γ α σ τ ῆν ἐκκλησία τὸν Ἀπόστολο) .

2) βουλευτικός ἢ ἀποπειρατικός (π ρ β λ . § 104, 2) : ἐπίτηδές σε

οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἡδιστα διάγῃς (= δὲν ἤθελα νὰ σὲ ζυπνήσω) Πλ. ἕκαστος ἔπειθεν αὐτὸν ἀποστῆναι τὴν ἀρχὴν (= προσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ) Ξ. (πρβλ. Σαράντα πέντε μάστοροι κι ἐξήντα μαθητᾶδες γεφύριν ἐθεμέλιωναν στῆς Ἀρτας τὸ ποτάμι = προσπαθοῦσαν νὰ θεμελιώσουν).

Σημείωσις. Ὁ παρατατικός ῥημάτων, τὰ ὅποια εἰς τὸν ἐνεστώτα λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένου, λαμβάνεται καὶ αὐτὸς μὲ σημασίαν ὑπερσυντελικού: ἐνίκων (= ἤμουν νικητής), ἔφρευγον (= ἤμουν φυγᾶς). Ὁ παρατατικός ὅμως τῶν ῥημάτων ἦκω καὶ οἶχομαι (ἦκον, ὠχόμην) συνήθως λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἀορίστου: Φαλῖνος μὲν δὴ ὦχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου ἦκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος (= ἀπῆλθε — ἦλθον) Ξ.

§ 107. γ') Ὁ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ἀπλῶς ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον ἐγινε: ἔγραψα ἐπιστολὴν· ἀνέβη ἐπὶ τὸ ὄρος.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος ἀπὸ τὸν παρατατικὸν κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν πρᾶξιν, ἣ ὅποια ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν, ὁ μὲν παρατατικός τὴν ἐμφανίζει ἐξελισσομένην καὶ μῆπω λαβοῦσαν πέρας, ὁ δὲ ἀόριστος τὴν ἐμφανίζει ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἐν συνόψει, ἥτοι συνεπτυγμένην (πρβλ. Κοιτίας καὶ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἀρέσκοντος αὐτοῖς Σωκράτους ὠμίλησάτην, ὃν χρόνον ὠμιλείτην αὐτῷ = τὸν συνανέστρεψαν, ὅσον καιρὸν τὸν συνανέστρέφοντο) Ξ. ἐβασίλευσε ἔτεα δωδέκα. Ἡροδ.

Ὡς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ δὲ σημασίας ταύτης ὁ ἀόριστος χρησιμοποιεῖται καὶ ὁσάκις πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔναρξις μιᾶς πράξεως ἢ εἴσοδος τοῦ ὑποκειμένου εἰς μίαν κατάστασιν, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα (ἐναρκτικός ἀόριστος): ἔφρυγον (= ἐτράπησαν εἰς φυγὴν). ἐκ τούτου ἐπλούτησε (= ἐγινε πλούσιος). ἐνόσησε (= ἐπεσεν ἄρρωστος). ἐπειδὴ δὲ ἐβασίλευσε Θεσεύς, ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν ξυνώκισε πάντας (= ἅμα ἐγινε βασιλεύς, εὐθύς ὡς ἔλαβε τὴν βασιλείαν) Θ. ἐχάρη, ἐφοβήθη (= κατελήφθη ἀπὸ χαράν, φόβον).

Σημείωσις. Παρομοία εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἀορίστου, καθ' ἣν οὗτος δηλοῖ πρᾶξιν παρελθούσαν, συνεχιζομένην ὅμως καὶ ἐν τῷ παρόντι: διὰ τοῦτο συνεκάλεσα ὑμᾶς ὅδε.

§ 108. Ὁ ἀόριστος λαμβάνεται πολλάκις:

1) ἀντὶ ἐνεστώτος, εἰς γνωμικά, τὰ ὅποια ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὅποιον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀόριστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα : ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω (= τὸ καταλαμβάνει) "Ομ. τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε (= διαλύει) Ἰσοκρ. (γνωμικὸς ἀόριστος).

Ὁμοίως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀόριστος ἐπὶ παρομοιώσεων : ὡς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνωρσος ἀπέστη, ἄψ δ' ἀνεχώρησεν, ὡς αὖτις καθ' ὅμιλον ἔδν Ἀλέξανδρος (= ὡς ἀφίσταται — ἀναχωρεῖ) "Ομ.

Σημείωσις. Μὲ ἐνεστώτα ἰσοδυναμεῖ ὁ ἀόριστος καὶ εἰς φράσεις, οἷαι π.χ. πῶς τοῦτ' ἔλεξας ; (= λέγεις) ἤνεσα (= αἰνῶ). (πρβλ. Θὰ μείνετε ἀκόμη ἐδῶ ; Ἐγὼ σᾶς ἐχαίρετ' ἡ σὰς = σᾶς χαιρετῶ).

2) ἀντὶ μέλλοντος, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφεύκτως θὰ γίνῃ, ἐὰν γίνῃ κάτι ἄλλο, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη (πρβλ. § 104, 4) ἀπωλόμεσθ' ἄρ, εἰ κακὸν προσοίσομεν νέον παλαιῷ (= ἐχαθήκαμε, ἀφεύκτως θὰ χαθοῦμε). (πρβλ. χάθηκες, ἄν σὲ καταλάβουν).

§ 109. δ') Ὁ παρακείμενος συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον ἔχει γίνεῖ, ἤτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθόν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κατὰ τὸ παρόν : γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης (= τὰ ἔχει γράψει, ἤτοι τὰ ἔγραψε καὶ τώρα παραμένουν γεγραμμένα) Θ. τέθαιπται πρὸ τοῦ ἄστεως (= ἐτάφη καὶ παραμένει θαμμένος). (Ἀποτελεσματικὸς παρακείμενος, ὁ ὅποιος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν "Ομηρον).

Σημείωσις. Ὁ παρακείμενος ἀρχῇθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστώτα. Σημαίνει δηλαδὴ ἀρχῇθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του)

1) κατὰστασιν ὑπάρχουσιν εἰς τὸ παρόν, ἡ ὁποία προῆλθεν ἐκ προηγ. θέσεως ἐνεργείας : ἔστηκα (= ἔστην καὶ παραμένω ἰστάμενος = στέκομαι), τέθνηκε (= ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος = εἶναι νεκρός) : ἡ θύρα ἀνέφικται (= ἡνοίχθη καὶ παραμένει ἀνοιγμένη = εἶναι ἀνοικτή).

Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστώτος : δέδοικα (= φοβοῦμαι), εἰοικα (= ὁμοιάζω), κέκτῃμαι (= ἔχω), μέμνημαι (= θυμοῦμαι), οἶδα (= γνωρίζω).

2) ἐπίτασιν ἢ ἐπανάληψιν πράξεως κατὰ τὸ παρόν, ἤτοι ὅτι τὸ σημα-

νόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρὸν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπανάληψιν. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν "Ὀμηρον ἢ τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εἶναι π.χ. βέβρυχε (= βρυχάται πολὺ καὶ δυνατὰ, βογγάει), κέκραγε (= κράζει ἰσχυρῶς, σκούζει), γέγηθε (= γηθεῖ ἰσχυρῶς, χαίρει μεγάλως), πεφόβηται (= φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον), πεποτήταται (= πεπότνηται = πέτονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἵνα δηλωθῇ σειρὰ ὁμοίων πράξεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγκεντρωμέναι κατὰ τὸ παρὸν: πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύνανται μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν (= ἔχουν πάθει εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἕως τώρα) Ξ. Βλ. καὶ "Ομ., Β, 272.

§ 110. 'Ο παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίοτε ἀντὶ μέλλοντος, ὅπως ὁ ἀόριστος (§ 108, 2): εἴ με τόξων ἐγκρατὴς αἰσθήσεται, ὄλωλα (= εἴμαι χαμένος, θὰ χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πρβλ. ἂν σὲ νοιώσουν, εἴσασιν χαμένος).

§ 111. ε') 'Ο ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος εἶχε γίνεσθαι, εἰς τὸ παρελθόν, ἥτοι ἦτο τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: ἔν δ' ἦν χωρίον μητροπόλιν αὐτῶν εἰς τοῦτο πάντες συνερρύχεσαν (= εἶχαν συρρεῦσαι τότε, πού ἔγινεν ἡ ἐπιδρομή) Ξ. ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὁ ἐκεῖνος ἡθροῖκει ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιππίδας (= τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε συναθροίσει ἕως τότε) Ξ.

Σημείωσις α'. 'Ο ὑπερσυντέλικος ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω εἰστήκει (= ἐστέκετο), ἡ θύρα ἀνέωκτο (= ἦτο ἀνοικτὴ) Ξ. ἐδεδοίκειν (= ἐφοβούμην), ἐφκειν (= ὠμοῖαζα) κλπ., ἐκεκράγετε (= ἐφωνάζετε δυνατὰ) Ξ. ἐγεγήθει (= ἔχαيره μεγάλως), —πολλὰ ἐπέπόνθησαν (= εἶχαν πάθει ἕως τότε εἰς διαφόρους περιπτώσεις). (Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημείωσις β'. 'Ο ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἵνα δηλωθῇ πρᾶξις παρελθοῦσα, ἡ ὁποία ἠκολούθησεν εὐθὺς κατόπιν ἄλλης πράξεως ὡσάυτως παρελθούσης, καὶ ὡς ἐκ τούτου νοεῖται ὡς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέλικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας μὲ χρόνον ἀόριστον, μὲ τὸ εὐθὺς ἢ ἀμέσως, στή στήγμῃ πρὸ αὐτοῦ: ὡς δ' ἐλήφθησαν οὗτοι, ἐλέλυτο αἱ σπονδαί (= ἀμέσως ἐλύθησαν αἱ συνθήκαι) Θ. Βλ. καὶ "Ομ. Π 344.

§ 112. ζ') 'Ο τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει

ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θά ἔχῃ γί ν ε ι, ἦται θά εἶναι τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων : φίλος ἡμῖν οὐδείς λελεῖψεται (= κανεῖς δὲν θά μᾶς ἔχῃ μείνει τ ό τ ε).

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ὁ τετελεσμένος μέλλων ἐν γένει σημαίνει ὅ,τι καὶ ὁ παρ-
κείμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον : ἢ γε μὴν θύρα ἢ ἐμὴ ἀνέωκτο
μὲν καὶ πρόσθεν, ἀνέωξεται δὲ καὶ νῦν (= θά εἶναι ἢ θά μείνῃ ἀνοικτὴ) **Ξ. ἀφε-**
στῆξω (= θά ἀποστατήσω), **μεινῆσομαι** (= θά θυμοῦμαι), **κεκτήσομαι** (= θά ἔχω) **Βλ.** § 109, Σημ. 1 καὶ 2.

Πολλάκις δὲ ὁ τετελεσμένος μέλλων λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλλουσα πράξις, ἢ ὁποῖα θά ἀκολουθήσῃ ἀμέσως ἢ ἀφεύκτως κατόπιν ἄλλης μελλούσης ὡσαύτως πράξεως : φράζε καὶ **πεπράξεται** (= καὶ ἀμέσως θάπραχθῇ αὐτὸ πού θά πῆς) Ἄφρ. (πρβλ. § 111, Σημ. β')

§ 113. ζ') Ὁ (ἀπλοῦς) μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θά γί ν η εἰς τὸ μέλλον :
γράψω ἐπιστολὴν (= θά γράψω). **ἡ στρατιὰ ἔξει τὰ ἐπιτήδεια** (= θά ἔχῃ) **Ξ.**

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύ-
πους, ὅπως εἰς τὴν νέαν (θά γράφω—θά γράψω), ἀλλὰ μόνον ἓνα (γρά-
ψω), καὶ οὗτος εἶναι καὶ μέλλων διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (= θά γράφω)
καὶ συνοπτικός μέλλων (= θά γράψω). Ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ ἐκ
τῶν συμφραζομένων νοεῖται, ἂν ἡ μέλλουσα πράξις λαμβάνεται ὡς διαρκῆς, ἢ κατ'
ἐπαναλήψιν, ἢ ἐν συνόψει : ἐκείθεν **θάλατταν ὄψεσθε** (= θά ἰδῇτε). ὅταν
ὕμεις πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφρονώτερον διαιτώμε-
νον (= θά μὲ βλάπετε νά διαιτώμαι) **Ξ.**

§ 114. Ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων τροποποιεῖ-
ται ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος ἔχει τὴν ἐν-
νοίαν :

1) τοῦ δυνατοῦ ἢ ἐπιτρεπομένου : πρὸς ταῦτα πράξεις οἶον
ἂν θέλῃς (= δύνασαι νὰ πράξῃς) Σοφ. λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε
ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὀφονται θάλατταν (= ὅτι ἡμπορεῖ νὰ
τοὺς ὀδηγήσῃ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν). (πρβλ. μὰ θά μοῦ πῆς, γιατί νὰ
τὸ κάμω, ἀφοῦ ἤξερα, πῶς θά ζημιωθῶ = ἡμπορεῖ νὰ μοῦ πῆς).

2) βουλήσεως (βουλευτικός μέλλων) : καὶ τὸ μηδὲν ἐξερῶ,
φράσω δ' ὅμως (= θέλω ὅμως νὰ δηλώσω) Σοφ. τί χρῆμα δράσεις;
(= τί θέλεις νὰ κάμῃς;) Σοφ. (πρβλ. Ἐγὼ βάρια γεννήθηκα καὶ

βάγια θά πεθάνω — και — 'Εγὼ Γραικὸς γεννήθηκα, Γραικὸς θε-
νὰ πεθάνω = θέλω νὰ πεθάνω).

Οὕτω λαμβάνεται συνήθως τὸ β', ἡ σπανίως τὸ γ' πρόσωπον τῆς
ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντὶ εὐγενικῆς προστακτικῆς, ἥταν πρόκειται
νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται θὰ
πράξῃ σύμφωνα μὲ τὴν θέλησίν του : ὡς οὖν **ποιήσετε** (= ἔτσι λοιπὸν
θὰ κάμετε = ἔτσι κάμετε) Πλ. (πρβλ. Στὶς δύο θὰ γυρίσῃς νὰ
μᾶς πάρῃς = γύρισε κλπ.).

Συνηθέστατα δὲ ἔχει τὸ β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος
σημασίαν προστακτικῆς εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσά-
γονται διὰ μὲν τοῦ οὐ πρὸς δῆλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δὲ τοῦ
οὐ μὴ πρὸς δῆλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως : **οὐ περιμενεῖς ;** (=
περίμενε, περίμενε) Πλ. **οὐ μὴ ληρήσεις ;** (= μὴ φλυαρῇς, ἄφησε τὶς
φλυαρίες) 'Αρφ. (πρβλ. Δὲ θὰ πᾶς αὐτοῦ ποῦ σοῦ εἶπα ; = πῆ-
γαί νιν κλπ.).

3) **τοῦ πρόποντος**, ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου : **φιλό-
σοφος ἡμῖν ἔσται ὁ μέλλων καλὸς ἀγαθὸς ἔσσεσθαι φύλαξ** (= φιλόσο-
φος πρέπει νὰ εἶναι) Πλ. **πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον
ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ ;** (= πρέπει νὰ κάμω τὸν λόγον, πρέπει νὰ
ῥιμλήσω) Πλ. (πρβλ. Κι ἂν δὲν εὕρω αὐτοκίνητο, τὶ θὰ κάμω ;
= τὶ πρέπει νὰ κάμω ;).

Οὕτω καὶ ἐν συνδέσει ὀριστικῆς μέλλοντος μὲ ἀπορηματικὴν ὑπο-
τακτικὴν : **εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν ; ἢ τί δράσομεν ;** (= ἢ τί πρέπει
νὰ κάμωμεν ;) Εὐρ.

§ 115. 'Ο μέλλων λαμβάνεται καὶ πρὸς δῆλωσιν τοῦ συνήθως συμ-
βαίνοντος, ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γενικὸν κύρος καὶ ὡς
τοιαῦται ἰσχύουν βεβαίως καὶ εἰς τὸ μέλλον. (Γνωμικὸς μέλλων
πρβλ. § 104,1) : οὐδείς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτείνει (= πᾶς
ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν ἀποτείνει = θὰ τιμωρηθῇ, τιμωρεῖ-
ται) 'Ηρόδ. (πρβλ. 'Η πετροπέρδικα, ὀπόβρη μαύρη καψαλιά, θὰ
κάτῃ νὰ βοσκήσῃ = κάθεται καὶ βόσκει).

Σημείωσις. 'Η περίφρασις ἡ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸ ῥῆμα μέλλω μὲ
ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιώτερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅτι
ἀκριβῶς καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων τοῦ ἀντιστοίχου ῥήματος· π.χ. **μέλλω διδάξειν** δὲν
εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ **διδάξω**· (πρβλ. θὰ χᾶσω τὸ μυαλό μου—καὶ—πᾶω νὰ
χᾶσω τὸ μυαλό μου. θὰ βρέξῃ—καὶ—πάει νὰ βρέξῃ).

Τὸ μέλλω ἀρχῇθεν σημαίνει ἀναβάλλω, βραδύνω, ἔπειτα μὲ ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) συνήθως σημαίνει: α') ἔχω κατ' ὀνοῦν, προτίθεμαι, σκοπεύω, πρόκειται νά: μέλλω ὑμᾶς διδάξαι, ὅθεν μοι ἡ διαβολή γέγονε Πλ. β') πρέπει νά περιμένη κανεῖς (νά), πρέπει (νά), ἐπόμενον εἶναι (νά): σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις, εἰ μέλλω σοι ἐπεσθαι Πλ. ἡρωμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λίθων καὶ ἔμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ (= καὶ ἐπόμενον ἦτο μερικοὶ μὲν νά ἀποτύχουν κλπ.) Θ

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 116. 1) Ἑγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποίους δηλοῦται ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ λέγοντος σχετικῶς μὲ τὸ σημανόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἤτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποίους δηλοῦται

α') ἡ πραγματικότης ἢ ἡ δυνατότης τοῦ σημανομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος κατὰ τὸν λέγοντα (ἔρχεται—ἔλθοι ἄν) καὶ

β') τὸ ἐπιθυμητὸν (ἢ μὴ) τοῦ σημανομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος διὰ τὸν λέγοντα (ἴωμεν—ἴτε—μὴ ἔλθῃτε).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἤτοι ὀριστική, ὑποτακτική, εὐκτική καὶ προστακτική.

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος, καθ' ὅσον αὗται λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς προτάσεις ἐξηρημένas.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 117. α') Ὀριστική. Ἡ ὀριστικὴ εἶναι κυρίως ἐγκλισίς τοῦ πραγματικοῦ.

1) Ἡ ὀριστικὴ ἀπλῇ κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει κάτι τὸ πραγματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος (Ἄρνησις οὐ): Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς Ε. Σωκράτης οὐ νομίζει θεοὺς Ε.

Σημείωσις α'. Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἀορίστου μὲ τὴν λέξιν ὀλίγου ἢ μικροῦ πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ νεοελληνικὸν λίγος ἔλειψε νά καὶ ὑποτακτικὴν: ὀλίγου ἑμαυτοῦ ἐπελαθόμην: (= λίγος ἔλειψε νά λησμονήσω) Πλ. μικροῦ κἀνεῖον ἐξετραχίλισεν Ε.

Ἡ αὕτη ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ἢ μικροῦ ἐδέησα (—ας, —ε κλπ.) μὲ ἀπαρέμφατον ἀορίστου: τὸ πῦρ τοὺς Πλαταιέας ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι Θ.

Κάτι τὸ μὴ πραγματικὸν δηλοῦται καὶ μὲ τὴν προσθήκην τῶν προσδιορισμῶν τὸ ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπὶ σοί, τὸ ἐπὶ τούτῳ κλπ. : τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τούτου) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Ὁ παρατατικὸς τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκε, κ.τ.τ., ἐξῆν, εἰκὸς ἦν, καλὸν ἦν κ.τ.τ. μὲ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ἀπαρεμφάτου δὲν ἔγινεν ἢ δὲν γίνεται παρὰ τὴν γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος : ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν (= ἔπρεπε νὰ λάβῃς, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔλαβες) Ξ. τὶ σιγῆς : οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν, τέκνον (= δὲν ἔπρεπε = δὲν πρέπει νὰ σιωπῇς, ὅπως σιωπῇς) Εὐρ.

2) Ἡ ὀριστικὴ ἱστορικὸν χρόνον μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἂν ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρελθόν ἢ κατὰ τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (Δυνητικὴ ὀριστικὴ. "Ἀρνησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν θὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικὸν ἢ σπανιώτερον ὑπερσυντελείου) : ἡγήσω ἂν (= θὰ ἐνόμιζες). φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν (= θὰ ἦμεθα, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα) Ξ. οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε — δὲν θὰ τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ὁ ἀόριστος ἢ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς μὲ τὸ ἂν λαμβάνεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῇ ὅχι τὸ δυνατόν, ἀλλὰ κάτι τὸ κατ' ἐπανάληψιν ἢ συνήθως συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν : εἰ τις Κλεάρχῳ ἐδόκει βλακύνειν, ἔπαισεν ἂν (= τὸν ἐκτύπα) Ξ. ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἂν αὐτοὺς, τί λέγοιεν (= τοὺς ἐξήταζα, συνήθιζα νὰ τοὺς ἐξετάζω) Πλ. (πρβλ. Ἀπὸ τότε γενήκαμε φίλοι· νύχτα ἡμέρα μᾶζι· θὰ πῆ γαίνε κείνος στὴ βάρδια ; κοντὰ καὶ γὰρ ὁ σάκις πῆγαινε).

3) Ἡ ὀριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἢ σπανιώτερον τοῦ ἀορίστου μὲ τὸ εἰ γὰρ ἢ εἴθε (ποιητικῶς καὶ αἰθε) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἥτοι εὐχὴν, ἣ ὅποια δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ εἶναι ἀντίθετος τοῦ πραγματικοῦ. (Εὐχετικὴ ὀριστικὴ. "Ἀρνησις μή. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μ α κ ἄ ρ ι ν ἂ, εἴθε ν ἂ μὲ ὀριστικὴν παρατατικὸν ἢ ὑπερσυντελείου) : εἴθ' ἦσθα δυνατός δοᾶν, ὅσον πρόθυμος εἴ (= ἄμποτε νὰ ἦσουν, ἀλλὰ δὲν εἴσαι) Εὐρ. εἴθ' ἠῦρομέν σ', Ἀδμητε, μὴ λυπούμενον (= εἴθε νὰ σὲ βρῖσκαμε — νὰ σὲ εἴχαμε βρεῖ) Εὐρ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ μὲ τὸ ὠφελον (— ες, — ε κλπ.) ἢ ὡς ὠφελον μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου : ὠφελε Κῦρος

ζῆν (= ἔπρεπε νὰ ζῇ — εἶθε νὰ ζοῦσε) Ξ. ὥς ὠφελον πάροιθι ἐκλιπεῖν βίου
(= ἄμποτε νὰ πέθαινα πρωτίτερα) Εὐρ.

§ 118. β') Ὑποτακτική. Ἡ ὑποτακτική κυρίως εἶναι ἐγκλισις τοῦ προσδοκώμενου. Εἰδικώτερον δὲ ἡ ὑποτακτική

1) ἐκφράζει βούλησιν τοῦ λέγοντος, ὅποτε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ α' πρόσωπον) εἰσάγεται μὲ τὸ ἄ γ ε, ἄ γ ε δὴ, ἴ θ ι, ἴ θ ι δ ἡ, φ έ ρ ε, φ έ ρ ε δ ἡ (= ἐμπρὸς, ἐμπρὸς λοιπόν, ἔλα, ἔλα κι ἄς). (Βουλητική ὑποτακτική. "Αρνησις μὴ) : ἴωμεν (= πᾶμε). μὴπω ἴωμεν ἐκέισε (= μὴν πᾶμε ἀκόμη) Πλ. ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν (= ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) Ξ. μὴ σε κιχήω (= νὰ μὴ σὲ συναντήσω) Όμ.

Οὕτω κατὰ τὸ β' ἢ γ' πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς : μὴ ἄλλως ποιήσης (= νὰ μὴ κάμῃς) Πλ. μὴ σε πείση Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει (= ἄς μὴ σὲ πείσῃ) Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν Όμηρον ἡ ὑποτακτική λαμβάνεται πολλάκις μὲ σημασίαν μέλλοντος. (Μελλοντική ὑποτακτική. "Αρνησις οὐ) : οὐ γάρ πο τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι (= οὐτε ἐλπίζω νὰ ἴδῶ, οὔτε θὰ ἴδῶ). καὶ νῦν τις ὦδ' εἶπρσι (= ἔτσι θὰ πῇ). Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλώσσαν εἶναι τὸ ἔδομαι (= θὰ φάγω) καὶ πίομαι (= θὰ πῶ), τὰ ὁποῖα εἶναι κυρίως μελλοντικά ὑποτακτικά μὲ βραχὺ θεματικὸν φωνῆν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται κατὰ τὸ α' πρόσωπον, ἐκφράζει ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου. (Ἀπορηματική ὑποτακτική. "Αρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλώσσαν νὰ μὲ ὑποτακτικὴν) : τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων ; (= τί νὰ ποῦμε ;) Πλ. εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν ; (= νὰ ὁμιλήσωμεν ἢ νὰ σιωπῶμεν ;) Εὐρ.

Ἡ τοιαύτη ἀπορηματική ὑποτακτική πολλάκις ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ β ο ὕ λ ε ἢ β ο ὕ λ ε σ θ ε, μὲ τὰ ὁποῖα σαφέστερον δηλοῦται ὅτι πρόκειται περὶ πράξεως, ἢ ὁποῖα ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου : βούλει σκοπῶμεν ; (= θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν ;)

§ 119. γ) Εὐκτική. Ἡ εὐκτική κυρίως εἶναι ἐγκλισις τῆς ἀπλῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως, χωρὶς καμμίαν ἀνασκοπὴν πρὸς τὴν πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικώτερον δὲ ἡ εὐκτική

1) ἀπλῇ ἐκφράζει εὐχὴν, ἥτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλ-

λον καὶ ἐπομένως δύναται νὰ ἐκπληρωθῇ. (Εὐχετική εὐκτική. "Αρνησις μή): ὦ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος (= εἶθε νὰ γίνῃς) Σοφ. μή μοι γένοιθ' ἂ βούλομ' ἄλλ' ἂ συμφέρει (= εἶθε νὰ μὴ μοῦ γίνουν...).

Τῆς εὐχετικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ εἶθε, εἰ γάρ, (ποιητ. καὶ αἶθε, ὡς· πρβλ. § 117, 3, ἐνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου): εἶθε σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιο Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν ἡ εὐχετική εὐκτική ἐλαμβάνετο ἐπὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου (§ 117, 3): εἶθ' ὡς ἡβώοιμι, ὡς ὁπότε Ἡλείοισι καὶ ἡμῖν νεῖκος ἐτύχθη (= ἄμποτε νὰ εἶχα τώρα τὰ νειῶτα, πού εἶχα ὅταν....) "Ομ.

Ἐλαμβάνετο δὲ προσέτι κατὰ τὸ β' καὶ γ' πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς γινομένης μετὰ λεπτότητος καὶ εὐγενείας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως: ταῦτ' εἶποις Ἀχιλλῆι (= αὐτὰ λάβε τὴν καλωσύνην νὰ τὰ πῆς = αὐτὰ πές τα, παρακαλῶ) "Ομ. (πρβλ. § 114, 2). λῆγ' ἔριδος, Τρῶας δὲ καὶ αὐτίκα διος Ἀχιλλεύς ἄστεος ἐξελάσει (= καὶ ἄς ἐκδιώξῃ ἁμέσως ὁ Ἀχιλλεύς....) "Ομ.

2) μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἄν (ποιητικῶς καὶ κεν ἢ κε) ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. (Δυνητική εὐκτική. "Αρνησις οὐ): ἴδοι τις ἄν (= μπορεῖ νὰ ἰδῇ κανεῖς, θὰ ἐβλεπε κανεῖς) Δημ. Δίς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης Πλ. ἔχοις ἄν με διδάξει τι ἐστὶ νόμος; (= θὰ μπορούσες νὰ με διδάξῃς;) Ξ.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ προσέτι πρὸς δήλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἔκφρασιν μετριόφρονος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς, ἢ ὁποῖα γίνεται μὲ λεπτότητα: ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν εὐθὺς ἂν Ἀριαῖος ἀποσταλῇ (= ἀποστέλλεται, ὡς τὸ εἰκὸς=θὰ ἀποστατήσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα) Ξ. ὦ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοῖος, καὶ γένοιο ἂν οὐ κακὸς (= καὶ θὰ γίνῃς, πιστεύω, ὅχι ἀνάξιος). Σοφ. χωροῖς ἂν εἴσω (= ἔμπα μέσα, παρακαλῶ — ἔμπα μέσα, ἂν εὐαρεστήσῃς) Σοφ. (πρβλ. § 114, 2).

Σημείωσις α'. Ἀρχῆθεν ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ὅχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρελθόν: Τυδεΐδην δ' οὐκ ἂν γνοίης, ποτέροις μετείη (= οὐκ ἂν ἔγνως = δὲν θὰ μπορούσες νὰ καταλάβῃς τότε, πού ἐμάχετο) "Ομ. (βλ. § 117, 2).

Σημείωσις β'. Ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτικὴ ἀπλῆ, ἥτοι ἄνευ τοῦ ἂν (κεν, κε), καὶ ὡς δυνητικὴ: ἰδέϊα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σώσσαι (= σώσαι ἂν ἢ σώσειεν ἂν = μπορεῖ νὰ σώσῃ) "Ομ. Τὸ μόριον ἂν (κεν, κε),

ἀρχήθεν ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τυχόν, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις, προσετίθετο ἀπλῶς, ἵνα καθιστᾷ σαφεστέραν τὴν δυνητικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνητικῆς εὐκτικῆς τὸ ἄν, ἀφοῦ κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχεῖον αὐτῆς, ἐλήφθη καὶ συνεδέθη καὶ μὲ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δῆλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρελθόν (§ 117, 2). (Πρβλ. τὸ νεοελληνικὸν θά, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ τοῦ θέλει νά, θενά μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μέλλει νά, πρόκειται νά, καὶ τὸ ὁποῖον ἀρχήθεν μὲν συνετάσσετο μόνον μὲ ὑποτακτικὴν, κατόπιν δὲ ἤρchiσε νά συντάσσεται καὶ μὲ ὀριστικὴν· θά γράφῃ, θά γράψῃ — θά ἔγραφε, θά ἔγραψε κλπ.)

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνητικοῦ ἄν (κεν, κε) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνῆκει (ἔχοις ἄν, ἔλθοις ἄν)· ἀλλ' ἂν εἰς τὴν πρότασιν ὑπάρχῃ ἄρνησις ἢ κάποια ἀντωνυμία ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη λέξις ἰσχυρῶς τονιζομένη, τότε τὸ ἂν τίθεται κατόπιν αὐτῶν: οὐκ ἂν λάβοις· τί ἂν τις εἴποι; ποῦ ἂν ἴδοι; ταῦτ' ἂν εἴη βλαβερὰ. (Οὕτω προέκυψαν καὶ οἱ σύνδεσμοι ἐπ' ἄν, ἐπειδ' ἄν, ὅταν, ὅπου κλπ. ἐκ τοῦ ἐπεὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅτε ἄν, ὅπότε ἄν κλπ.)

Σημείωσις γ'. Εἰς ἐξηρτημένας προτάσεις, περὶ τῶν ὑποίων ὁ λόγος κατωτέρω, ἢ εὐκτικὴ εἶναι προσέτι: α') τοῦ πλαγίου λόγου. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὀριστικὴν, συνήθως ἱστορικῶν χρόνου, ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν. Κανονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου ἢ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος· β') ἐπ' ἀνάληπτικῇ, εἰς προτάσεις ὑποθετικὰς ἢ χρονικὰς ἢ ἀναφορικὰς. (Βλ. παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

§ 120. δ') Προστακτικὴ. Ἡ προστακτικὴ εἶναι ἢ ἐγκλισις τῆς δεδλωμένης ἀπαιτήσεως. (Ἄρνησις μὴ). Εἰδικώτερον δὲ σημαίνει ἢ προστακτικὴ

1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν: ἄπτε, παῖ, λύχρον Ἄρφ. ταῦτα μὴ ἐρώτα Ξ.

2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παραίνεσιν: ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει Πλ. γινῶθι σαντόν· ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις Ἰσοκρ.

3) συγκατάθεσιν ἢ παραχώρησιν: ἔστω (= ἄς εἶναι)· ἐγὼ παραχωρῶ καὶ λεγέτω (= ἄς λέγῃ, ἄς πῇ) Πλ. οἱ δ' οὖν βοῶντων (= ἄς φωνάζουν, ὅσο θέλουν) Ἄρφ.

4) δέησιν ἢ παράκλησιν, εὐχὴν ἢ κατάραν: Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. μὴ θορυβεῖτε. ὑγίαινε. ἐρρέτω (= ἄς πάῃ στὸ διάβολο).

Σημείωσις. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι χρόνου

ἀορίστου, λαμβάνεται συνήθως ἡ ὑποτακτική, σπανιώτερον δὲ ἡ προστακτική, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου: **μὴ ποιήσης, μὴ ποιήσῃτε. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς Ἰσοκρ. μὴ ποιήσῃ. μὴ ποιησάτω. μηδεὶς θαυμάσῃ Δημ. μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω Πλ. (Βλ. § 118, 1).**

§ 121. Ἀνασκόπησις. Ἀνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πικρατρουόμεν ὅτι

1) ἡ (κυρίως) ὀριστική καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἦτοι ἡ δυνητικὴ εὐκτική, § 119, 2 καὶ ἡ δυνητικὴ ὀριστική, § 117, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτάς εἶναι οὐ (= δὲν)

2) ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχετικά (ἦτοι ἡ εὐχετικὴ εὐκτική, § 119, 1, καὶ ἡ εὐχετικὴ ὀριστική, § 117, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτάς εἶναι μὴ.

Ἰδιαίτεροι παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις,
ἦτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.

§ 122. 1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ τὴν προτάσεις κρίσεως ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως ἐκφέρονται κατὰ τινὰ τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1) : **τί τηρικάδε ἀφίξει ; Πλ. (ἀ φ ῖ γ μ α ι, ἵνα κτλ.). Τίνι ἂν ἀρέσκοι πόλις ἄνευ νόμων ; Πλ. (οὐδενὶ ἂν ἀ ρ έ σ κ ο ι κτλ.).** Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἦτοι ὅταν εἶναι ἀπορηματικά, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§ 118, 2) : **εἰπωμεν ἢ σιγῶμεν ; (ε ῖ π α τ ε, σ ι γ ᾶ τ ε — μ ῆ ε ῖ π η τ ε κτλ.).**

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α) ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας, ἦτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβαίωσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἐν ἀπλοῦν **ναὶ** ἢ ἐν ἀπλοῦν **οὐ** (= ὅχι), ἢ κάποια ἄλλη βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἐκφρασις (μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γὰρ οὐ : κτλ. — οὐδαμῶς, ἥμιστά γε, κτλ.)

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, ᾧ ρ α, ᾧ ρ ᾱ γ ε, ᾧ ρ' ο ὖ ν, ἦ, μ ᾶ ν (= μὴ οὖν), ο ὐ κ ο ὖ ν, ο ὕ κ ο υ ν κλπ. : **Ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε ; Μάλιστα Ξ. μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι ; Οὐκ οὖν ἔγωγε Ξ.**

Ἐὰν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις *πότερον ἢ πότερα*, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ ἦ: *πότερα* ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φίλιαν δῶρα; Ξ.

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετάφρασις τοῦ *πότερον* (ἢ *πότερα*) εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παραλείπεται.

Σημείωσις. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ οὐ, ἄρ' οὐ, οὐκοῦν κ.τ.τ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατική, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ μή, ἄρα μὴ, μὴν κ.τ.τ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική: οὐκ ἐχθρὸς Φίλιππος; (Περιμένεται ἀπάντησις: Ναί). ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι βασιλεὺς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι; Ξ. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατική: Ναί, ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ἂν κλπ.). οὐκ οὖν γέλως ἡδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν; Σοφ. (Ναί) — μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκ οὖν ἐγὼ γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική: Οὐ σοῦ προμηθεῖ). μὴν τί σε ἡδίκηκε Πρωταγόρας; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική: Οὐδ' ἐν με ἡδίκηκε).

β) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, ἥτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (τίς, ποῖος, πόσος κτλ. — ποῦ, πόθεν, πῶς κτλ.): *Μανία δὲ τίνοσ ἦν; Φαρναβάζου* Ξ. *Ἐμὲ δὲ ποῦ χρη οἰκεῖν; Ἐν Σκῆψει* Ξ.

3) Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἥτοι ἐκφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ κάτι τι, ἀλλ' ἀπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. (**Ρητορικαὶ** ἐρωτήσεις). Οὕτως

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μὲ τὸ τί οὐ ἢ τί οὐν οὐ καὶ ἐκφερομένη καθ' ὀριστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστώτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτρεπτικῆς, § 118,1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος: *τί οὖν οὐ καὶ Πρόδικον ἐκαλέσαμεν;* (= καλέσωμεν οὖν τάχιστα καὶ Π.). Πλ. *τί οὐ καλοῦμεν δῆτα Λυσιστράτην;* (= καλέσωμεν τάχιστα) Ἀρφ. (πρβλ. Λιά-

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγούς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν (= ὅτι, εἰ καὶ ᾔδουσιν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστῶτες εἰδότες καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν) Ξ. Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο (= ἵνα ἄρξῃ, τότε. Ὁ μέλλων ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§ 124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα **συνείρονται** κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι

1) **παρατίθεται** ἀπλῶς ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς κανένα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἀπλῆ παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται **σχῆμα ἀσύνδετον**, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσάν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθης κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδιῶν, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρβλ. Κ λ α ῖ ν ε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριά δ' ἐν ἔχου ν. Δ' ἐν κ λ α ῖ ν ε γιὰ τὸ ψῆλωμα, δὲν κλαῖνε γιὰ τὰ χιόνια, ἡ κλεφτουριά τ' ἄρ ν ἡ θ ἡ κ ε κ λ π.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὅμηρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ κάτι τι με γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἡνωμένα εἰς ἓν ὅλον. (Πρβλ. Συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐώθουντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον Ξ. παύσομαι κατηγορῶν· ἀκηκόατε, ἐωράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε Λυσ.).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν μίᾳ περιόδῳ ἢ ἐν κῶλον περιόδῳ ἀρχίζῃ ἀπὸ δεικτικὴν λέξιν, διότι αὕτη αὕτη ἢ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας της χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγούμενων μὲ τὰ ἐπόμενα: Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερσονήσῳ τόνδε τὸν

τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φygάς ἦν· **τούτῳ** συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἡγάσθη τε αὐτὸν κλπ. (πρβλ. § 45, 2).

2) **συνδέονται κατὰ παράταξιν**, ἥτοι με παρατακτικούς συνδέσμους· (πρβλ. ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη, ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαϊκός· προῆλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἥτοι τοῦ ἀσυνδέτου, ἀφοῦ **μερικαὶ λέξεις** (ἐπιρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμιακαὶ) σὺν τῷ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἀπλᾶ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὄρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις καὶ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα μετὴν σημασίαν τοῦ προσέτι, ἐπίσης, καὶ φράσεις οἶαι π.χ. **παίζει καὶ ᾄδει** — ἢ — **Ζεὺς καὶ Ἥρα**, ἀρχῆθεν ἐσήμαινον **παίζει, προσέτι ᾄδει** — ὁ **Ζεὺς, προσέτι ἡ Ἥρα**.

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἥτοι με ὑποτακτικούς συνδέσμους (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ με ἀναφορικὰς λέξεις. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἥτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, δηλαδὴ δηλοῦται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεῖον, συγχρόνως δὲ ποία ἡ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας· (πρβλ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη — ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὅπου ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατόν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προῆλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατόν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι λέξεις, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχῆθεν δεικτικά. Οὕτω π.χ. αἱ ἀναφορικαὶ λέξεις ὡς (= ὅπως, καθὼς, κτλ.) καὶ ἐνθα (= ὅπου) εἰς τὸν στίχον Ὀμ. ζ, 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικά: ὡς ὁ μὲν ἐνθα καθεῦθε πολὺτλας δῖος Ὀδυσσεὺς (= ἔτσι ἐκεῖνος ἐκεῖ ἐκοιμᾶτο κτλ.).

Ἡ δύνατο δὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἢ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἑτέρα ἐκ

τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἡ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλέον τὴν αὐτοτελείαν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἐτέρας (τῆς κυρίας), ἔνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἥτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. ("Ἐφαγε, ἐκοιμήθη — ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη = ἄ φ ο ὦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη. "Ἐφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε — ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε = ἐ π ε ι δ ῆ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε). 'Ἀλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατόν κάποια λέξις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης ἢ ὅποια περιέχει τὸ δευτερεῦον νόημα, (ἥτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαιτέρως πῶς τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὕτη τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὕτη εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν λογικὴν σχέσηιν, ἢ ὅποια ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις ὥ σ τ ε ἀρχῇθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὥ ς τ ε = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). 'Ἀλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. ἔπρεσε χιῶν πολλή, ὥ ς τ ε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον (= ἔπρεσε χιῶν πολλή καὶ ο ὗ τ ω ἐ κ α λ ύ φ θ η κλπ.), εὐκόλον ἦτο νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῇ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥστε). Ὁμοίως τὸ μόριον εἰ (ποιητικῶς καὶ αἰ) ἀρχῇθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικόν (= ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μὲ τὸ (βεβαιωτικόν) γ ἄ ρ ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς (εἰ γὰρ ἐγὼ ὡς εἶην ἀθάνατος καὶ ἀγήραος κτλ. = μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἤμουν κτλ. "Ομ., Θ 583· πρβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προσελθόντα εὐχετικὰ μόρια, εἰ θ ε, αἰ θ ε καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. "Ε τ σ ι νὰ ζήσης, πῆγαινε νὰ ἰδῇς, ποὺ εἶναι τὸ παιδί). 'Ἀλλὰ εἰς ἐν σύμπλεγμα προτάσεων, ὅποιον π.χ. "Ομ. υ, 236 αἰ γὰρ τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος **τελέσειε** Κρονίων· γνοίης χ' (= γνοίης κε) οἴη ἐμὴ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται (= εἶθε βέβαια, ξένε, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γνῶριζες κτλ.), ἦτο εὐκόλον τὸ μόριον αἰ (= εἰ), τὸ ὅποιον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, νὰ νομισθῇ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατόν νὰ

πραγματοποιηθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὕτη ἐκφράζει. ("Αν βέβαια, ξένε, ἤθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, τότε θὰ γινώριζες κτλ.). Βλ. καὶ "Ομ., Θ 369 κ. έ.

Α' Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν

1. Συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι.

§ 125. α') Συμπλοκή καταφατική (καί, τέ). Καταφατική συμπλοκή προτάσεων (ἢ ὅρων προτάσεως) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γίνεται διὰ τοῦ καί (ὅπως εἰς τὴν νέαν), καὶ διὰ τοῦ τέ (= καί).

Ὁ καί ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Ὁ τέ ὡς ἐγκλινομένη λέξις τίθεται πάντοτε κατόπιν τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν συνδέει μὲ ἄλλην προηγούμενην· ἐὰν δὲ συνδέῃ σύναρθρον ὄνομα, τότε κανονικῶς ὁ τέ ἐγκλίνεται εἰς τὸ ἄρθρον. (Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

"Όταν τὰ καταφατικῶς συμπλεκόμενα εἶναι δύο, εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἡ σύνδεσις κανονικῶς γίνεται

1) ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἡ μὲ ἐν ἀπλοῦν καί, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, ἡ μὲ δὲ ὁ καί (καί—καί), ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν: οἱ πολέμοιοι ἐργηγόρεσαν καὶ ἔκαον πυρὰ πολλὰ Ξ. ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ ἐμὸς καὶ τᾶλλα φίλος ἦν καὶ τοὺς φόρους ἀπεδίδου Ξ. ἤσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους Ξ.

2) συνηθέστατα μὲ τὸ τέ—καί, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν, ὅπως καὶ μὲ τὸ καί—καί: ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς Ξ.

Καταφατική δὲ συμπλοκή δύο προτάσεων ἢ δύο ὅρων προτάσεως μὲ ἐν ἀπλοῦν τέ ἢ μὲ τὸ τέ — τέ εἶναι συνηθῆς μὲν εἰς τοὺς ποιητάς, σπανία ὅμως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς: τὸν δ' ὁ γέρων ἠγάσασατο φωνησέν τε "Ομ. πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε "Ομ. ἢ τε βουλή ἠδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἷ τε ἄλλοι οὐδὲν ἤχθοντο Ξ.

Σημείωσις. Μὲ τὸ καὶ συνδέεται πολλάκις πρότασις μὲ προηγούμενην πρότασιν, ἡ ὁποία ἔχει τὸ ἅμα, ἢ ἅμα τε, εὐθύς ἢ εὐθύς τε, ἤδη ἢ ἤδη τε, οὐπω ἢ οὐπω τε, σχεδὸν ἢ σχεδὸν τε, ἢ τὴν φράσιν οὐκ ἔφθην (- ἡς, - ἡ κλπ.) μὲ μετοχήν, διὰ δὲ τῆς τοιαύτης συνδέσεως δηλοῦται τὸ ὅπως σύγχρονον δύο πράξεων: καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πληθύναν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως κήρυκες Ξ. οὐκ ἔφθησαν πιθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν πόλεμον καὶ ἦσαν ἡμῖν ἀμνησούντες (= δὲν ἐπρόφθασαν νὰ πληροφορηθοῦν καὶ ἦσαν = μὲν ἐπληροφορήθησαν, ἀμέσως ἦρθαν)

Ἰσοκρ. (Πρβλ. Μόλις εἶχαμε καθίσει στό τραπέζι καί νά σου ἔρχεται κι ὁ Πέτρος).

§ 126. Σημασία τοῦ καί

1) Ἀρχῆθεν τὸ καί ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ο σ έ τ ι , ἐ π ί σ η ς (προσθετικός καί): ἔστι δὲ καί μέγαν βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς Ξ. (πρβλ. Κλαίει καὶ μιὰ χανούμισσα γιὰ τὸ μοναχογυιὸ της).

Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχικῆς σημασίας προῆλθον πᾶσαι αἱ ἄλλαι σημασίες τοῦ καί.

2) Ὁ καί εἶναι ἐπιδοτικός εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ μεῖζον εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ ἔλασσον (= ἀκόμη καί, ἔστω καί): ἀνάγκη καί θεοὶ πείθονται καί τριχὸς ἄξιον (= ποὺ ν' ἀξίζη ἔστω καὶ μιὰ τρίχα). Ἀρφ. (Πρβλ. Τὰ ροῦχά μου καὶ τὰ καλὰ, ὅποιος τὰ βρῇ, ἄς τὰ πάρῃ. Καὶ δέκα δραχμὲς νὰ σοῦ δώσῃ, καλὰ εἶναι).

3) Ὁ καί εἶναι ἐναντιωματικός (= ἀνκαί, μολονότι), ὡς τοιοῦτος δὲ συντάσσεται κανονικῶς μὲ μετοχὴν (ὅπως καὶ τὸ καί περ): Ἀθηναῖοι καί οὐ μεταλαβόντες τοῦ χουσίου πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον (= μολονότι δὲν ἔλαβαν μέρος) Ξ. (πρβλ. Στοὺς χίλιους μέσα καὶ χωρὶς συντροφιά = καὶ ὅμως χωρὶς...).

4) Ὁ καί εἶναι μεταβατικός, ἥτοι τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου περιόδου, ἀπλῶς ἵνα ὁ λόγος μεταβῇ ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἐπόμενα, (ὅπως συνήθως καὶ ὁ σύνδεσμος δέ): Ἐνταῦθα ἔμειναν, ἡμέρας ἐπτά καί ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὁπλίτας ἔχων χίλιους Ξ. (Πρβλ. Πέφτουν τὰ βόλια σὰν βροχὴ καὶ τὰ βουνὰ βογγᾶνε κι ἔνα πουλάκι φώναζε ἀπὸ ψηλὸ κλαράκι κλπ.).

Ὁ μεταβατικός καὶ πολλάκις εἰσάγει κάτι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιωτικὸν τῶν προηγούμενων ἢ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπακολούθημα τῶν προηγούμενων: φιλοθηρότατος ἦν Κῦρος καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος καί ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσε (= ἔτσι παραδείγματος χάριν μιὰ φορὰ) Ξ. Ἔδοξε τῷ Κλεόρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνῃ καὶ ἔπεμψε τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χορίζει (= ὅθεν ἔστειλε κάποιον) Ξ.

5) Ὁ καί εἶναι συνδετικός. (Βλ. § 124, 22 καὶ § 125).

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχίαν γλῶσσαν τίθεται πολλάκις ὁ καί κατόπιν λέξεως, ἡ ὁποία δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἀντὶ νὰ τίθεται μετὰ

την τοιαύτην λέξιν δοτική πτώσις ἢ μία φράσις κατάλληλος, ἡ ὁποία νὰ περιέχῃ δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἡ ὁποία δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα (§ 35, 2, β') : ἐν τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἱκέται ἐσμέν (= ἴσα ἱκέταις = σάν ἱκέται) Θ. οὐχ ὁμοίως πεποιθήσασιν καὶ "Ομηρος (= τῷ "Ομήρῳ = μὲ τὸν "Ομηρον) Πλ. παραπλήσια ἐπεπόνθεσαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακούσαις καὶ ἔδρασαν ἐν Πύλῳ (= παραπλήσια τούτοις, ἃ ἔδρασαν) Θ.

§ 127. β') Συμπλοκὴ ἀποφατική. Εἰς μίαν ἀποφατικὴν συμπλοκὴν δυνατόν νὰ ἀποφάσκεται, ἤτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς, τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τῶν συμπλεκομένων μερῶν (προτάσεων ἢ ὅρων προτάσεως), δυνατόν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα, ἤτοι

1) δυνατόν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καταφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ καὶ οὐ, (καὶ μὴ) : ἐμὲ ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς Δημ. αὐριον ἔωθεν ἀφίκου οἴκαδε καὶ μὴ ἄλλως ποιήσης Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν "Ομηρον διὰ τοιαύτην συμπλοκὴν χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ οὐ δέ = καὶ δέ ν, ἀλλὰ δέ ν, ἀλλ' ὅχι (διάφορον τοῦ οὐδέ, τὸ ὁποῖον γράφεται ὡς μία λέξις) : ἐνθ' ἄλλοις μὲν πᾶσιν ἐάνδανε, οὐ δέ πῶθ' "Ηρῇ (= ἀλλ' ἔχι καὶ εἰς τὴν "Ηραν) "Ομ.

2) δυνατόν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ (οὐτε—τε), (μῆτε—τε) : οὐτε ἐπεμείγνυντο παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν Θ.

3) δυνατόν νὰ συνδέωνται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοιαι), ἀμφότεραι ἀποφατικάι. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ οὐτε—οὐτε (μῆτε—μῆτε, οὐτε—μῆτε, μῆτε—οὐτε) : ἄνευ ὁμονοίας οὐτ' ἂν πόλις εὐ πολυτευθείη, οὐτ' οἶκος καλῶς οἰκηθείη Ξ.

Σημείωσις α'. Ἀποφατικὴ πρότασις (ἢ ἔννοια), συνδέεται μὲ προηγουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ οὐδέ (μῆδὲ = οὐτε, μῆτε), ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσότημὸν μὲ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ : τούτων οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίδων.

Τὸ οὐδέ, μῆδὲ λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (= οὐτε, οὐτε καί) : ὕβριν οὐ στέργουσιν οὐδὲ δαίμονες Σοφ. οὐδὲ εἰς, οὐδὲ μία κλπ. (βρβλ. § 126, 2).

Σημείωσις β'. Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκάς ἀντὶ τοῦ οὐ, οὐτε, οὐδὲ χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, μῆτε, μῆδέ, ὅταν τὸ συνδεόμενον δι' αὐτῶν εἶναι πρότασις

ἐπιθυμίας (121, 2): διατείνον μᾶλλον πρὸς τὸ σαντῶ προσέχειν, καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως Ξ. ἐγὼ θρασὺς οὐτ' εἰμί, μήτε γυνοίμην Σοφ. (πρβλ. Πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα. Μὴ σὲ νοιάζῃ γιὰ μένα, μήτε νὰ ρωτᾷς τί κάνω).

§ 128. γ') Συμπλοκή ἐπιδοτική. Οὕτω καλεῖται ἡ συμπλοκή δύο προτάσεων ἢ ὁρων μιᾶς προτάσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δευτέρον τῶν συμπλεκομένων παρίσταται ὡς μεῖζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκή

1) μετὰ τὸ οὐ μόνον ἢ μὴ μόνον ἢ οὐχ ὅτι ἢ μὴ ὅτι — ἀλλὰ καί, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκωνται. ("Ὅσον τὸ ἓν, τόσον καὶ τὸ ἄλλο): Οὐ μόνον αἰεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν (λέγω) Ξ. Οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ (= ὅχι μόνον ὁ Κ.) Ξ. Μὴ ὅτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ καγαθοί, ἐπειδὴ γινώσκιν ἀπιστοῦμενοι, οὐ φιλοῦσιν τοὺς ἀπιστοῦντας (= ὅχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι...) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις τὸ μὲν οὐχ ὅτι προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως οὐ λέγω ὅτι ἢ οὐκ ἐρῶ ὅτι (= δὲν θέλω νὰ πῶ ὅτι), τὸ δὲ μὴ ὅτι ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως μὴ εἴπῃς ὅτι. (Μὴ εἴπῃς ὅτι θεὸς οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κλπ.).

2) μετὰ τὸ οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅπως ἢ μὴ ὅτι (ἢ σπανίως, οὐχ ὅτι) — ἀλλ' οὐδὲ ἢ ἀλλὰ μηδέ, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκωνται. (ὅχι μόνον δὲν—ἀλλὰ καὶ δέν' οὔτε τὸ ἓν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο): Οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας ἡξιώθημεν (= ὅχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε...) Ἰσοκρ. ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλον, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ἑμαυτοῦ πάποτε δίκην ἰδίαν εἶρηκα (= ὅχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου...) Ἰσαῖ.

Σημείωσις. Τὸ μὴ ὅτι καθὼς καὶ τὸ μὴ τί γε κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ οὐδὲ ἢ μηδέ (§ 127, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἰασθῆποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσχυρὰ πολλὰκις μετὰ τὴν φράσιν «πολὺ περισσώτερον» ἢ «πολὺ ὀλιγώτερον», ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων: ἄχρηστοι (= οὐ χρήσιμοι) καὶ γυναιξὶ μὴ ὅτι ἀνδράσιν (= πολὺ περισσότερον εἰς ἄνδρας) Πλ. οὐκ ἐν γ' αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ θεοῖς (= πολὺ ὀλιγώτερον βέβαια εἰς θεοὺς) Δημ.

3) μετὰ τὸ οὐχ ὅπως—ἀλλὰ καί (ἢ σπανίως, ἀλλὰ), ὅταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων ἀποφάσκειται, τὸ δὲ δευτέρον καταφάσκει-

ται (= ὅχι μόνον δὲν — ἀλλὰ καί) : τῶν Ἀθηναίων οἱ βουλευόμενοι ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρήσαιντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσειαν τὸν Σφοδρίαν (= ὅτι ὅχι μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσεν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσεν) Ξ. τῶν ἄλλων, ὅσων ἐδημοσιεύσατε τὰ χρήματα, οὐχ ὅπως σκευὴ ἀπέδοσθε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηρεπάσθησαν (= ὅχι μόνον σκευὴ δὲν ἐπωλήσατε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι...) Λυσ.

2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι.

§ 129. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς, συνήθως εἶναι οἱ ἑξῆς : **μέν, δέ, ἀλλά, ἀτάρ** (= ἀλλά), **μέντοι** (= ὅμως), **μήν** (= ὅμως), **ἀλλὰ μήν, καὶ μήν, οὐ μήν ἀλλά** (= ἀλλ' ὅμως), **ὅμως** (συνήθως μὲ κάποιον ἐκ τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, ὅσον : ὅμως δέ, δ' ὅμως, ἀλλ' ὅμως, ὅμως μέντοι κλπ.), **καίτοι** (= καὶ ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι **μέν, δέ, μέντοι, μήν** δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ **μέν** παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐπόμενα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρέχουν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ **καίτοι** συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ δὲ καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως, ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι (βλ. κατωτέρω) : οὕτω πιθανῶς ἔλεγον **καίτοι** ἀληθὲς γε οὐδὲν εἰρήκασι (= καὶ ὅμως, μ' ὅλα ταῦτα) Πλ.

§ 130. Προτάσεις ἢ ὅροι μιᾶς προτάσεως μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συνήθως συνδέονται διὰ τοῦ **μέν — δέ** : ἡγεῖτο **μέν** Χειρίσοφος, ὡπισθοφυλάκει **δὲ** Ξενοφῶν Ξ. ἦν ἡδὺ **μέν**, κεφαλαγὲς **δὲ** Ξ.

Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρᾳ ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ **μέν** ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ **δὲ** ἀκολουθεῖ τὸ **δ' αὖ** (= δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου), ἢ τὸ **μέντοι** ἢ **ἀλλὰ** ἢ **ὅμως δὲ** ἢ **ἀλλ'** ὅμως ἢ **οὐ μήν** ἢ **οὐ μήν ἀλλά** : καὶ οἱ **μέν** ἡγοῦντο, Κλέαρχος **μέντοι** ἐπορεύετο τὸ στράτευμα ἔχον ἐν τάξει Ξ. τοῖς στρατιώταις ὑποψία **μέν** ἦν ὅτι Κῦρος ἄγχι πρὸς βασιλέα, ὅμως **δὲ** ἐδόκει ἐπεσθαι Ξ.

§ 131. 1) 'Ο μὲν χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε ἄνευ ἀνταποδόσεως, ἥτοι χωρίς νὰ ἀκολουθῇ δέ, κατὰ τινὰ βραχυλογίαν, ἥ δὲ παραλειπομένη ἀντίθεσις νοεῖται ἐξωθεν κατὰ τὰ συμφραζόμενα (σχῆμα ἀνανταπόδοτον). Τότε ὁ μὲν δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τουλάχιστον**: λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανός) Ἡρόδ.

Σημείωσις. Δὲν ἀκολουθεῖ δὲ κατόπιν τοῦ μὲν, καὶ ὅταν οὗτος λαμβάνεται (μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι) ὡς **βεβαιωτικός** (= ἀλήθεια, βεβαίως): καὶ μὰ τὸδε σκηπτρον, τὸ μὲν οὐποτε φύλλα καὶ ὄζους φύσει (= τὸ ὁποῖον βέβαια δὲν ἔα βγάλη ποτὲ) "Ομ.

Τοιαύτην βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ μὲν καὶ εἰς τὴν φράσιν πᾶν ὅ μὲν οὐν (= βεβαιότατα) κ.τ.τ.

2) Καὶ ὁ δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα χωρίς νὰ προηγῇται αὐτοῦ ὁ μὲν. Εἶναι δὲ τότε ὁ δέ: α') ἀντιθετικός σύνδεσμος (= ὅμως): ταῦτα πάντες αἰεὶ γλίσχονται λέγειν, ἀξίως δ' εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται Θ. β') μεταβατικός, ἥτοι σύνδεσμος συνδέων ἀπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περιόδον μὲ τὰ προηγούμενα (πρβλ. καὶ, § 126, 4): Ἐπεὶ δὲ καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων Ξ.

Σημείωσις. Ὡς μεταβατικός σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ ὁ μὲντοι. "Όταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς κάτι νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγούμενων, χρησιμοποιεῖται ὡς μεταβατικός σύνδεσμος τὸ **ἀλλὰ μὲν** (= προσέτι δέ, ἐκτὸς δὲ τούτου) ἢ τὸ **καὶ μὲν**, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄλλου λεχθέντα (= ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις): **ἀλλὰ μὲν** ἐκεῖνός γε αἰεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ Ξ. ἐνταῦθα Γαυλίτης εἶπεν· καὶ μὲν, ὦ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπὸσχεται (= ἀλλ' ὅμως) Ξ.

§ 132. 'Ο σύνδεσμος **ἀλλὰ** λαμβάνεται συνήθως

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικός ἐπὶ ἰσχυρᾷ ἀντιθέσεως δύο τινῶν ὅπως ἀντιθέτων ἢ ὅπως διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνήθως κάτι καταφατικὸν πρὸς κάτι προηγούμενον ἀποφατικόν (**οὐκ—ἀλλὰ ἢ μὴ—ἀλλὰ**=δὲν—ἀλλὰ, ὅχι—ἀλλὰ, μὴ—ἀλλὰ· σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν): **οὐκ** ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, **ἀλλ'** ἐξ ἀρετῆς χρήματα Πλ. αὖξιν **μὴ** τὴν βασιλέως, **ἀλλὰ** τὴν σαυτοῦ ἀρχήν. Ξ.

Σπανιότερον ὅμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ **ἀλλὰ** καὶ κάτι ἀποφατι-

κόν πρὸς κάτι προηγούμενον καταφατικὸν (ἄλλ' οὐ ἢ ἀλλὰ μὴ = καὶ ὅχι) : δεῦρο νόμος (ἐστὶ) εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως (= καὶ ὅχι μαθήσεως) Πλ.

2) ἀπλῶς ὡς περιοριστικός, ἥτοι πρὸς περιορισμὸν τοῦ προηγουμένου νοήματος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται κάπως εὐρὺ (ἄ λ λ ἄ = μό-νον) : τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ Ε.

Τοιαύτην περιοριστικὴν σημασίαν ἔχει κανονικῶς ὁ ἀλλὰ κατόπιν ἀποφατικῆς προτάσεως, ἡ ὁποία περιέχει τὴν λέξιν ἄλλος ἢ ἑτερος (ἄ λ λ ἄ = παρὰ μόνον) : ἐν τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φίλια οὔτε Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θρᾷκες Βιθυνοὶ Ε.

Ἀλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πα ρ ἄ μ ὶ ν ο ν λαμβάνεται συνήθως κατόπιν ἀρνήσεως οὐχὶ τὸ ἀπλοῦν ἀλλὰ, ἀλλὰ τὸ ἀλλ' ἢ : ἄνδρες οὐ-δαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν ἀλλ' ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν (= παρὰ μόνον) Ε. Προῆλθε δὲ ἡ φράσις αὕτη (ἄ λ λ' ἢ) ἐκ συμφύρ-σεως δύο προτάσεων, ἥτοι ἐκ φράσεων οἷαι π.χ. οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε, ἀλλὰ τοῦτο — καὶ — οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ τοῦτο, προῆλθεν ἔπειτα ἡ φράσις οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε ἀλλ' ἢ τοῦτο.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς α'. Ποικίλη εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι τοῦ συν-δέσμου ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ ἀλλὰ λαμβά-νεται : 1) εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, ἰδίᾳ κατόπιν ἀρνητικῆς ἢ ἐρωτηματικῆς προτά-σεως, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄ π ε ν α ν τ ῖ α ς : πῶς οὖν αὐτὸς ὢν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἢ ἀσεβεῖς ἢ παρανόμους ἐποίησεν ; ἀλλ' ἔπαυσε μὲν τούτων πολλοὺς ἀρετῆς ποιή-σας ἐπιθυμεῖν Ε. 2) μετὰ ῥήματος προστακτικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ ἐντόνου προσταγῆς ἢ ἐντόνου προτροπῆς (ἄ λ λ ἄ = ἐμπρὸς λοιπὸν, λοιπὸν) : ἀλλὰ πίθεσθε (= λοι-πὸν ἀκούσατέ με) "Ομ. 3) μετὰ πρότασιν ἰδίᾳ ὑποθετικὴν ἢ αἰτιολογικὴν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τ ο ὕ λ ἄ χ ι σ τ ο ν : εἰ τοίνυν οὕτω γινώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὖωχοῦ (= τοῦλάχιστον τρῶγε ἄφθονα κρέατα) Ε. ὦ θεοὶ πατρώοι, συγγένεσθ' ἄλ-λὰ νῦν (= τοῦλάχιστον τώρα ἔνν. εἰ μ ἢ π ρ ό τ ε ρ ο ν) .

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς β'. Ἡ φράσις οὐ μὴν ἀλλὰ (= ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις) εἴ-ναι βραχυλογικὴ καὶ προῆλθεν ἐκ παραλείψεως μετὰ τὸ οὐ μὴν κάποιου ῥήμα-τος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰ προηγούμενα ἢ νοεῖται ἔξωθεν : ὁ ἵππος πίπτει εἰς τὰ γόνата καὶ μικροῦ κἀκεῖνον ἐξετραχίλισεν' οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος (= οὐ μὴν ἐξετραχίλισεν αὐτὸν ὁ ἵππος — ἢ — οὐ μὴν κατέπεσεν ὁ Κῦρος, ἀλλὰ κλπ.) Ε. Καθ' ὁμοῖον τρόπον παρήχθησαν καὶ αἱ φράσεις οὐ μέντοι ἀλλὰ — καὶ — οὐ γὰρ ἀλλὰ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς γ'. Ὁ σύνδεσμος ἀλλὰ ἀρχῆθεν εἶναι προκλιτικὸς τύπος τοῦ

οὐδετέρου πληθυντικοῦ ἄλλα τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Ἡ ἀρχική αὐτὴ σημασία τοῦ ἄλλὰ διαφάνεται εἰς φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ. Α 280 : Εἰ δὲ σὺ κρατερός ἐσσι, θεὰ δὲ σε γέιναιτο μήτηρ, ἄλλ' ὅδε φέρτερός ἐστι, ἐπεὶ πλέονεσσιν ἀνάσσει· α') = εἰς ἄλλα οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ., β') μὰ οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ. (βλ. § 124, 2).

Ὁ δὲ σύνδεσμος ὁμῶς (συγγενῆς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρρήματος ὁμοῦ) προήλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος ὁμῶς (= ὁμοίως, συγχρόνως, ἐξ ἴσου). βλ. "Ομ. Α 196, Ε 62 καὶ Μ 239 ἢ "Ομ. λ. 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι μὲν, μὴν, μέντοι (= μέν τοι), καίτοι (= καὶ τοι) ἀρχῇθεν εἶναι μόρια βεβαιωτικά (= ἀλήθεια, βέβαια κλπ. βλ. § 124, 2).

3. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 133. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαζευκτικῶς εἶναι ὁ ἢ καὶ ὁ εἴτε, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ ἦτοι, ἐάντε ἄντε, ἦντε.

1) Ὁ διαζευκτικὸς ἢ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως, ὅπως εἰς τὴν νέαν, ἦτοι ὅταν μὲν ἡ διάζευξις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, τίθεται ἅπαξ μετὰ τῶν διαζευγνυμένων μελῶν, ὅταν δὲ ἡ διάζευξις γίνεται μὲ ἔμφασιν, τίθεται πρὸ ἑνὸς ἐκάστου τῶν διαζευγνυμένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ἀντὶ τοῦ ἢ — ἢ τίθεται προσέτι ἦτοι — ἢ ἢ ἢ — ἢ καί : *χωρὶς τοῖς εἰρημένοις ἢ ζήτει βελτίῳ τούτων Ἰσοκρ. ἢ λέγε τι σιγῆς κρείττον ἢ σιγῆν ἔχε. ἦτοι κεινόν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἢ σὲ Ἡρόδ. ἢ ξένος ἢ καὶ τις πολίτης Δημ.*

Τὰ διαζευγνύμενα δύνανται νὰ εἶναι καὶ περισσότερα τῶν δύο (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : *εἰς δὲ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουλευφόρος ἔστω, ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ δῖος Ὀδυσσεὺς ἢ* (= ἢ) *σύ, Πηλεΐδῃ "Ομ.*

Σημείωσις. Τὸ μόριον ἢ χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α) εἰς ἐπανόρθωσιν προηγουμένως λεχθέντος (ἐπανορθωτικὸς ἢ) : *ἔρου δὲ τὴν κυναγὸν Ἀρτεμιν, τίνος ποινὰς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχεν ἐν Αὐλίδι· ἢ γὰρ φράσω* (= ἢ καλύπτειρα θὰ τὸ δηλώνω ἐγὼ) *Σοφ.*

β) εἰς διασάφησιν προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἡ ὁποία παρίσταται γενικῇ πῶς καὶ ἀόριστος (διασαφητικὸς ἢ) : *Τί τῆρκαδὲ ἀφίξει, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρῶ ἔτι ἐστίν; Πλ. (Πρβλ. Τί κάθεσαι ἐδῶ; ἢ περιμένεις κανένα;).*

γ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, εἰ δ' ἄλλως, ἐν ἐναντίῳ δὲ περιπτώσει : *οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι, ἢ ἀποθανεῖται. Ἡρόδ.*

(Πρβλ. *Γὰ δῶσε μας τὴν κόρη σου ἢ θεὰ πᾶμε σένα — εἰδ' ἅλλως θὰ πᾶμε κλπ.* Βλ. καὶ § 31, 2, συγκριτικὸν ᾗ).

2) Διὰ τοῦ **εἶτε—εἶτε**, (ἔαντε — ἔαντε, ἄντε — ἄντε, ἦντε — ἦντε) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνομένων : **εἶτε** Λύσανδρος **εἶτε** ἄλλος τις Ξ. **ἔαντε** νῦν **ἔαντε** αὐθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρίσσετε Πλ. (Βλ. καὶ ὑποθετικὰς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι

§ 134. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὁ **γάρ** (= διότι), σπανίως δὲ ὁ **ὥς** (= διότι) καὶ ὁ **ἐπεὶ** (= καθόσον). Συνδέουν δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδων ἢ περιόδους (§ 124, 2) : *μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσσης· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* Ἰσοκρ. *ἦν νικῶμεν, φυλάσασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀρπαγὴν τραπέσθαι ὥς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνὴρ ἐστίν, ἀλλ' ἀχθοφόρος* Ξ. *μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντροφῶν* (= καθόσον καὶ εἰς τὰ θηρία κλπ.) Ξ.

2) Ὁ **γάρ** συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφρητικὸς σύνδεσμος, ἦτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασάφην ἢ ἐπεξηγήσιν τινα τῶν προηγουμένων (διασαφρητικὸς **γάρ** = δηλαδή) : *Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν* (= ἔλεγε δηλαδή ὅτι κλπ.) Ξ. Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιεῖται ὁ **γάρ** κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων *σημεῖον δέ, τεκμήριον δέ, τὸ μέγιστον* κτλ. (§ 23).

Σημείωσις α'. Τὸ **ἐπεὶ** ὅταν συνδέῃ παρατακτικῶς, λαμβάνει πολλάκις τὴν σημασίαν τοῦ καίτοι : *ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι), ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οὕτως εἶναι* (= καίτοι ἐβουλόμην ἂν = μολοντί θὰ ἤθελα κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β'. Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ **γάρ** προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικὸς **καί** (ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν οὐδέ)· ἀνήκει δὲ οὗτος ὁ **καί** ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ **γάρ** λέξιν (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = διότι καί) ἢ εἰς ὅλην τὴν πρότασιν, ἢ ὁποία εἰσάγεται διὰ τοῦ **γάρ** (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = καὶ μάλιστα). Ἐνίοτε λέγεται προσέτι καὶ γὰρ καί : *ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο* (= διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἤθελε) Ξ. *ὥστε (βασιλεὺς) οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων· καὶ γὰρ Κύρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ* (= διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.). *Οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές...*

λέγοντος ἤκουσεν· οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διελέγετο (= διότι μάλιστα δὲν συνεζήτει περὶ κλπ.) Ξ.

§ 135. Πολλάκις ἡ πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται διὰ τοῦ γάρ, παρεμβάλλεται μεταξὺ τῶν λέξεων τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ παρένθεσιν τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος διακρίπτεται διὰ τῆς παρεμβάλλομένης προτάσεως. Τότε ὁ γάρ φαίνεται ὡσάν νά συνδέῃ καθ' ὑπόταξιν καὶ νά ἰσοδυναμῇ πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον ἐπεὶ ἢ ἐπειδὴ· Ξενοφῶν λαβὼν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γάρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβόηθει (= ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα κτλ.) Ξ.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις τοῦ γάρ εἶναι λίαν συνήθης εἰς τὸν Ὅμηρον (ἰδίᾳ κατόπιν κάποιας κλητικῆς) καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον· Φήμε, πολλὰ γάρ ἄλλα βορῶν θελκτῆρια οἶδας, τῶν ἐν γέ σφιν αἶειδε (= ἐπειδὴ πολλά ἄλλα κτλ.) Ὅμ. ἐνταῦθα Κύρος, ἦν γάρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης, τοῦτόν σφιν τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι Ἡρόδ.

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας συντάξεις δύναται πολλάκις ὁ γάρ νά ἀποδίδεται καὶ μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι μὲ τὸ βέβαια· ὁμοῖς δὲ πρὸς ᾧ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάζεται, ἵστε γάρ αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγώ, συμβουλευέτε τὰ ἄριστα (= καὶ τὰ γνωρίζετε βέβαια αὐτὰ κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Ἐκ τοιούτων συντάξεων προῆλθεν, ὥστε ἡ βραχυλογικὴ φράσις ἄλλ' οὐ γάρ νά σημαίνει ἄλλ' ὁμοῖς· ἐκαλλύνομην ἂν καὶ ἡβρυνόμην, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα· ἄλλ' οὐ γάρ ἐπίσταμαι (= ἄλλ' ὁμοῖς δὲν τὰ γνωρίζω. Ἡ φράσις δύναται νά συμπληρωθῇ οὕτως· ἄλλ' οὐ καλλύνομαι οὐδὲ ἀβρύνομαι οὐ γάρ ἐπίσταμαι).

Σημείωσις β'. Τὸ γάρ προῆλθε διὰ συνθέσεως ἐκ τοῦ ἐγκλιτικοῦ γέ καὶ τοῦ ἄρ (ἄρ α), τὰ ὁποῖα ἀμφότερα δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ γάρ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι ἡ βεβαιωτικὴ, τὴν ὁποῖαν συνθέστατα ἔχει εἰς ἀπαντήσεις· τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταῦτόν· ταῦτόν γάρ (= τὸ ἴδιο βέβαια) Πλ. Ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς δὲ σημασίας προῆλθε κατόπιν ἡ αἰτιολογικὴ καὶ ἡ διάσπαρτικὴ. (Πρβλ. § 124, 2)

5. Συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι

§ 136. 1) Οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν, οὐ-

κοῦν, οὐκουν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι καὶ ὥστε συνδέουν μὲ τὰ προηγούμενα κῶλα περιόδων ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων ὁ ἄρα, δῆ, οὖν, γοῦν καὶ τοίνυν οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως. (Βλ. κατωτέρω παραδείγματα καὶ πρβλ. § 125, τε, § 129,2 καὶ § 135, Σημ. β').

§ 137. Οἱ σύνδεσμοι ἄρα, δῆ, οὖν καὶ τοίνυν ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης *λοιοπὸν* καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ *λοιοπὸν*. Εἰδικῶς δὲ περὶ ἐκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ὁ σύνδεσμος ἄρα κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἦτοι συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ προηγούμενων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ: εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο (= σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοὶ Λουκ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον ἄρα (ποιητικῶς καὶ ἄρ ἢ ῥά) ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο, ἵνα δηλώσῃ τὴν ἄμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἐννοιῶν, ἥτοι ἐσθαι-νεν εὐθὺς κατ' ὅπιν, φυσικά, ἀκριβῶς: ὥς εἰπὼν κατ' ἄρ ἔξετο (= ἄμέσως κατόπιν ἐκάθισε) "Ομ. μῆσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθοιο τὸν ῥ' (= ῥά) Ἀγαμεμνονίδης ἔκταν' Ὀρέστης (= τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς ἐφόνευσε...) "Ομ.

Πολλάκις δὲ τὸ ἄρα λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ κατὰ τὰ φαινόμενα, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τῶρα κ.τ.τ., ἦτοι, ἵνα δηλωθῇ κρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνος πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια νῦν πράγματι συμβαίνουν, ἀντίθετος δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐνὸς ἄλλου ἢ πρὸς προηγούμενην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος: οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἄρα τῷ Μήδῳ ἀντέστησαν Θ. ὦ πόποι, οὐκ ἄρα πάντα νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαίηκων ἡγήτορες "Ομ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν εἰ μὴ ἄρα, ἡ ὁποία ἐκφράζει εἰρωνεῖαν, τὸ ἄρα λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως: πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθέρῃ τοὺς νέους; εἰ μὴ ἄρα ἡ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορά ἐστίν (= ἐκτὸς ἐὰν ἴσως ἡ ἐπιμέλεια κλπ.) Ξ.

2) Τοῦ δῆ καὶ τοῦ οὖν ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἡ χρῆσις εἶναι ἐν γένει ἡ αὐτή, ἦτοι ταῦτα

α) εἰσάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἥτοι ἐπακολούθημα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἐκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (= φυσικά λοιπόν) : Οἱ Θαφακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πώποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε· ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι Ξ. ἐν Ἐφέσῳ ἤδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Θίβρωνος) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα· ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε Ξ.

β) χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων ἢ πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται μὲ κάποιαν παρεμβالλομένην παρένθεσιν (πρβλ. § 135) : οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν Θ. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο κ.λ.π. Ξ. οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν Ξ. ὁ δὲ Προξενος, (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσῶν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν), εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὅπλα Ξ.

Σημείωσις α'. Τὸ μόριον δὴ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο, ὥσπερ ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν παρὸν καὶ πρόδηλον γεγονός, ἥτοι ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικόν, χρονικόν καὶ βεβαιωτικόν (= τώρα, νά! πιά, δά) : Τεῦκερ πέπον, δὴ νῦν ἀπέκτατο πιστὸς ἐταῖρος (= νά! καθὼς βλέπεις, μᾶς ἐσκοτώθηκε — νά! μᾶς ἐσκοτώθηκε — τώρα μᾶς ἐσκοτώθηκε) "Ομ. Οὕτω νῦν δὴ = τώρα δά ἢ τότε πιά, τότε δὴ = τότε πιά, πάλαι δὴ = εἶναι πολὺς καιρὸς πιά, καὶ δὴ = λοιπόν νά! Βλέπον κάτω καὶ δὴ βλέπω (= λοιπόν νά! κυττάζω) Ἀφρ.

Σημείωσις β'. Τὸ μόριον οὖν ἐχρησιμοποιεῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαβεβαιώσεις, ἥτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικόν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει, βέβαια, ἀληθινά, πράγματι : Νῦν δ' ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαίαν ἰκάνεις, οὐτ' οὖν ἐσθῆτος δευῆσαι, οὔτε τευ ἄλλου (= οὔτε φορέματα, σὲ βεβαιῶ, θά σου λείψουν — οὔτε φορέματα βέβαια θά σου λείψουν κλπ.) "Ομ. εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ οὖν ἐστὶ θεὸς ἢ θεῖόν τι ὁ ἔρως, οὐδὲν κακὸν ἂν εἴη (= ὥπως πράγματι εἶναι) Πλ. πάνν μὲν οὖν (= βεβαιότατα). Πρβλ. § 131,1 Σημ.

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ οὖν καὶ εἰς τὸ δ' οὖν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπάγεται κάτι τι τὸ ἀδιαμφισβήτητον καὶ πραγματικόν κατόπιν ἄλλων προλεχθέντων, τὰ ὅποια ἐνέχουν κάτι, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ : ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξ ἡ Συναένειος γυνὴ παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κῦρῳ δοῦναι χρήματα πολλά· τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν (= ὥπωςδὴποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κῦρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στράτευμα κλπ.) Ξ. Εἰ μὲν δὴ

δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς (= ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως θὰ προτιμήσω σᾶς) Ξ.

Σημείωσις γ'. Τὸ μὲν οὖν πολλάκις λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ (ὅλως) τοῦναντίον, (ὅλως) ἀπεναντίας: οἱ παρὰ σοὶ τοῦτον οὐδὲν ἐπίστανται; πάντα μὲν οὖν (= ἀπεναντίας ὅλα τὰ γνωρίζουν) Ξ.

Σημείωσις δ'. Τὸ γοῦν (τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐξ ἐνώσεως τοῦ οὖν μετὰ τοῦ προηγουμένου γε = βεβαίως ἢ τοῦλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμ-ραζομένων: 1) βέβαια, 2) παραδείγματος χάριν καὶ 3) τοῦλάχιστον, ὅπως δέποτε.

) Οὐκοῦν, οὐκουν. Ταῦτα προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τοῦ οὖ (ο:) καὶ τοῦ οὖν. Καὶ τὸ μὲν οὐκοῦν εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικὸν (= λοιπὸν), τὸ δὲ οὐκουν εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικὸν (= λοιπὸν δὲν): οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαργάβαζος, ἀπλῶς ἡμῖν ἀποκρίνομαι; (= λοιπὸν εἶπεν ὁ Φ.) Ξ. οὐκουν μ' εἴσεις; (= λοιπὸν δὲν θὰ μ' ἀφήσης;) Σοφ.

Σημείωσις. Τὸ οὐκουν εἰς διαλόγους, ὅταν εἰσάγῃ ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν, ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ οὐδαμῶς, οὐδόλως: ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτον βούλει γενέσθαι; Οὐκουν ἔγωγε Ξ.

4) Τὸ τοίνυν (ἐκ τοῦ τοί = βεβαίως καὶ τοῦ νῦν—νῦν = τώρα, λοιπὸν) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ δὴ καὶ τὸ οὖν, ἀλλὰ μετὰ ἀσθενέστερον τόνον: Λέγε δὴ, τί φῆς εἶναι τὸ ὄσιον καὶ τὸ ἀνόσιον; λέγω τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ὄσιόν ἐστιν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιοῦ (= λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) Πλ.

§ 138. 1) Τὸ τοιγαροῦν καὶ τὸ τοιγάρτοι (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῃ τοιγάρ), εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὅποιον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποιθήσεις τοῦ λέγοντος (= γι' αὐτὸ ἀκριβῶς λοιπὸν, γι' αὐτὸ ἴσα—ἴσα): Πρόξενος ᾤετο ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοὶ τε κάγαθοι τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλευον Ξ.

2) Τὸ ὥστε, ὅταν συνδέῃ κατὰ παράταξιν (περίοδον ἢ συνθητέστερον κῶλον περιόδου), ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐπομένως, γι' αὐτὸ λοιπὸν, ὥστε: καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκε Τισσαφέρνης. ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον Ξ.

Β' Σύνδεσις προτάσεων καθ' υπόταξιν

1. Είδικαι προτάσεις

§ 139. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις εἰσάγονται μὲ τοὺς εἰδικοὺς συνδέσμους **ὅτι** καὶ **ὥς**, (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ μὲ τὸ **ὅ**, εἰς τοὺς ποιητὰς ἐν γένει καὶ μὲ τὸ **οὖνεκα**, εἰς τοὺς τραγικοὺς καὶ μὲ τὸ **δοθούνεκα**, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ μὲ τὸ **διότι** = **ὅτι**, πῶς, ποῦ) καὶ χρησιμεύουν

1) ὥς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὥς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κτλ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὁρᾶν, ἀκούειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γινώσκειν, εἰδέναι, κτλ.), ἢ ὥς ἐπεξηγήσεις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (τοῦτο, ταῦτα — ὅ, § 23).

2) ὥς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὥς **ἄλλως** (ἐστὶν), **δὴλόν** (ἐστὶν), κτλ.

§ 140. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρχτῆτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1. ἄρνησις οὐ). Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρχτῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου (βλ. § 119, 2, Σημ. 3): **λέγει ὁ κατήγορος ὥς ὕβριστὴς εἰμι** (= πῶς εἰμαι) **Λυσ. Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν** (= ὅτι ἡ ἐκστρατεία θὰ γίνη...) **Ξ. ἴσως εἴποιεν ἄν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἄν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** (= ὅτι δὲν ἤμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνη) **Ξ. (πρβλ. ὁ δίκαιος οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἄδικος).** — **ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη** **Ξ. ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρος ἀφρέστηκε** **Θ. — ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῖς** **Ξ. ταῦτα λέγω, ὥς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς** (= αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλαδὴ κτλ.). **Πλ.**

Σημείωσις α'. Εἰς τὰς φράσεις **οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια εὐ οἶδ' ὅτι (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαιότατα), **δῆλον ὅτι** (= προδήλως, προφ. ὡς), αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὥς βεβαιωτικὰ ἐπιρρήματα, τὸ **ὅτι** δὲ ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναφέρεται: **ἀκούετε, εὐ οἶδ' ὅτι**, καὶ

ὕμεις Ἰάσονος ὄνομα Ξ. οὕτω σοι διαφερόντως ἤρρεσκεν ἡ πόλις καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι **δήλον ὅτι** Πλ. (Ἐντεῦθεν προῆλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα **δηλονότι** καὶ **δηλαδὴ**).

Σημεῖωσις β'. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος **ὥς** διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ **ὅτι** κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ **ὥς** συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὅποῖον εἶναι ἀπλή γνώμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο κανονικῶς τὸ **ὥς** τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα **διαβάλλειν, πείθειν**, κλπ. : *Τισσαφέρνης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὥς ἐπιβουλευοὶ αὐτῷ* (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλεύετο) Ξ.

Σημεῖωσις γ'. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστώτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ : *ἔλεγεν ὅτι ἀδικοῖεν* (= ὅτι ἀδικοῦσι—ἢ—ὅτι ἡδίκουν)· *ἔλεγον ὅτι πεφευγὼς εἶη* (= ὅτι πέφευγεν—ἢ—ὅτι ἐπεφεύγει).

Σημεῖωσις δ'. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον ὥς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα **φημί** (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικὰ ῥήματα **νομίζειν, ἡγέσθαι, οἶεσθαι** κτλ.)

Τὰ δὲ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις

§ 141. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμους **ὅτι, διότι, ὥς** (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμους **ἐπεί, ἐπειδὴ** (καὶ σπανιώτερον **ὅτε** καὶ **ὁπότε** = ἀφ' οὗ, εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς καὶ μὲ τὸ **οὖνεκα** ἢ **ὁθούνεκα** = ἐπειδὴ, διότι).

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121,1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου (ἄρνησις **οὐ**. Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις) : *Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελόσθαι τὰς σπονδὰς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον Θ.* *Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη* (= διότι ἐκεῖ ἦτο) Ξ. *Δέομαί σου παραμεῖναι, ὥς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνὸς ἡδίων ἀκούσαιμι ἢ σοῦ* (= διότι ἐγὼ) Πλ.

Σημεῖωσις α'. Μὲ τὸ **ὅτι** κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις

μέ τὰ ψυχικοῦ πᾶθους σημεντικά ῥήματα (χαίρω, ἡδομαι, θαυμάζω, κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων, οἷαι αἰσχρόν (ἐστί), δεινόν (ἐστί), θαυμαστόν (ἐστί) κ.τ.τ. : χαίρω, ὅτι εὐδοκίμεις Πλ. οἱ στρατηγοὶ θαύμαζον, ὅτι Κύρος οὐ φαίνοιτο Ξ.

Ἀλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται μετὰ τοῦ εἰ (ὡς αἰτιολογικόν), ὅταν τὸ αἷτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῇ (ἄρνησις μὴ) : Σωκράτης θαύμαζεν, εἰ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πρᾶττο (= εὗρισκε παράδοξον, ἂν κανεῖς) Ξ. οὐ θαυμαστόν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήθησαν ; (= δὲν εἶναι παράδοξον, ποῦ δὲν) Ξ.

Σημείωσις β'. Τὸ αἰτιολογικόν ὡς πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μετὰ τοῦ ὅτι οὕτω (= διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον) : πολὺ δὲ (εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ νυγὶ παρεστῶση ξυμφορᾷ ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρᾶως φέρεις (= ὅτι οὕτω ῥαδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις

§ 142. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἦτοι αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν (τὸ τέλος, ἦτοι) τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας

1) εἰσάγονται μετὰ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους ἵνα, ὅπως καὶ ὡς (καὶ ὄφρα εἰς τοὺς ποιητὰς = γιὰ νὰ, νὰ), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μετὰ τοῦ ἵνα μὴ, ὅπως μὴ καὶ ὡς μὴ, ἢ μετὰ μόνον τὸ μὴ (= γιὰ νὰ μὴ, νὰ μὴ).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρктиκοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς : κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν) Ξ. Ξενοφῶν ἠγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν (= γιὰ νὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν τους ἐστραμμένην) Ξ. — Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῇ Ξ. Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῇ εἶναι κακός (= γιὰ νὰ μὴ φαίνεσαι) Ἴσοκρ.

Σημείωσις α'. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγῇται ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἕνεκα ἑλξεως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῇ ὁ σκοπὸς ὡς μία ἀπλὴ σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος : νῦν δ' ὦρῃ δόρυποιο· τάχιστα μοι ἐνδον ἐταῖροι εἶεν, ἵν' ἐν κλισίῃ λαρόν τετυκοίμεθα δόρυπον "Ομ. ἴσως δέ που ἡ ἀποσκάπτει τι ἡ ἀποτευχίζει, ὡς ἄπορος εἶη ἡ ὁδός (= γιὰ νὰ εἶναι ἀδιάβατος) Ξ.

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ, ὅταν προηγῇται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἡ ὁποία δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔγινε : εἰ γὰρ ὦφελον οἶοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργά-

ζεσθαι, ἵνα οἱοί τε ἦσαν αὐ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα (= γιὰ νὰ ἡμποροῦσαν) Πλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὡς μὴ ἐδύνατο ἐξαπατᾶν (= διὰ νὰ μὴ μποροῦσε τώρα) Ξ. (πρβλ. ἔπρεπε νὰ ἦσουν ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἐβλεπες, τί ἔκανε.)

Σ η με ί ω σ ι ς β'. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον ὅπως καὶ ὡς τίθεται πολλάκις τὸ δυνητικὸν μόριον ἂν (ποιητ. κεν, κε, § 119, 2), ὁπότε ὑπολανθάνει ὑπόθεσις τις: Ἰθι, μὴ μ' ἐρέθιζε, σαώτερος ὥς κε νῆμαι (= ὡς ἂν ἀπέλθης = γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃς) "Ομ. τοῦτ' αὐτὸ νῦν δίδασκε, ὅπως ἂν ἐκμάθω (= γιὰ νὰ τὸ μάθω καλὰ) Σοφ. τοῖς νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βούν, ὅπως ἂν θύσαντες ἐστιῶντο (= γιὰ νὰ συμποσιάζουν) Ξ.

Σ η με ί ω σ ι ς γ'. Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρήματα.

1) Τὸ ἵνα ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκεῖ, ἢ συνηθέστερον ἀναφορικὸν μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἄπο υ. Πρβλ. "Ομ. Κ. 128 : κείνους δὲ κίχησόμεθα πρὸ πυλάων ἐν φυλάκεσσ' ἵνα γάρ σφιν ἐπέφραδον ἡγερέθεσθαι (= διότι ἐκεῖ κλπ.), "Ομ. Ε 359 : δὸς δέ μοι ἵππους, ὄφρ' ἐς "Ολυμπον ἵκωμαι, ἵν' ἀθανάτων ἔδος ἐστίν (= ὅπου εἶναι κλπ.) 'Ἄλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., ν 363 χρήματα μὲν μυχῶ ἄντρον θεσπεσίωιο θείομεν αὐτίκα νῦν, ἵνα περ τάδε τοι σόα μίμνη, τὸ ἵνα ἦτο δυνατόν νὰ ἐκλαμβάνεται ὄχι μόνον ὡς ἀναφορικὸν τοπικὸν (= ὅπου νὰ μένουν), ἀλλὰ καὶ ὡς καθαρῶς τελικὸν (= γιὰ νὰ μένουν).

2) Τοῦ μορίου ὡς, ἀρχῆθεν δεικτικοῦ (= οὕτως, ἔτσι, § 124, 2), ἡ τελικὴ σημασία ἦτο δυνατόν νὰ προέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Γ 429 ἄσπον ἴθ', ὡς κεν θᾶσσον ὀλέθρον πείραθ' ἵκημαι (= ἔτσι νὰ φθάσῃς — γιὰ νὰ φθάσῃς). "Ομοίως τοῦ ὅπως, τὸ ὁποῖον ἐσήμαιναν ἀρχῆθεν πῶς, μετὰ τοῖς ἑπόμενον, ἡ τελικὴ σημασία (= γιὰ νὰ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ. α 76, περιφραζόμεθα πάντες νόστον, ὅπως ἔλθῃσι (= πῶς νὰ ἔλθῃ — γιὰ νὰ ἔλθῃ).

3) Τοῦ δὲ ὄφρα, ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (= ἕως ὅτου), ἡ τελικὴ σημασία προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Β 229 τλήτε, φίλοι, καὶ μέναι' ἐπὶ χρόνον, ὄφρα δαῶμεν, ἢ ἑτεὸν Κάλχας μαντεύεται ἢ καὶ οὐκί (= ἕως ὅτου νὰ γνωρίσωμεν — γιὰ νὰ γνωρίσωμεν).

4) Τοῦ ἐνδοιαστικοῦ μὴ (= μήπως) ἡ τελικὴ σημασία (= γιὰ νὰ μὴ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Α 552 ἀπόστιχε, μὴ τι νοήσῃ "Ἥρῃ (= μὴ ὅπως καταλάβῃ τίποτε — γιὰ νὰ μὴ καταλάβῃ τίποτε).

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις

§ 143. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὑπόθεσιν, ἥτοι κάποιον ἔρον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι (ἂν θέλῃ, ἡμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μετὰ εἰ (= ἔάν, ἂν, σάν, ἄμα) καὶ μετὰ ἐάν (ἄν, ἦν, τὰ ὁποῖα προῆλ-

θον ἐξ ἐνώσεως τοῦ εἰ μὲ τὸ δυνητικὸν ἄν· βλ. § 142, 2 Σημ. β' καὶ πρβλ. τὰ Ὀμηρικὰ εἰ κεν, εἴ κε, αἴ κεν, αἴ κε = ἔάν).

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι μὴ καὶ σπανιώτατα οὐ, (ἐνῶ αὐται κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι προτάσεις κρίσεως). Αἰτία τοῦτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προῆλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχητικᾶς, αἱ ὅποιαί ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν μὴ· (βλ. § 124, 3 καὶ πρβλ. τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς νέας γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων, ὅσαι μὲν εἰσάγονται μὲ τὸ ἔάν ἢ ἂν ἢ σάν ἢ ἄμα, ἔχουν ἄρνησιν τὸ δέν, ἀντίστοιχον τοῦ ἀρχαίου οὐ, ὅσαι δὲ εἰσάγονται μὲ τὸ νά, ἔχουν ἄρνησιν τὸ μὴ: ἂν δέν τὸ ἔβλεπα, δέν θά τὸ πίστευα—νά μὴν τὸ ἔβλεπα, δέν θά τὸ πίστευα).

§ 144. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἀπλῶς καὶ ὑ π ὅ θ ε σ ι ς (ἢ ἡ γ ο ὐ μ ε ν ο ν), ἡ δὲ πρότασις, τὴν ὁποίαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται ἁ π ὅ δ ο σ ι ς ἢ ἐ π ὅ μ ε ν ο ν ἢ σ υ μ π έ ρ α σ μ α. Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται ὑποθετικὸς λόγος.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, τέσσαρα εἶδη.

1. **Πρῶτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς π ρ α γ μ α τ ι κ ὁ ν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως τοῦτο εἶναι κάτι τὸ πραγματικόν. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς οἰουδήποτε χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἷανδήποτε ἐγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως): εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοὶ (= ἂν πράγματι ὑπάρχουν βωμοί, τότε κτλ.) Λουκ. Κλέαρχος εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυσεν τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει (= ἂν πράγματι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε σεῖς, ἐπεχειρεῖ νὰ διαλύσῃ τὰς συνθήκας κτλ.) Ξ. εἰ Ἐκτορα ἀποκτενεῖς, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ Πλ. εἰ ψεύδομαι, ἐξέλεγε Πλ. εἰ ἄλλως γινώσκεις, δίδασκε Ξ.

2. **Δεύτερον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀ ν τ ί θ ε τ ο ν π ρ ὸ ς τὴν π ρ α γ μ α τ ι κ ὴ τ η τ α, ἥτοι κάτι τι ἀνίθετον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει ἢ πράγματι ἐγίνε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς δυνητικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οὐδέποτε χρησιμοποιεῖται ἄοριστος εἰς τοιούτους ὑποθετικοὺς λόγους)· φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν

ἤμεν (= ἄν δὲν εἶχαμε, θὰ ἤμαστε) Ξ. οὐκ ἐποίησεν Ἀγασίας. εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε, ἄν δὲν τὸν διέτασσα ἐγὼ) Ξ.

3. **Τρίτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία ἀπὸ τῶν σκέψεων τοῦ λέγοντος, ἥτοι κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπλῶς θέτει κανεὶς εἰς τὸν νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἄν τοῦτο εἶναι καὶ κάτι προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§ 119, 2) ἢ σπανίως δι' ὀριστικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς παρατακτοῦ, ἡ δὲ ἀπόδοσις συνήθως δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου μὲ τὸ θὰ ἢ τὸ ἤθελα, ἤθελες κτλ.) : οὐκ ἂν τις ζῶη, εἰ μὴ τρέφοιτο (= δὲν θὰ ἐζοῦσε κανεὶς, ἄν δὲν ἐτρέφετο) Ξ. εἰ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό τε μέλος καὶ τὸν ὀρθμὸν καὶ τὸ μέτρον, λόγοι γίνονται τὸ λειπόμενον (= ἄν κανεὶς ἤθελεν ἀφαιρέσει κτλ.) Πλ.

4. **Τέταρτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ τὸ πρόσδοκώμενον ἢ τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰάν, (ἄν, ἤν, ποιητικῶς δὲ καὶ διὰ τοῦ εἰ κε, εἰ κεν) καὶ ὑποτακτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις

α') ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ πρόσδοκώμενον, ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : Ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς (= ἄν μὲ θανατώσετε κλπ.) Πλ. ἤν κακοῖσι συμμίσηται, ἀπολεῖς καὶ τὸν ὄντα νόον (= ἄν συναναστρέφεσαι, θὰ χάσης) Ξ. ἤν θάνης σύ, παῖς ὁδ' ἐκφεύγει μόρον (= ἐκφεύζεται· πρβλ. § 104,4). ἤν πόλεμον αἰρήσῃ, μηκέτι ἤκετε δεῦρο ἄνεν ὅπλων Ξ.

β') ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον, ἥτοι κάτι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἡ ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἐνεστώτος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐνεστώτα. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : Ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν (= ἅμα ἔλθῃ... ὁσάκις ἔλθῃ...) Εὐρ, ἤν τις τούτων τι παραβαίῃ, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν (= ἐπιτίθεσιν = ἐπιβάλλουν συνήθως· πρβλ. § 108, 1) Ξ.

Σημείωσις. "Όταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὀρισμένως εἰς τὸ παρελθόν, ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§ 119, 2, Σημ. γ'), ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς παρατατικῆς ἢ δι' ὀριστικῆς ἀορίστου μετὰ τοῦ ἂν. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην συνήθως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ ὑποθετικῆς χρονικῆς πρότασις, ἡ ὁποία ἐκφέρεται μετὰ τὸ ἅμα ἢ ὁσάκις καὶ ὀριστικὴν παρατατικῆς). Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο (= ὁσάκις μὲν ἐπετίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι... ὁσάκις δὲ ἐπέστρεφον...) Θ. Εἴ τις αὐτῷ δοκοίη βλακεῖν, ἔπαισεν ἄν (= ἅμα κανεῖς τοῦ ἐφάνετο ὥς ἐχάζεσε, τὸν ἐκτυποῦσε, § 117, 2, Σημ.) .

Παρατηρήσεις τινές εἰς τοὺς ὑποθετικούς λόγους

§ 145. Πολλάκις ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται αὕτη ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἐλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μῦθον εἰ καὶ ἄλλα μῦθια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτω

1) πολλάκις ἐλλεῖπει ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ἡ ἀπόδοσις: Εἵπερ γὰρ κ' ἐθέλῃσιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς ἐξ ἐδῶν στυφελίξαι· ὁ γὰρ πολὺ γέρετατός ἐστιν. (Μετὰ τὸ στυφελίξαι νοητέον: δύναται ποιῆσαι τοῦτο — ἢ — ἡμεῖς οὐ δύνησόμεθα ἀντιστῆναι) "Ομ.

Ἡ τοιαύτη ἐλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι ἐκφέρονται μετὰ τινος πάθους (εἰ μὲν — εἰ δέ, ἐὰν μὲν — ἐὰν δέ). Τότε παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὡς τοιαύτη νοεῖται ἔξωθεν ἡ φράσις καλῶς ἔχει ἢ καλῶς ἔξει ἢ κάτι ἄλλο τοιούτων: Εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί..., εἰ δέ κεν μὴ δώσωσι, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ἢ τεὸν κλπ. (= ἐὰν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, πάει καλὰ· ἂν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) "Ομ.

2) ἀλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὁποῖαι εἶναι αἱ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων: εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγιγνώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος; (= εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξε, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μὴ ἐδίδαξε, τί σοι κλπ.) Ξ. Καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται· εἰ δὲ μὴ, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ

πληγαῖς (= καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει — ἢ — οὐδόλως καλὰ-
ζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὥσπερ ζύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ **εἰ δὲ μὴ** κα-
τήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικῆς ἔκφρασις (**εἰδεμῆ**) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ
ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει κτλ. (μὲ τὴν ὁποίαν σημα-
σίαν σφύζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : μὴ ποιήσης ταῦτα· **εἰ δὲ μὴ**
αἰτίαν ἔξεις (= ἄλλως θὰ κατηγορηθῇς) Ξ. (Πρβλ. Σώπασε· **εἰδεμῆ**
θὰ σὲ βγάλω ἔξω).

Σημείωσις α'. Τὸ **εἰ μὴ** καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησεν ἐπιρ-
ρηματικῆς ἔκφρασις, ἡ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ
πλήν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον : Οὐδέ τις ἄλλος αἰτιος ἀθανάτων
εἰμῆ νεφεληγερέτα Ζεὺς. "Ομ. Ὑμ. Οὐδ' χρήσιμος οὐδὲν ἡ ὀητορικῇ, **εἰμῆ** εἰ τις
ὑπολάβῃ κλπ. (= ἐκτὸς μόνον ἂν κανεῖς ἤθελε νομίσαι κλπ.) Πλ.

Εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἐάν ἴσως. Βλ. § 137, 1 Σημ.

Σημείωσις β'. Τὸ ἐάν μόνον τῆς ἀρχαίας γλῶσσης σημαίνει ἀρκεῖ
μόνον νά : Ἑπαῖον τεύξεταί, ἐάν μόνον τὸ ταχθὲν εὖ τολμᾷ τελεῖν (= ἀρκεῖ
μόνον νά τολμᾷ).

3) καὶ αἱ φράσεις **εἴ τις καὶ ἄλλος ἢ εἴπερ τις ἄλλος** (= περισ-
σότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον), **εἴπερ ποτὲ ἢ εἴποτε καὶ ἄλλοτε ἢ εἴπερ**
ποτὲ καὶ ἄλλοτε (= περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) κτλ. προῆλθον
ἐξ ἀποσπάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται
τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως : ἀνθρώπου ψυχῇ, **εἴπερ τι καὶ ἄλλο** τῶν
ἀνθρωπίνων, τοῦ θεοῦ μετέχει (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν
ἀνθρωπίνων πραγματῶν μετέχει τοῦ θεοῦ. Τὸ πλήρες θὰ ᾔτο : ἀν-
θρώπου ψυχῇ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων μετέ-
χει τοῦ θεοῦ, τοῦ θεοῦ μετέχει καὶ αὐτῇ) Ξ. Οἱ Λακε-
δαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, **εἴπερ ποτέ, μάλιστα** δὴ δεινότεροι
ἐγένοντο (= τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις **ὥσπερ εἰ, ὥσπερ ἂν εἰ, ὥς εἰ, ὥσπερ ἂν,**
ὥς ἂν κατήντησαν νὰ λαμβάνωνται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικά) ἐπιρρή-
ματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλοῦν **ὥσπερ ἢ ὥς** (= καθὼς, σὰν), ἔνεκα
παραλείψεως εἰς ἐκφράσεις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδό-
σεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδό-
σεως : Κεῖρος εὐθὺς ἠσπάζετο τὸν πάππον, **ὥσπερ ἂν εἴ τις** πάλαι
φιλῶν αὐτόν **ἀσπάζοιτο** (= ὥσπερ ἂν ἀσπάζοιτό τις, εἰ πάλαι φιλῶν

κτλ. Ξ. Οἱ μύριοι ὑπὸ τοῦ Τιτσαφέρωνος παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλεύμενοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν εἰ προπεμπόμενοι (= διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ἰσοκρ.

Οὕτω κατόπιν: ταῦτα ὥσπερ εἰ (ἢ ὥσπερ εἰ) στοιχεῖα ἐστι (= τρόπον τινὸς στοιχεῖα εἶναι) Πλ. φοβεῖται ὥσπερ ἂν εἰ (ἢ ὥσπερ ανει) παῖς (= ὥσπερ παῖς, σὺν παιδὶ) Ξ. νέες (= νῆες) ὠκεῖαι ὡς εἰ (ἢ ὡσεὶ) πτερόν ἢ ῥόημα (= σὺν φτερωτῇ πουλιᾷ κλπ.) "Ομ. ταῦτα προσδέχοιτ' ἂν ὡς ἂν οἰκεῖα (= ὥσπερ οἰκεῖα, σὺν ἰδικά του) Πλ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ ὡς ἂν (ὡσάν) καὶ ἐκ τοῦτου προῆλθεν ἔπειτα τὸ (σάν) σὰ τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (= ὅπως, καθὼς — ὅταν, ὡσάντις — ἐπειδὴ, ἀφοῦ — ἔάν κλπ.)

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν πα ρ α χ ὠ ρ η σ ι ν. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸ εἰ καί, ἂν καί (= ἂν καί, μ' ὅλον ὅτι), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικόν (εἰ καὶ θνητὸς εἰμι), μὲ τὸ καὶ εἰ, καὶ ἂν, ἢ συνηθέστερον κἂν (= κί' ἂν, καὶ νά, κί' ἂν ἀκόμα), ἢ ἔάν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητική, μὲ τὸ οὐδ' εἰ, οὐδ' ἔάν, μηδ' ἔάν (= οὔτε κί' ἂν), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν...) Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο-εἰς ταύτην πολλάκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος ὅμως.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικόν καὶ (ἢ οὐδέ, μηδέ) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 126,2 καὶ 127,3 Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἄρνησιν μὲν ἔχουν τὸ μή, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὃν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις: πόλιν μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως, οἷα νόσω ξύρεσθιν (= μ' ὅλον ὅτι δὲν βλέπεις) Σοφ. καὶ (= καὶ εἰ) μὴ πέποιθα, τοῦργόν ἐστ' ἐργαστέον (= κί' ἂν δὲν εἶμαι πεπεισμένος) Αἰσχ. τῆς

γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἵργονται, δύναιντ' ἂν καλῶς διαζῇν
 Ξ. ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ, καὶ εὐτυχῇ Μέν.

6. Χρονικαὶ προτάσεις

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μετὰ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους ὅτε, ὁπότε (καὶ σπανίως ὁσάκις, ὁποσάκις), ὥς (= ἅμα), ἡνίκα, ὀπηνίκα (= καθ' ἣν ὥραν, ὅτε), ἐν ᾧ (= καθ' ὃν χρόνον), ἐπεὶ, ἐπειδὴ (εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ ἐπεὶ τε = ἀφοῦ), ἕως, ἔστε, μέχρι, μέχρι οὗ (= μέχρις ὅτου, ἐφόσον), ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου (= ἀφ' οὗ), ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὥς τάχιστα (= εὐθὺς ὥς), πρίν, οὐ πρότερον... πρίν, οὐ πρόσθεν... πρίν. (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι οἱ: εὖτε = ὅτε, ὥσπερ, ὅπως = ὥς, ὅτε, ἥμος = ὅτε, ἥος ἢ εἶος = ἕως, ὄφρα = ἕως ὅτου).

2) ἐκφέρονται

α') δι' ὀριστικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἓν ὠρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις οὐ): ὅτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάορδεσιν ἔτυχεν ὧν Ξ. ταῦτα ἐποιοῦν μέχρι σκότος ἐγένετο Ξ. οἶδα κακείνῳ σωφρονοῦντε, ἔστε Σωκράτει συνήστην (= μέχρις ὅτου ἢ ἐφόσον συναναστρέφοντο) Ξ.

β') δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς ἂν (ποιητικῶς κεν ἢ κε), μετὰ τὸν ὅποιον οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ καὶ ἐπειδὴ ἐνώνονται εἰς μίαν λέξιν (ὅταν, ὁπότεν, ἐπὰν ἢ ἐπήν, ἐπειδάν· ἄρνησις μὴ): αὐτοῦ διατρέφωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται (= ἕως ὅτου νά...) Πλ. μαινόμεθα πάντες, ὁπότεν ὀργιζώμεθα (= ὅταν ὀργιζώμεθα, ἤτοι καθεφ' ὅπου ὀργιζόμεθα) Ξ. ἐπειδάν πυθώμεθα τι γιγνόμενον, τηλικαῦτα θορυβούμεθα (= ἅμα πληροφορηθούμε) Δημ. (Πρβλ. § 144, 4, β.).

γ') δι' ἐκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν· (ἄρνησις μὴ): ὁπότε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον (= ὁσάκις προσέφερε θυσίαν) Ξ. περιεμένονεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖν τὸ δεσμοτήριον (= περιεμέ-

νομεν κάθε φορά, ἕως ὅτου νὰ ἀνοιχθῇ, ὥσπου ἀνοιγόνταν) Πλ. (Πρβλ. § 119, 2, Σημ. γ' καὶ § 144, 4, β' Σημ.).

§ 148. Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ **πρίν**. Τὸ **πρίν** ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται.

1) μὲ ὁ ρ ι σ τ ι κ ῆ ν ἢ μὲ ὑ π ο τ α κ τ ι κ ῆ ν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ. (Μὲ ὁριστικὴν τὸ **πρίν** = ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ): οὐ πρότερόν γε ἐπαύσαντο ἐν ὁργῇ ἔχοντες αὐτόν, **πρίν** ἐξημίωσαν χορήμασιν (= παρὰ ἀφοῦ) Θ. — μὴ ἀπέλθῃτε, **πρίν** ἀν' ἀκούσητε (= προτοῦ νὰ ἀκούσετε) Ξ. οὐ πρότερον (ὁ ποιητῆς) οἶός τέ (ἐστὶ) ποιεῖν, **πρίν** ἂν ἔνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων (= προτοῦ νὰ γίνῃ) Πλ. (§ 147, 2, β').

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, τὸ **πρίν** συντάσσεται σπανιώτερον μὲ ὁριστικὴν, ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου : καὶ θαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρίν μιν κρονομένους **πρίν** τινες ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκείναι ἐπιπλέουσι (= ἕως ὅτου τινὲς εἶδον καὶ εἶπον κλπ.) Θ. ὅ τι ἐποίουν (οἱ βάρβαροι) ἡμφεγνόουν (οἱ Ἕλληνες), **πρίν** Νίκαρχος Ἀρκὰς ἦκεν (= ἕως ὅτου ἦλθεν) Ξ.

2) μὲ ἀ π α ρ έ μ φ α τ ο ν, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατικὴ (**πρίν** = προτοῦ νὰ, προτοῦ) : καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, **πρίν** τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων (= προτοῦ νὰ ἀντιληφθῶν) Ξ. οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ ὤφθην οὐδεπώποτε, **πρίν** ταύτην τὴν συμφορὰν γενέσθαι (= προτοῦ νὰ γίνῃ, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἡ συμφορὰ) Λυσ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς α'. Μὲ εὐκτικὴν τὸ **πρίν** συντάσσεται, ὅταν γίνεται ἀφομοίωσις ἐγκλίσεως καθ' ἑλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχῃ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου ἢ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἂν, καὶ μὲ τὸ **πρίν** εἰσάγεται χρονικὴ πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἥτις ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ συμβῇ τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως σημανόμενον : ὅλοιο μὴ πω, **πρίν** μάθοιμι (= ὅλοιο μὴπω, πρίν ἂν μάθω) Σοφ. Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μὴδένα βάλλειν, **πρίν** Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν (= πρίν ἂν ἐμπλησθῇ) Ξ. (Εὐθὺς λόγος : μὴδεὶς βαλλέτω, πρίν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν). οὐκ ἂν πρότερον ὁρμήσειε, **πρίν** βεβαιώσαιτο Πλ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Καὶ τὸ μόριον **πρίν** ἀρχῇθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ό τ ε ρ ο ν (πρβλ. Ὀμ. Ἰλ. Α 25 : τὴν δ' ἐγὼ οὐ λῶσω **πρίν** μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν). Ἀλλ' εἰς φράσεις οἷα π.χ. Ὀμ. Ὀδυσσ. κ 174 ὦ φίλοι, οὐ γάρ πω καταδυσόμεθ' ἀχνύμενοί περ εἰς Αἶδαο δόμους, **πρίν** μόρσιμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ, ἡδύνατο τὸ **πρίν** νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς ἐπίρρημα μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν (= π ρ ό τ ε ρ ο ν θὰ ἐπέλθῃ) καὶ ὡς σύνδεσμος χρονικὸς μὲ τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ο τ ο ῦ (= προτοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά προτάσεις

§ 149. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακολούθημα μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μετὰ τὸν σύνδεσμον ὥστε ἢ μετὰ τὸ ὥς (= ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1). ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονός ἢ ὡς δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ (κατὰ τὸ παρόν, § 119,2 ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, § 117, 2: ἄρνησις οὐ). (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε ἢ ποὺ = ὥστε, μετὰ ὁμοίαν ἐγκλίσειν): ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους. Πλοῖα ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπη ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε (= ὥστε μπορεῖτε νὰ ἐπιτεθῇτε) Π. κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῶ στρατῷ (= ὥστε δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν των ὁ Κλέων) Θ

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἀπλῇ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἥτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἂν καὶ πολὺ λάκεις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός: (ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε νὰ ἢ γιὰ νὰ ἢ ἀπλῶς νὰ μετὰ ὑποτακτικὴν): ἔχω τριήρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον (= ὥστε ἤμπορῶ νὰ συλλάβω κτλ.) Π. ἐνετόγχανον τάφρους ὕδατος πλήρεις, ὥς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο (γεφύρας) ἐκ τῶν φοινίκων κλπ. (= ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ διαβαίνουν, ὥστε δὲν ἤμποροῦσαν νὰ διαβαίνουν κτλ.) Π.

Σημείωσις α'. Τὸ μετὰ τὸ ὥστε ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ ἂν, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μετὰ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§ 119,2) ἢ μετὰ δυνητικὴν ὀριστικὴν (§ 117,2): ὥστε ἡμῶν ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἱατρὸν (= ὥστε ἡμῶν ἂν ἀποθάνῃ) Πλ. ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι (= ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔγνων) Π.

Σημείωσις β'. Τὸ ὥστε μετὰ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῇ

1) ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, ἥτοι σκοπός: (ὥστε — γιὰ νὰ): οἱ τριάκοντα ἐβουλήθησαν Ἑλενσίνα ἐξιδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν (= γιὰ νὰ ὑπάρχῃ εἰς αὐτοὺς) Π.

2) ὅρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις: (ὥστε = ὑπὸ τὸν ὅρον, μετὰ τὴν συμφωνίαν — γιὰ νὰ, ἂν πρόκειται νὰ): σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποιήσαντο καὶ πρὸς

Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (= μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ θεωροῦν) Θ. πολλὰ χρήματα ἔδωκεν ἂν Φιλιστίδης, ὥστ' ἔχειν Ὡρεὸν (= γιὰ νὰ ἔχη — ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἔχη) Δημ.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὁμῶς σημασίας ἀντὶ τοῦ ὥστε μετὰ τὸν Ὅμηρον χρησιμοποιοῦνται συνηθέστερον τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, εἴτε μετὰ ἀπαρέμφατον εἴτε μετὰ ὀριστικὴν μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ τοῦ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε προηγείται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐπὶ τοῖσδε (§ 97, IX, 3) : ἀφιέρει σε, ὦ Σόκратες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μετὰ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὁμῶς, δηλαδή μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.). Πλ. οἱ ἐν Ἰθώμῃ ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧτε ἐξίσαιεν ἐκ Πελοποννήσου (= μετὰ τὴν συμφωνίαν ὅτι θὰ) Θ. (Βλ. καὶ § 30, 3, β', Σημ.).

8. Ἑνδοιαστικαὶ προτάσεις

§ 150. 1) Ἑνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουσιν (ἐ ν δ ο ι α σ μ ὶ ν ἦ τ ο ι) φόβον διὰ πιθανὸν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴν ἄρρωσθή-
ση τὸ παιδί της. φοβοῦμαι, μὴ τὸν δυσαρέστησα μετὰ αὐτὰ τὰ λόγια). Αἱ προτάσεις αὗται εἰς τὴν ἀρχίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μετὰ τὸ (ἐνδοιαστικὸν) μὴ ἢ μετὰ τὸ μὴ οὐ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ μὴ (= μή, μήν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ὡ ς γ ἰ ν η κάτι τὸ φοβερόν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ μὴ οὐ (= μὴ δέν, μήπως δέν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ὡ ς δ ἔ ν γ ἰ ν η κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ φύγῃς—φοβεῖται, μὴ δὲ γυ-
ρίσῃς πίσω).

2) Ἑνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν : α) μετὰ ῥήματα φόβου σημαντικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, ὀκνῶ (= μετὰ κατέχει φοβος κτλ.), β) μετὰ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, ποὺ ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπτεύω, φυλάττομαι, ὀρῶ. (= κοιτάζω, προσέχω), —τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α) μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερόν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται κανεὶς οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν : Ἀθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηλώσωσι τὴν Ἀττικὴν (= μήπως ἐρημώσουν) Ξ. ἐγὼ δὲ αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυνηθῶ δηλώσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν (= μήπως δέν δυνηθῶ) Δημ. — τὴν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως ἔχομεν

ἀποτύχει). Θ. **δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν** (= μήπως δὲν ἔχω) Ξ.

Σημείωσις. "Ορα μὴ (ὄρᾳτε μὴ) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρόσθετε μὴ (προσέχετε μὴ): **ὄρᾳτε μὴ πάθωμεν**, ἅπερ πολλοὺς λέγουσι πεπονθέναι Ξ. (πρβλ. **τῆρα μὴ** σᾶς μεθύσουν καὶ σᾶς πιάσουν) — "Ορα μὴ (ὄρᾳτε μὴ) μεθ' ὀριστικῆς = κοίτα μή, σκέψου μή: **ὄρα μὴ παίζων ἔλεγε** (= μήπως ἀστει-εὐόμενος ἔλεγε) Πλ.

β) μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119, 2, Σημ. γ'): οἱ **μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ** (= μήπως ἐπέλθῃ) Θ. — **Μενέλαον ἔχε** (= εἶχε) **τρόμος, μὴ τι πάθοιεν Ἀργεῖοι** (= μὴ πάθουν τίποτε) "Ομ. **οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο** (= μὴ ἐπιτεθῇ κανεῖς) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχῇθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἥτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδήλουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. (Πρβλ. τὰ σημερινά. **Μὴν πάθω τίποτε μ'** αὐτὸ τὸ **φάρμακο**. **Μὴ σὲ δαγκάσῃ** αὐτὸ τὸ **σκυλὶ κ.τ.τ.**). Ἐπειδὴ ὅμως πολλάκις ἐπροτάσσετο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥῆμα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν συναισθηματικὴν κατάστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπτεύω κλπ.), εὐκολον ἦτο στενωτέρον συνεκφερόμεναι αὐταὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἥτοι ὡς ἐξαρτῶμεναι ἐξ αὐτοῦ μὲ τὸ μόριον **μή**, τὸ ὁποῖον οὕτω κατήντησε συνδετικὸν μόριον (πρβλ. § 124, 2 καὶ 3). Πρβλ. 1) **δεῖδια· μὴ θήρεσσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι· μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων. 2) **δεῖδια, μὴ θήρεσσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι μὴ γίνω κλπ.

Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον μὲ τὸ **μή** ἢ **μὴ οὐ** καὶ ὑποτακτικὴν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ **ὅπως** **μὴ** καὶ **οὐ μὴ** μὲ ὑποτακτικὴν ἢ καὶ ὀριστικὴν τοῦ μέλλοντος: **μὴ ἀγροικότερον ἢ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν** (= μήπως εἶναι κάπως ἀγροῖκον κλπ.) Πλ. **μὴ οὐ τοῦτ' ἢ χαλεπόν**, ὃ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν (= μήπως δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον κλπ.) Πλ. καὶ **ὅπως μὴ ὁ σοφιστὴς ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς** (= καὶ ὅς προσέξωμε, μήπως ὁ σοφιστὴς κλπ.) Πλ. **ἔωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἷός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν** (= κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ποτὲ δὲν θὰ παύσω) Πλ. **τοὺς πονηροὺς οὐ μὴ ποτε βελτίους ποιήσετε** (= τοὺς κακοὺς ποτὲ δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τοὺς κάμετε καλοὺς) Αἰσχίν.

9. Πλάγιοι ἐρωτήσεις

§ 151. 1) Πλάγιοι ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις,

αί ὁποῖαι περιέχουν ἐρώτησιν, ἡ ὁποία ἐγένεν ἢ πρόκειται νὰ γίνη καὶ ἀνακοινοῦται εἰς κάποιον. (Πρβλ. *Θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ ;* = *Μὲ ρωτάει, ἂν θὰ ταξιδέψω καὶ ἐγώ.* *Ἦρθα νὰ σέ ρωτήσω, ἂν θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ*).

Αὗται εἰσάγονται

α) ἐὰν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας (§ 122, 2, α') μὲ τὸ (ἐρωτηματικὸν) **εἰ** (= ἂν), αἱ δὲ διμελεῖς μὲ τὸ **εἰ—ἢ** (= ἂν—ἢ), **πότερον ἢ πότερα—ἢ, εἴτε—εἴτε** (= ἂν—ἢ). Εἰς δὲ τὸ δευτερον μέλος διμελοῦς πλαγίας ἐρωτήσεως ἡ ἄρνησις δύνανται νὰ εἶναι οὐ ἢ μή.

Σημείωσις. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν **εἰ** ἡ ἄρνησις εἶναι οὐ (εἰ οὐ), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ ἀπάντησιν καταφατικὴν, **μὴ** δέ, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφιβάλλῃ ἂν ἡ ἀπάντησις, ἡ ὁποία θὰ δοθῇ, θὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ : ἐρωτῶν, **εἰ οὐ καλὴ μοι δοκεῖ εἶναι ἡ ἠθτορικὴ** (= ἂν δὲν μοῦ φαίνεται) Πλ. βούλεται ἐρέσθαι, **εἰ μαθὼν τίς τι μεμνημένος μὴ οἶδεν** (μὴ τυχὼν δὲν γνωρίζει) Πλ. (πρβλ. § 122, 2, α', Σημ.).

β) ἐὰν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, μὲ τὰς ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (§ 122, 2, β') ἢ συνηθέστερον μὲ τὰς ἀντίστοιχους ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπιρρήματα, μάλιστα δὲ τὰ ἀοριστολογικά (**ὅστις, ὁποῖος, ὅπόσος** κτλ. = τίς, ποῖος, πόσος κτλ. — **ὅπου, ὅποι, ὅπόθεν** κτλ. = ποῦ, ποῖ, πόθεν κτλ., § 52, 3, β').

2) Πλάγιοι ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν

α) μετὰ τὰ ῥήματα ἐρωτᾶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύναι, αἰσθάνεσθαι, γινώσκειν καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

β) μετὰ τὰ ῥήματα ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειρᾶσθαι καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

γ) μετὰ λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγιοι ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις. Ὅταν ὁμῶς αὗται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119, 2 Σημ. γ'), μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικαὶ πλάγιοι ἐρωτήσεις : *Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ ἀγαθὰ δεινὰ καλῶν.* (Εὐθεῖα ἐρώτησις : οὐκ αἰσχύνει καλῶν ;)

Πλ. οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Πῶς ἔχει παιδείας ;) Πλ. οὐ γινώσεται γ', ὅς εἰμ' ἐγώ. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ἐγώ ;) Εὐρ. θαυμάζω, ὦ Σώκρατες, ἡ πόλις ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἔκλινεν (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Πῶς ποτε ἔκλινεν ;) Ξ. ἡρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἄν σύμμαχος γένοιτο. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Ἐπὶ τίσιν ἄν σύμμαχος γενοίμην ;) Ξ. ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης ; (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ;) Ξ. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. (Τὸ ἐ ρ ω τ ῶ σιν ἱστορικὸς ἐνεστὼς = ἡρώτησαν. Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τίς ἐθέλει κτλ.) Ξ. Ἀρίστιππος Σωκράτῃ ἤρετο, εἴ τι εἰδεῖν ἀγαθόν. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Οἶσθά τι ἀγαθόν ;) Ξ. Ἡρακλῆς ἠπόρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι ;) Ξ. Εὐθύδημος διεσώπησε σκοπῶν, ὅ,τι ἀποκρίναιτο. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τὶ ἀποκρίνωμαι ;) Ξ.

Σημείωσις α'. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φ ρ ο ν - τ ῖ ζ ε ι ν, ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη μετὰ τὸ ὅπως καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον : τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶαι ἔσονται αἱ οἰες Ξ. Κύρος ἐπεμέλετο, ὅπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἄσιτοι ἔσονται Ξ.

Ἐνίοτε δὲ τὸ ὅπως με ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ ἔντονος προτροπῇ : "Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἥς κέκτησθε (= κοιτάξτε λοιπὸν νὰ φανῇτε ἄξιοι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις β'. Πλάγια ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὅπως μὴ ἢ μὴ πολλάκις συμπίπτουν κατὰ τὴν σημασίαν. Πρβλ. οἱ νόμοι ἐπιμέλονται ὅπως ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται (= πῶς θὰ εἶναι — γιὰ νὰ εἶναι ἢ γιὰ νὰ γίνουν) Ξ. φυλάττου, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βοῦς ποιήσης (= μήπως κάμης — γιὰ νὰ μὴ κάμης) Ξ.

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις

§ 152. 1) Ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποια εἰσάγονται μετὰ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὡς, ὅπως κλπ.) καὶ μετὰ τὰ ἄ ν α φ έ ρ ο ν τ α ι (ἤτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἑξῶθεν ἐννοούμενον : ἔστι Δί- κης ὀφθαλμός, ὅς τὰ πάνθ' ὁρᾷ. σίτω τοσοῦτῳ ἐχοῖτο Σωκράτης, ὅσον ἡδέως ἦσθιε Ξ. ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος (= ἄ ν - θ ρ ω π ο ς, ὅν κλπ.).

ζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς συζητήσεως. Πλ. Οἶμαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν Ξ.

2) εἰς ἀναφορικὰς αἰτιολογικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν· (ἄρνησις οὐ, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων, § 141) : θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδὲν δίδως (= ὅτι ἡμῖν οὐδὲν δίδως = διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) Ξ.

3) εἰς ἀναφορικὰς τελικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπὸν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 142) : ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἀνδρας ἐλέσθαι, οἳ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι (= οἱ ὁποῖοι νὰ συντάξουν, γιὰ νὰ συντάξουν) Ξ. ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κῦρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς ἀπάξει (= ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ ὀπίσω — γιὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ κλπ.) Ξ.

4) εἰς ἀναφορικὰς ἀποτελεσματικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις οὐ), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις μὴ). οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται (= ὥστε αἰρεῖται) Ἡρόδ. ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστὶ ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ. Ξ. οὐκ ἦν ὥρα, οἷα τὸ πεδίον ἄρδεν (= ὥστε ἄρδεν) Ξ. ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταῖους διελθεῖν τὸ πεδίον (= τοσοῦτον, ὥστε διελθεῖν) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικάς ἐκφερομένας διὰ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις πάλιν μὴ) : Παῖδες μοι οὕτω εἰσὶν, οἳ με θεραπεύουσιν (= ὥστε θεραπεύειν με) Λυσ.

5) εἰς ἀναφορικὰς ὑποθετικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν· (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ μὴ).

α) ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι (= εἴ τινα μὴ οἶδα) Πλ. ἃ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα (= εἰ μὴ τινα προσήκει). (Βλ. § 144,1).

β) οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, ἃ μὴ ἠπιστάμεθα (= εἴ τινα

μὴ ἠπιστάμεθα) Πλ. οἱ παῖδες ἡμῶν, ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο (εἰ τινες ἐνθάδε ἦσαν) Λυσ. (Βλ. § 144, 2).

γ) ἐγὼ ὀκνοῖν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη (= εἰ τινα ἡμῖν δοίη) Ξ. (Βλ. § 144, 3) τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅπου τις ἐντυγχάνει, ἐλάμβανον (= εἰ που τις ἐντυγχάνει) (Βλ. § 144, 4, β', Σημ.).

δ) τῷ ἀνδρί, ὃν ἂν ἔλῃσθε, πείσομαι (= ἐάν τινα ἔλῃσθε) Ξ. τούτων γράψω, ὅπόσα ἂν διαμνημονεύσω (= ἐάν τινα διαμνημονεύσω) Ξ. (Βλ. § 144, 4, α'). ὁ κεραυνός, οἷς ἂν ἐντύχῃ, πάντων κρατεῖ (= ἐάν τισιν ἐντύχῃ) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β').

Σημείωσις. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλὴ εὐκτική καὶ ἀντὶ ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἂν : Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μαθάνειν οἷς προσέχοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ μάθοιεν Ξ. (Πρβλ. Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μαθάνουσιν, οἷς ἂν προσέχωσι καὶ μνημονεύουσιν, ἃ ἂν μάθωσι).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι μὲ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς, ἥ, ὃ συνδέονται λίαν χαλαρῶς μὲ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἐννοίαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μὲ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἡ ἀντωνυμία ὅς (ἥ, ὃ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν οὗτος (§ 45, 2) μὲ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον (καί, δέ, ἀλλὰ κλπ.) : ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλανον καὶ ἦκον ταχύ ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγὺς που ἦν βασιλεὺς (= τ ο ὕ τ ω δὲ καὶ δῆλον ἦν) Ξ. οὕτω δὲ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαιναν ἡ βασιλὴν καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένηος θυγατέρα ὅς τότε ἦε ἐς Θερμοπύλας (= ο ὕ τ ος δὲ τότε ὁ Λεωνίδης) Ἡρόδ. πῶς οὖν ἂν ἐνοχος εἴη (Σωκράτης) τῇ γραφῇ ; ὅς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγράπτο, φανερός ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς κλπ. (= ο ὕ τ ος γ ά ρ , ἀ λ λ ' ο ὕ τ ος ἀντὶ μὲν κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἐξῆς.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἰς ἄλλος γνῶσιν ἢ ἀμέσως, ἥτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ ἐμμέσως,

ἤτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρό-
τερον. (*Βρέχει. Λέει πὺς βρέχει—Θὰ φύγω αὐριον. Ὁ Πέτρος εἶπε*
ὅτι θὰ φύγη αὐριον—Στείλε μου τὰ βιβλία. Ὁ Πέτρος εἶπε νὰ τοῦ
στείλω τὰ βιβλία).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν, οἱ λόγοι
τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α) αὐτολεξεί, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον,
μὲ πρόταξιν ἀπλῶς τῆς λέξεως: **λέγει, εἶπε, ἔφη** κ.τ.τ. ἢ **ἐρωτᾷ,**
ἠρώτησε ἢ ἤρετο κ.τ.τ.: *Οἱ παρόντες τῶν Σκηπτῶν εἶπον· ψεύ-*
δεται σε οὗτος, ὃ Δερκυλίδα. — *ἤρετο ὁ Μειδίας· ἐμὲ δὲ ποῦ χορὴ οἴ-*
κεῖν, ὃ Δερκυλίδα; Ξ.

β) μετὰ βλημένον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἀναλόγως τῆς
μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἐξηρητημένον λόγον (μὲ μετα-
βεβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἔγκλισιν κλπ.
βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον ἐξηρητημένος
ἀπὸ ἐν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ῥῆμα, λέ-
γεται **πλάγιος λόγος**.

4) Εἷς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρό-
τασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικὴν, δύναται ὅμως νὰ προέρχε-
ται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότα-
σιν δευτερεύουσας: *λέγει ὡς ὑβριστὴς εἰμι* (Εὐθ. λόγος. Ὑβριστὴς
εἶ) *Λυσ. ἐκέλευον αὐτοὺς πορεύεσθαι.* (Εὐθ. λόγος. Πορεύεσθε) Ξ.
Κλέαρχος ἀνηρώτα τοὺς ἀγγέλους, τί βούλονται. (Εὐθ. λόγος. Τί βού-
λεσθε;) — *Ὁ Κλέαρχος εἶπεν, ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα*
πεποικῶς εἶη. (Εὐθ. λόγος. Δέξιππον οὐκ ἐπαινῶ, εἰ ταῦτα πεποίη-
κε). *Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθεῖη*
θηρῶν. (Εὐθ. λόγος. Μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θη-
ρῶν) Ξ.

§ 156. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α') αἱ κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου

1) ἐάν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς **εἰδι-**
κὰς προτάσεις (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικά, § 139 κ.ε.) ἢ εἰς
ἀπαρεμφρατικὰς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφρατον, μετὰ ῥήματα λε-
κτικὰ) ἢ εἰς **μετοχικὰς προτάσεις** (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχήν, μετὰ

ρήματα αίσθητικά ἢ γνωστικά) : ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν εἰς τὰ φρέατα Θ. (Εὐθύς λόγος : Οἱ Π. φάρμακα ἐσβεβλήκασιν εἰς τὰ φρέατα). πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι Λυσ. (Εὐθύς λόγος : Ὅμόνοια μέγιστον ἀγαθὸν ἐστὶ). Ἀβροκόμας ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ὅτι Κῦρος ἦν ἢ εἴη) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστὶ.).

2) ἐὰν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ), μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικές προτάσεις (μετ' ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικά ἢ κελευστικά ἢ εὐχετικά κ.τ.τ.) : Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι τὰς πύλας Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἀνοίξατε τὰς πύλας) Ξ. οἱ στρατιῶται ἠῤυχοντο Κῦρον εὐτυχῆσαι. (Εὐθύς λόγος : Εὐτυχῆσει Κῦρος).

3) ἐὰν εἶναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἤτοι εὐθεταὶ ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς πλαγίας ἐρωτήσεις : Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἰ τι εἶδείη ἀγαθόν Ξ. (Εὐθύς λόγος : Οἷσθ' τι, ὦ Σώκρατες, ἀγαθόν ;) Βλ. § 151 κ.έ.

Β') αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρητημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου

1) μετὰ ῥῆμα ἀρκτικοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἐγκλίσιν τοῦ εὐθέως λόγου : λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει Πλ. (Εὐθύς λόγος : Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.). Ὅρω σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ποῖαν ὁδὸν τράπωμαι ; ἀπορῶ.).

2) μετὰ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυννητικὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν δυννητικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἀπλὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἄνευ τοῦ ἂν) συνήθως μὲν τὴν μετατρέπουσιν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦσιν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικὴν του σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος : Κῦρος τῷ Κλέαρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι (= διότι) ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἄγε, ὦ Κλέαρχε, τὸ στράτευμα... ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστὶ). Ἀπεκρίνατο ὅτι μανθάνοιεν ἃ οὐκ ἐπίσταντο Πλ. (Εὐθύς λόγος : Μανθάνομεν, ἃ οὐκ ἐπιστάμεθα) — ἠῤξαντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν

γῆν ἀφίκοιντο Ε. (Εὐθύς λόγος : Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα). Προεῖπον αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν Θ. (Ἡδύνατο νὰ λεχθῇ καί : Προεῖπον αὐτοῖς μή... εἰ μὴ πλέοιεν καὶ μέλλοιεν... Εὐθύς λόγος : Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίοις, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κτλ.). Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. (Ἡδύνατο νὰ λεχθῇ καί : Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψοι αὐτόν. Εὐθύς λόγος : Ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Πολλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αἰτιολογικὴ εἰσαγομένη μὲ τὸ γὰρ ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἢ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου : ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαιμόνα ἐκέλευεν ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός (= οὐ γὰρ ἦν—ἦ—εἴη κύριος αὐτός= διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ε. (Εὐθύς λόγος : Ἰτε εἰς Λακεδαιμόνα· οὐ γὰρ εἰμι κύριος ἐγώ). λέγεται δὲ καὶ Ἀλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν (= ὅτε δὴ ἡλᾶτο) Θ. μετὰ δὲ τοῦτον (λέγεται) βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλόν, τῷ (= ᾧ) οὐνομα Ἄνυσιν εἶναι (= ᾧ ὄνομα Ἄνυσις ἦν) Ἡρόδ. (§ 53, 2, β.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

· § 157. 1·) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῆθεν εἶναι ἀφηρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρᾶς, ἥτοι τοῦ σκοποῦ, ἡ τοπικῆς. Πρβλ. § 28,6 καὶ 7.).

Μὲ τὴν ἀρχικὴν του δὲ σημασίαν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα βαίνειν, φέρειν, διδόναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι (= ἐκλέγειν), πέμπειν καὶ ἄλλα συνώνυμα : βῆ δ' ἰέναι κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν (= ἔβη ἰέναι=ἐβάδισε ἢ ἐκίνησε, γιὰ νὰ πάῃ) "Ομ. τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν (= νὰ τὴν φυλάγουν). Ἡρόδ. τίς σφῶε ξυνέηκε μάχεσθαι ; (= ὥσπερ μάχεσθαι= ὥστε νὰ φιλονικήσουν) "Ομ.

Σημείωσις. Μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὸ ἄρθρον τοῦ: *Μίνως τὸ ληστικὸν καθήκει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ* (= ἵνα ἴοιεν αἱ πρόσοδοι κλπ.).

2) Ἡ ὀνομαστικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτώσιν: *νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. Νίκησον ὁργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς.*

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενόν του εἰς τὴν αὐτὴν πτώσιν μὲ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον *ἂν*. (§ 117, 2 καὶ 119, 2 κ.έ.): *τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις. Οἶμαι οὐδενὸς γ' ἂν ἤττον φανῆναι δίκαιος* (= ὅτι φανείην ἂν) Ξ. *Κῦρος εἰ ἐβίω, ἄριστος ἂν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι* (= ὅτι ἐγένετο ἂν) Ξ.

§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται *εἰδικόν* ἀπαρέμφατον ἢ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται *τελικόν* ἀπαρέμφατον.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν. (ἢ ὅποια κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικόν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅτι... πὼς...), τὸ δὲ τελικόν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἥτοι διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς: *Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι* (= ὅτι ἴσασι = ὅτι γνωρίζουν) Ξ. *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπεν* (= νὰ ἐπιμελῶνται) Ξ.

§ 159. *Σύναρθρον* τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιῇται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτώσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μὲ προθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῇται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν ἢ ὡς ἐπεξήγησις: *τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέρησεν Αἰσχίν. νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. τῷ ζῆν ἐστι τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν* Πλ. *Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο* (= ἀντὶ νὰ πάη) Ξ. *Σωκράτης ἐθαυμά-*

το ἐπὶ τῷ εὐθόμως τε καὶ ἐνδόλως ζῆν (=διὰ τὸ ὅτι ἔζη) Ξ. ὥσπερ
εἰς τὸ διώκειν (=εἰς καταδίωξιν) Ξ. Κῆρος ἐγένετο ὁρῶν μόνον τὸ
παίειν Ξ. τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλέον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν Πλ.

§ 160. Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται

1) ὡς ὑποκείμενον : πόλεός ἐστι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι
(= τὸ νὰ γίνῃ ἀνάστατος) Λυκ. οὕτω χορὴ ποιεῖν Ξ. (§ 164).

2) ὡς κατηγορούμενον : τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.

3) ὡς ἀντικείμενον : φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. (§ 163).

4) ὡς ἐπεξήγησις : εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτης
(= δηλαδή τὸ νὰ ἀμύνεται τις) "Ομ. (§ 23).

5) ὡς προσδιορισμὸς τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὕτω δὲ λαμ-
βάνεσθαι συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὰ ἐπίθετα : ἀ γ αὐτός, ἐ π ι-
τ ή δειός, ἰ κ α νός, δεινός, ἄ ξ ι ος, ῥ ᾱ δ ι ος, χ α λ ε πός,
ή δ ὅς κ.ἄ.τ. δεινὸς λέγειν. ῥάδια πάντα θεῶ τελέσαι. (Πρβλ. οἷός
ἀμείνων παντοίας ἀρετάς, ἡμὲν πόδας ἡδὲ μάχεσθαι = καὶ ὡς πρὸς τὸ
μάχεσθαι) "Ομ. ἄξιός θαυμάσαι (=ἄξιός θυμιάζεσθαι. Λέγεται ἐπί-
σης καὶ οὕτω, ἀλλὰ σπανιώτερον) Θ. Οὕτω καὶ : οἷός τέ εἰμι ποιεῖν τι
(=εἶμαι ἰκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) ἀπολύτως, εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀνα-
φέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν
κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι :
ἐ κ ὢ ν εἶ ν α ι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), τὸ κατὰ
τ ο ῦ τ ο ῦ ν εἶ ν α ι (=ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον), τὸ ἐπὶ τ ο ῦ τ ῳ εἶ-
ν α ι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ ν ὦ ν εἶ ν α ι (=ὅσο γιὰ
τώρα), ἐ μ οῖ δ ο κ εῖ ν ἢ ὡς ἐ μ οῖ δ ο κ εῖ ν (=ὅπως νομίζω ἐ-
γώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), ὀ λ ί γ ο υ δ εῖ ν ἢ μ ι κ ρ ο ῦ δ εῖ ν (=
λίγο λείπει ἢ ἔλειψε, σχεδόν), ὡς εἰ π εῖ ν ἢ ὡς ἔ π ος εἰ π εῖ ν
(=γιὰ νὰ πῶ ἔτσι), ὡς σ υ ν τ ὀ μ ῳς εἰ π εῖ ν ἢ σ υ ν ε λ ὄ ν τ ι εἰ-
π εῖ ν (=γιὰ νὰ μιλήσω συντόμως) κ.ἄ.τ. : ἐκὼν εἶναι οὐδὲν φέεσθαι
Πλ. λέγουσιν ἐμοὶ δοκέειν οὐκ ὀρθῶς Ἡρόδ. τὸ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας
ἐπομιμνήσκειν καὶ λέγειν μικροῦ δεῖν ὁμοίον ἐστὶ τῷ ὀνειδίσειν Δημ.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι τίποτε
ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὁποῖον ὅμως προσδιορί-
ζει οὐχὶ μίαν λέξιν, ἀλλ' ὁλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα
ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (§ 157, 1).

7) ἀντὶ προστακτικῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντὶ εὐκτικῆς (εὐχεταικῆς):
 θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι (= θαρσῶν μάχοι) "Ομ. Πρβλ.
 τεύχεα συλήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν δόμε-
 ναι πάλιν (= δότω) "Ομ.— Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν ἢ Τυδῆος
 υἱὸν (= λάχοι=εἴθε νὰ λάβῃ τὸν κληρὸν) "Ομ. θεοὶ πολῖται, μὴ με
 δουλείας τυχεῖν (= μὴ τύχοιμι ἐγὼ) Αἴσχ.

8) ἐπιφωνηματικῶς, εἰς ἀναφωνήσεις: ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ!
 (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 157, 1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατική
 σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ
 ἀπαρέμφατον. (Ταυτοπροσωπία): φοβοῦμαι διελέγχειν σε (ἐγὼ
 φοβοῦμαι, ἐγὼ διελέγχειν) Πλ. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε
 (σὺ θέλε, σὺ ἀκούειν, σὺ πλουτεῖν) Μέν. ἀδικεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν νομίζει
 Κύρος (Κύρος νομίζει, Κύρος ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπα-
 ρέμφατον, ἢ ἄλλο ὄνομα. (Ἐτεροπροσωπία): Σωκράτης τοὺς
 συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπε (= νὰ ἐπιμελῶνται, οἱ
 συνόντες) Ξ. τοῖς Αἰγινῆταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν Θυρέαν οἰ-
 κεῖν (= ἵνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινῆταις) Θ. Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον
 φησὶν εἶναι (= λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.). Πλ.

Σημείωσις. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τινὰ ὡς γενικὸν καὶ ἀόριστον ὑποκείμενον
 ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐ-
 τῆς: ἀδύνατόν ἐστιν πονηρὸν ὄντα καλοὺς κἀγαθοὺς φίλους κτήσασθαι (= κτήσα-
 σθαι τινα ὄντα πονηρὸν= νὰ ἀποκτήσῃ τις ὦν πονηρὸς) Ξ. Ὁμοίως παραλεί-
 πεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τινὰς ἢ τοὺς ἀνθρώπους· βλ. π.χ. Ξεν. Ἀ-
 πομν. 1, 1. 9.

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγορού-
 μενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχῃ, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει
 ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν. "Ο-
 ταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος
 κατὰ πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορι-
 σμός τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς
 κατὰ πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, δύναται ὅμως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ'

αἰτιατικὴν : Σωκράτης ἡγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι Ξ. νομίζω ὑμᾶς εἶναι εἶναι καὶ φίλους καὶ συμμάχους Ξ. οἱ πρέσβεις Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς πόλεμον γενέσθαι (πρβλ. γενοῦ ὡς π ρ ο θ υ μ ό τ α τ ο ς) Ξ. — Ἐρετριεὺς Ἀθηναίων ἐδείθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι (πρβλ. β ο η θ ο ἰ γενεσθε) Ἡρόδ. Κῦρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἤκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα· καὶ Ξενία ἤκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικὴν πτώσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντὸς ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου : **θαρασῶν ἦν, Διόμηδες, μάχεσθαι, πάντα τὰδ' ἀγγεῖλαι μηδὲ ψευδάγγελος (σὺ) εἶναι** "Ομ. **Σὺ δέ, Κλεαρίδα, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν** Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις, ἥτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου με ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα με ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδὴ, ὁποία π.χ. **μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε**, ἡ αἰτιατικὴ **αὐτούς**, ἡ ὁποία κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως **ἐκέλευσε** (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἦτο δυνατόν νὰ συνδεθῇ στενότερον με τὸ ἀπαρέμφατον **μένειν** καὶ νὰ νομισθῇ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξε αὐ τ ο ἰ νὰ μένουν). Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σύν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις· ἥτοι, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἐνομίσθη ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αἰτιατικὴν, ἤρχισεν νὰ τίθεται αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὁποία δὲν συντάσσονται με ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἀλλὰ με γενικὴν ἢ δοτικὴν, ἡ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων : οὐ **σε** **ἔοικε** κακὸν ὡς δειδίσσεσθαι "Ομ. (πρβλ. **ἔοικα τινι**). **δέομαι ὑμᾶς** **συνγνώμην** **ἔχειν** (πρβλ. **δέομαι τινος**) Λυσ. **παρήγειεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας** (πρβλ. **τοῖς ἅ λ λ ο ἰ ς** **πᾶσι** **παρήγειεν** **ἐξοπλιζέσθαι**) Ξ. **ὁμολογεῖται τὴν πόλιν** **ἡμῶν ἀρχαιοτάτην** **εἶναι** Ἰσοκρ. (πρβλ. **ὁμολογεῖται Κ ὕ ρ ο ς** **κράτιστος** **γενέσθαι**) Ξ. **κίνδυνός ἐστι**) **πολλοὺς** **ἀπόλλυσθαι** Ξ.

Τέλος δὲ ἤρχισεν νὰ χρησιμοποιεῖται ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίχ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως : **ἐμὲ** **παθεῖν ταῦτα, φεῦ!** **Αἰσχ. βουλοίμην** **δ' ἂν ἐμὲ** **τε** **τυχεῖν ὧν** **βούλομαι, τοῦτόν** **τε** **παθεῖν ὧν** **ἄξιός ἐστι** (ἐ γ ὠ βουλοίμην—ἐ μ ἐ τυχεῖν).

§ 163. "Αναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι) ὡς ἀ ν τ ι κ ε ῖ μ ε ν ο ν δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) **Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λ ε κ τ ι κ ᾶ καὶ τὰ δ ο ξ α σ τ ι κ ᾶ, ὡς: **λέγω, φημί, ὁμολογῶ** κτλ. **δοκῶ, νομίζω, οἶμαι** κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς **οὐ, σπα-**

νιώτερον μῆ) : τὸν μὲν καλὸν κάγαθόν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναί φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον (= ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. ὅ,τι ἄν ποιῆς, νόμιζ' ὁρᾶν θεοὺς τινας (= νόμιζε ὅτι ὁρῶσι θεοὶ τινες). ἔλπιζε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς (ὅτι πράξεις καλῶς = ὅτι θὰ εὐτυχήσῃς). ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτότομοι (= ὅτι δὲν ἦσαν) Θ. ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἐκόντα ἄρχειν (ὅτι κανεῖς δὲν ἤθελε) Πλ. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ').

2) Τελικὸν ἀπαρέμφατον (κατὰ πάντα χρόνον, π λ ἡ ν μ ε λ λ ο ν τ ο ς) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφεστικά, τὰ κελευστικά ἢ προτρεπτικά, τὰ κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικά καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν ὡς ἐ φ ῖ ε μ α ι, ἐ π ι θ υ μ ῶ, π ο θ ῶ, ἐ θ ἔ λ ω, β ο ὔ λ ο μ α ι, φ ο β ο ῦ μ α ι, δ ἔ δ ο ι κ α (= ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κ λ π., κ ε λ ε ῦ ω, λ έ γ ω (= διατάσσω), π ρ ο τ ρ έ π ω, σ υ μ β ο υ λ ε ῦ ω, π ε ῖ θ ω (= προσπαθῶ νὰ πείσω), ἀ π α γ ο ρ ε ῦ ω, κ ω λ ῶ ω, δ ῶ ν α μ α ι, ἔ χ ω (= δύναμαι), π έ φ υ κ α (= εἶμαι πλάσμενος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), ἐ π ῖ σ τ α μ α ι, ο ἶ δ α (= γνωρίζω ἢ εἶμαι ἱκανός), μ α ν θ ἄ ν ω κ τ λ. (ἄρνησις μῆ) : Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. ἐκέλευον σοὶ διδόναι τὰριστέα τοὺς στρατηγούς (= εἰς σὲ νὰ δώσουν) Πλ. οἱ Ἀθηναῖοι προεῖπον τοῖς στρατηγοῖς μὴ ναυμαχεῖν (= διέταξαν νὰ μὴ) Θ. οἱ στρατιῶται οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν (= νὰ κοιμηθοῦν) Ξ. τὴν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν ἐξουσίαν (= μάθε νὰ ὑποφέρῃς).

Σημεῖωσις. Τὰ ῥήματα ὑ π ι σ χ ν ο ῦ μ α ι, ἐ π α γ γ έ λ λ ο μ α ι, ὁ μ ν υ μ ι, ἐ λ π ῖ ζ ω, π ρ ο σ δ ο κ ῶ κανονικῶς συντάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποια μέλλουσαν πράξιν, ἣ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι μῆ, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου : ἐπαγγελλόμεθα Ἀριαίφ εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείον καθιεῖν αὐτὸν (= ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν καθίσωμεν) Ξ. ὦμοσαν μὴ προδώσειν ἀλλήλους (= ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ. (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον

Ἀ π ρ ό σ ω π α ῤ ῥ ῆ μ α τ α

§ 164. 1) Ἀπρόσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς : χορή, δεῖ, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρεσκεύασται, παρεσκεύαστο κ τ λ. δεῖ χρημάτων

(= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δημ.οὔτω χρή ποιεῖν (ἔτσι πρέπει νά) Ξ.

Μετὰ τοῦ ἀπροσώπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμός κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ π ρ ο σ ω π ι κ ή, § 71, 5): τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων (=διὰ τοὺς χρηστοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθοῦν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἰσοκρ. μέλει μοί τινος (=μὲ μέλει γιὰ κάτι τι). οὐ μεταμέλοι μοι (=δὲν μετανῶ) Πλ. τοῖς ἀκροῦσιν ἀμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης Δημ. ἐπειδὴ παρεσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο (=ἀφοῦ εἶχον παρασκευασθῇ οἱ Κορινθιοὶ) Θ. (Πρβλ. μὲ μέλει, μὲ γνοιάζει—τοῦ κατέβηκε νά, τοῦ βουλήθηκε νά).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπρόσωπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἐν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ οὐδέτερον κάποιου ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥῆμα ἔστι, ἢ ἀπὸ κάποιου ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥῆμα ἔχει, συντάσσεται συνήθως ἀναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὔτω συντάσσονται

α') μὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα χ ρ ή, δεῖ, πρέπει, προσήκει, δοκεῖ (=φαίνεται καλόν), μέλει (=πρόκειται), εἴμαρται, εἴμαρτο, ἔστι, ἐνεστί, πάρεστι, οἷόν τέ ἐστι (=εἶναι δυνατόν), ἔξεστι (=ἐπιτρέπεται), ἐγχωρεῖ, ἐνδέχεται, συμβαίνει κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωποι φράσεις καλῶς ἔχει, ἀναγκαίως ἔχει, κλπ. ἀνάγκη (ἐστί), ὥρα (ἐστί), καιρός (ἐστί), ἄξιόν (ἐστί), δυνατόν (ἐστί), ἀδύνατόν (ἐστί), ῥαδιόν (ἐστί), χαλεπόν (ἐστί), εἰκόσ (ἐστί=φυσικὸν ἢ ἐπόμενον εἶναι) κλπ. (ἄρνησις μή): δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους (=πρέπει νὰ φοβῇται ὁ στρατιώτης) Ξ. ἔδοξεν αὐτοῖς προῖέναι (=τοὺς ἐφάνη καλὸν νὰ προχωρήσουν) Ξ. ἔστιν ἰδεῖν (=εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ τις) Ξ. ὑμῖν εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι (=σεῖς μπορεῖτε νὰ καταστῆτε εὐδαίμονες) Δημ. νῦν ἔξεστιν ὑμῖν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων Ξ. τῷ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι Πλ. (§ 162)—ὥρα ἀπέναι Πλ. δίκαιον εὐ πράττοντα μεμνήσθαι θεοῦ (=δίκαιον εἶναι... νὰ ἐνθυμῇται τις) Μεν.

β') μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα λέγεται, ὁμολογεῖται, ἀγγέλλεται, ἄδεται, θρυ-

λεῖται, νομίζεται, δοκεῖ (= φαίνεται, νομίζεται) κ.λ. :
 ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι (= ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν
 ἐστὶ) Ἰσοκρ. Ἐπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι (= μού
 ἐφάνη ὅτι ἦτο) Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσ-
 ὧπου προσωπικῆς σύνταξης καὶ οὕτως ἐξαίρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον
 ἐνεργεῖ ἢ πάσχει, ὅ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον : πολλοὺ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαντοῦ
 ἀπολογεῖσθαι (= πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τὸ νὰ κτλ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θά
 ἦτο : πολλοῦ με δεῖ ὑπὲρ ἑμαντοῦ ἀπολογεῖσθαι) Πλ. ὦ Πρόδικε, δίκαιος εἰ
 βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ (= ἔχεις ἡθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ κλπ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις
 θά ἦτο : ὦ Πρόδικε, δίκαιόν ἐστὶ σε βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ) Πλ. δίκαιός εἰμι
 ἀπολογησασθαι πρὸς ταῦτα. (Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θά ἦτο : δίκαιόν ἐστὶ
 ἀπολογησασθαι με πρὸς ταῦτα) Πλ.

Ἡ προσωπικὴ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ δοκεῖν, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται
 μὲ τὴν σημασίαν τοῦ φαίνεσθαι ἢ νομίζεσθαι : ἔδοξεν αὐτῷ
 σκηπτὸς πεσεῖν (= τοῦ ἐφάνη πὼς ἔπεσε κεραυνός) Ξ.

2. Ἡ μετοχή

§ 165. 1) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὅμως δη-
 λοῦ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ρῆμα. (πρβλ. λύων, λύουσα,
 λυόν· λυόμενος, λυομένη, λυόμενον—λύσας, λύσασα, λύσαν· λυθεῖς, λυ-
 θεῖσα, λυθὲν κλπ.).

Ἡ ῥηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ
 τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μῆριον ἄν :
 ἐνθὲνδε ἄνδρες οὐτε ὄντα οὐτε ἄν γενόμενα λογοποιοῦσιν (= ἂ οὐτε
 ἔστιν οὐτε ἄν γένοιτο) Θ. Φίλιππος ἐλὼν Ποτίδαιαν καὶ δυνηθεὶς ἄν
 αὐτὸς ἔχειν, εἶπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε (= εἰ καὶ ἡδυνήθη ἄν αὐτὸς
 ἔχειν) Δημ. (πρβλ. § 157, 1 καὶ 2).

2) Ἡ μετοχὴ χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατη-
 γορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιθετικὴ με-
 τοχή—κατηγορηματικὴ μετοχή).

β') ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιρρηματικὴ
 μετοχή).

§ 166. Ἐπιθετικὴ μετοχή. 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται
 συνήθως μὲ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρό-
 τασιν εἰσαγομένην μὲ τὸ ὅς ἢ ὅστις, (διὸ λέγεται καὶ ἀναφορικὴ

μετοχή) : οἱ νῦν ὄντες ἄνθρωποι (=οἱ ἄνθρωποι, οἱ νῦν εἰσιν). Κλέαρχος ἐπολέμοι τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι (=οἱ ὠκοῦν) Ξ.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετική μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπίθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ : ὁ ἥδιστα ἐσθίων ἥκιστα ὄφου δεῖται (=πᾶς ὅστις ἥδιστα) Ξ. (Πρβλ. § 26).

§ 167. Κατηγορηματική μετοχή. Ἡ μετοχή ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ : ἐγὼ διατελῶ ταῦτα νομίζων Ξ. ὁρῶ σε φυλαττόμενον Ξ.

Α') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ῥῆμα εἶναι καὶ ῥήματα ἢ φράσεις ποὺ σημαίνουν ἰδιαίτερον τινα ὁρισμένον τρόπον τοῦ εἶναι, ὡς τυχαίνω (=τυχαίω, κατὰ τύχην εἶμαι, καὶ ἔπειτα=εἶμαι, ἀπλῶς), λανθάνω (=μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμμένος), φαίνομαι, φανερός εἰμι, δῆλός εἰμι (=εἶμαι φανερός, εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ...), ὀλιχομαι (=ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγᾶτος), φθάνω (=ἔρχομαι πρωτύτερα, προφτάνω), διαγῶ, διαγίγνομαι, διατελῶ (=περνῶ τὸν καιρὸν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχή ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεῦον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἡ δὲ μετοχή δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα: πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὦν (=τυχαίνει νὰ εἴσαι, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. ἐγὼ ὠχόμην ἀπιὼν οἶκαδε (=ἀνεχώρησα κι ἐπῆγα, ἀνεχώρησα κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. οὕτω τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανε τρεφόμενον στρατεύμα (=ἐτρέφετο λάθρα) Ξ. δῆλος εἰ οὐκ ἐντετυχηκῶς τῷ ἀνδρὶ (=προφανῶς δὲν ἔχεις...) Πλ. πλείστον δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαῖνον ἄξιός εἶναι, ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν (=ὅστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ. ἐπτα ἡμέρας πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν (=διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: χαίρω, ἡδομαι, βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω, ἀγανακτῶ, ἄχθομαι (=δυσαραστοῦμαι), αἰσχύνομαι, μεταμέλομαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχή ἀποδίδεται μὲ τὸ π ο ὐ ἢ τὸ ν ἄ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα). ὁ Εὐθύδημος ἔχαι-

ρεν ἀκούων ταῦτα (= π ο ὺ ἤκουε, νὰ ἀκούῃ) Ξ. ἔλυπούντο οἱ δυ-
νατοὶ καλὰ κτήματα ἀπολωλεκότες Θ. τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων
(= π ο ὺ τὸ λέγω, νὰ τὸ λέγω) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο
τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι Θ.

3) τὰ ἐν ἄρξεω ρ, λήξεω ρ, ἀνοχῆ ρ, καρτερίας καὶ
καμάτου σημαντικά ῥήματα, ὡς: ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἄρ-
χίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγο-
ρεύω (ἄορ. ἀπεῖπον, πρκμ. ἀπείρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ.ἄ.τ.
(Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον
ῥῆμα) : ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἱατρικῆς λέγων (= θὰ ἀρχίσω νὰ λέγω. ἦ-
τοι θὰ ἀρχίσω τὴν ἐξέτασίν μου ἀπὸ) Πλ. Σωκράτης οὐδέποτ' ἔληγε
σκοπῶν, τί ἕκαστον εἶη τῶν ὄντων (= ποτὲ δὲν ἔπαυε νὰ ἐξετάζῃ) Ξ.
οὐκ ἠνέσχετο σιγῶν Ἡρόδ. οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμε-
νος Πλ. ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων
(= ἔχω ἀποκάμει πλέον νά...) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ἐνεργητικὸν παύω συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετο-
χὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ : οἱ περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμι-
σίῳ τοὺς Ἕλληνας ἔπαυσαν φοβουμένους πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν (= τοὺς
ἔπαυσαν νὰ φοβοῦνται, τοὺς ἔκαμαν νὰ μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τὰ ῥήματα εἰς τὴν καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζε-
σθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἡττᾶσθαι, λείπεσθαι (= ὑπολείπε-
σθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ
τὸ καὶ ἡ π ο ὺ ἢ νὰ ἢ μὲ τὸ νὰ ἢ εἰς τὸ νὰ κ.ἄ.τ. καὶ μὲ
τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με (= καλὰ ἔκαμες καὶ
μοῦ τὸ θύμισης, καλὰ ἔκαμες π ο ὺ μοῦ κτλ.) Πλ. ἀδικεῖτε πολέμου
ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες Θ. ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος
(= κάνε μου τὴ χάριν νὰ) Πλ. τοὺς φίλους πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν
(= νὰ τοὺς νικᾷς εἰς τὸ νὰ τοὺς εὐεργετῇς) Ξ. τούτου οὐχ ἡττη-
σόμεθα εὖ ποιοῦντες (αὐτὸν) (= δὲν θὰ φανῶμεν κατώτεροι εἰς
τὸ νὰ τὸν εὐεργετοῦμεν) Ξ

Β') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς
τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται
τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰσθήσεω ρ, γνώσεω ρ, μαθήσεω ρ καὶ μνήμης
σημαντικά, ὡς: αἰσθάνομαι, ὁρῶ, περιορῶ (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), ἀκούω,
πυνθάνομαι, ἐδρίσκω, καταλαμβάνω (= εὐρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι γι-

γνώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ τὸ πὼς ἢ νὰ ἢ πού νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : ἡμεῖς ἀδύνατοι ὀρῶμεν ὄντες περιγενέσθαι (= ὅτι εἴμεθα, πὼς εἴμεθα) Θ. ὀρῶμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε (= ὅτι εἶναι) Ξ. οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικά (= δὲν γνωρίζομεν κανένα πού νὰ ἔχῃ ὑπάρξει ἀγαθός) Πλ. καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους (= τοὺς βρίσκουν νὰ κάθωνται) Ξ. μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου (= ὅτι ἄκουσα) . μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος (= πὼς ἐσύ ἔλεγες) Ξ.

2) τὰ δείξεως, ἀγγεγίλιας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δείκνυμι, δηλῶ, (ἀπο) φαίνω, ἀγγέλλω, (ἐξ) ἐλέγχω κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ πὼς καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : ἐν τῷδε δείξω σοφὸς γεγὼς (= ὦν = ὅτι εἶμαι) Εὐρ. ἀποδείξω τοῦτον μάρτυρας ψευδεῖς παρεχόμενον (= ὅτι παρουσιάζει) Δημ. ἀπηγγέλη Φίλιππος Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν (= ὅτι ὁ Φ. ἐπολιορκεῖ) Δημ. βασιλεῖ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα (= ὅτι ἐπεστράτευσεν) Ξ. ῥᾶδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος (= ὅτι ψεύδεται) Δημ.

Σημείωσις α΄ Μετὰ τὸ ρῆμα συνειδέναι, ὅταν μὲν τοῦτο συνεκφέρεται μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (σὺνοῖδα ἑμαυτῶ, σὺνίσμεν ἡμῖν αὐτοῖς κλπ. = γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος κλπ.), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πτώσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν) : ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ξύνοῖδα ἑμαυτῶ σοφὸς ὢν (= γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πὼς δὲν εἶμαι) Πλ. ἑμαυτῶ ξυνήδειν οὐδὲν ἐπισταμένῳ Πλ.

Ὅταν δὲ τὸ ρῆμα συνειδέναι ἔχῃ ἀντικείμενον ἄλλο ὄνομα καὶ ὄχι τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ὁπότε σὺ νοῖ δά τι νῦν = γνωρίζω καλῶς μετὰ τίνος καὶ δύναιμαι νὰ μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικὴν : οὕτοι ξυνίσασι Μελήτω μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι (= ὅτι ὁ μὲν Μέλητος ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β΄. Τὰ ῥήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἦτοι : 1) μὲ γενικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦνται ἅμεσος ἀντίληψις, 2) μὲ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦνται ἅμεσος ἀντίληψις καὶ 3) μὲ αἰτιατικὴν καὶ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφοτον, ὅταν δηλοῦνται ἐν ἀβέβαιον γεγονός, κάποια φήμη : ἤκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου (= τὸν ἤκουσα μὲ τὰ αὐτιά μου νὰ συζητῇ ἢ πού συνεζήτει κλπ.) Ξ. ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ἤκουσε ἀπὸ ἄλλους ὅτι ὁ Κ. ἦτο) Ξ. ἀκούω κόμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἰκοσι σταδίων ἀπεχούσας (= ἀκούω νὰ λένε πὼς ὑπάρχουν) Ξ. ἤσθησι πώποτε μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος ἢ συκοφαντοῦντος ; Ξ. Ἀρῖαιος ὡς ἤσθητο

Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν Ξ. ἡσθάνετο αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρείῳ δύνασθαι (= εἶχε τὴν γνώμην ὅτι) Θ.

Ὅμοίως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μὲ μετοχὴν καὶ ἄλλοτε μὲ ἀπαρέμφατον καὶ ἄλλα ῥήματα, ὡς:

	μετὰ μετοχῆς	μετ' ἀπαρεμφάτου
ἄρχομαι	= ἀρχίζω νά, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἐνεργείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος: ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων (= κατὰ πρῶτον θὰ διδάξω).	= ἀρχίζω νά, πρῶτην φορὰν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι: πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν; (= νὰ σὲ διδάσκη) Ξ.
φαίνομαι	= ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερόν ὅτι, προφανῶς: φανήσεται ταῦθ' ὡμολογηκῶς (= θὰ ἀποδειγθῇ ὅτι κλπ.).	= φαίνομαι πῶς. παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι: ὁ γελωτοποιὸς κλαίειν ἐφαίνετο Ξ.
αἰδοῦμαι	= ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπὴν μου κάμνω τι: αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο (= ποὺ τὸ λέγω).	= ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπὴν μου δὲν κάμνω τι: αἰσχύνομαι εἰπεῖν τὰληθῇ (= νὰ εἶπω) Πλ.
γινώσκω	= γνωρίζω ὅτι, ἐννοῶ ὅτι.	= ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.
ἐπίσταμαι	= γνωρίζω, ἡξεύρω ὅτι: Περικλῆς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν ἔσομένην Θ. τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα Ξ.	= ἡξεύρω νά: ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω διώκειν τοὺς προσκειμένους Ξ. ὁ Φαγράβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν Ξ. ἐπίσταμαι θεοὺς σέβειν Εὐρ.
οἶδα	= γνωρίζω ὅτι: οἱ Ἕλληνες οὐκ ᾔδεσαν Κῦρον τεθνηκότα (= ὅτι εἶχε φονευθῇ) Ξ.	= γνωρίζω νά, ἡξεύρω νά: οἶδα μάχεσθαι (= νὰ μάχωμαι).
μανθάνω	= μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πῶς: ὁ βασιλεὺς διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις; Ἡρόδ.	= μαθαίνω νά: τοὺς προδότας μισεῖν ἔμαθον Αἰσχ.
μέμνημαι	= ἐνθυμοῦμαι ὅτι: μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου. Ξ.	= ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά: μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι Ξ.
ἐπιλανθάνομαι	= λησιμονῶ ὅτι, πῶς: ἐπιληλήσμεθα γέροντες ὄντες.	= λησιμονῶ νά: ἐπιελαθόμεθα εἰπεῖν.

§ 168. 1) Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συνημμένη** ἐπιρρηματικὴ μετοχή, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὅλως ἰδιαιτερον ὑποκείμενον, ἥτοι ὄνομα ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πᾶσιν γενικῇ. (Γενικὴ ἀπόλυτος): **Θεοῦ διδόντος** οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ **μὴ διδόντος** οὐδὲν ἰσχύει πόνος Μεν.

2) Καὶ ἡ συνημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας αὐτῆς εἶναι

α) **αἰτιολογική**. (ἄρνησις οὐ· πρβλ. § 141). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ ἄτε (δὴ), οἷα (δὴ), οἷον (δὴ) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως: **ὀλεῖσθε ἡδικοκότες τὸν ἄνδρα τόνδε Σοφ. ἅτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες** πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον Ξ. **ἐνταῦθα ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες· οἱ δ' οὐ κατεῖχον** (=διότι ἐνόμιζον ὅτι κατεῖχον) Ξ. **ἐνταῦθα δὴ, ὡς εὖ εἰπόντος** τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν (=ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀ.) Ξ.

β) **τελική**. (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 142 καὶ § 157, 1). Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μετὰ ῥήματα τὰ κινήσεως σημαντικὰ ἢ καὶ μετὰ ἄλλα ῥήματα, ἀλλὰ τότε μετὰ τὸ μύριον ὡς πρὸ αὐτῆς: ἐς Δελφοὺς **χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται** (=ἵνα χρήσῃται) Ἡρόδ. **ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα** (=ἵνα εἴπῃ) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι **παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες** (=μετὰ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.

γ) **χρονική**. (ἄρνησις οὐ ἢ μὴ· πρβλ. § 147). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρηματος, ὡς: ἅμα, αὐτίκα, εὐθύς, μετὰ ξύ, ἔτι κ.ἄ.τ.: **ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι** (=ὅτε ἤριστα ὁ Ξ.). Ξ. **ἠραγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι** (=ἐνῶ συγχρόνως ἔφευγον) Ξ. **πολλαχοῦ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ** (=στό μεταξὺ ἐκεῖ ποῦ ἔλεγα) Πλ. **δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως** (=ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις) Πλ.

δ) **ὑποθετική**. (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 144 κ.ἑ.): **δίκαῖα δράσας** συμμάχους ἔξεις θειοὺς (=ἐὰν δράσῃς). **οὐκ ἂν δύνατο μὴ καμῶν**

εὐδαιμονεῖν (= εἰ μὴ κάμοις). θεοῦ **θέλοντος** καὶ ἐπὶ ῥιπὸς πλείους (= εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε) **παραχωρητική ἢ ἐνδοτική**· (ἄρνησις οὐ. πρβλ. § 146). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικού καὶ ἢ τοῦ καί περ, (σπανίως τοῦ καί τοι), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ πέρ, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι πολὺ): πολλοὶ **ὄντες** εὐγενεῖς, εἰσὶ κακοὶ (= ἄν καὶ εἶναι) Εὐρ. οἷπερ πρόσθεν προσεκύονον Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκύνησαν, **καίπερ** εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο Ξ. εἰσῆλθετε ὑμεῖς **καίπερ** οὐ **διδόντος** τοῦ νόμου Δημ. οὐ τί δυνήσεται, **ἀχνύμενός περ**, **χραιομεῖν** (= ἄν καὶ θὰ λυπῆσαι πολὺ) Ὀμ.

στ) **τροπική**· (ἄρνησις οὐ). Συνήθως κατ' ἐνεστώτα: εἰσὶ δέ τινες τῶν Χαλδαίων, οἱ **ληζόμενοι** ζωσὶ (= διὰ τῆς ληστείας) Ξ. τοῖς ἱππεῦσιν εἴρητο **θαρροῦσι** διώκειν (= θαρροῦντες, μὲ θάρρος) Ξ. (πρβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελῶντας, περπατῶντα ἢ περπατῶντας κ.τ.τ.). Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἢ μετοχὴ ἔχων, (ἔχουσα, ἔχον = μέ): ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης **ἔχων** ναῦς ὀλίγας (= μὲ ὀλίγα πλοῖα) Ξ.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μὲ τὸ οἰκτεῖον ῥῆμα καὶ τὸν σύνδεσμον καὶ: **ληζόμενοι** ζωσὶ (= ληστεύουν καὶ ζοῦν) Κόττην **εὐ ποιῶν** ἀποκτίνουσιν ὁ Πύθων (= καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν ἐφόνευσεν) Δημ.

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. 1) Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ.ε.) ἡ μετοχὴ, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν ἐνικῇ (καὶ σπανιώτερον πληθυντικῇ): **δέον**, **ὄν**, **παρόν**, **ἐξόν**, **χρεών**, **δοκοῦν**, **δόθουν**, **δόξαντα**, **μέλον**, **τυχόν**, **προσταχθέν**, **δεδογμένον**, **προστεταγμένον**, **εἰρημένον**, **γεγραμμένον** κλπ. — **δυνατὸν ὄν**, **οἶόν τε ὄν**, **ἀδύνατον ὄν**, **ῥάδιον ὄν**, **ἄδηλον ὄν** κλπ.: πολλάκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν **ἐξόν** οὐκ ἠθελήσατε (= ἐνῶ ἦτο εἰς σᾶς δυνατὸν) Δημ. δῆλον ὅτι οἶσθα (τίς τοὺς νεωτέρους βελτίους ποιεῖ), **μέλον** γέ σοι (= ἀφοῦ βέβαια σὲ μέλει γι αὐτὸ) Πλ. **δόξαν** δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν (= ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε = ἀφοῦ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα) Ξ. **προσταχθέν** αὐτῷ ἀναγράψαι τοὺς νόμους τοὺς Σόλωνος, ἀντὶ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε (= ἐνῶ νόμους τοὺς Σόλωνος, ἀντὶ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε) Λυσ. παρεκελεύοντο κραυγῇ οὐκ ὀλίγη **χρῶ-**

μενοι ἀδύνατον ὃν ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ σημεῖναι (= ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον) Θ.

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπικῶν ῥημάτων ἢ μετοχή, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον ὡς : τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν ποιητῶν ἀνθρώπων εἰργουσιν ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἀσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν ποιητῶν κατάλυσιν (= διότι κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἶναι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος, ἥτοι ἡ ἐκφορὰ τῆς μετοχῆς κατὰ γενικὴν ἀπολύτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῇθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἀλλ' ἀνεπτύχθη κατόπιν ἐξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 162, Σημ.). Ποικιλία δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι (πρβλ. Πλάτ. Ἀπολ. 37), ἡ γενικὴ ἐμοῦ μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν λέγοντος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκροῶνται (§ 67,4 = ὁμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούειν οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν Σαρπηδόν δ' ἄχος γένετο Γλαῦκου ἀπιόντος (Ὁμ. Μ 392) ἡ γενικὴ Γλαύκου μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν ἀπιόντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ ἄχος γένετο (= εἰς τὸν Σαρπηδόνα λύπη ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Γλαῦκον ἢ γιὰ τὸν Γλαῦκον, πὺ ἀπῆρχετο· § 91, 3). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν, τέλος : ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος (Θουκ. 2, 32) ἡ γενικὴ τοῦ θέρους τούτου μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν τελευτῶντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§ 91,2 = ἐτειχίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη κατὰ τοῦτο τὸ θέρος, ὅτε ἐτελεύτα).

Ἀλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὐκόλον ἦτο ἡ μετοχή, ἡ ὁποία ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νοήματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται δι' ὀλοκλήρου τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (λέγοντος ἐμοῦ — Γλαύκου ἀπιόντος — τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος), νὰ νοῆται ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν γενικὴν τοῦ ὀνόματος (ἐμοῦ — Γλαύκου — τοῦ θέρους τούτου) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὃ δὲ ὅλος κατὰ γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοῆται ὡς αὐτοτελὴς καὶ ἀνεξάρτητος (ἐν ᾧ ἐγὼ λέγω, ἀκούουν οἱ νέοι — ὃ δὲ Σαρπηδὼν ἐλυπήθη, ὅτε ὁ Γλαῦκος ἀπῆρχετο — ὅτε δὲ τὸ θέρος τοῦτο ἐτελείωνε, ἐτειχίσθη ἡ Α.). Κατὰ τὰ τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται κατόπιν ἡ γενικὴ τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, ἥτοι χωρὶς νὰ εἶναι (ὅπως εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ὑποκείμενον αὐτῆς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἢ κάποιος προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν εἰς ἓνα ἄλλον ὅρον αὐτῆς· πρβλ. π.χ. τοῦτο λέγοντος Ξενοφῶντος πτάνυται τις Ξ.

Ὁμοίως παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μετοχὴ κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει ὀλοκλήρου πρότασιν (§ 23), ὡς π.χ. δῆλον ὅτι οἶσθα τοῦτο μέλον γέ σοι (= πρᾶγμα δὲ μέλει γέ σοι) Πλ.

οὐκ ἐσώσασμέν σε, οἶόν τε ὄν καὶ δυνατόν (= οὐκ ἐσώσασμέν σε, καὶ οὐκ ἐπράξαμεν ἔργον οἶόν τε ὄν κλπ. = ἔργον, ὃ οἶόν τε ἦν κλπ.) Πλ. (πρβλ. ἡ τις Ἀχαιῶν ῥίψει χειρὸς ἐλὼν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ὄλεθρον = παρέχων οὕτω λυγρὸν ὄλεθρον Ἰλ. Ω 735).

Σημειώσεις β'. Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου βλ. Σχῆμα ἀνακόλουθον.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.

§ 170. Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοιοπύπτωσι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν

1) συνδέονται μετὰ ξύτων διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων, ὅταν εἶναι ὁμοειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὅρον τῆς προτάσεως : οὗτοι προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν Ξ. Κλέαρχος ἦδει καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὄντας Ξ.

2) ἐκφέρονται ἀσυνδέτως

α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὅρον τῆς προτάσεως : προϊόντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες Πλ. (Ἡ πρώτη μετοχὴ χρονική, ἡ δευτέρα κατηγορηματική).

β) ὅταν ἡ μία προσδιορίζη τὴν ἄλλην : Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον Ξ. (= ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συνέλεξε στράτευμα, καὶ συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει).

Ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνατόν νὰ ἀποτελῇ μετὰ τοῦ ῥήματος μίαν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἡ ἑτέρα : ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων κινδυνεύουσα διατετέλεκεν Δημ. (Πρβλ. ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων αἰεὶ ἐκινδύνευεν).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως : τὰ δέκα τάλαντα ὀρώντων, φρονούντων, βλεπόντων ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι Αἰσχίν.

3. Ρηματικά ἐπίθετα εἰς -τος καὶ -τέος.

§ 171. 1) Τὰ εἰς -τος, (-της, -τον) ῥηματικά ἐπίθετα (τὰ ὁποῖα ἀρχῇθεν ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν

α') ὅ,τι καὶ ἡ μετοχή τοῦ παρὰκειμένου ἢ τοῦ ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου : λυτὸς (= λελυμένος), γραπετός (= γεγραμμένος), δυνατός (= δυνάμενος, ἰσχυρός), ῥυτός (= ὁ ῥέων), θνητός (= ὁ θνήσκων, ὁ ὑποκείμενος εἰς θάνατον), ἀπρακτός (= ὁ μὴ πράξας), ἀστράτευτος (= ὁ μὴ στρατευσάμενος)· (πρβλ. τὰ σημερινά : κλειστός, σπρωτός—νερό καυτός=ποὺ καίει, ἀνύπρακτός=ὁ μὴ ὑπάρχων—ἀπρογυμνάσις=ὁ μὴ προγευματίας).

β') τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : ὁρατός (= ὁ δυνάμενος ὁρᾶσθαι), βατός (= ὁ δυνάμενος βαίνεινσθαι), τρωτός (= ὁ δυνάμενος τρωώσκεισθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς -τος, προῆλθε κυρίως ἐκ τῶν ἀντιθέτων : ἀόρατος, ἄβρατος, ἄτρωτος κλπ. (ἄτρωτος, κυρίως = ὅστις δὲν ἐτρώθη ἀκόμη· ἔπειτα = ὁ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῇ).

γ') τὸν ἄξιον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : θαυμαστός (= ἄξιόθαύμαστος), ἐπαινετός (= ἄξιος ἐπαινεῖσθαι), μεμπτός (= ἄξιος νὰ τύχῃ μομφῆς) : ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτός ἀνθρώπῳ Πλ.

2) Τὰ εἰς -τέος, (-τέα, -τέον) ῥηματικά ἐπίθετα (εὐχρηστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδίᾳ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : ὁ ποταμός ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (= ὀφείλομεν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμὸν) Ξ. οἰστέον τὴν τύχην (= δεῖ φέρειν τὴν τύχην) Εὐρ. (Πρβλ. μαθητὴς ἐπανεξεταστέος, ἐνοίκιον προπληρωτέον, ἀφαιρετέος, διαιρετέος κλπ.).

§ 172. Μὲ τὰ εἰς -τέος, (-τέα, -τέον,) ῥηματικά ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἧτοι :

1) ἀπρόσωπος σύνταξις, ὅταν ἐξάιρεται ἡ πρᾶξις, ἡ ὁποία ὀφείλει νὰ γίνῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ (ἢ σπανιώτερον πληθυντικοῦ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ : τοὺς φίλους εὐεργετητέον (ἐστὶν) (=δεῖ εὐεργετεῖν τοὺς φίλους) Ξ. μεθεκτέον (ἐστὶ) τῶν πραγμάτων πλείοσιν (=δεῖ πλείονας μετέχειν τῶν πραγμάτων) Θ. πειστέον (ἐστὶ) τῷ νόμῳ (=δεῖ πείθεσθαι τῷ νόμῳ) Πλ.

2) προσωπικὴ σύνταξις, ὅταν ἐξάιρεται τὸ πρόσωπον ἢ

τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ὀφείλει νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποιον ὀφείλει νὰ γίνη ἡ πρᾶξις, τίθεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικὴν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πτώσιν : οἱ *συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι* (πρβλ. *δεῖ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐθέλοντας συμμαχεῖν*) *Ξ. εἴπερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, ὠφελητέα σοι ἡ πόλις ἐστί* (πρβλ. *δεῖ σε ὠφελεῖν τὴν πόλιν*) *Ξ. Βλ. καὶ § 71,5*).

Σημείωσις α'. Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς *-τος* ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ δυνάτον ἢ ἄξιον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ οἰκείου ῥήματος : οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἱππεῦσι *προσβατὸν ἦν κατὰ τοῦτο* (= οὐδὲ τοῖς πολεμίοις *δυνάτον ἦν προσβαίνειν*) *Ξ. ἄρα βιωτὸν ἐστὶν ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένου σώματος ;* (= ἄρα *ἄξιόν ἐστιν ἡμῖν ζῆν κλπ.*) *Πλ.* (Πρβλ. τοῦτο ποιοῦντι ἄρα *ἄξιόν σοι ζῆν ἐσται ; Πλ.*).

Σημείωσις β'. Κατὰ σύμφυρσιν πρὸς τὴν ταυτόσημον σύνταξιν τοῦ *δεῖ* μὲ αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον (§ 164, 2 α') τίθεται πολλάκις μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μὲ τὸ εἰς *-τέον* ῥηματικὸν ἐπίθετον αἰτιατικὴ ἀντὶ δοτικῆς (§ 71, 5), ἢ γίνεται μετάβασις ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς *-τέον* εἰς ἀπλοῦν ἀπαρέμφατον : *τὸν βουλούμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον* (ἀντὶ : *τῷ βουλομένῳ εὐδαίμονι εἶναι κλπ.*) *Πλ.* (πρβλ. *δεῖ διώκειν σωφροσύνην τὸν βουλούμενον κλπ.*) — *πανταχοῦ ποιητέον, ἃ ἂν κελύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρις, ἢ πείθειν αὐτήν* (= *δεῖ ποιεῖν ἢ πείθειν*) *Πλ.*

Παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων

§ 173. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ὅπως καὶ ἡ νέα, ἔχει δύο ἀρνητικὰ μόρια, τὸ *οὐ* (= δὲν) καὶ τὸ *μή* καὶ

1) τὸ μὲν *οὐ* (ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ *δὲν*) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων *αἶρε*, ἤτοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητα ἐνὸς ἰσχυρισμοῦ : (*ἔστι Ζεὺς* = *ὑπάρχει Ζεὺς*) — *οὐκ ἔστι Ζεὺς* (= δὲν ὑπάρχει Ζεὺς) 'Αρφ.

2) τὸ δὲ *μή* (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων ἀποκρούει τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς σκέψεως, ἤτοι μιᾶς ἐπιθυμίας : (*ἔρωτῶ ταῦτα ;* = *νὰ ἔρωτῶ ταῦτα ;*) — *ταῦτα μή ἐρώτα Ξ.*

Σημείωσις. Ὅ,τι διαφέρει τὸ *οὐ* ἀπὸ τὸ *μή* διαφέρουν καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις οὐτε, οὐδέ, οὐδεῖς, οὐπω, οὐκέτι, οὐποτε, κλπ. — *μήτε, μηδέ, μηδεῖς, μήπω, μηκέτι, μήποτε, κλπ.* : *Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναίδης οὐτ' εἰμί, μήτε γενοίμην* (§ 121).

§ 174. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν οὐ χρησιμοποιεῖται εἰς ἅς περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ δέν, τὸ δὲ μὴ εἰς ἅς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, ἥτοι

1) τοῦ οὐ χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 1 καὶ 2, § 119, 2, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρημένας, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 140, τὰς αἰτιολογικὰς § 141, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἓν ὠρισμένον γεγονός, § 147, 2, α', τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 153,1 κλπ.)

2) τοῦ μὴ χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις ἐπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 3, § 118, § 119, 1, § 120, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρημένας (ὡς τὰς τελικὰς § 142, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπανάληψιν, § 147, 2 β' καὶ γ', τὰς ἀποτελεσματικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα, § 149, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 150, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 153, 3 κλπ.).

§ 175. Τοῦ μὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρῆσις γίνεται προσέτι εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 143), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν σημασίαν ὑποθετικὴν (§ 146, § 147, 2, β', § 153, 5, § 168, 2, β' — δ') : εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά. — ἄ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι (= εἴ τινα μὴ οἶδα). — ὁ μὴ δαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται (= ἔάν τις μὴ δαρῇ).

§ 176. Μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κανονικῶς

1) μὲ τὸ εἰδικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις οὐ (§ 163, 1) : οἱ Αἰγινῆται ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι Θ. οἶμαί γ' οὐδενὸς ἂν ἤττον φανῆναι δίκαιος (= ὅτι οὐδενὸς ἂν φανείην) Ξ. (Βλ. καὶ § 162, 2, Σημ.).

2) μὲ τὸ τελικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις μὴ· (§ 163, 1, § 164, 2, α') : τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προσέσθαι Κορινθίους Θ.

Σημείωσις α'. Μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ μὴ, συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα εἶργειν, κωλύειν, ἐναντιοῦσθαι, ἐμποδῶν εἶναι κ.τ.τ., φεύγειν (= ἀποφεύγειν), εὐλαβεῖσθαι κ.τ.τ., ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν κ.τ.τ., ἀπαγορεύειν, ἀπειλεῖν κ.τ.τ. Ἀλλὰ τὸ μὴ τὸ συνημμένον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κατόπιν τῶν εἰρημένων ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται πλεονάζον καὶ περιττόν : ὁ φόβος τὸν νοῦν ἀπείρ-

γαι μὴ λέγειν ἃ βούλεται (= ἀπείργει λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγῃ) Πλ. — Κριτίας καὶ Χαρικλῆς ἀπειπέτην Σωκράτει τοῖς νέοις μὴ διαλέγεσθαι (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῇ) Ξ.

Ἡ τοιαύτη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστικὴ χρήσις τοῦ μὴ προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοίχου εὐθέως λόγου: (ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγων τοῖς νέοις—ἀπαγορευόμεν σοι, ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις).

Πολλάκις δὲ τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὅποιον ἀκολουθεῖ κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μὲ τὸ μὴ, ἐκφέρεται μὲ τὸ ἄρθρον τό: τοὺς φιλοὺς εἶργον τὸ μὴ κακοῦργεῖν τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως (= εἶργον κακοῦργεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὐρίσκεται εἰς ἀρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικὴν, ἢ ὅποια ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀρνητικὴν (§ 122,3, γ'), τότε τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὅποιον ἀκολουθεῖ κατόπιν αὐτοῦ, ἐκφέρεται μὲ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται π λ ε ο ν ἄ ζ ο ν τ α ἄμφοτερά τὰ ἀρνητικὰ ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν: τίνα οἶε ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια; (= μὴδὲνα οἶον ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = πῶς θὰ ἀρνηθῇ ὅτι γνωρίζει καὶ αὐτὸς κλπ.) Πλ. Ἀστυγίης οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι ταῦτα Κύρῳ (= ἀντέχειν μὴ χαρίζεσθαι) Ξ. οὐκ ἀνατίθεμαι μὴ οὐχὶ πάνυ ἱκανῶς τοῦτο ἀποδεδεῖσθαι (= μὴ ἀποδεδεῖσθαι — ἢ — οὐκ ἀποδεδεῖσθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδεχθῆ) Πλ.

Τέλος ἀπαρέμφατον μὲ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς καὶ κατόπιν ἀρνητικῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων, οἷαι: οὐκ ἐγ χ ω ρ εῖ, ἀ δ ύ ν α τ ό ν ἔ σ τ ι ν, αἰ σ χ ρ ό ν ἔ σ τ ι ν (= οὐ καλὸν ἔστιν) κ.τ.τ. οὐχ ὁσιόν σοι ἔστι μὴ οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνη (= μὴ βοηθεῖν) Πλ. πᾶσιν αἰσχύνῃ ἦν μὴ οὐ συσπουδάξεν (= μὴ συσπουδάξεν) Ξ.

Σ η μ εῖ ω σ ι ς β'. Περὶ συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (οὐ μὴ — μὴ οὐ) βλ. καὶ § 114, 2 καὶ § 150.

Σ η μ εῖ ω σ ι ς γ'. Κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν ἀρνητικὴν ἔννοιαν, οἷα τὰ ῥήματα ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν κ.τ.τ. δύναται νὰ ἀκολουθῇ ὅχι μόνον ἀπαρέμφατον μὲ τὸ (πλεονάζον) μὴ πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς μὲ ἀρνησιν οὐ, ἢ ὅποια πλεονάζει δι' ἡμᾶς: οὐκ ἂν ἀρνηθεῖν ἔνοι, ὥς οὐκ εἰσι τοιοῦτοι (= ὥς εἰσι = ὅτι εἶναι) Πλ.

§ 177. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον οὐ πολλάκις νοεῖται τόσον στενῶς συνδεμένον μὲ κάποιαν ἐπομένην εὐθὺς κατόπιν αὐτοῦ λέξιν (ῥῆμα, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἐπίρρημα), ὥστε λαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμον μὲ τὸ στερητικὸν ἄ: οὐ φημι (= ἀρνοῦμαι), οὐ βιωτός (= ἀβίωτος), οὐχ ὁσίως (= ἀνοσίως) κλπ.: οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἵνα τοῦ πρόσω (= ἡρνοῦντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγαν νὰ πᾶνε μπρὸς) Ξ. ὑπάπτενον

ἀλλήλους Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν (= διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν) Θ.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π.χ. εἰς ὑποθετικὰς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ οὐ ἀντὶ τοῦ μὴ: εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες τίней οὐκ ἐθέλουσιν (= ἀρνοῦνται) "Ομ.

Μὲ τὰ ἐπίθετα ὅμως καὶ τὰς μετοχὰς καὶ μὲ οὐσιαστικά, ὅταν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑποσημαίνουν κάτι τὸ ὑποθετικόν, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν ἂ τὸ μὴ ἀντὶ τοῦ οὐ: μὴ χαῖρε κέρδεσι τοῖς μὴ καλοῖς (= τοῖς αἰσχροῖς) Σοφ. οἱ σοφισταὶ τοῖς μὴ ἔχουσι χρήματα διδόναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι (= εἴ τινες μὴ ἔχοιεν) Ξ. οὐκ οἶδα δεινὸν δ' ἐστὶν ἢ μὴ ἐμπειρία (= ἢ ἄγνοια = εἴ τις μὴ οἶδε) Ἀρφ.

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ μὴ ἀντὶ τοῦ οὐ, ὡς ἰσοδύναμου πρὸς τὸ στερητικὸν ἂ, μὲ ἐπίθετα, μετοχὰς καὶ οὐσιαστικά ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἶναι νῦν ἢ κανονική (πρβλ. ὁ μὴ πλούσιος, ὁ μὴ συνηθισμένος, μὴ θέλοντας, ἢ μὴ ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 178. Ὅταν τὸ οὐ προτάσσεται ζεύγους προτάσεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ μὲν—δέ, ἢ δὲ δευτέρα ἐκ τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητική, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ οὐ διὰ τῆς φράσεως «δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι» ἢ «ἅς μὴν πῇ κανεῖς πῶς» κτ.τ.: Λέριοι πάντες κακοὶ οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὐ (= ἅς μὴ πῇ κανεῖς πῶς ὁ ἕνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι) Φωκυλ.

Σημείωσις α'. Περὶ τῶν φράσεων οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς ὅστις οὐ (= πᾶς τις) βλ. § 52, 1, Σημ. γ' καὶ 5 Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἀπλᾶι ἀρνήσεις (οὐ—οὐ, μὴ—μὴ), ἢ δύο ἀρνήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἢ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (οὐ δέ, οὐδεὶς, κλπ.—μὴ δέ, μὴδεὶς κλπ.), ἢ δὲ δευτέρα ἀπλῇ (οὐ ἢ μὴ), αἱ ἀρνήσεις αὗται ἀναιροῦν ἀλλήλας, οὕτως ὥστε ἐκφράζουν τὸ ἀντίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον: ἐγὼ οὐκ οἶμαι οὐδεὶν ὑμᾶς ἀμύνεσθαι (= ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν) Λυσ. οὐδεὶς οὐκ ἀποθανεῖται (= πᾶς τις ἀνεξαιρέτως).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατόπιν ἀπλῆς ἀρνήσεως (οὐ ἢ μὴ) ἀκολουθῇ μία ἢ περισσώτεροι ἀρνήσεις σύνθετοι (οὐ δέ, οὐδεὶς, κλπ. μὴ δέ μὴδεὶς, κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὗται δὲν ἀναιροῦν, ἀλλ' ἐνισχύουν ἀλλήλας, καίτοι εἰς

ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πλεονασμὸς ἀρνήσεων : ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖσσον οἰκείου φίλου (= δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον) Εὐρ. μὴ θῆσθε νόμον **μηδένα** (= μὴ θέσετε κανένα νόμον) Δημ. σμικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ιδιώτην οὔτε πόλιν δρᾷ Πλ. τὸ καλόν, ὃ **μηδέποτε** αἰσχροὺς **μηδαμοῦ** **μηδενὶ** φανεῖται Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν μία ἀρνητικὴ πρότασις παρεκτείνεται, συνεχίζεται μὲ λέξεις ἀρνητικές. (Οὕτω δὲν δύναται νὰ λεχθῇ εἰς τὴν ἀρχαίαν π.χ. ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν **τι** κρεῖσσον κλπ. - ἢ - **μὴ** θῆσθε νόμον **τινὰ** κ.τ.τ.)·

Σημείωσις β'. Ἡ φράσις μόνον οὐ ἢ μόνον οὐχὶ σημαίνει ὅ,τι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ μόνον ποὺ δὲν ἢ σχεδόν : ὁ παρὼν καιρὸς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, **μόνον οὐχὶ** λέγει φωνὴν ἀφιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἀντιληπτέον ἔστιν. Δημ.

Ὡς ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ σχεδὸν λαμβάνεται καὶ τὸ ὅσον οὐ : ὁ μέλλων καὶ ὅσον οὐ παρὼν πόλεμος Θ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

§ 179. Σχήμα λόγου λέγεται ιδιορρυθμία τοῦ λόγου εἴτε ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὅρων τῆς προτάσεως, εἴτε ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων, τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἔκφρασιν ἑνὸς διανοήματος, εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Ἐκ τῶν σχημάτων λόγου τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ ὅσα παρατηροῦνται εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α) Σχήματα γραμματικά

§ 180. Σχήματα γραμματικά, ἧτοι σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Τὸ σ χ ῆ μ α κ α τ ἄ τ ὀ ν ο ο ὕ μ ε ν ο ν . Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ἑνὸς ὅρου μιᾶς προτάσεως πρὸς ἕνα ἄλλον προηγούμενον σχετικὸν ὅρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τοῦ προηγούμενου ὅρου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοουμένου ὑπ' αὐτοῦ : τὰ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμέμνηται Σωκράτους (= οἱ νεανίσκοι οἶδε κλπ.) Πλ. τὸ στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν Ἄγιν ἀνεχώρουν (= οἱ ἄνδρες τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. Πρβλ. Ὁ κόσμος φκειάνουν ἐκκλησιᾶς (= οἱ ἄνθρωποι). Τρία κοράσια τὸν κερνοῦν κι οἱ τρεῖς ξανθομαλλοῦσες (= τρεῖς κόρες).

2) Τὸ σ χ ῆ μ α σ υ μ φ ὄ ρ σ ε ω ς . Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων· εἰς τὸν νοῦν δηλαδὴ τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταυτόσημοι μέν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἐκφράσεις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντὶ δὲ νὰ λεχθῇ ἡ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τὸ (σ υ μ φ ο ρ μ ἔ ν ο ν , ἧτοι) μεικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων : Ἀλκιβιάδης μετὰ

Μαντιθέου ἀπέδρασαν Ξ. (πρβλ. Ἀλκιβιάδης καὶ Μαντιθέος ἀπέδρασαν — Ἀλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρα). τῆς γῆς ἡ ἀρίστη Θ. (πρβλ. γῆ ἡ ἀρίστη — τῆς γῆς τὸ ἀριστον μέρος). Εἴθ' ὠφελές τότε λιπεῖν βίον Εὐρ. (πρβλ. εἴθ' ἔλιπες τότε βίον — ὠφείλεις τότε λιπεῖν βίον, § 117, 3 καὶ Σημ.) Πρβλ. ὁ Ἀπρίλης μετὸν Ἐρωτα χορεύουν καὶ γελοῦνε Δ. Σολωμός. Σκλάβος ῥαγιάδων ἔπεςες (= σκλάβος ῥαγιάδων ἔγινες — στὰ χέρια ῥαγιάδων ἔπεςες).

Τὸ σχῆμα συμφύσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα ἀνακόλουθίας ἢ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς μιᾶς προτάσεως ἢ κάπως μακρᾶς περιόδου τὰ ἐπόμενα δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ συντακτικὴν ἐποψιν ἀκόλουθα, ἤτοι εἰς κανονικὴν συνέχειαν μετὰ τὰ προηγούμενα. Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰς συντάξεις. Οὕτω :

α) μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικὴν, ἐνῶ κατὰ τὰ κεκαυονισμένα (§ 168, 1) ἔπρεπε νὰ τεθῇ αὕτη κατὰ γενικὴν πτώσιν. (Ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυρσιν) : ἐπιπεσὼν τῇ Φαριναβάζου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπесον Ξ. (πρβλ. ἐπιπεσὼν... πολλοὺς ἀπέκτεινε — ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπесον).

β) συνημμένη ἢ σχετικὴ μετοχὴ (§ 168, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, τίθεται εἰς πτῶσιν ὀνομαστικὴν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μακρὰς κάπως περιόδους, ὅταν μεταξὺ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται αὕτη, παρεμβάλλωνται πολλὰ, οὗ ἕνεκα λησμονεῖται κάπως ἡ συντακτικὴ συνέχεια τοῦ λόγου καὶ ἡ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον: αἰδώς μ(ε) ἔχει ἐν πότμῳ τυγχάνουσα· (ἀντί: τυγχάνουσιν· ἀλλά: αἰδώς μ' ἔχει = αἰδοῦμαι) Εὐρ. ἐξῆν αὐτῷ μισθῶσαι τὸν οἶκον ἀπηλλαγμένος πολλῶν πραγμάτων (ἀντί: ἀπηλλαγμένος· ἀλλά: ἐξῆν αὐτῷ = ἡδύνατο οὗτος) Δυσ. καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τὰς τε ἄλλας πόλεις..., ὡς πρότερον εἶχον, ἐλευθεροῦν καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἀντανδρον καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν... τὴν Λέσβον κακώσιν (ἀντί: καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια... κρατυνάμενων κλπ. ἀλλά: ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια = διανοοῦντο οὗτοι) Θ.

Σημείωσις. Παραδείγματα ἀνακολούθου σχήματος εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν (οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν), εἶναι π.χ. Ὁ Διάκος σὺν τ' ἀγροΐκῃσε πολὺ τοῦ κακοφάνη. Ἐγὼ δὲ μὲ νοιάζει διόλου κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ § 28, 1 Σημ.).

4) Τὸ Βοιωτικὸν ἢ Πινδαρικὸν σχῆμα (σύνθετες ἰδίαι εἰς τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικῶς ἀριθμοῦ γ' προσώπου, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, συντάσσεται μὲ ῥῆμα ἐνικοῦ ἀριθμοῦ: **Μελιγάρυες ὕμνοι ὑστέρων ἀρχαὶ λόγων τέλλεται** (ἀντὶ: τέλλονται· πρβλ. Ἀπτικήν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) Τὸ σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. Κατὰ τοῦτο εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἐν ὅλον, ἀντὶ νὰ τεθῇ κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν (§ 29, 1); ἐκφέρεται ὁμοιοπτότως πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως, οἱ ὁποῖοι δηλοῦν μέρος τοῦ ὅλου: **οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο** (ἀντὶ: τῶν στρατηγῶν ἕκαστος) **Ξ. τὰς ἀπορίας τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἄγνοιαν ἐπειράτο Σωκράτης γνώμῃ ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἐνδειαν διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν** (ἀντὶ: τῶν ἀποριῶν... τὰς μὲν... τὰς δέ....) **Ξ.** (πρβλ. Παίρνει τὸν κατήφορον, τὴν ἄκρην τὸ ποτάμι = τὴν ἄκρην τοῦ ποταμοῦ).

6) Τὸ σχῆμα ἐλλείψεως ἢ ἡ ἐλλείξις. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο εἰς ὅρος τῆς προτάσεως ἔλκεται, ἥτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλον ὅρον τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἡ σειρά τοῦ λόγου. Οὕτω:

α) τὸ συνδετικὸν ῥῆμα (§ 7 καὶ § 10) συμφωνεῖ κατ' ἀριθμὸν οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του, ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου: **αἱ Θῆβαι Αἰγυπτος ἐκαλέετο** (ἀντὶ: ἐκαλέοντο) Ἡρόδ.

β) τὸ ῥῆμα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἐγκλισιν τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας: **ἔρδοι τις, ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην** (ἀντὶ: ἣν οἶδε. — ἣ — ἣν ἀνείδῃ) Ἀρφ. (Πρβλ. Ἦθελα νὰ ἦμουν ὁμορφος, νὰ ἦμουν καὶ παλληκάρι = νὰ εἶμαι).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν βλ. § 52, 5.

7) Τὸ σχῆμα ὑπαλλαγῆς. Κατὰ τοῦτο εἰς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος συμφῶνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου ἀνήκει εἰς γενικὴν (κτητικὴν), ἢ ὁποία προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικόν, ἀντὶ νὰ συμφωνῇ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην, συμφωνεῖ (κατὰ πτώσιν) μὲ

ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ (κτητικὴ) ἐξαρτᾶται : **Θάσιον οἶνου σταμνίον** (= **Θ α σ ί ο υ οἶνου**) Ἀρφ. **τοῦμὸν αἷμα πατρός ἐπίετε** (= **τ ο ὕ ἐ μ ο ὕ πατρός τὸ αἷμα κλπ.**) Σοφ. (Πρβλ. **τ'ἀντρειωμένα κόκκαλα** ξεθάπτε τοῦ γονιοῦ σας).

8) Τὸ **σχημα** προλήψεως ἢ ἡ πρόληψις. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον ἐξηρητημένης προτάσεως ἐλκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως (**π ρ ο λ α μ β ά ν ε τ α ι** καὶ προληπτικῶς) τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως : **δημοκρατίαν γε οἶσθα τί ἐστι** (= οἶσθά γε, τί ἐστι δημοκρατία) Ξ. (πρβλ. **Σὲ ξέρω τί ἄνθρωπος εἶσαι. Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο, σὲ τί γκρεμὸ φυτρώνει ;**).

β) Σχήματα λόγου σχετικά μὲ τὴν θέσιν τῶν λέξεων

§ 181. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἦτο γενικῶς εἰπεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνῃ κανεὶς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰ Ὅμηρικὰ ποιήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότερον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκανονίσθη κάπως αὕτη κατὰ τὴν συνήθειαν, ἡ ὁποία προέκυψεν ἐκ παραδόσεως.

1) Εἰς προτάσεις κρίσεως, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθής, ἡ **θεσις** **τ ο ὕ ῥ ῆ μ α τ ο ς** συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἡ δὲ συνήθης σειρά τῶν ὄρων αὐτῆς εἶναι **α'** τὸ ὑποκείμενον, **β'** τὸ ῥῆμα, **γ'** τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοὶ : **Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Εὐδαρὺς ἀνέθηκε δεκάτην Ἀθηναίᾳ. Τισσαφέρνης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ξ.**

Τὰ ῥήματα ὅμως, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἀποφασίζεῖν**, καὶ τὸ ῥῆμα **εἶναι** ὡς ὑπαρκτικὸν συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως : **Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνὸς Ξ.**

2) Ἡ συνήθης σειρά τῶν ὄρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται πρῶτον μὲν, ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ τινος πάθους καὶ εἰς ὅρος αὐτῆς ἐξαίρεται καὶ τονίζεται ἰδιαίτερως (**ἐ μ φ α σ ι ς ἢ δ ι α σ τ ο λ ῆ**), δευτέρον δέ, ὅταν ὑπάρχῃ σειρά προτάσεων εἰς συνεχῇ λόγον καὶ εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μὲ τὰ προηγούμενα, (ὅποτε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως), ἢ μᾶλλον μὲ τὰ ἐπόμενα, (ὅπο-

τε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς) : **Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε** Ξ.

Κατὰ τὰς εἰρημένας περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται : α' τὸ ἀντικείμενον, β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί : **Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Σουενέσιος εἰς χωρίον ἐχυρὸν** Ξ. Ἡ α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς (καθὼς καὶ γενικὴ ἀπόλυτος), β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ ὑποκείμενον : **Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἵχνη ἵππων** Ξ. Ἡ τέλος, α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς, β' τὸ ὑποκείμενον καὶ γ' τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος : **Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας** κλπ. Ξ.

3) Οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, ὁμοιόπτωτοι ἢ ἐτερόπτωτοι (§ 21 καὶ § 29), κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζουν : **Χειρίσσοφος Λακεδαιμόνιος. Γλοῦς δὲ Ταμῶ. ἵχνη ἵππων.**

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς εἰς τὸν ἀπαθῆ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ : **σοφὸς ἀνὴρ, ὁ σοφὸς ἀνὴρ.** (Βλ. καὶ § 57, 1 καὶ 2).

4) Ἐγκλιτικὸι τύποι ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια, τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὸ νόημα ὁλοκλήρου τῆς προτάσεως, συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς : **εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶ θεοί** Εὐρ. **τότε μοι λέγει ὁ ἀδελφὸς Πλ. οὐκ' ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** Ξ.

Ἐνεκα τούτου τὸ δυνητικὸν ἂν, ἐπειδὴ συνήθως ἐτίθετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους εἰ, ὅτε, ἐπεὶ κλπ., ἠνώθη κατόπιν μετ' αὐτῶν καὶ οὕτω προέκυψαν τὰ μόρια ἐάν, (ἂν, ἦν), ὅταν, ἐπὰν ἢ ἐπὶ ἦν κλπ.

5) Εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται ν' ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἢ ὁποία εἰσάγει τὴν δευτερεύουσαν πρότασιν, καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς : **κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι** (= διὰ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ξ. **ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὄν** (= ὅταν ἔγινεν αὕτη ἡ μάχη κλπ.) Ξ.

6) Μιᾶς δευτερευούσης προτάσεως ἡ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἵδους αὐτῆς. Οὕτως αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ

πλάγια ἐρωτηματικά, ἐπειδὴ ἔχουν θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ : λέγει ὡς ὑβριστὴς εἰμι Λυσ. *Κῦρος ἤρετο ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα*. Ξ. Ὁμοίως μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαί καὶ αἱ ἀποτελεσματικαί προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμόν, τοῦ ὁποῦ ἡ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα : *τίθημί σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει Πλ. κίνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπο τῶν προβάτων ἀπερύκωσι Ξ. πολλὴν κραυγὴν ἐποιοῦν, ὥστε καὶ ταὺς πολεμίους ἀκούειν Ξ*.

Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικαὶ καὶ αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγούνται τῆς κυρίας προτάσεως, ἐπειδὴ δηλοῦν κάτι τι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βάσις τοῦ νοήματος αὐτῆς : *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὁμως*.

Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀναφέρονται : *Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρᾳ* (Βλ. § 152 κ.έ.).

Αἱ δὲ χρονικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγούνται μὲν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἔπονται δέ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγούνται δὲ ἢ ἔπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Βλ. παραδείγματα § 147 κ.έ.).

Μεταβάλλεται δὲ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ τὸ νόημά της : *ὅτι δὲ ἀληθὴ λέγω, καὶ σὺ γνώσει Ξ. ὅ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄρᾳ θεοῦς τινας Ξ*.

§ 182. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρυθμοῦ ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἐξῆς σχήματα λόγου :

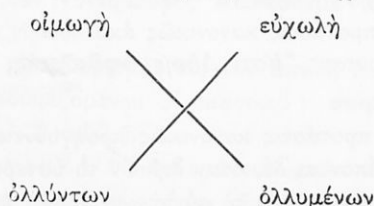
1) Τὸ ὑ π ε ρ β α τ ὅ ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία λέξις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποῖαν εὐρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτως ἡ ἐννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ἐξαίρεται : *εὖ πρᾶγμα συντεθὲν ἄψεσθε Δημ. μὴ λέγετε, ὡς ὑφ' ἐνὸς τοιαῦτα πέπονθ' ἢ Ἑλλάς ἀνθρώπου Δημ. (Πρβλ. Πῶν τὸ ὠραιοστάλαχτο τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι. Μὲ τὴ δική σου ἤρθα σὶν κόσμῳ τῇ λατρείᾳ Κ. Παλαμᾶς)*.

2) Τὸ π ρ ω θ ὑ σ τ ε ρ ο ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν

σειράν τοῦ λόγου ἀπὸ δύο τινὰ (πράξεις ἢ ἐννοίας ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον : εἴμματα ἀμφιέσασα καὶ λούσασα Ὁμ. λέγω τὴν Ἑρεχθέως τροφήν καὶ γένεσιν Ξ. (Πρβλ. ξεντύθη ὁ νιός, ξεζώθηκε καὶ σὸ πηγὰδι μπῆκε).

3) Τὸ χ ι α σ τ ὶ ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειράν τοῦ λόγου δύο λέξεις ἢ φράσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας προηγουμένας λέξεις ἢ φράσεις, ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον ἐκείνων (α—β : β'—α') : οἰμωγή τε καὶ εὐχωλή πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων Ὁμ. περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος Ἴσοκρ.

Καλεῖται δὲ χιαστὸν τὸ σχῆμα τοῦτο, διότι ἡ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν τῶν δύο ζευγῶν τῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων, ἂν ταῦτα γραφοῦν εἰς δύο σειράς, τὸ ἐν ὑπὸ τὸ ἄλλο, παρίσταται χιαστί :

(πρβλ. Ἡ Γκιώνα λέει τῆς Λιάκουρας καὶ ἡ Λιάκουρα τῆς Γκιώνας).

4) Ὁ κ ὺ κ λ ο ς. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία πρότασις ἢ περίοδος τελειῶνῃ μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει : σοὶ ἦν κλέπτῃς ὁ πατήρ, εἴτερ ἦν ὅμοιος σοὶ Δημ. (πρβλ. Σταθῆτε ἀντρεῖά σάν Ἑλληνες καὶ σάν Γραικοὶ σταθῆτε).

5) Ἡ πα ρ ο ν ο μ α σ ί α ἢ πα ρ ῆ χ η σ ι ς ἢ τὸ ἐ τ υ μ ο λ ο γ ι κ ὸ ν σ χ ῆ μ α. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν παρατίθενται πλησίον ἀλλήλων ὁμόηχοι λέξεις, συνήθως συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς : κενὰς χαρίζει χάριτας Δημ. Πανσανίου δὲ πανσαμένου Πλ. τυφλὸς τὰ τ' ὧτα τόν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἰ Σοφ. (πρβλ. Χάρε, χαρὰ ποῦ μοῦ ἔφερες καὶ λύπη ποῦ μοῦ πῆρες).

6) Τὸ ὁ μ ο ι ο τ ἔ λ ε υ τ ο ν ἢ ὁ μ ο ι ο κ α τ ἄ λ η κ τ ο ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὸ τέλος ἐπαλλήλων προτάσεων τίθενται λέξεις καταλήγουσαι ὁμοίως : τοὺς πλείοντας ὡς ὑμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε Δημ. (Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι νῦν συνηθέστατον ἢ μᾶλλον κανονικὸν εἰς τὰ νέα ποιήματα).

γ) Σχήματα σχετικά με τὸν βαθμὸν τῆς πληρότητος τοῦ λόγου

§ 183. Προεισαγωγή. Τὰ λεκτικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦνται ἐκάστοτε πρὸς ἔκφρασιν ὀρισμένων νοημάτων, δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλειστάκις παραλείπονται ὅτε μὲν ὀλιγώτερα, ὅτε δὲ περισσότερα λεκτικὰ στοιχεῖα καὶ νοοῦνται ἔξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγόμενων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Σ χ ῆ μ α ἐ λ λ ε ῖ ψ ε ω ς ἐ ν γέ ν ε ι ἢ β ρ α χ υ λ ο γ ί α . Βλ. § 16 κ.ε.). Οὐχὶ σπανίως δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικὰ στοιχεῖα χωρὶς διὰ τούτων νὰ ἐκφράζεται ἓν νέον νόημα ἐπὶ πλέον ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐκφράζονται διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὁμῶς οὕτω τὸ ὅλον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον: τὰς αἰτίας **προὔγραφα πρῶτον** Θ. **ἐσαγαγόντες με ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐδείκνυσαν κολοσσούς ξυλίνους** Ἡρόδ. (Σ χ ῆ μ α π λ ε ο ν α σ μ ο ὕ ἐ ν γέ ν ε ι . — Πρβλ. *Τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Πάλι τὸ ξανάπλυνε*)

§ 184. I. Βραχυλογία. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἡ ὅποια παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγούμενων ἀμετάβλητος. (Σ χ ῆ μ α ἀ π ὸ κ ο ι ν ο ὕ) : οὗτος **τροφῆς** οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ **δέομαι** Πλ. φράζει *ἃ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἃ μὴ* (ἐ ν ν . δεῖ ποιεῖν) Ξ. *ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι ; οὐ δῆτα* (ἐ ν ν . ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι) Πλ.

2) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἡ ὅποια παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγούμενων ἢ τῶν ἐπομένων οὐχὶ ὅπως ἐκεῖ ἐκφέρεται, ἀλλὰ μεταβεβλημένη (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτώσιν, ἄν εἶναι ὄνομα· κατὰ τὸ πρόσωπον, τὸν ἀριθμὸν, τὴν διάθεσιν κλπ., ἄν εἶναι ῥῆμα κ.ο.κ. Σ χ ῆ μ α ἐ ξ ἄ ν α λ ὅ γ ο υ) : *ἐξεφόβησαν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότες τὰ πρσασόμενα, καὶ ἔφρουγον* (ἐ ν ν . οἱ πολλοὶ) Θ. *οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω* (= οὗτος μὲν πίνει κλπ.) Δημ. *ξυμμαχίαν ἐποιήσασθε τοῖς Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοί, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας ἀδικῶσι* (= ὅταν ὑπ' ἄλλων ἀδικῶνται κλπ.) Θ.

Ὁμοίως ἐξ ἑνὸς ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμφατον τοῦ ἰδίου ῥήματος ἢ μετοχῇ (κατηγορηματικῇ) : *Οὕτω καὶ αὐτὸς ἐποίει καὶ τοῖς ἄλλοις παρήνει* (ἐ ν ν . ποιεῖν) Ξ. *Ἀντίοχος ἀφείς τὸ ἐς Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον* (= τὸ ἐς Χίον πλεῖν) Θ. *Ἀθη-*

ναίοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιούσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δηοῦν μάλλον ἢ τὴν αὐτῶν ὄραν (ἐνν. δηομένην) Θ.

Ὅμοιως ἐκ προηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως, ἡ ὁποία ἔχει ἔννοιαν ἀρνητικὴν, νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατική: **μηδεὶς θανάσιμῃ μου τὴν ὑπερβολὴν, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὃ λέγω θεωρησάτω** (= ἀλλὰ πᾶς τις θεωρησάτω) Δημ. **Λύσανδρος καταδύειν οὐδὲν εἰς στρογγύλον πλοῖον· εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὁρμούσαν, αὐτὴν πειρᾶσθαι ἅπλουν ποιεῖν** (= πειρᾶσθαι ἐκέλευε) Ξ.

Ὅμοιως ἐκ μιᾶς συνθέτου λέξεως νοεῖται ἡ ἀπλὴ λέξις, ἡ ὁποία ἐνυπάρχει ἐντὸς αὐτῆς: τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἰς Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν (= καὶ οὐ πρὸς βασιλέα ἰόντας) Ξ. Κορινθίοισι ἦν ὀλιγαρχία καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἐνεμον τὴν πόλιν (= καὶ οὗτοι οἱ ὀλίγοι) Ἡρόδ.

3) ἐν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἴδους προσδιορισμοὺς (ἀντικείμενα ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῶ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀρμόζει εἰς τὸν ἓνα μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἀρμόζει ἄλλο ῥῆμα, τὸ ὁποῖον σημαίνει σχετικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ διάφορον σημασίαν (σχῆμα ζευγμα) : **ἔδουσί τε πίονα μῆλα οἶνόν τ' ἔξαιτον** (= πίονοις τε οἶνον) Ὅμ. **Θέτις μὲν εἰς ἅλα ἄλτο, Ζεὺς δὲ ἐὸν πρὸς δῶμα** (ἐνν. ἔβη) Ὅμ. **ἐνθ' ἐλέτην δίφρον τε καὶ ἀνέρε·** (ἐλέτην δίφρον=ἔγιναν κύριοι τοῦ δίφρου· ἐλέτην ἀνέρε=ἐφόνευσαν τοὺς δύο ἄνδρας) Ὅμ. (πρβλ. **Νᾶ τὸν ποτίσω** κρύο νερὸ καὶ δροσερὸ χορτάρι = καὶ νὰ τὸν ταῖσω δροσερὸ χορτάρι).

Σημείωσις. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἐλλείψεως ὑπάγονται προσέτι τὰ κυρίως ῥητορικὰ σχήματα τῆς ἀποσιωπῆσεως καὶ τῆς ὑποσιωπῆσεως ἢ παρασιωπῆσεως.

§ 185. II. Πλεονασμός. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γένει ὑπάγονται

1) τὸ σχῆμα ἐκ παραλλήλου. Κατὰ τοῦτο ἐν νόημα ἐκφράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς: **ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθῆ λέγει**. Λυσ. (πρβλ. **Σὺ νὰ σωπαίνῃς καὶ νὰ μὴ μιλήῃς**).

2) ἡ περίφρασις. Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῶ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ μὲ μίαν λέξιν, ἐκφράζεται μὲ περισσοτέρας παραστατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον. : **Ἴτε παῖδες Ἑλλήνων** (=

Ἑλληνες) Αἰσχ. *Δήμητρος καρπὸς* (= σῖτος) Ξ. (Πρβλ. *Παιδιά Μοραϊτόπουλα* = Μοραῖτες).

3) Τὸ σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐκφράζεται μὲ δύο λέξεις συνδεομένας παρατακτικῶς διὰ τοῦ **καί** ἢ τοῦ **τε** — **καί**, ἐνῷ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἢ μία ἐξ αὐτῶν ν' ἀποτελῇ προσδιορισμὸν τῆς ἐτέρας. Οὕτω τὸ ἐν παρίσταται ὡς δύο καὶ ἡ σχετικὴ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὡς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς : *τὴν παιδα ὃ Ἀμασις ἐκόσμησε ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ* (= ἐσθῆτι χρυσῇ) Ἡρόδ. *δακνόμενος ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης* (= ὑπὸ τῆς περὶ τὴν φάτνην δαπάνης) Ἀρφ. (πρβλ. *Ἀστροπελέκι καὶ φωτιά νὰ πῶσῃ στὴν αὐλή σου* = ἀστροπελέκι, πύρινο).

Σημείωσις. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἶδη εἶναι καὶ μερικὰ ἄλλα σχήματα κυρίως ῥητορικά, ὡς ἡ ἀναδίπλωσις, ἡ ἀναστροφὴ κλπ., τῶν ὁποίων ἡ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν ῥητορικὴν.

δ) Σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὁλοκληρῶν φράσεων

§ 186. Προεισαγωγή. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νέαν, αἱ πλεῖστοι λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἐκάστοτε σημασίαν (ἡ γ ο ὕ μ α ῖ τ ι ν ι = προπορεύομαι τινος, ἡ γ ο ὕ μ α ῖ τ ι ν ο ς = ἄρχω τινός, ἡ γ ο ὕ μ α ι ν ι κ ᾶ ν = νομίζω ὅτι νικῶ).

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν μιᾶς λέξεως μία λέγεται πρῶτη ἢ ἀρχικὴ ἢ κυρία σημασία (π.χ. φύλλον δένδρου), αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται δευτερεύουσαι ἢ μεταφορικαὶ σημασίαι (φύλλον τετραδίου, φύλλον θύρας, κλπ.)

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίως τρόπους :

1) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **εὐρύνεται**, ἥτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας λόγῳ κάποιας ὁμοιότητος, ἢ ὅποια ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν. (Τὸ φύλλον χάρτου ἔχει ἑκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως καὶ τὸ φύλλον δένδρου. Συνήθως ὅστις ἡγεῖται, ἥτοι προπορεύεται ἄλλων, οὗτος ἄρχει αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέγεται **σχῆμα μεταφορᾶς** ἢ **μεταφορά**, διότι ἡ λέξις, ἢ

ὅποια μεταβάλλει τὴν σημασίαν, τρόπον τινὰ μεταφέρεται ἀπὸ τὴν μίαν ἐννοιαν εἰς τὴν ἄλλην.

Πολλάκις δὲ ἡ μεταφορὰ τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως ἀπὸ μιᾶς ἐννοίας εἰς ἄλλην ἐντελῶς διαφόρου φύσεως γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀσημάντου ὁμοιότητος αὐτῶν καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει *σχῆμα κατὰ χρῆσεως* ἢ *κατὰ χρῆσις*: **στόμα** ποταμοῦ. **ὄφθαλμός** κλήματος ἀμπέλου. **γέροντες** **πρίνινοι** (= πουρναρίσιοι, ἤτοι λίαν εὐρωστοί) Ἄρφ. (πρβλ. **Δόντια** χτενιοῦ. **Χέρια** **σιδερένια** = πολὺ δυνατά).

2) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **στενοῦται**, ἥτοι περιορίζεται. Ἐνῶ δηλαδὴ ἀρχῆθεν ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὰς ἐννοίας πολλῶν ὁμοειδῶν ὄντων, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται, ἵνα δηλοῖ εἰδικῶς, ἓν μόνον ὀρισμένον ἐκ τῶν ὁμοειδῶν τούτων ὄντων: τὸ ἄστν = αἱ Ἀθηναί, ἐνῶ ἀρχῆθεν ἄστν = πόλις ἐν γένει. ὁ ἰσθμός = ὁ ἰσθμός τῆς Κορίνθου, ἐνῶ ἀρχῆθεν διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται πᾶς ἰσθμός. (Πρβλ. Ἡ Πόλις = ἡ Κωνσταντινούπολις. Ὁ Ἄγιος = ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ ἅγιος Γεράσιμος ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐν Ζακύνθῳ κ.τ.τ.)

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως καλεῖται *σχῆμα κατ' ἐξοχήν*, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἡ λέξις, ἐνῶ ἀρχῆθεν λαμβάνεται περὶ πολλῶν ὁμοειδῶν, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται περὶ ἐνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν (κατ' ἐξοχήν, ἤτοι) ἐξ αἰρετικῶς.

3) Ἐνίοτε ἡ σημασία μιᾶς λέξεως φαίνεται ὅτι **φθείρεται**, ἐκπίπτει, ἤτοι, ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει κάτι τι καλόν, καταλήγει νὰ σημαίνει κατόπιν κάτι τι κακόν: εὐήθης = μωρός, ἐνῶ ἀρχῆθεν εὐήθης = ὁ ἔχων καλὸν ἦθος, ἀγαθός, ἄδολος ἄνθρωπος (πρβλ. ἀγαθός ἢ ἀγαθούλης = κουτός).

Σημείωσις. Ἡ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἔχει λόγον ψυχολογικόν, ἥτοι τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐννοιῶν, καὶ γίνεται εὐθὺς ὡς παρασχεθῇ ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῇ ἐν νέον πρᾶγμα ἢ νὰ χαρακτηρισθῇ ἐν πρόσωπον ἢ ἐν πρᾶγμα, τὸ ὅποion παρουσιάζει κάποιαν ὁμοιότητα πρὸς κάτι ἄλλο γνωστὸν καὶ ὀνομασμένον ἤδη.

Ἡ δὲ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων δὲν εἶναι ἔργον τῆς σιγῆς, ἥτοι δὲν γίνεται ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἡ μὲν διὰ τῆς στενότητος διὰ λόγους ἱστορικοῦς, γεωγραφικοῦς, κοινωνικοῦς κλπ., ἡ δὲ διὰ τῆς φθορᾶς διὰ ψυχικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι συνήθως μίαν ἀρετὴν τῶν ἄλλων θέλουν νὰ τὴν ἀποδίδουν εἰς ψυχικὸν ἐλάττωμα καὶ εἰς ἑλλειψιν αὐτῶν πνευματικῇ. Οὕτως α') ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων

τῆς Ἀττικῆς προκειμένου περὶ τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συχνὰ μεταχειρίζοντο τὰς φράσεις ἐρχομαι εἰς τὸ ἄστυ — ἐρχομαι ἐκ τοῦ ἄστεως, ἐνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν κωμῶν αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστυ, ἦτοι πόλεις, εὐκόλως ἠγνόουν περὶ τίνος ἄστεως ἐπρόκειτο, κατήντησε κατόπιν, ὥστε παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων τῶν καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων. Ὁμοίως νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις τὸ ἄστυ ὡς ἰσοδύναμος μετὰ τὴν λέξιν Ἀθηναίαι. Ὁμοίως β') ἐπειδὴ παρατηρήθη ὅτι οἱ εὐήθεις (= οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος ἀνθρώποι) εἶναι συνήθως ἀπονήρευτοι καὶ εὐκόλως ὑποκείμενοι εἰς ἀπάτην, κατέληξεν, ὥστε νὰ ὀνομάζωνται οὕτω κατόπιν οἱ ἀπλοὶ τὸν νοῦν καὶ μωροί.

§ 187. Ἐκ τῆς ποικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἡ φράσεων προκύπτουν τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἥτοι οἱ διάφοροι λεκτικοὶ τρόποι.

1) Τὸ σχῆμα κατὰ συνεκδοχὴν ἢ ἡ συνεκδοχή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') τὸ ἓν ἀντὶ τῶν πολλῶν ὁμοσιδῶν: Ὁ Συρακόσιος πολέμιος τῷ Ἀθηναίῳ (= οἱ Συρακόσιοι — τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πρβλ. Χαίρεται ὁ Τοῦρκος σὶ ἄλλογοι καὶ ὁ Φράγκος στὸ καράβι).

β') τὸ μέρος ἐνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου ἢ τὰν ἀπάλιν: Ἰθὺ στέγης εἶσω (= οἰκίας) Σοφ. (πρβλ. Κάθε κλαδί καὶ κλέφτης = καθε δένδρον κλπ.).

γ') ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ κατασκευαζομένου ἐκ τῆς ὕλης ταύτης: κατέθετο τὸν σίδηρον (= τὰ ὅπλα) Θ. (πρβλ. Νὰ τρώῃ ἡ σκουριά τὸ σίδερο καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντρειωμένο).

δ') τὸ παράγον κατὰ τι ἀντὶ τοῦ παρχαγομένου ὑπ' αὐτοῦ: πληῖστον κρατῆρα μελίσσης (= μέλιτος) Σοφ.

2) Ἡ μετωνυμία ἢ ὑπαλλαγὴ. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') ὁ ποιήσας κάτι τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ποιηθέντος ὑπ' αὐτοῦ: Ὁμηρος, Ἡσίοδος (= τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἡσιόδου). Δημοσθένης (= οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (Πρβλ. ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης = τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ κλπ.).

β') ὁ ἐφευρὼν κάτι τι ἢ κύριος ἐνὸς πράγματος ἀντὶ τοῦ πράγματος τούτου: σπλάγχνα ἐπείρεχον Ἡφραίστιο (= τοῦ πυρός, τοῦ ὁποίου θεὸς ἐνομίζετο ὁ Ἡφαιστος) Ὀμ. (πρβλ. Συνεννοοῦνται μετὰ τὸν Μαρκόνη = μετὰ τὸν ἀσύρματον τηλεγράφων, τοῦ ὁποίου ἐφευρέτης εἶναι ὁ Μαρκόνης).

γ') τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τὰν ἀπάλιν: ἐς δά-

κρου ἔπεσε τὸ θέητρον (= οἱ θεαταί) Ἡρόδ. ἐπυνθανόμην τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν (= εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου πωλοῦν τὸ χλωρὸ τυρὶ) Λυσ. (Πρβλ. *Νὰ γευτοῦν πολλῶν λογιῶν τραπέζι* = φαγητά).

δ') τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τάνάπλιν: νεότης πολλή ἦν ἐν Πελοποννησῷ (= νέοι ἄνδρες) Θ. ὁμηλικίη ἐστὶν ἐμοὶ (= ὁμηλῆξ) Ὀμ. λῆρος (= κηρώδης, φλύαρος) Πλ. (πρβλ. *Τὸ σπαθὶ τῷ χει καμάρι ἢ λεβεντιά* = οἱ λεβέντες. *Εἴμαστε μιὰ ἡλικία μὲ τὸν Πέτρο*).

3) Ἡ ἀντωνομασία. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ ἐνὸς κυρίου ἢ προσγορικοῦ ὀνόματος λαμβάνεται κάποια συνώνυμος ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περίφρασις, ἥτοι λαμβάνεται

α') τὸ πατρωνυμικόν: Πηλεΐδης = ὁ Ἀχιλλεύς, Ἀτρεΐδαι = ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β') ἡ περίφρασις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν καταγωγὴν ἢ μίαν σπουδαιότητα καὶ γνωστοτάτην πράξιν ἢ ιδιότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπου: ὦ παῖ Ἰππονίκου (= ὦ Καλλία) Πλ. ὁ τῆς Τροίας πορθητῆς (= ὁ Ὀδυσσεύς). βίη Ἡρακλεΐη (= ὁ ἰσχυρὸς Ἡρακλῆς) Ὀμ. (πρβλ. Ὁ γυιὸς τῆς καλόγριας = Ὁ Καραϊσκάκης. Ἡ ἐξοχότης σου = σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ ἀντίφρασις. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἢ ἐν νόημα ἐκφράζεται οὐχὶ μὲ τὴν κυρίαν λέξιν ἢ φράσιν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἄλλην, ἡ ὁποία ἔχει παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἶδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α') ἡ λιτότης. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται κάτι τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μεῖζον: οὐχ ἦκιστα (= μάλιστα), οὐκ ἄγνωῶ (= γινώσκω καλῶς). (Πρβλ. *ξόδεψα ὅχι λίγα γι αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν*).

β') ἡ εἰρωνεία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσποιήσεως χρησιμοποιεῖ κανεὶς λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔννοιαν ὅλως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του, ἵνα ἀστείευθῇ ἢ σκώψῃ ἢ χλευάσῃ κάποιον ἄλλον: ὥς ἡδὺς εἰ! (ἀντὶ: ὥς ἀηδὴς εἰ) Πλ.

γ') ὁ εὐφημισμός. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐνεκα φόβου, ὁ ὁποῖος προέρχεται συνήθως ἀπὸ κάποιαν πρόληψιν ἢ δεισι-

δαιμονίαν, χρησιμοποιεῖ κανεὶς ἄνευ προσποιήσεως λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καλὴν καὶ εὐδαίμονον ἢ ἄχρουν σημασίαν, ἀντὶ τῶν ἐναντίων: *Εὐμενίδες* (= αἱ Ἑρινύες). *Εὐξείνος πόντος*. (Πρβλ. τὸ γλυκάδι = τὸ ξίδι, τὸ καλὸ σπυρὶ = ὁ ἄνθραξ).

Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. πᾶσ'χειν ἀπλῶς ἀντὶ τῶν ῥημάτων *τελευτᾶν*, *ναυαγεῖν*, *ἡττᾶσθαι* κ.τ.τ.: *μὴ τι ναῦς πάθῃ* (= μὴ ναυαγήσῃ) *Εὐρ.* (Ὅμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ ὑπερβολή. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν λέγει κανεὶς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ ἀληθές καὶ τὸ σύνθηδες, ἵνα οὕτω παραστήσῃ ἓν σχετικὸν νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα: *πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς λόγον ἴσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις* *Λυσ.* (πρβλ. *σὰ δυὸ βουνὰ εἶναι οἱ πλάτες του, σὰν κάστρο ἡ κεφαλὴ του*).

6) Ἡ ἀλληγορία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν χρησιμοποιεῖ κανεὶς μεγάλας καὶ τολμηράς μεταφοράς (§ 185, 1) οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι λέγει πράγματα ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του: *κυάμων ἀπέχεσθαι* (= μὴ πράττειν τὰ πολιτικά· οἱ κύαμοι ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων). *μὴ γεύεσθαι μελανούρων* (= μὴ ὀμιλεῖν κακοῖς ἀνθρώποις) *Πυθαγόρου λόγοι*. (Πρβλ. *ἄναψε ὁ γιαλὸς καὶ κήκησαν τὰ ψάρια*· φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατελήφθη ἀπὸ μεγάλην ὀργήν. *Τ' ἄσπρισε τὰ γένεια του ὁ Ἅγιος Νικόλας* = ἐχινόησε τοῦ Ἁγίου Νικολάου).

ΠΙΝΑΞ
ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ

Αἰτιατική, σελ. 22 § 28,3 — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 30, § 36 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31 § 39 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68 § 90 — αἰτιατικῇ ἀπόλυτος, σελ. 161, § 169.

Ἀντικείμενον, σελ. 49, § 60 κ.έ. — ἐξωτερικόν, ἐσωτερικόν ἢ σύστοιχον, σελ. 51, § 65 κ.έ.

Ἀντωνυμῖαι, σελ. 32, § 40 κ.έ.

Ἀπαρεμφατική σύνταξις, σελ. 147, § 161 κ.έ.

Ἀπαρέμφατον, σελ. 144, § 157 κ.έ.

Ἀπρόσωπα ῥήματα, σελ. 153, § 164.

Ἄρθρον σελ. 44, § 53 κ.έ.

Ἀρνητικά μόρια, σελ. 103, § 121 — σελ. 161, § 173 κ.έ.

Ἀττική σύνταξις, σελ. 12, § 12, Σημ.

Γενική, καθαρὰ ἢ ἀφαιρετική, σελ. 22, § 28, 4 καὶ 5 — κατηγορηματική, σελ. 14, § 14, β' — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 24, § 29 κ.έ. — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 30 § 37 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 69, § 91 — γενικῇ ἀπόλυτος, σελ. 156, § 168 καὶ σελ. 158, § 169, Σημ. α'.

Δίπτωτα, ῥήματα βλ. Ρήματα

Δοτική, καθαρὰ ἢ ὀργανική ἢ τοπική, σελ. 23, § 28, 6, 7, 8 — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 29, § 35 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31, § 38 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 70, § 92 — δοτικῇ προσωπική, σελ. 56, § 71.

Δυνητική, εὐκτική, σελ. 100 § 119, 2 — ὀριστική, σελ. 99, § 117, 2.

Δυνητικὸν ἄν, σελ. 101, § 119, 2, Σημ. β'

Ἐγκλίσεις, σελ. 98, § 116 κ.έ. — εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις, σελ. 98, § 117 κ.έ. — εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις σελ. 123, § 139 κ.έ.

Ἐλλειψις, σελ. 14, § 17 κ.έ. καὶ σελ. 173, § 184 κ.έ.

Ἐλξις, σελ. 42, § 52, 5 καὶ Σημ. καὶ σελ. 168 § 180, 6.

Ἐπεξήγησις, σελ. 17, § 21,2 κ.έ.

Ἐπίθετα ῥηματικά εἰς -τος ἢ -τέος, σελ. 159, § 171 κ.έ.

Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 18 § 24, κ.έ.

Ἐπιρρήματα, συντασσόμενα μετὰ τινος τῶν πλαγίων πτώσεων, σελ. 30, § 37 κ.έ. — μὲ διαφόρους σημασίας, σελ. 71, § 93, 2.

Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 69, § 89 κ.έ.

Ἐπιφωνήματα, σελ. 88, § 100 κ.έ. — συντασσόμενα μετὰ γενικῆς σελ. 31, § 37, 2.

Ἐρωτήσεις, εὐθεΐαι, σελ. 101, § 122 — πλάγιοι, σελ. 136, § 151 — ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις, σελ. 104, § 122, 3.

Εὐκτική, σελ. 100, § 119 — ἐπαναληπτική ἢ τοῦ πλαγίου λόγου, σελ. 102, § 119, 2, Σημ. γ'.

Θέσεις λέξεων σελ. 169, § 181 κ.έ.

Κατηγόρημα, σελ. 9, § 6, 2 καὶ § 7.

Κατηγορούμενον, σελ. 9, § 7, 2 ἐπιρρηματικόν, προληπτικόν σελ. 11, § 10α, Σημ.

Κῶλον (περιόδου), σελ. 8, § 5, β'. Σημ.

Λεκτικοὶ τρόποι, σελ. 177, § 187.

Μέσα ῥήματα βλ. Ῥήματα.

Μετοχή, σελ. 151, § 165 κ.έ. — ἐπιθετική, σελ. 151, § 166 — ἐπιρρηματική, σελ. 156, § 168 — κατηγορηματική, σελ. 152, § 167 κ.έ. — ἐπιρρηματική ἀπόλυτος ἢ συνημμένη, σελ. 156, § 168.

Ὀνομαστική, σελ. 22, § 28, 1 — ἀπόλυτος, σελ. 167, § 180, 3, α'.

Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 17, § 21 κ.έ.

Παθητικὰ ῥήματα, βλ. Ῥήματα.

Παράθεσις ἢ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, σελ. 17, § 21, 1.

Παραθετικά ἐπίθετα, σελ. 30, § 31 κ.έ.

Περίοδος (λόγου), σελ., 8, § 5, β'. Σημ.

Πλάγιος λόγος, σελ. 141, § 155 κ.έ.

Πλεονασμός (λόγου), σελ. 174, § 185 — ἀρνήσεων, σελ. 162, § 176, 2. Σημ. α' καὶ γ'.

Προθέσεις, σελ. 73, § 94 κ.έ.

Προσδιορισμοί, σελ. 16, § 20 — ὀνοματικοὶ ὁμοϊπτώτοι, σελ. 17, § 21 κ.έ. — ὀνοματικοὶ ἐτερόπτητοι, σελ. 24, § 29 κ.έ. — ἐπιρρηματικοί, σελ. 68, § 89 κ.έ.

Πρότασις (τί λέγεται), σελ. 7, § 2 — εἶδη προτάσεων σελ. 7, § 3 κ.έ.

Προτάσεις κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι σελ. 8, § 5, α καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρτημέναι, σελ. 8, § 5, β καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ. — αἰτιολογικαί, σελ. 124, § 141 — ἀναφορικαί, σελ. 138 § 152 κ.έ. — ἀποτελεσματικαί, σελ. 134, § 149 — εἰδικαί, σελ. 123, § 139 — ἐνδοιαστικαί, σελ. 135, § 150 — παραχωρητικαί, σελ. 131, § 146 — τελικαί, σελ. 125, § 142 — ὑποθετικαί, σελ. 126, § 143 — χρονικαί, σελ. 132, § 147.

Πτώσεις, αρχική σημασία εκάστης πτώσεως, σελ. 24, § 28 — αι πλάγιοι πτώσεις επιρρηματικῶς, σελ. 68, § 90 κ.έ.

Ρῆμα, συνδυατικόν, σελ. 9, § 7, 2, καὶ σελ. 10, § 29 κ.έ.

Ρήματα, ἐνεργητικά, σελ. 48, § 59 κ.έ., μονόπτωτα, σελ. 51, § 65 κ.έ. δίπτωτα, σελ. 58, § 72 κ.έ. — μέσα, σελ. 61, § 79 κ.έ. — παθητικά, σελ. 65, § 83 κ.έ. — οὐδέτερα, σελ. 68, § 88 — ἀπρόσωπα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 149, § 164.

Ρηματικά ἐπίθετα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 159, § 171 κ.έ.

Σύγκρισις ὑπεροχῆς ἢ ἀντιθέσεως, σελ. 27, § 33.

Συγκριτικά ἐπίθετα, σελ. 26, § 31 κ.έ.

Σύμφυρσις, σελ. 166, § 180, 2.

Συμφωνία ὄρων προτάσεως, σελ. 11, § 12 κ.έ.

Σύνδεσις προτάσεων, εἶδη αὐτῆς, σελ. 107, § 124 — κατὰ παράτα-

ξιν, σελ. 8, § 5, α' καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 8, § 5, β' καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ.

Συνδεδεσμοί, συνδεδόντες κατὰ παράταξιν, σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 123, § 139 κ.έ.

Συνθετικοὶ λόγοι, σελ. 107, § 124 κ.έ.

Σχήματα λόγου, σελ. 166, § 179 κ.έ. — γραμματικά, σελ. 166, § 180 — θέσεως λέξεων, σελ. 171, § 182 κ.έ. — πληρότητος τοῦ λόγου, σελ. 173, § 183 κ.έ. — σημασίας λέξεων ἢ φράσεων, σελ. 177, § 187 κ.έ.

Ὑπερθετικά ἐπίθετα, σελ. 28, § 34.

Ὑποκείμενον, σελ. 9 § 6, 1 — ψυχολογικόν, σελ. 22, § 28, 1, Σημ. — ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν, σελ. 147, § 162 κ.έ.

Χρόνοι (τοῦ ῥήματος), σελ. 89, § 102 κ.έ. — χρῆσις καὶ σημασία τῶν χρόνων εἰς τὴν ὀριστικὴν, σελ. 90, § 104 κ.έ. — εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, σελ. 105, § 123.

0020556789

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΗ', 1970 (V) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 60.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1994/3.4.70
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : « Γ Ρ Α Φ Ι Κ Η » Ε. Π. Ε. - ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ 19

